

รายงานฉบับสมบูรณ์

(Final Report)

โครงการวิจัย

การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญโยภาส

เสนอ

สำนักงานศาลยุติธรรม

พฤษภาคม 2551

คำนำ

รายงานผลการศึกษาตามโครงการวิจัย เรื่อง การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานคร เป็นศาลจังหวัด มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย คือ (1) เพื่อศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดและความพึงพอใจของประชาชน (2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของศาลแขวงในกรุงเทพมหานครหรือยกฐานะเป็นศาลจังหวัดให้มีประสิทธิภาพและ (3) เพื่อพัฒนารูปแบบของระบบศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานครและเปรียบเทียบผลดีผลเสียระหว่างระบบเดิมกับระบบใหม่

ในการดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณ นายพินิจ สุเสาร์จ เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม และ นายสิทธิโชติ อินทวิเศษ นายพงษ์ศักดิ์ ตระกูลศิลป์ นายเอื้อน ขุนแก้ว นายสุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ และ นางสาวสุนทรียา เหมือนพะวงศ์ ซึ่งเป็น คณะกรรมการกำกับโครงการจ้างที่ปรึกษาทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนอย่างดียิ่ง รวมทั้งให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาในการเข้าสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่ง สุดท้ายขอขอบคุณบุคลากรของสถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรมทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในทุกเรื่อง ทำให้งานวิจัยสำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญญภาส

นางสาวสุพัตรา แผนวิชิต

นางสาวสรลนุช สกิตฺติเจริญทรัพย์

บทคัดย่อ

การดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง “การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด” มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทราบปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นและแนวทางในการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการยกฐานะของศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ในอันที่จะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้ได้รับความสะดวก รวดเร็วและเป็นธรรม โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยแบบการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น หนังสือ ตำรา บทความ วารสาร และได้จัดทำแบบสอบถามจำนวน 200 ชุด และแบบสัมภาษณ์จำนวน 50 ชุด โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ ศาล ได้แก่ ศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน ศาลแขวงพระโขนง อัยการ ได้แก่ สำนักงานอัยการฝ่ายคดีศาลแขวง สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 3 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 5 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 6 และสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 7, พนักงานสอบสวน, และประชาชน และนอกจากนั้นยังได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น 25 คน สรุปผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

1. จากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดถึงร้อยละ 62 โดยให้เหตุผลสนับสนุนหลายประการ อาทิเช่น จะเกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากประชาชนและผู้เกี่ยวข้องในการเดินทาง ทำให้การฟ้องคดีสะดวกมากขึ้น และคดีได้รับการพิจารณาโดยเร็ว เป็นต้น และมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ร้อยละ 17.4 โดยให้เหตุผลว่า มีปัญหาความไม่พร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทำให้ศาลที่ยกฐานะมีการกิจล่าช้าซ้อนทับศาลหลักทั้ง 6 ศาล ที่มีอยู่แล้ว การพิจารณาคดีของศาลแขวงรวดเร็วกว่าควรเป็นศาลจังหวัด เจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้ศาลแขวงทำคดีเล็กๆ เท่านั้น และเกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

แต่ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 43.8 เห็นว่าการพิจารณายกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดควรพิจารณาตามความเหมาะสมและความจำเป็น และได้ให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม อาทิเช่น ควรเตรียมบุคลากรให้พร้อมและเพียงพอ ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจข้อดีข้อเสียของการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ควรหาสถานที่จัดตั้งที่เหมาะสมให้ศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้น ไม่จำเป็นต้องยกฐานะทุกศาลแขวงแต่ควรพิจารณายกฐานะเท่าที่จำเป็น ควรมีการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นมาทดแทนเพื่อให้ประชาชนสะดวกในการไปศาล และควรจัดตั้งศาลแขวงขึ้นเป็นสัดส่วนแยกจากศาลจังหวัด เป็นต้น

2. จากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นด้านบวกคือ เห็นด้วยในประเด็นต่างๆ เช่น ความสะดวกในการเดินทางมาศาลของประชาชน, ทำให้การพิจารณาคดีเร็วขึ้น และเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลหลัก เป็นต้น ส่วนประเด็นที่ยังต้องพิจารณาเพิ่มเติมก่อนดำเนินการยกฐานะศาลแขวง คือ ควรพิจารณาปริมาณงานแต่ละเขตก่อนและยกฐานะเฉพาะเขตที่มีปริมาณงานเหมาะสม และควรให้มีระยะเวลาเตรียมการด้านอาคารสถานที่และบุคลากรอย่างน้อย 1 ปี

สำหรับความเห็นที่เป็นด้านลบ คือ ไม่เห็นด้วย มีประเด็นต่างๆ เช่น ควรปรับปรุงศาลแขวงที่มีอยู่ให้บริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพจะดีกว่าการยกฐานะ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมไว้ดังนี้ เช่น ควรมีการวางแผนและเตรียมการด้านต่างๆ ให้พร้อมก่อนที่ทำการยกฐานะ , ควรหาสถานที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางและมีพื้นที่ที่เพียงพอ , ควรกระจายบุคลากรจากศาลอาญาและศาลแพ่งไปยังศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นใหม่ , ไม่ควรยกฐานะศาลแขวงทุกแห่งเป็นศาลจังหวัดแต่ควรพิจารณาความจำเป็นและความเหมาะสม และควรเพิ่มศาลอาญาหรือศาลแพ่งเป็น 3 หรือ 4 เขตในการบริหารงานคดีดีกว่ายกฐานะศาลแขวง เป็นต้น

3. จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดจำนวนทั้งสิ้น 25 คน พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดถึง 13 คนและมีผู้ที่เห็นด้วยจำนวน 6 คน ส่วนอีก 6 คน มีความเห็นทั้งในส่วนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

ในส่วนของผู้ที่ไม่เห็นด้วย ได้ให้เหตุผลสนับสนุน เช่น ทำให้เขตอำนาจศาลทับซ้อนกัน , มีปัญหาด้านบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุ และครุภัณฑ์ , ทำให้ศาลหลักที่มีอยู่ก็ไม่มีคดีที่จะพิจารณา , เกิดความสับสนในการบริหารจัดการคดี เพราะลักษณะคดีในศาลแขวงกับศาลจังหวัดไม่เหมือนกัน วิธีการในการบริหารจัดการจะไม่เหมือนกัน ทำให้การพิจารณาคดีของศาลจังหวัดล่าช้า เพราะศาลใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลจังหวัด ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อน เป็นเหตุทำให้คดีเล็กน้อยต้องล่าช้าเกินความจำเป็นและคงค้างพิจารณาเป็นจำนวนมาก ผู้พิพากษาศาลแขวงมีประสบการณ์อาวุโสน้อยกว่าผู้พิพากษาศาลจังหวัดน้อยกว่าศาลแพ่ง ศาลอาญา การพิจารณาพิพากษาคดีที่ยุ่งยากซับซ้อน อาจจะทำให้ไม่ละเอียดเท่าที่ควร ทำให้ระบบศาลใหญ่ในกรุงเทพฯ เสียไป เพราะศาลใหญ่ คือ ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญธนบุรี จะมีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะคดีแพ่งและอาญาแยกจากกัน แต่ในขณะเดียวกันไปยกฐานะศาลแขวงขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด ซึ่งสามารถทำได้ทั้งคดีแพ่งคดีอาญา ทำให้ศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นมา มีบทบาทและความสำคัญมากกว่าศาลใหญ่ เป็นต้น

ในส่วนของผู้ที่เห็นด้วย ได้ให้เหตุผลสนับสนุน เช่น เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการที่จะไปดำเนินคดียังศาลต่างๆ ที่กระจายตัวออกไป ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เกิดความสะดวกแก่ประชาชน ทำให้ประชาชนไม่สับสน มีคดีและสามารถที่จะมาฟ้องที่ศาลจังหวัด โดยที่อยู่ในเขตไหนก็มาฟ้องในเขตนั้น ไม่ต้องไปแยกว่าจะขึ้นกับศาลอาญาหรือศาลแขวง และทำให้ปริมาณคดีของศาลเดิมทั้ง 6 ศาลหลักลดลง เป็นต้น

และจากการวิเคราะห์ โดยการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการยกฐานะศาลแขวงดลิ่งชันและศาลแขวงพระโขนงเป็นศาลจังหวัด คณะผู้วิจัยพบว่า เนื่องจากการไม่ได้มีการเตรียมการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม จึงมีความเห็นว่า ในขณะนี้ยังไม่ควรดำเนินการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดอีก 2 ศาล ที่เหลือ คือ ศาลแขวงปทุมวันและศาลแขวงดุสิต เพราะอาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นกับศาลจังหวัดดลิ่งชันและศาลจังหวัดพระโขนง และอาจส่งผลเสียหายต่อระบบการบริหารงานยุติธรรมในเขตกรุงเทพมหานครเพิ่มมากขึ้น และขอเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ไม่ควรดำเนินการยกฐานะศาลแขวงที่เหลืออีกสองศาลเป็นศาลจังหวัด เพราะเห็นว่าการดำเนินการที่ผ่านมาจะเห็นว่า มีผลกระทบในแง่ลบมากกว่าแง่บวก เนื่องจากการดำเนินการที่ผ่านมาผู้บริหารไม่ได้ทำการศึกษาถึงผลดีผลเสียและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบด้านก่อนดำเนินการ รวมทั้งไม่ได้เตรียมการในด้านต่าง ๆ รองรับอย่างเพียงพอ

สำหรับศาลจังหวัดพระโขนงและศาลจังหวัดดลิ่งชันที่ได้ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดแล้ว คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรยกฐานะให้เป็นศาลที่มีระดับเทียบเท่ากับศาลใหญ่ในกรุงเทพมหานคร เช่น ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริหารของศาลจังหวัดที่ยกฐานะไปแล้วมีศักดิ์เทียบเท่ากับอธิบดีของศาลชั้นต้นในกรุงเทพฯ เหตุผลเพื่อให้ผู้บริหารมีอาวุโสมากพอสมควรที่จะบริหารงานศาล เพราะคดีของศาลในกรุงเทพฯ กับศาลในจังหวัดจะต่างกันตรงที่ความยุ่งยากซับซ้อนและปริมาณคดี ซึ่งศาลในกรุงเทพฯ จะมีมากกว่า และเพื่อที่จะให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ สามารถที่จะอยู่ศาลจังหวัดดลิ่งชันและศาลจังหวัดพระโขนงได้ เพราะปัจจุบันเข้าไปอยู่ไม่ได้ เนื่องจากอาวุโสมากกว่า แนวทางนี้จะสามารถแก้ปัญหาเรื่องความอาวุโสของผู้พิพากษาได้ และในส่วนปัญหาต่างๆ ของ ศาลจังหวัดพระโขนงและศาลจังหวัดดลิ่งชันที่เกิดขึ้นจากการยกฐานะนั้น สำนักงานศาลยุติธรรมควรดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มอัตรากำลังบุคลากรและการจัดงบประมาณเพื่อขยายอาคารและสถานที่

จากการศึกษาระบบศาลแขวงในต่างประเทศ พบว่า โดยหลักการแล้ว วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นมา ก็เพื่อให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเล็กน้อยทั้งคดีอาญาและคดีแพ่งโดยรวดเร็วและรวดเร็ว โดยส่วนใหญ่จะจัดตั้งศาลแขวงขึ้นตามเขตต่างๆ ที่อยู่ในเขตอำเภอ ตำบล หรือ

หมู่บ้าน ทั้งนี้เป็นไปตามสภาพภูมิประเทศและการปกครองของประเทศนั้นๆ แต่ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการเดินทางมาศาลของประชาชน ซึ่งนับว่ามีหลักการใกล้เคียงกับการจัดตั้งศาลแขวงในประเทศไทย กล่าวคือ แนวคิดในการจัดตั้งศาลแขวงในประเทศไทย มาจากรัฐบาลมีนโยบายที่จัดตั้งศาลแขวงขึ้นเป็นศาลไต่สวนและช่วยแบ่งเบาภาระศาลจังหวัดซึ่งมีจำนวนคดีเพิ่มมากขึ้น และเพื่ออำนวยความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินคดีและเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยให้ศาลแขวงเป็นศาลชั้นต้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเล็กๆ น้อยๆ ทั้งคดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี ปรับไม่เกินหกหมื่นบาทและในคดีแพ่งที่ทุนทรัพย์ไม่เกินสามแสนบาทและกำหนดให้มีวิธีพิจารณาแตกต่างกับศาลชั้นต้นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้การพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็ว ให้เสร็จไปอย่างรวดเร็ว โจทก์อาจฟ้องด้วยวาจาและจำเลยก็อาจให้การแก้คดีด้วยวาจาได้ ประชาชนได้รับความสะดวกไม่ต้องดำเนินคดีที่ศาลแพ่งศาลอาญา ซึ่งมีวิธีพิจารณายุ่งยากกว่า

ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศาลแขวง คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรจัดตั้งศาลแขวงในทุกเขตของกรุงเทพมหานคร ให้แต่ละเขตมีศาลแขวงเขตละ 1 ศาล โดยกำหนดตามเขตพื้นที่การปกครอง ในกรณีที่ไมอาจดำเนินการจัดตั้งศาลแขวงได้ในทุกเขตพื้นที่ เนื่องจากอาจติดขัดเรื่องงบประมาณ ก็ควรจะดำเนินการจัดตั้งโดยการกำหนดพื้นที่เขต 2-3 เขตต่อ 1 ศาลแขวง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเขตพื้นที่ที่สำคัญของศาลจังหวัดพระโขนง เช่น เขตคลองเตยและศาลจังหวัดดลิ่งชัน เช่น เขตบางพลัด ควรจะมีการจัดตั้งศาลแขวงเพื่อแบ่งเบาปริมาณคดีในส่วนของคดีแขวงออกไปจากศาลจังหวัดทั้งสอง

การจัดตั้งศาลแขวงในทุกเขตมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คดีเล็กน้อยจะได้กระจายแยกตามพื้นที่เขต เพราะคดีประเภทนี้จะไม่มีความยุ่งยากแต่จะมีปริมาณคดีค่อนข้างมาก การนำคดีประเภทนี้มารวมไว้ในศาลจังหวัดอาจเกิดความสับสน แต่ถ้าได้กระจายคดีออกไปตามศาลแขวงต่าง ๆ จะทำให้ไม่เกิดความสับสน อีกทั้งประชาชนยังสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายเพราะสะดวกในการเดินทางไปศาลด้วย เพราะการเพิ่มศาลแขวงให้มีมากขึ้น เพิ่มการบริการประชาชนให้ดีขึ้น ยังทำให้สามารถพิจารณาคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลแขวง ได้แก่ คดีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสามแสนบาทและคดีอาญา ซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อันถือได้ว่าเป็นคดีความผิดเล็กน้อย แต่กลับเป็นคดีที่มีปริมาณคดีมากที่สุด ให้สามารถพิจารณาเสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็ว ส่งผลเป็นการอำนวยความสะดวกต่อประชาชน สอดคล้องกับหลักการบริหารราชการภายใต้ยุทธศาสตร์และพันธกิจตามแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรมปี 2549 - 2552 และบรรลุนิติสัมพันธ์ที่ว่าศาลยุติธรรมเป็นสถาบันหลักในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยความเที่ยงธรรม รวดเร็วและเสมอภาคภายใต้หลักนิติธรรม

อย่างไรก็ดี การศึกษาตามโครงการวิจัยเรื่อง“การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานคร เป็นศาลจังหวัด” เป็นการศึกษาเพื่อที่จะทราบปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นและแนวทางในการที่จะ แก้ไขปัญหาที่เกิดจากการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็น ศาลจังหวัด ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ ทำการศึกษา รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ เพื่อเสนอแนะแนวทางในส่วนของการดำเนินการกับศาล จังหวัดดลิ่งชันและศาลจังหวัดพระโขนงที่ได้ทำการยกฐานะไปแล้วและการดำเนินการกับศาลแขวงปทุม วันและศาลแขวงดุสิต แต่สำหรับในส่วน of แนวทางในการพัฒนาระบบศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานคร นั้น คณะผู้วิจัยไม่อาจกล่าวได้อย่างละเอียดในรายงานวิจัยฉบับนี้ เนื่องจากการพัฒนาระบบศาลใน กรุงเทพมหานครเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบศาลในภาพรวมทั้งหมด จำเป็นจะต้องมีการทำการศึกษา ในเชิงลึกในทุกส่วนของบริบทที่เกี่ยวข้อง อันเป็นเรื่องที่มีรายละเอียดอย่างมากและมีความสำคัญอย่าง ยิ่ง จึงมีความเห็นว่า สำนักงานศาลยุติธรรมควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดจ้างที่ปรึกษา หรือแต่งตั้ง คณะทำงานที่ประกอบด้วยผู้บริหารที่มีประสบการณ์และนักวิชาการ เพื่อทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง ดังกล่าวโดยเฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบงานศาลยุติธรรมต่อไป

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coj.go.th)

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทคัดย่อ..... ก

บทที่ 1 บทนำ

1.1 สภาพปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	2
1.3 เป้าหมายของการศึกษา.....	2
1.4 ขอบเขตการดำเนินการ.....	2
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	3
1.6 แผนการดำเนินงาน.....	4
1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	5

บทที่ 2 ระบบศาลแขวงในต่างประเทศ

2.1 ประเทศอังกฤษ.....	6
2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	10
2.3 ประเทศฝรั่งเศส.....	13
2.4 ประเทศญี่ปุ่น.....	19
2.5 ประเทศปากีสถาน.....	22
2.6 สรุปหลักการของการจัดตั้งศาลแขวงในต่างประเทศ.....	25
2.6.1 เขตอำนาจศาล.....	26
2.6.2 วิธีพิจารณาความ.....	27

บทที่ 3 ระบบศาลแขวงในประเทศไทย

3.1 ระบบศาลยุติธรรมในประเทศไทย.....	28
3.2 เขตอำนาจศาล.....	31
3.3 การจัดตั้งศาลจังหวัดในประเทศไทย.....	33
3.4 การจัดตั้งศาลแขวงในประเทศไทย.....	35
3.4.1 แนวทางการจัดตั้งศาลแขวง.....	35

3.4.2	ประวัติศาลแขวง.....	37
3.4.3	เขตอำนาจศาลแขวง.....	38
3.5	เขตศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานคร.....	41
3.5.1	ศาลแพ่งและศาลอาญา.....	41
3.5.2	ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้.....	42
3.5.3	ศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรี.....	42
3.5.4	ศาลจังหวัดมีนบุรี.....	43
3.5.5	เขตศาลแขวงในกรุงเทพมหานคร.....	43
3.5.5.1	ศาลแขวงพระนครเหนือ.....	44
3.5.5.2	ศาลแขวงพระนครใต้.....	44
3.5.5.3	ศาลแขวงธนบุรี.....	45
3.5.5.4	ศาลแขวงดุสิต.....	45
3.5.5.5	ศาลแขวงตลิ่งชัน.....	46
3.5.5.6	ศาลแขวงพระโขนง.....	46
3.5.5.7	ศาลแขวงปทุมวัน.....	47

บทที่ 4 ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดตามพระราชบัญญัติยกฐานะศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน ศาลแขวงพระโขนง เป็นศาลจังหวัด พ.ศ. 2549

4.1	สภาพปัญหาและความเป็นมาของการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด.....	48
4.1.1	ความเป็นมา.....	48
4.1.2	สาระสำคัญของกฎหมาย.....	49
4.2	ผลกระทบที่เกิดจากการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด.....	50
4.2.1	เขตอำนาจศาล.....	50
4.2.2	ประเภทคดี.....	54
4.2.3	สถิติคดี.....	56
4.2.4	อัตรากำลังและบุคลากร.....	65
4.2.5	ประสบการณ์ของผู้บริหารศาล.....	67
4.2.6	ด้านกายภาพ.....	68
4.2.7	การดำเนินคดีอาญา.....	69

บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

5.1 แบบสอบถาม.....	73
5.1.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	73
5.1.2 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	96
5.2 แบบสัมภาษณ์.....	96
5.2.1 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์.....	96
5.2.2 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์.....	109
5.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก.....	110
5.3.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	110
5.3.2 สรุปผลจากการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	177
5.3.3 ผลของการยกฐานะศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดในช่วงเวลาหนึ่งปีที่ผ่านมา.....	180
5.3.4 แนวทางเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	182
5.4 สรุปผลจากการรวบรวมข้อมูลในภาพรวม.....	183

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 แนวทางการดำเนินการกับศาลจังหวัดตลิ่งชันและศาลจังหวัดพระโขนงที่ได้ทำการยกฐานะไปแล้ว.....	186
6.1.1 ด้านปริมาณคดี.....	187
6.1.2 ด้านบุคลากร.....	188
6.1.3 ด้านการบริหารจัดการคดี.....	190
6.1.4 ด้านสถานที่.....	191
6.1.5 ด้านผู้บริหารศาล.....	191
6.1.6 ด้านผลกระทบต่อการอำนวยความสะดวกและสิทธิเสรีภาพของประชาชน.....	192
6.2 แนวทางการดำเนินการกับศาลแขวงปทุมวันและศาลแขวงดุสิต.....	192
6.3 แนวทางในการพัฒนาระบบศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานคร.....	193
6.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ.....	195

ภาคผนวก

แบบสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด
แบบสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด
แบบสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ
รายชื่อและประวัติคณะผู้วิจัย

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coj.go.th)

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 5.1	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับช่วงอายุผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	74
ตารางที่ 5.2	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุดและอาชีพ....	75
ตารางที่ 5.3	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพและหน่วยงานต้นสังกัด....	75
ตารางที่ 5.4	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความเป็นมาและการดำเนินการยกฐานะศาลแขวงใน กทม.เป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ.....	77
ตารางที่ 5.5	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้เหตุผลในการรับรู้แต่ละระดับดังปรากฏในตารางที่ 5.4.....	77
ตารางที่ 5.6	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ.....	78
ตารางที่ 5.7	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้เหตุผลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นดังปรากฏในตารางที่ 5.6.....	79
ตารางที่ 5.8	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ.....	80
ตารางที่ 5.9	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผู้ได้รับประโยชน์จากการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ.....	81
ตารางที่ 5.10	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการช่วยแบ่งเบาภาระของศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญานนทบุรี ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งธนบุรีกรณีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ.....	82
ตารางที่ 5.11	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการแบ่งเบาศาลอาญาศาลแพ่งดังปรากฏตารางที่ 5.10.....	82
ตารางที่ 5.12	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านต่างๆ ต่อศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดกรณีปริมาณคดีเพิ่มขึ้น จำแนกตามอาชีพ.....	83
ตารางที่ 5.13	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านจำนวนบุคลากรในศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด เมื่อเปิดทำการเป็นศาลจังหวัดแล้ว จำแนกตามอาชีพ.....	84

ตารางที่ 5.14	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของบุคลากรในศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด เมื่อได้เปิดทำการเป็นศาลจังหวัดแล้ว จำแนกตามอาชีพ.....	85
ตารางที่ 5.15	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเหตุผลที่บุคลากรขาดประสิทธิภาพ ดังตารางที่ 5.14.....	86
ตารางที่ 5.16	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลกระทบต่อการบริหารจัดการคดีกรณีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ.....	87
ตารางที่ 5.17	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดผลกระทบต่อการจัดการ ดังตารางที่ 5.16.....	87
ตารางที่ 5.18	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดีกรณีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ.....	88
ตารางที่ 5.19	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดผลกระทบต่อระยะเวลาดังตารางที่ 5.18.....	88
ตารางที่ 5.20	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านสถานที่กรณีการยกฐานะศาลแขวงใน กทม.เป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ....	89
ตารางที่ 5.21	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดผลกระทบต่อสถานที่ดังตารางที่ 5.18.....	89
ตารางที่ 5.22	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความสับสนของประชาชนกรณีการยกฐานะศาลแขวงใน กทม.เป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ.....	90
ตารางที่ 5.23	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการกรณีคดีแพ่งที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเดิม (คดีซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกิน 300,000บาท) จำแนกตามอาชีพ.....	91
ตารางที่ 5.24	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการกรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเดิม (คดีซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ) จำแนกตามอาชีพ.....	92
ตารางที่ 5.25	จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประโยชน์ต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรม กรณีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ.....	93

ตารางที่ 5.26	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเหตุผลประกอบประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมระดับต่างๆ ดังปรากฏในตารางที่ 5.25.....	94
ตารางที่ 5.27	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....	95
ตารางที่ 5.28	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	97
ตารางที่ 5.29	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	99
ตารางที่ 5.30	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการแบ่งเบาภาระของศาลอาญาศาลแพ่งเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	99
ตารางที่ 5.31	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบด้านปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	100
ตารางที่ 5.32	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบด้านจำนวนบุคลากรเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	101
ตารางที่ 5.33	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพของบุคลากรเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	102
ตารางที่ 5.34	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบต่อการบริหารจัดการเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	103
ตารางที่ 5.35	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดีเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	104
ตารางที่ 5.36	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบด้านอาคารสถานที่เมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	104
ตารางที่ 5.37	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบต่อความสับสนของประชาชนเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	105
ตารางที่ 5.38	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีแพ่งในอำนาจศาลแขวงเดิมเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	106
ตารางที่ 5.39	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีอาญาในอำนาจศาลแขวงเดิมเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	107
ตารางที่ 5.40	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ต่อการดำเนินการยุติธรรมเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	108
ตารางที่ 5.41	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด.....	109

บทที่ 1

บทนำ

1.1 สภาพปัญหา

โดยที่ในปัจจุบันประชากรในกรุงเทพมหานครเพิ่มมากขึ้นและมีคดีขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี และเพื่อความสะดวกคล่องตัวในการบริหารจัดการคดีของศาลต่าง ๆ ดังกล่าว ให้เกิดประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการเดินทางไปศาลจึงให้มีการตราพระราชบัญญัติยกฐานะศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงคลองชั้น ศาลแขวงปทุมวัน ศาลแขวงพระโขนง เป็นศาลจังหวัด พ.ศ. 2549 โดยให้ไว้ ณ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2549 แต่จะเปิดทำการเมื่อใดจะมีการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงที่อยู่ในเขตอำนาจ แต่เนื่องจากการยกฐานะเป็นศาลจังหวัดดังกล่าว มีผลกระทบต่อเขตอำนาจของศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งธนบุรี จึงมีการเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจของศาลดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งธนบุรี พ.ศ. 2549

แม้ว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดจะเป็นประโยชน์ทั้งแก่ประชาชนและส่วนราชการแต่ก็ทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบต่างๆ ของศาล ทั้งในส่วนของศาลจังหวัดที่ตั้งขึ้นใหม่ และในส่วนของระบบศาลเดิมที่เคยดำเนินมาแต่ก่อน ในส่วนของศาลจังหวัดที่ตั้งขึ้นมาใหม่ เช่น ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านเขตอำนาจศาลที่เพิ่มขึ้น ด้านการบริหารจัดการคดีที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นจากเดิม เป็นต้น ในส่วนของศาลเดิม เช่น ด้านบุคลากร ด้านเขตศาลที่ลดลง เป็นต้น และในส่วนของประชาชนและหน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้องอาจมีความสับสนกับระบบศาลที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

ดังนั้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 สำนักงานศาลยุติธรรมจึงเห็นสมควรดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง “การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด” เพื่อที่จะทราบปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นและแนวทางในการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อพัฒนารูปแบบและศักยภาพของศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานครให้เป็นศาลที่มีประสิทธิภาพและเพื่อเตรียมการรองรับกับปริมาณคดีที่จะเพิ่มขึ้น รวมทั้งเพื่อศึกษาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการใช้ระบบ

ของศาลจังหวัดในกรุงเทพมหานครกับระบบศาลแบบเดิม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบงานศาลยุติธรรมต่อไป จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยปัญหาและผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้น และเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการยกฐานะของศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ในอันที่จะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมโดยทั่วหน้าต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดและความพึงพอใจของประชาชน
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพของศาลแขวงในกรุงเทพมหานครหรือยกฐานะเป็นศาลจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อพัฒนารูปแบบของระบบศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานครและเปรียบเทียบผลดีผลเสียระหว่างระบบเดิมกับระบบใหม่

1.3 เป้าหมายของการศึกษา

1. ได้ข้อมูลและแนวทางในการพิจารณาปรับเปลี่ยนและศักยภาพของศาลจังหวัดในกรุงเทพฯ
2. ได้ข้อมูลและแนวทางในการบริหารจัดการกับระบบศาลเดิมที่มีเขตอำนาจลดลง และศาลใหม่ที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาเพิ่มขึ้น
3. ศึกษาว่าการยกฐานะศาลแขวงตามพระราชบัญญัติจะเป็นการแบ่งเบาภาระปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นในศาลใหญ่แท้จริงหรือไม่อย่างไร
4. แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดจากการปฏิบัติงาน
5. ได้ข้อสรุปว่าปัจจุบันสมควรให้มีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดตามพระราชบัญญัติหรือไม่อย่างไร
6. ข้อเสนอแนะอื่นๆในการจัดระบบศาลในกรุงเทพมหานคร
7. ได้ผลงานวิจัย เรื่อง “การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด”

1.4 ขอบเขตการดำเนินการ

1. ศึกษาถึงกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเขตอำนาจศาลและระบบศาลแขวงในประเทศไทย
2. ศึกษาถึงระบบศาลแขวงในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่น และประเทศปากีสถาน

3. ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด อาทิเช่น ในเรื่องเขตอำนาจศาล ประเภทคดี สถิติคดี อัตรากำลังและบุคลากร ความอาวุโสของผู้บริหารศาล ปัญหาทางด้านกายภาพ และการดำเนินคดีอาญา เป็นต้น
4. ศึกษาความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องจากการจัดเก็บข้อมูลจากผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ตำรวจ ทนายความและประชาชนทั่วไป โดยการใช้แบบสัมภาษณ์จำนวนไม่น้อยกว่า 50 ชุด และการใช้แบบสอบถาม จำนวน 200 ชุด และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจำนวน 25 คน
5. วิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อสรุปถึงความพร้อมและความเห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดหรือไม่
6. จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหา

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งดำเนินการศึกษาวิจัยแบบการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น หนังสือ ตำรา บทความ วารสาร และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ตำรวจ ทนายความและประชาชนทั่วไปจำนวนไม่น้อยกว่า 50 คน และการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 200 ชุด และได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งสิ้น 25 คน เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อคิดเห็นต่างๆ มาประมวลผลต่อไป

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สำนักงานศาลยุติธรรมทราบถึงผลดีและผลเสียในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด
2. สำนักงานศาลยุติธรรมได้ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากพิจารณาคดี รวมทั้งแนวทางในการแก้ปัญหา

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coj.go.th)

บทที่ 2

ระบบศาลแขวงในต่างประเทศ

2.1 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีการแยกศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาและคดีแพ่งออกจากกัน ดังนี้

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาแบ่งเป็นลำดับชั้นของศาลได้ ดังนี้

- 1) ศาลสูงสุดของประเทศ ได้แก่ ศาลสหราชชนนาง (House of Lords)
- 2) ศาลสูงชั้นกลาง ได้แก่
 1. ศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญา (Court of Appeal Criminal Division)
 2. ศาลคราวน์คอร์ต (Crown Court)
 3. ศาลไคควอร์ท แผนกควีนส์เบนช์ (Queen's Bench Divisional Court)
- 3) ศาลชั้นต้น ได้แก่ ศาลมาจิสเตรทคอร์ต (Magistrate Court)

The Criminal Law Act 1977 มาตรา 15 บัญญัติแยกประเภทความผิดทางอาญาตามวิธีพิจารณาออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- 1) ความผิดที่ต้องพิจารณาโดยวิธีอินไดท์เมนต์ (offences triable only on indictment)
- 2) ความผิดที่ต้องได้รับการพิจารณาโดยวิธีซัมมารีทรีลส์ (offences triable only summary) และ
- 3) ความผิดที่อาจได้รับการพิจารณาโดยวิธีอินไดท์เมนต์ และวิธีซัมมารีทรีลส์ (offences triable either way)

¹ ไพรดดู สุนัย มโนมัยอุดม, ระบบกฎหมายอังกฤษ, โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพมหานคร, 2545.

ความผิดประการแรก ได้แก่ ความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ที่มีอัตราโทษสูง การพิจารณาต้องกระทำในศาลคราวน์คอร์ท โดยใช้ลูกขุน ได้แก่ ความผิดอาญาตามกฎหมาย คอมมอนลอว์ เช่น ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

ความผิดประการที่สอง ได้แก่ ความผิดอาญาที่มีโทษเล็กน้อยๆ เดิม เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติต่างๆที่กฎหมายกำหนดไว้โดยชัดแจ้งให้ได้รับการพิจารณาโดยวิธีซัมมารีทรีลส์ แต่เมื่อรัฐสภาออก The Criminal Law Act 1977 แล้วได้นำความผิดตามพระราชบัญญัติต่างๆ มารวมไว้ในมาตรา 15 ประกอบกับตาราง 1 ท้ายพระราชบัญญัติ ความผิดในประเภทนี้ต้องพิจารณาใน Magistrate Court

ความผิดประการที่สาม เป็นความผิดที่กำหนดขึ้นใหม่โดย The Criminal Law Act 1977 ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 16 ประกอบกับตาราง 2 และ 3 ท้ายพระราชบัญญัติ ความผิดประเภทนี้ก่อนพิจารณาคดี Magistrate Court จะต้องพิจารณาก่อนว่าวิธีพิจารณาแบบใดจึงจะเหมาะสมที่สุด โดยศาลจะสอบถามโจทก์ก่อนแล้วจึงสอบถามจำเลย หลังจากนั้นศาลจะต้องพิจารณาลักษณะของความผิดว่ามีลักษณะเป็นความผิดอุกฉกรรจ์หรือไม่ โทษที่จำเลยควรได้รับหากพบว่าจำเลยกระทำผิดจะอยู่ในอำนาจ Magistrate Court หรือไม่ หรือสภาพแวดล้อมอื่นๆ ว่าคดีควรพิจารณาโดยวิธีอินไดท์เมนต์ หรือ ซัมมารีทรีลส์ ยกเว้นคดีที่ฟ้องโดย Attorney – General หรือ Solicitor General หรือ Director of Public Prosecutions ยื่นคำร้องขอให้พิจารณาโดยอินไดท์เมนต์ ซึ่งศาลต้องพิจารณาตามคำขอดังกล่าวและดำเนินกระบวนการพิจารณาไปในฐานะเป็นศาลชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าคดีควรใช้วิธีซัมมารีทรีลส์ ศาลก็จะอธิบายเหตุผลให้จำเลยฟังและขอความยินยอมจากจำเลย หากจำเลยไม่ยินยอมก็ต้องพิจารณาโดยวิธีอินไดท์เมนต์ และหากจำเลยยินยอมให้พิจารณาโดยวิธีซัมมารีทรีลส์ ศาลต้องอธิบายว่าหากศาลฟังว่าจำเลยกระทำผิด ศาลอาจจะส่งจำเลยเพื่อให้ศาลคราวน์คอร์ทลงโทษได้ เพื่อให้รับโทษเกินกว่าอำนาจศาลเมื่อได้พิจารณาความประพฤติก่อนๆของจำเลยแล้ว เมื่อได้อธิบายดังกล่าวแล้วศาลจะถามจำเลยอีกครั้งหนึ่งว่าจะเลือกวิธีพิจารณาแบบใด ถ้ายินยอมให้ใช้วิธีซัมมารีทรีลส์ ศาลก็จะดำเนินกระบวนการพิจารณาแบบซัมมารีทรีลส์ แต่ถ้าจำเลยไม่ให้ความยินยอม ศาลก็จะดำเนินกระบวนการพิจารณาไปในฐานะศาลชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามวิธีพิจารณาแบบอินไดท์เมนต์

หากศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่า คดีควรพิจารณาโดยวิธีอินไดท์เมนต์ ศาลจะแจ้งให้จำเลยทราบ และดำเนินคดีไปในฐานะศาลชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

ความผิดประเภทนี้ เมื่อเริ่มต้นพิจารณาโดยวิธีหนึ่งดังกล่าวแล้ว ต่อมา แล้วภายหลังปรากฏว่าควรพิจารณาอีกแบบหนึ่งจะเหมาะสมกว่า ก็อาจเปลี่ยนแปลงได้

จากข้างต้น มาจิสเตรทคอร์ท (Magistrate Court) จึงเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาประเภทความผิดเล็กๆ น้อยๆ โดยไม่ใช่ลูกขุน (Summary Offence) และในฐานะเป็นศาลชั้นต้นมีอำนาจพิจารณาคดีต่างๆ ดังนี้

1. ในฐานะเป็นศาลพิทิตเซสชัน (Court of Petty Sessions) พิจารณาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใหญ่
2. ในฐานะเป็นศาลคดีเด็กและเยาวชน (Juvenile Court) พิจารณาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี
3. ในฐานะเป็นศาลครอบครัว (Domestic Court) ศาลแพ่ง (Civil court) ศาลปกครองที่พิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับคดีครอบครัว คดีแพ่งเล็กๆ น้อยๆ และที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง เช่นออกใบอนุญาตเปิดสถานบริการ

นอกจากนั้น Magistrate Court ยังมีอำนาจทำการไต่สวนผู้ต้องหากรณีถูกจับโดยไม่มีหมายจับ ออกหมายเรียกหรือออกหมายจับ และสั่งประกันตัวผู้ต้องหา

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่ง

ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งแบ่งความสำคัญตามลำดับชั้นศาลได้ดังนี้ คือ

1. ศาลสูงสุด ได้แก่ ศาลสหขุนนาง (House of Lord)
2. ศาลสูงชั้นกลาง โดย The Supreme Court of Judicature Act 1873, 1875 ให้ตั้งศาลสูงขึ้นโดยรวมเอกสารต่างๆ ที่มีอยู่ก่อน ได้แก่ ศาลชานเซอร์ ศาลควินส์เบินซ์ ศาลคอมมอนพลีส และเอ็กซ์เช็ทเกอร์ ศาลโพรเบท ศาลครอบครัว (The Court Divorce and Matrimonial Causes) ศาลแอ็คมิรัลตี และศาลล้มละลายในลอนดอน (The London Court of Bankruptcy) ไว้ในศาลเดียว คือ The Supreme Court of Judicature ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ศาลไฮคอร์ทออฟจัสติส (The High Court of Justice) และศาลอุทธรณ์ (The Court of Appeal)
3. ศาลชั้นล่าง ได้แก่ ศาลเคาน์ตีคอร์ท (County Court) และศาลมาจิสเตรทคอร์ท (Magistrate Court)

ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ นั้น ได้แก่ ศาลเคาน์ตีคอร์ท (County Courts) และ ศาลมาจิสเตรทคอร์ท (Magistrate Court)

County Courts ตั้งขึ้นครั้งแรกโดย The County Courts Act 1846 มีวัตถุประสงค์ให้เป็นศาลที่ให้พิจารณาคดีโดยรวดเร็ว ประหยัดและเพื่อความสะดวก ศาลดังกล่าวจะตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ เพื่อมิให้คู่ความต้องเดินทางมาที่เวสต์มินสเตอร์ หรือต้องรอคอยศาลเคลื่อนที่ไปทำการพิจารณาในแต่ละท้องถิ่น การจัดตั้งศาลต่างๆ ดังกล่าวในท้องถิ่นต่างๆ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ จนต้องมีการขยายอำนาจขอบเขตศาลนี้อยู่เสมอ

ปัจจุบันมี County Courts มากกว่า 400 ศาล ในอังกฤษและเวลส์ โดยในแต่ละปีจะมีคดีต่างๆ มาสู่ศาลนี้มากกว่าล้านคดี

County Courts ประกอบด้วยผู้พิพากษาคนเดียวนั่งพิจารณาคดีตามลำพัง ผู้พิพากษาได้รับการแต่งตั้งโดยลอร์ดชานเซลเลอร์ ซึ่งต้องเป็น barrister อย่างน้อย 7 ปี นอกจากนี้ นายทะเบียน (registrar) ของศาลก็มีอำนาจพิจารณาคดีเล็กน้อยๆ แทนผู้พิพากษาได้แต่ต้องเป็น solicitor มาไม่น้อยกว่า 7 ปี จึงจะทำงานในหน้าที่นี้ได้

ในเรื่องเขตอำนาจศาลนั้น โดยหลักแล้วโจทก์ต้องฟ้องคดีใน County Courts ที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ หรือที่ที่จำเลยประกอบธุรกิจการค้า ส่วนคดีที่เกี่ยวกับที่ดินต้องฟ้องศาลซึ่งที่ดินนั้นตั้งอยู่

คดีที่อยู่ในอำนาจของ County Courts ได้แก่

1. คดีผิดสัญญาหรือละเมิด (ยกเว้นคดีหมิ่นประมาท) ซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่เกิน 5,000 ปอนด์
2. คดีที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ เช่น ทรัสต์และจำนองที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 30,000 ปอนด์
3. คดีฟ้องเรียกคืนที่ดิน หรือกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งให้ผลประโยชน์ปีละไม่เกิน 1,000 ปอนด์
4. คดีล้มละลาย
5. พินัยกรรมฝ่ายเมืองได้รับชำระแล้วไม่เกิน 120,000 ปอนด์
6. การรับบุตรบุญธรรม
7. คดีเกี่ยวกับการเดินเรือทะเล (ในบางท้องที่)
8. คดีเกี่ยวกับค่าเช่า เช่าซื้อ

นอกจากนี้ เพื่อลดคดีในศาลไฮเคอร์ท แผนกคดีครอบครัว The Matrimonial Causes Act 1967 ได้ให้อำนาจศาลพิจารณาคดีฟ้องหย่าในกรณีที่จำเลยไม่ต่อสู้คดีไว้ด้วย

The County Courts Act 1959 ได้บัญญัติว่าคดีที่ฟ้องใน County Courts อาจโอนการพิจารณาไปยังศาลไฮคอร์ท หรือจากศาลไฮคอร์ทมายังศาลเคาน์ตีคอร์ทได้

ในกรณีที่โจทก์ฟ้องคดีในศาลไฮคอร์ท และศาลพิพากษาให้โจทก์เป็นผู้ชนะ แต่ค่าเสียหายที่ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระมีจำนวนต่ำมากจนสามารถเห็นได้ชัดว่า คดีดังกล่าว น่าจะฟ้องใน County Courts ศาลอาจให้จำเลยขอใช้ค่าธรรมเนียมศาลแก่โจทก์โดยคำนวณตาม ตารางของ County Courts ซึ่งต่ำกว่าศาลไฮคอร์ทก็ได้

การอุทธรณ์โต้แย้งคำพิพากษาดังอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์(แผนกคดีแพ่ง)

ส่วน Magistrate Court จะมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเป็นหลัก สำหรับคดีแพ่งศาลนี้มีอำนาจพิจารณาเฉพาะคดีครอบครัว อาทิเช่น มีคำสั่งให้คู่สมรสแยกกันอยู่ คดีที่ฟ้องให้รับรองบุตร การให้ความยินยอมผู้เยาว์ในการสมรส การตั้งผู้ปกครอง และการรับรองบุตรบุญธรรม เป็นต้น

การอุทธรณ์ในคดีเหล่านี้ต้องอุทธรณ์ไปยังศาลไฮคอร์ท แผนกคดีครอบครัว

2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบ Common Law มีระบบศาลแบ่งเป็น 2 ระบบ คือ ศาลรัฐบาลกลางและศาลมลรัฐ รายละเอียดดังนี้²

1. ศาลรัฐบาลกลาง (Federal Courts)

ศาลรัฐบาลกลางเป็นศาลซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา มาตรา 3 มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทที่เกี่ยวกับกฎหมายของรัฐบาลกลาง (Federal Question) หรือรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา เช่น คดีความผิดต่อกฎหมายอาญาของรัฐบาลกลาง คดีละเมิดสิทธิพลเมือง คดีสิทธิบัตร คดีล้มละลาย และคดีเครื่องหมายการค้า เป็นต้น³ นอกจากนี้ศาลรัฐบาลกลางยังมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทต่างเขตอำนาจศาล

² โปรดดู สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, สารานุกรมกระบวนการยุติธรรม นานาชาติ, สถาบันกฎหมายอาญา. : กรุงเทพมหานคร, 2540.

³ Douglas P. Woodlock, Federal Court System, http://www.masslawhelp.com/lawhelp/legal_system/index.php?sw=401.

(Diversity Jurisdiction) เช่น คดีพิพาทระหว่างบุคคลที่อาศัยอยู่ต่างมลรัฐซึ่งมีทุนทรัพย์พิพาทตั้งแต่ 75,000 ดอลลาร์สหรัฐ ขึ้นไป⁴ ศาลรัฐบาลกลาง แบ่งเป็น 3 ชั้นศาล ดังนี้

1.1 ศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกา (District Courts)

ศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกาเป็นศาลชั้นต้นซึ่งทำหน้าที่พิจารณาคดีทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา มีจำนวนทั้งสิ้น 94 ศาล ทั่วประเทศ โดยอย่างน้อยต้องมีศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกาจำนวนหนึ่งศาลในแต่ละมลรัฐ อย่างไรก็ตาม ในบางมลรัฐซึ่งมีเนื้อที่กว้างใหญ่และมีประชากรเป็นจำนวนมากอาจมีศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกามากกว่าหนึ่งศาลก็ได้ และในศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกาแต่ละแห่งจะมีศาลล้มละลายตั้งรวมอยู่ในที่ทำการเดียวกันด้วย

นอกจากมีศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกาเป็นศาลชั้นต้นแล้ว ยังมีศาลชั้นต้นพิเศษของรัฐบาลกลางอีก 2 ศาล ซึ่งมีเขตอำนาจทั่วประเทศคือ ศาลการค้าระหว่างประเทศ (The Court of International Trade) ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ และคดีพิพาทเกี่ยวกับภาษีศุลกากร และศาลสิทธิเรียกร้องแห่งรัฐบาลกลาง (The United States Court of Federal Claims) ซึ่งมีเขตอำนาจเหนือคดีที่ประเทศสหรัฐอเมริกาถูกฟ้องเรียกค่าเสียหาย คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาของรัฐบาลกลาง และคดีพิพาทที่รัฐบาลกลางได้มาซึ่งทรัพย์สินของเอกชนโดยมิชอบ⁵

1.2 ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกา (The U.S. Courts of Appeal)

ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกาเป็นศาลระดับกลางของศาลรัฐบาลกลาง มีเขตอำนาจแบ่งเป็น 12 เขตพื้นที่ ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกา เขตที่ 1 ถึงเขตที่ 11 มีเขตอำนาจครอบคลุมมลรัฐอย่างน้อย 3 มลรัฐ ตัวอย่างเช่น ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกา เขตที่ 2 (The U.S. Courts of Appeal (Second Circuit)) มีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่ของมลรัฐคอนเนกติกัต (Connecticut) นิวยอร์ก (New York) และเวอร์มอนต์ (Vermont) เป็นต้น ส่วนศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกาเขตที่ 12 ซึ่งเรียกว่า ศาลอุทธรณ์แห่งดิสตริกต์ออฟโคลัมเบีย (The U.S. Courts of Appeals for the District of Columbia) (D.C.Circuit) มีเขตอำนาจครอบคลุมเขตพิเศษบริเวณกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศสหรัฐอเมริกา

⁴ Jurisdiction of the Federal Courts, <http://www.catea.org/grade/legal/juris.html>.

⁵ Leonidas Ralph Mecham, Director, Administrative Office of The U.S. Courts, Understanding the Federal Courts, <http://www.uscourts.gov/understand03>.

ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่คู่ความอุทธรณ์ขึ้นมาจากศาลจังหวัดแห่งสหรัฐอเมริกาซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำนาจของตน

นอกจากนี้ยังมีศาลอุทธรณ์ซึ่งมีเขตอำนาจพิเศษเรียกว่า ศาลอุทธรณ์เขตแห่งรัฐบาลกลาง (The Court of Appeals for the Federal Circuit) มีเขตอำนาจทั่วประเทศในการพิจารณาคดีพิเศษบางประเภท เช่น คดีสิทธิบัตร และคดีซึ่งคู่ความอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาของศาลการค้าระหว่างประเทศ (The Court of International Trade) และศาลสิทธิเรียกร้องแห่งรัฐบาลกลาง (The United States Court of Federal Claims)

1.3 ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกา (The U.S. Supreme Court)

ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกาคือศาลสูงสุดของประเทศ (The Last Resort) ตั้งอยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ผู้พิพากษาของศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกประกอบด้วยประธานศาลฎีกา 1 คน และผู้พิพากษาศาลฎีกาอีก 8 คน ในการพิจารณาพิพากษาคดีผู้พิพากษาศาลฎีกาทั้ง 9 คน ต้องนั่งพิจารณาคดีเป็นองค์คณะ

คดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกานั้น เกือบทั้งหมดจะเป็นคดีที่ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกาสั่งให้พิจารณาคดีไว้พิจารณา โดยคู่ความต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา (Writ of Certiorari) ต่อศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกา และผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวน 4 ใน 9 คน ต้องเห็นควรให้รับคดีนั้นไว้พิจารณา (Rule of Four) โดยปกติแล้วการใช้ดุลพินิจรับคดีไว้พิจารณาจะต้องเป็นคดีที่มีความสำคัญจริงๆ และมักเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา หรือกฎหมายของรัฐบาลกลาง

ในบางกรณีศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เริ่มต้นคดี (Original Jurisdiction) โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างมลรัฐกับมลรัฐ คดีพิพาทระหว่างรัฐบาลกลางกับมลรัฐ หรือคดีที่เจ้าหน้าที่ทางการทูตหรือกงสุลถูกฟ้องดำเนินคดี

นอกจากนี้ ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกายังมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นปัญหาการตีความกฎหมายของรัฐบาลกลาง ตัวอย่างเช่น ศาลอุทธรณ์แห่งสหรัฐอเมริกาวินิจฉัยให้ยกเลิกกฎหมายของมลรัฐ หรือศาลมลรัฐไม่รับบังคับตามกฎหมายของรัฐบาลกลาง หรือกรณีที่เป็นปัญหาในการตีความกฎหมายของรัฐบาลกลางโดยศาลล่างทั้งสองแห่งสหรัฐอเมริกา

2. ศาลมลรัฐ (The States Courts)

ประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยมลรัฐทั้งสิ้นจำนวน 50 มลรัฐ คดีประมาณร้อยละ 95 ของคดีทั้งหมดทั่วประเทศล้วนเป็นคดีที่เกิดขึ้นในศาลของมลรัฐทั้งสิ้น⁶ ทั้งนี้ ในแต่ละมลรัฐมีระบบศาลของตนเองซึ่งเป็นอิสระแตกต่างจากมลรัฐอื่น ในบางมลรัฐมีศาลเพียง 2 ระดับชั้นศาล ในขณะที่บางมลรัฐมีศาล 3 ระดับชั้นศาล ในบางมลรัฐคู่ความอาจอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นไปยังศาลอุทธรณ์และอาจฎีกาต่อไปยังศาลสูงสุดได้หากศาลสูงสุดใช้ดุลพินิจรับฎีกานั้นไว้ (Discretionary Review) ในขณะที่บางมลรัฐคู่ความต้องอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นไปยังศาลสูงสุดของมลรัฐนั้นโดยตรง และศาลสูงสุดจะวินิจฉัยว่า สมควรรับคดีนั้นไว้พิจารณาพิพากษาเองหรือเห็นสมควรให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาคดีนั้น

ในแต่ละมลรัฐยังมีการแบ่งเขตปกครองเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เมือง (Cities) เขต (Counties) และหมู่บ้าน (Villages) ซึ่งแต่ละเขตปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวก็มีระบบศาลของตนเองเรียกว่า ศาลท้องถิ่น (Local Courts) ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาโดยผู้พิพากษาศาลแขวง (Magistrate) โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดเล็กน้อย (Misdemeanor) เช่น คดีจราจร และไม่มีการพิจารณาโดยลูกขุน

2.3 ประเทศฝรั่งเศส

ศาลยุติธรรมในประเทศฝรั่งเศสแบ่งออกได้เป็นศาลยุติธรรมในคดีแพ่งและศาลยุติธรรมในคดีอาญา

1. ศาลยุติธรรมในคดีแพ่ง (Les juridictions civiles)

ศาลยุติธรรมในคดีแพ่งแบ่งได้ออกเป็นศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทุกประเภท และศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ

1.1 ศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทุกประเภทคือศาลจังหวัดในแต่ละจังหวัด

ศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทุกประเทศคือศาลจังหวัด (เทียบได้กับการแบ่งการปกครองในระดับจังหวัดของประเทศไทย) จะมีศาลจังหวัด

⁶ U.S. Court System, <http://www.maxwell.syr.edu/plegal/scales/court.html>.

ตั้งอยู่อย่างน้อย 1 แห่งประกอบไปด้วยผู้พิพากษาจำนวน 3 นาย มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทุกประเภทที่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ให้เป็นอำนาจของศาลใดศาลหนึ่งโดยเฉพาะ และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์พิพาทสูงกว่า 7,622 ยูโร (50,000 ฟรังก์ฝรั่งเศส) หรือคดีที่ไม่สามารถกำหนดจำนวนทุนทรัพย์ได้ที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลจังหวัด ได้แก่ คดีเกี่ยวกับสภาพบุคคล (การฟ้องหย่า การขอให้รับรองบุตร) คดีพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ การบังคับคดีตามคำพิพากษา เป็นต้น

โดยปกติแล้วการพิพากษาคดีของศาลจังหวัดจะกระทำเป็นองค์คณะ แต่มีบางกรณีที่มีการพิพากษาคดีกระทำโดยผู้พิพากษานายเดียว

ห้ามมิให้มีการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์พิพาทต่ำกว่า 3,810 ยูโร (25,000 ฟรังก์ฝรั่งเศส)⁷

ในศาลจังหวัดจะมีบทบัญญัติให้ผู้พิพากษาผู้เตรียมความพร้อมของคดี สำหรับคดีที่ยังไม่สามารถส่งเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลในทันที ในชั้นรวบรวมข้อมูลหรือในชั้นไต่สวนนั้น ผู้พิพากษาผู้เตรียมความพร้อมของคดีจะมีอำนาจหน้าที่รวบรวมรายละเอียดและเอกสารของคดีให้ครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนที่จะเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลต่อไป ดังนั้น ผู้พิพากษาผู้เตรียมความพร้อมของคดีจะมีอำนาจเรียกทนายความของคู่ความให้มาศาลเพื่อสอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เป็นข้อสนับสนุนข้อกล่าวหาหรือข้อต่อสู้ที่คู่ความไม่ได้ยกขึ้นอ้าง หรือให้ชี้แจงเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่จำเป็นต่อการพิจารณาคดี เป็นต้น เมื่อการรวบรวมรายละเอียดและเอกสารในคดีเสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้พิพากษาผู้เตรียมความพร้อมของคดีจะส่งเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของศาลต่อไป

1.2 ศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ

ศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

⁷ รัฐธรรมนูญที่ 98 - 1231 วันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 1998.

(1) ศาลแขวง⁸

ในแต่ละ Arrondissement (ในประเทศฝรั่งเศสจะมีการแบ่งการปกครองในระดับ Arrondissement เฉพาะในเมืองใหญ่ที่มีจำนวนประชากรมาก ได้แก่ ปารีส ลียง มาร์กเซย์ เป็นต้น ซึ่งเทียบได้กับการแบ่งการปกครองในระดับอำเภอขนาดใหญ่) จะมีศาลแขวงตั้งอยู่อย่างน้อย 1 แห่ง ประกอบไปด้วยผู้พิพากษา 1 นาย เว้นแต่จะเป็น Arrondissement ที่มีความสำคัญจะมีจำนวนผู้พิพากษามากกว่า 1 นายมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีจำนวนทุนทรัพย์ไม่เกิน 7,622 ยูโร และคดีที่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะให้เป็นอำนาจของศาลแขวง ได้แก่ คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาเช่า ค่าอุปการะเลี้ยงดู คดีหมิ่นประมาท เป็นต้น

ห้ามมิให้มีการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์พิพาทต่ำกว่า 3,810 ยูโร (25,000 ฟรังก์ฝรั่งเศส)

(2) ศาลพาณิชย์⁹

ในเขตอำนาจของศาลแขวงจะมีศาลพาณิชย์อย่างน้อย 1 แห่ง ผู้พิพากษาในศาลพาณิชย์ไม่ได้เป็นผู้พิพากษาอาชีพ แต่จะเป็นผู้พิพากษาที่เป็นผู้ประกอบการพาณิชย์ที่ได้รับการเลือกตั้งจากผู้ประกอบการพาณิชย์ด้วยกัน ปกติแล้วการพิพากษาคดีของศาลพาณิชย์จะกระทำโดยองค์คณะผู้พิพากษาจำนวน 3 นาย เว้นแต่ในบางกรณีที่ถูกกฎหมายกำหนดให้กระทำโดยผู้พิพากษานายเดียว

ศาลพาณิชย์มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างผู้ประกอบการพาณิชย์ หรือคดีพิพาทในเรื่องนิติกรรมทางการพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น สำหรับผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการพาณิชย์และประสงค์จะฟ้องคดีศาลสามารถที่จะฟ้องคดีได้ต่อทั้งศาลพาณิชย์ศาลจังหวัดหรือศาลแขวง นอกจากนี้ศาลพาณิชย์ยังมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีการร้องขอให้มีการฟื้นฟูกิจการและการชำระบัญชีด้วย

ห้ามมิให้มีการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทต่ำกว่า 3,810 ยูโร (25,000 ฟรังก์ฝรั่งเศส)

⁸ มาตรา L 321 -1 ถึง L 323 - 1 ของประมวลกฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

⁹ มาตรา L 411 - 1 ถึง L 414 -7 ของประมวลกฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

(3) ศาลแรงงาน¹⁰

ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดจะมีศาลแรงงานตั้งอย่างน้อย 1 แห่ง ผู้พิพากษาของศาลแรงงานประกอบด้วยที่ปรึกษาที่จำนวนครึ่งหนึ่งได้รับการเลือกตั้งจากฝ่ายลูกจ้างและจำนวนอีกครั้งหนึ่งได้รับการเลือกตั้งจากฝ่ายนายจ้าง โดยจะมีจำนวนที่ปรึกษอย่างน้อย 4 คน ศาลแรงงานจะแบ่งออกเป็นทั้งหมด 5 แผนก ได้แก่ แผนกการจัดสรรคนเข้าประจำหน่วยงาน แผนกอุตสาหกรรม แผนกการพาณิชย์ แผนกการเกษตร และแผนกกิจการอื่น ๆ

ศาลแรงงานมีอำนาจในการไกล่เกลี่ยหรือพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทที่เกิดจากสัญญาจ้างแรงงานระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง

ห้ามมิให้มีการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์พิพาทต่ำกว่า 3,430 ยูโร (22,500 ฟรังก์ฝรั่งเศส)

(4) ศาลสัญญาเช่า¹¹

ผู้พิพากษาของศาลสัญญาเช่าประกอบไปด้วยผู้พิพากษาศาลแขวงประธาน และผู้พิพากษาอีก 4 นาย ร่วมเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งผู้พิพากษา 2 นายเลือกตั้งมาจากผู้เช่า และอีก 2 นาย เลือกตั้งมาจากผู้ให้เช่า

ศาลสัญญาเช่ามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทเรื่องสัญญาเช่าระหว่างผู้เช่าและผู้ให้เช่า

ห้ามมิให้มีการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทต่ำกว่า 3,810 ยูโร (25,000 ฟรังก์ฝรั่งเศส)

¹⁰ ประมวลกฎหมายแรงงาน และมาตรา L 420 - 1 ของประมวลกฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

¹¹ มาตรา L 411-1 ถึง L 441-1 ของประมวลกฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม.

(5) ศาลประกันสังคม¹²

ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดจะมีศาลประกันสังคมตั้งอยู่อย่างน้อย 1 แห่ง ผู้พิพากษาของศาลประกันสังคมประกอบด้วยผู้พิพากษาของศาลจังหวัดเป็นประธาน และมีผู้พิพากษาอีก 2 นาย รวมเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี โดยผู้พิพากษาหนึ่งคนเป็นตัวแทนของฝ่ายนายจ้างและอีกหนึ่งคนเป็นตัวแทนของฝ่ายลูกจ้าง

ศาลประกันสังคมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาในเรื่องการประกันสังคม ได้แก่ เรื่องเงินค่าจ้าง อุบัติเหตุจากการทำงาน เป็นต้น

ห้ามมิให้มีการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงในคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาท ต่ำกว่า 3,810 ยูโร (25,000 ฟรังก์ฝรั่งเศส)

2. ศาลยุติธรรมในคดีอาญา

ศาลยุติธรรมในคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสสามารถที่จะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ใหญ่ คือ ศาลที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดี และศาลที่ทำหน้าที่พิพากษาคดี

2.1 ศาลที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดี

การไต่สวนคดีเป็นขั้นตอนที่จะต้องมีการดำเนินการกับการกระทำ ความผิดอาญาทุกประเภท ยกเว้นแต่ในคดีความผิดเล็กน้อย เช่น การขับรถฝ่าไฟแดงที่ไม่จำเป็นต้องมีการไต่สวนคดีโดยศาลไต่สวนคดี

ความผิดทางอาญาดำเนินการตามกฎหมายฝรั่งเศสแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ความผิดลหุโทษ ความผิดมิชฌิมโทษและความผิดมหันตโทษ ในกรณีของความผิดลหุโทษโดยรูปแบบแล้วต้องมีการไต่สวนคดี โดยผู้ทำหน้าที่ไต่สวนคดีจะไม่ใช่ศาลไต่สวนคดี แต่จะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดี ในกรณีของความผิดมิชฌิมโทษ การขอให้ศาลไต่สวนคดีทำการไต่สวนคดีไม่จำเป็นจะต้องทำทุกคดีไป โดยจะขึ้นอยู่กับลักษณะของคดีและความยากง่ายของคดี ส่วนในกรณีของความผิดมหันตโทษ (ได้แก่ คดีฆาตกรรม คดีลักทรัพย์โดยมีอาวุธ

¹² ประมวลกฎหมายประกันสังคม และมาตรา L450-1 ของประมวลกฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม.

เป็นต้น) จำเป็นต้องขอให้ศาลไต่สวนคดีทำการไต่สวนคดีทุกคดีและภายหลังจากที่ศาลไต่สวนคดีทำการไต่สวนคดีเสร็จสิ้นแล้วคดีจะเข้าสู่ขั้นตอนของศาลที่ทำหน้าที่พิพากษาคดี

ศาลจังหวัดทำหน้าที่เป็นศาลไต่สวนคดีการร้องขอให้ศาลไต่สวนคดีทำการไต่สวนคดีสามารถกระทำได้ 2 วิธี คือ พนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด ยื่นคำฟ้องเพื่อให้มีการไต่สวนคดี ซึ่งถือว่าเป็นการเริ่มต้นของการฟ้องคดีอาญาต่อศาลและศาลไต่สวนคดีมีหน้าที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานในคดีตามคำฟ้องผู้กระทำความผิดของพนักงานอัยการ นอกจากนี้คู่ความในคดีที่เป็นประชาชนทั่วไปที่เป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอาญาสามารถที่จะยื่นคำฟ้องต่อศาลไต่สวนคดีเพื่อให้มีการไต่สวนคดีได้ ซึ่งถือเป็นมาตรการสำหรับผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลเพื่อให้มีการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำผิด และเพื่อให้มีการชดเชยค่าเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำความผิดทางอาญาเมื่อพนักงานอัยการปฏิเสธหรือผิดผ่อนเวลาที่จะยื่นคำฟ้องให้ศาลไต่สวนคดีทำการไต่สวน

2.2 ศาลที่ทำหน้าที่พิพากษาคดี

ศาลที่ทำหน้าที่พิพากษาคดีแบ่งได้ออกเป็นศาลมหันตโทษ ศาลชั้นต้น และศาลตำรวจ

(1) ศาลมหันตโทษ (Les Cours d'assises)

ผู้พิพากษาในศาลมหันตโทษประกอบไปด้วยผู้พิพากษา 3 นาย โดยผู้พิพากษาที่เป็นหัวหน้าคณะ จะต้องเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ที่มีเขตอำนาจและผู้พิพากษาอีก 2 นาย ต้องเป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือเป็นผู้พิพากษาศาลจังหวัดแห่งท้องที่ที่ศาลมหันตโทษนั้นตั้งอยู่ นอกจากนี้ ยังประกอบด้วยคณะลูกขุนจำนวน 9 คน ซึ่งได้มาจากการจับสลากเลือกจากผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งประจำปีของท้องที่ที่ศาลมหันตโทษตั้งอยู่ ซึ่งมีอายุ 23 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นระบบการพิจารณาคดีที่มีลูกขุนเพียงที่เดียวในประเทศฝรั่งเศส และด้วยเหตุที่ศาลมหันตโทษเป็นศาลที่ประกอบด้วยคณะลูกขุนซึ่งเป็นตัวแทนของอำนาจประชาชนของประเทศ จึงเป็นศาลชั้นแรกโดยคดีไม่ต้องผ่านศาลอื่น และเป็นศาลชั้นสุดท้ายในการพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง ในคดีมหันตโทษ คณะลูกขุนจึงมีคำวินิจฉัยในคดีมหันตโทษเป็นครั้งแรกและเป็นครั้งสุดท้ายในชั้นของศาลมหันตโทษนี้และจึงไม่สามารถอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะลูกขุนต่อไปอีกได้

ในแต่ละจังหวัดจะมีศาลมหันตโทษอยู่ 1 แห่งโดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีมหันตโทษ

(2) ศาลมัชฌิมโทษ (Les tribunaux correctionnels)

ตามมาตรา 361 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลจังหวัดเป็นศาลที่ทำหน้าที่เป็นศาลมัชฌิมโทษในคดีอาญา โดยมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีมัชฌิมโทษที่มีโทษจำคุกหรือมีโทษปรับไม่เกิน 3,750 ยูโร

(3) ศาลตำรวจ (Les tribunaux de police)

ตามมาตรา 521 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลแขวงเป็นศาลที่ทำหน้าที่เป็นศาลตำรวจมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีลหุโทษที่มีโทษปรับไม่เกิน 3,000 ยูโร และการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลตำรวจกระทำโดยผู้พิพากษานายเดียว และวิธีพิจารณาคดีในศาลตำรวจนั้น มีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว

2.4 ประเทศญี่ปุ่น

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งได้ร่างขึ้นในขณะที่ญี่ปุ่นตกอยู่ภายใต้การยึดครองของฝ่ายพันธมิตรและประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1946 ได้บัญญัติถึงความเป็นอิสระของศาลเป็นพิเศษและศาลยุติธรรมที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีทั้งมวล ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง หรือ คดีอาญา หรือ คดีปกครองและไม่มีบทบัญญัติให้มีการจัดตั้งศาลพิเศษเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญในสมัยจักรพรรดิเมจิ ทั้งนี้ โดยถือว่า กระบวนการยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวและอยู่เป็นอิสระต่างจากกระทรวงยุติธรรมและฝ่ายบริหารโดยสิ้นเชิง แต่ก็เปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ในแขนงงานด้านต่าง ๆ เข้ามาเป็นผู้พิพากษาในศาลต่าง ๆ ได้ ส่วนด้านการบริหารและการจัดหางบประมาณ เป็นอำนาจของศาลฎีกาโดยตรงซึ่งฝ่ายบริหารจะก้าวก่ายไม่ได้ การแต่งตั้งผู้พิพากษาฎีกาซึ่งทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการตุลาการด้วย ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร และทุก 10 ปี ต้องได้รับการยืนยันให้ความเห็นชอบอีก หากไม่ได้รับความเห็นชอบโดยเสียงข้างมากของสภาผู้แทนราษฎร ผู้พิพากษานั้นก็ต้องพ้นจากตำแหน่ง

ในการบังคับใช้กฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่น ญี่ปุ่นเคยใช้ระบบ Jury ในคดีอาญาซึ่งเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1928 แต่ประชาชนไม่นิยมระบบ Jury โดยได้ไว้วางใจที่จะให้มีการพิจารณา

โดยผู้พิพากษามากกว่าและปริมาณคดีที่ขอพิจารณาโดย Jury ได้ลดลงเรื่อยๆ ผลที่สุดได้มีการ
เลิกกันไปในปี ค.ศ.1943¹³

ศาลยุติธรรมในประเทศญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ ศาลสูงสุด ศาลสูง
ศาลจังหวัด ศาลครอบครัวและศาลแขวง มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีพอสรุปได้ ดังนี้¹⁴

(1) ศาลสูงสุด (The Supreme Court)

ศาลสูงสุดของประเทศญี่ปุ่นมีอยู่เพียงศาลเดียว ตั้งอยู่ในนครโตเกียวเมืองหลวง
ของประเทศ ศาลสูงสุดไม่ใช่ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้น แต่พิจารณาพิพากษา
เฉพาะคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลสูง ในปัญหาข้อกฎหมายที่มีการอ้างว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือขัด
ต่อกฎหมายอย่างร้ายแรงหรือขัดต่อข้อกำหนด เหตุนี้ศาลสูงสุดจึงเป็นศาลที่วางบรรทัดฐานหรือ
ตีความเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความหรือกฎหมายอื่นด้วย

นอกจากนี้ ศาลสูงยังมีหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารงานยุติธรรม เช่น ทำการ
แต่งตั้งผู้พิพากษาการแต่งตั้งหรือถอดถอนพนักงานศาลรับผิดชอบในการบริหารการคลังของ
ศาลทั่วไป

(2) ศาลสูง (The High Court)

ตั้งอยู่ในนครใหญ่ ๆ ของประเทศ 8 แห่งทั่วประเทศ ได้แก่ ศาลสูงโตเกียว
ศาลสูงโอซากา ศาลสูงนาโงยา ศาลสูงอิโรชิม่า ศาลสูงฟูกูโอกะ ศาลสูงเซนได ศาลสูงซัปโปโร
และศาลสูงนาแกมัทซึ ศาลสูงเหล่านี้รับพิจารณาคดีที่อุทธรณ์มาจากศาลจังหวัดหรือศาล
ครอบครัวตามตัวบทกฎหมาย ศาลครอบครัวในประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดี
ครอบครัวและคดีเด็ก เยาวชน ด้วยศาลสูงเหล่านี้อาจเป็นศาลพิจารณาคดีชั้นต้นซึ่งอุทธรณ์มา
จากการพิจารณาของคณะกรรมการกึ่งตุลาการ เช่นคดีเกี่ยวกับการค้าและสิทธิบัตรคดีเกี่ยวกับการ
เลือกตั้ง เป็นต้น ศาลสูงนี้มีสาขา 6 สาขา

¹³ Hindeo Tanaka, ed., The Japanese Legal System, Unwesity of Tokyo Press, 1976, P. 444 – 449.

¹⁴ ไพรดตุ สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, สารานุกรมกระบวนการยุติธรรม
นานาชาติ, สถาบันกฎหมายอาญา. : กรุงเทพมหานคร, 2540.

(3) ศาลจังหวัด (Provincial Court)

ศาลจังหวัดมี 50 ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในเขตอำนาจศาลจังหวัด ซึ่งแบ่งออกเป็น 50 เขตศาลจังหวัดทั่วประเทศญี่ปุ่น เป็นศาลที่พิจารณาคดีชั้นต้นในแทบทุก คำนวณหมาย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นพิเศษให้พิจารณาพิพากษาในศาลสูงหรือศาลครอบครัวหรือ ศาลแขวง ศาลจังหวัดยังทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์คดีที่อุทธรณ์จากศาลแขวงด้วย

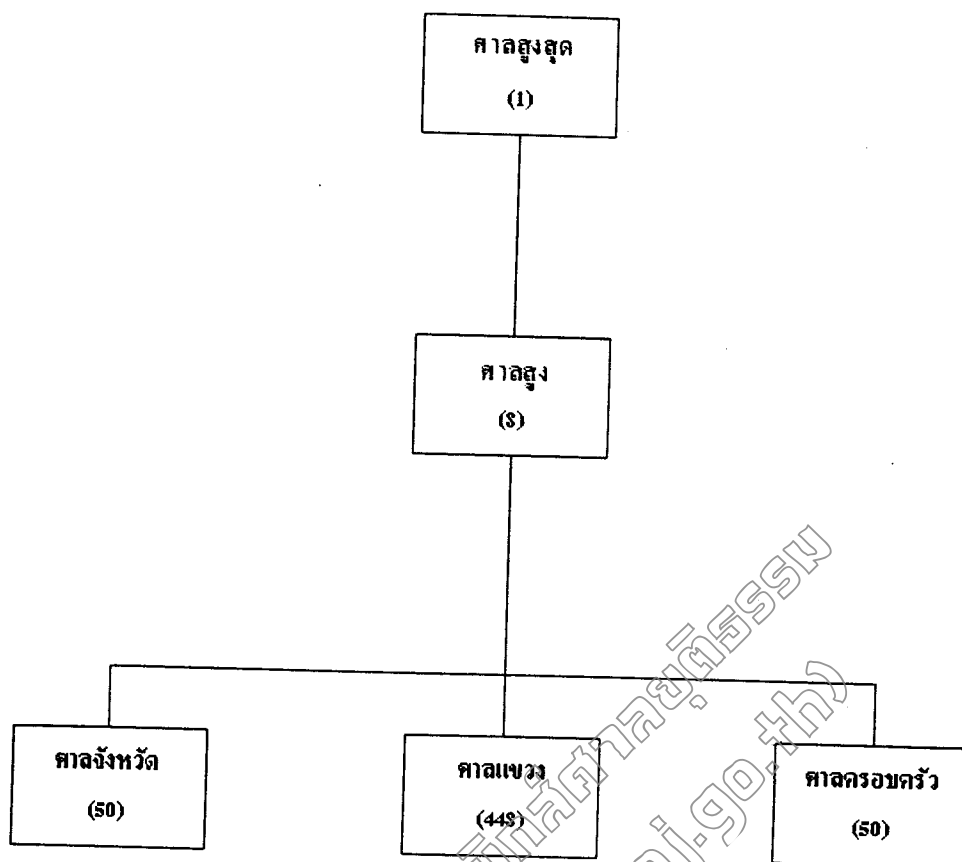
(4) ศาลครอบครัว (Family Court)

ศาลครอบครัวเป็นศาลพิเศษจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2492 โดยได้มีการพิจารณาเห็นว่าคดีครอบครัวและคดีเยาวชนควรได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษจากศาลพิเศษ แตกต่างจากคดีธรรมดา การพิจารณาจึงเน้นหนักไปในปัญหาชีวิตของครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ แม้เด็กก็ยังถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ศาลครอบครัวนี้จัดตั้งขึ้นในท้องที่ทุกแห่งที่เป็น ที่ตั้งของศาลจังหวัด มีจำนวนเท่ากับศาลจังหวัดคือ 50 ศาล

(5) ศาลแขวง (Summary Court)

ศาลแขวงตั้งอยู่ในท้องที่ทั่วไป คือ นครใหญ่ๆ หรือเมืองเล็กเมืองน้อยมีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีอาญา โดยรวบรัดและมีอำนาจเปรียบเทียบคดีแพ่งเล็กๆ น้อยๆ มีอำนาจ ออกหมายจับหมายค้นศาลแขวงในประเทศญี่ปุ่นมีอยู่ถึง 448 ศาล

แผนผังระบบศาลของประเทศญี่ปุ่น

2.5 ประเทศปาเกีสถาน¹⁵

ประเทศปาเกีสถานเป็นประเทศในทวีปเอเชียใต้ มีพื้นที่ 796,095 ตารางกิโลเมตร มีสถานะเป็นรัฐอิสระในวันที่ 14 สิงหาคม 2490 โดยปัจจุบันมีประชากรโดยเฉลี่ยเกินกว่า 120 ล้านคน

ประเทศปาเกีสถานเป็นประเทศสหพันธรัฐอันประกอบด้วย 4 มณฑล (province) ได้แก่ มณฑลปัญจาบ มณฑลไฮนด์ มณฑลชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือ มณฑลบาลูชีสถานและพื้นที่ซึ่งควบคุมโดยรัฐบาลกลางสามแห่งเขตนครหลวงอิสลามาบัด พื้นที่ทางเหนือ และพื้นที่ชนเผ่า โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและความคุมอาชญากรรม

¹⁵ โปรดดู สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, สารานุกรมกระบวนการยุติธรรมนานาชาติ, สถาบันกฎหมายอาญา. : กรุงเทพมหานคร, 2540.

รวมถึงการบริหารงานยุติธรรมในมณฑลต่างๆ อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลท้องถิ่นแห่งมณฑลนั้นๆ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลกลางก็ยังคงมีอำนาจควบคุมอยู่ในบางกรณี เช่น การบัญญัติกฎหมายอาญา การฝึกอบรมบุคลากรของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาบางประเภทและการวิจัย รวมทั้งอำนาจในการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบเหนือพื้นที่ซึ่งควบคุมโดยรัฐบาลกลาง

ระบบศาลในประเทศปากีสถาน นอกจากศาลฎีกา (Supreme Court), Federal Shariat (Islamic) Court และศาลอุทธรณ์ (High Court) ทั้ง 4 ศาล ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญแล้ว และยังมีศาลอีก 4 ประเภทที่ถูกกำหนดขึ้นโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันประกอบด้วยศาลชั้นต้น (Court of Session) และศาลแขวงระดับหนึ่ง สอง และ สาม (Court of Magistrates the first, the second and the third class)

ศาลฎีกาเป็นศาลสูงสุดของชั้นอุทธรณ์ฎีกา (แม้ว่าส่วนมากจะพิจารณาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย) ในขณะที่ Federal Shariat (Islamic) Court และศาลอุทธรณ์ จะมีอำนาจพิจารณาคดีแต่ต้นจนถึงชั้นพิจารณาอุทธรณ์ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นอกจากนี้ศาลอุทธรณ์ทุกศาลยังมีอำนาจออกกฎหมายเรียกบุคคลผู้อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ที่อ้างว่าการควบคุมนั้นมีขัดด้วยกฎหมายมาทำการไต่สวนและมีคำสั่ง

1. ศาลชั้นต้น (Court of Session)

ศาลชั้นต้น (Court of Session) เป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นแห่งมณฑลนั้นๆ โดยทั่วไปจะจัดตั้งขึ้นเป็นจำนวนหนึ่งแห่งต่อหนึ่งอำเภอ การแต่งตั้งผู้พิพากษาสำหรับศาลชั้นต้นประจำอำเภอ (District and Session Judges) จะกระทำโดยศาลอุทธรณ์อันมีวัตถุประสงค์ เพื่อดำรงความเป็นอิสระของระบบศาล ซึ่งรวมถึงผู้พิพากษาพิเศษประจำศาลชั้นต้น และผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลชั้นต้น (Additional and Assistant Session Judges) ที่จะได้รับการแต่งตั้งโดยศาลอุทธรณ์ เช่นกัน เพื่อให้เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำอำเภอ

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำอำเภอและผู้พิพากษาพิเศษประจำศาลชั้นต้นประจำอำเภอ (District and Session Judges, and Additional District and Session Judges) สามารถที่จะกำหนดโทษใดๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แม้ว่าจะเป็นโทษประหารชีวิต ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษายืนตามโดยศาลอุทธรณ์ก็ตาม ส่วนผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลชั้นต้น (Assistant Session Judges) นั้น ไม่สามารถที่จะลงโทษถึงขั้นประหารชีวิตหรือจำคุกเกินกว่า 7 ปีได้

2. ศาลแขวง (Magistrates Courts)

ในทุกๆ อำเภอ รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นแห่งมณฑลนั้น ๆ อาจจะแต่งตั้งผู้บริหารฝ่ายตุลาการหรือผู้บริหารฝ่ายธุรการของศาลแขวงระดับที่หนึ่ง สอง หรือสาม (Magistrates of the first, the second or third class) โดยในขณะที่ฝ่ายตุลาการของศาลแขวง (Judicial Magistrate) จะอยู่ภายใต้การปกครองของผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำอำเภอ (District and Session Judges) ส่วนงานธุรการของศาลแขวงจะอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้พิพากษาศาลแขวงอำเภอ (District Magistrate) ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของอำเภอ

ศาลแขวงสามารถที่จะพิพากษาลงโทษได้ดังนี้

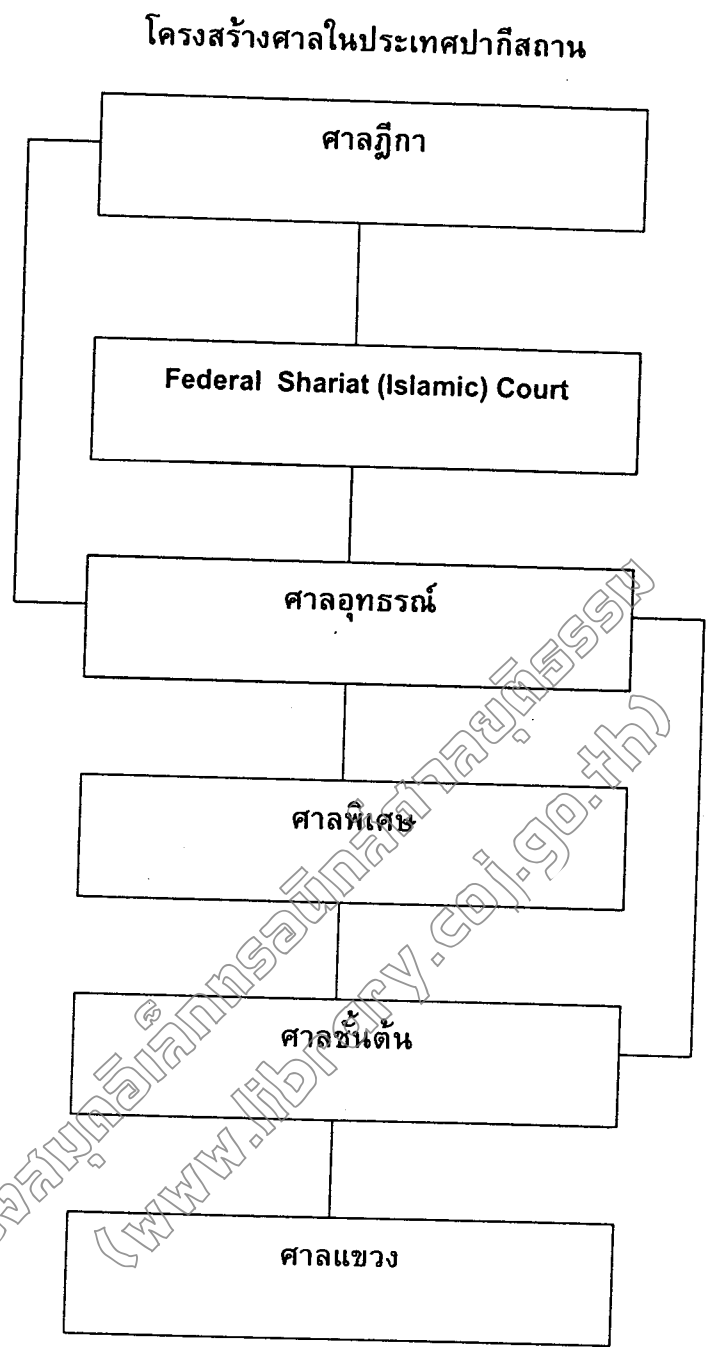
ก. ศาลแขวงระดับหนึ่ง (Magistrate of the First Class) ลงโทษจำคุกได้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี รวมถึงการขังเดี่ยวตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และ/ หรือปรับไม่เกิน 50,000 รูปี หรือโดยรวมหรือไม่รวมการเขียน

ข. ศาลแขวงระดับที่สอง (Magistrate of the Second Class) ลงโทษจำคุกได้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี รวมถึงการขังเดี่ยวตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และ/ หรือปรับไม่เกิน 5,000 รูปี

ค. ศาลแขวงระดับที่สาม (Magistrate of the Third Class) ลงโทษจำคุกได้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือนและ/หรือปรับไม่เกิน 1,000 รูปี

ส่วนศาลแขวงประจำอำเภอ (Court of District Magistrate) สามารถพิจารณาคดีอาญาใดๆ ที่มีอัตราโทษไม่ถึงประหารชีวิต ซึ่งเมื่อหลักประกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการแยกอำนาจโดยเด็ดขาดระหว่างอำนาจตุลาการและอำนาจบริหารมีผลบังคับใช้ ผู้พิพากษาประจำศาลแขวงประจำอำเภอ (District Magistrate) และผู้ใต้บังคับบัญชาในศาลแขวงจะไม่มีอำนาจในการให้ประกันตัวหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอีกต่อไปโดยวันที่ที่กำหนดไว้โดยศาลฎีกาสำหรับการแยกอำนาจโดยเด็ดขาดคือวันที่ 23 มีนาคม 2537

นอกจากศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาปกติแล้ว ก็ยังมีศาลพิเศษต่างๆ อีกจำนวนหนึ่งที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาความผิดอาญาพิเศษอื่น (เช่น คดีเกี่ยวกับการก่อการร้าย การธนาคาร การลักลอบขนของหนีภาษี การหลีกเลียงภาษี การคอร์รัปชัน และอื่นๆ)

2.6 สรุปหลักการของการจัดตั้งศาลแขวงในต่างประเทศ

จากการศึกษาเรื่องการจัดตั้งศาลแขวงในต่างประเทศ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแล้ว แต่ไม่พบแนวความคิดและทฤษฎีของการจัดตั้งศาลแขวงในต่างประเทศที่ชัดเจน แต่เมื่อ

พิจารณาจากลักษณะของการจัดตั้งศาลแขวงในหลาย ๆ ประเทศแล้ว อาจสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการจัดตั้งศาลแขวงในต่างประเทศมี 2 ประการ ดังนี้

2.6.1 เขตอำนาจศาล

การจัดตั้งศาลแขวงในต่างประเทศพบว่า ส่วนใหญ่จะจัดตั้งศาลแขวงขึ้นตามเขตต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตอำเภอ ตำบล หรือหมู่บ้าน และอาจเรียกชื่อต่างกันไป เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในแต่ละมลรัฐมีระบบศาลของตนเองเป็นอิสระแตกต่างจากมลรัฐอื่น และแต่ละมลรัฐจะมีการแบ่งเขตปกครองเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เมือง (Cities) เขต (Counties) และหมู่บ้าน (Villages) ซึ่งแต่ละเขตปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวก็มีระบบศาลของตนเองซึ่งเรียกว่า Local Court โดยในประเทศญี่ปุ่นเรียกว่า Summary Court ในประเทศอังกฤษและเวลส์เรียกว่า Magistrates Court แต่โดยหลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศาลแขวงก็เพื่อให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเล็กน้อยทั้งคดีอาญาและคดีแพ่งโดยรวดเร็วและรวดเร็ว ทั้งนี้ ขอบเขตของคำว่าคดีเล็กน้อยนั้น ประเทศส่วนใหญ่มักจะใช้เงื่อนไขโดยการกำหนดจำนวนทุนทรัพย์ และประเภทคดีที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลแขวง อาทิเช่น

ในประเทศอังกฤษ ศาลมาจิสเตรทคอร์ท (Magistrate Court) มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาประเภทความผิดเล็กน้อย

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลแขวงหรือศาลท้องถิ่น (Local Courts) มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดเล็กน้อย (Misdemeanor) เช่น คดีจราจร และไม่มีการพิจารณาโดยลูกขุน

ในประเทศฝรั่งเศส ศาลแขวงจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีจำนวนทุนทรัพย์ไม่เกิน 7,622 ยูโร และคดีที่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะให้เป็นอำนาจของศาลแขวง ได้แก่ คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาเช่า ค่าอุปการะเลี้ยงดู คดีหมิ่นประมาท เป็นต้น

ในประเทศปากีสถานมีการจัดตั้งศาลแขวง ในทุกๆ อำเภอ รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นแห่งมณฑลนั้นๆ และมีอำนาจพิจารณาพิพากษาลงโทษโดยแยกเป็นระดับ กล่าวคือ ศาลแขวงระดับหนึ่ง ลงโทษจำคุกได้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี รวมถึงการขังเดี่ยวตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และ/หรือปรับไม่เกิน 50,000 รูปี หรือโดยรวมหรือไม่รวมการเขียนศาลแขวงระดับที่สอง ลงโทษจำคุกได้เป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี รวมถึงการกักขังเดี่ยวตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และ/หรือ ปรับไม่เกิน 5,000 รูปี และศาลแขวงระดับที่สามลงโทษจำคุกได้

เป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 เดือน และ/หรือปรับไม่เกิน 1,000 รูปี ส่วนศาลแขวงประจำอำเภอสามารถพิจารณาคดีอาญาใดๆ ที่มีอัตราโทษไม่ถึงประหารชีวิต

2.6.2 วิธีพิจารณาความ

ศาลแขวงในต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะมีวิธีพิจารณาคดีแบบรวบรัด เพื่อให้คดีเล็กน้อยเสร็จไปด้วยความรวดเร็ว และพิจารณาพิพากษาโดยผู้พิพากษานายเดียว อาทิเช่น

ในประเทศอังกฤษ ศาลมาจิสเตรทคอร์ท (Magistrate Court) จะพิจารณาคดีโดยไม่ใช้ลูกขุน (Summary Offence) และมีอำนาจทำการไต่สวนผู้ต้องหากรณีถูกจับโดยไม่มีหมายจับ ออกหมายเรียก หรือออกหมายจับ และสั่งประกันตัวผู้ต้องหา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลแขวงหรือศาลท้องถิ่น (Local Courts) จะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาโดยผู้พิพากษาศาลแขวง (Magistrate)

ในประเทศฝรั่งเศส ศาลแขวงเป็นศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ ในแต่ละเขตจะมีศาลแขวงตั้งอยู่อย่างน้อย 1 แห่ง ประกอบไปด้วยผู้พิพากษา 1 นาย เว้นแต่จะเป็นเขตที่มีความสำคัญจะมีจำนวนผู้พิพากษามากกว่า 1 นาย

ในประเทศญี่ปุ่น ศาลแขวง หรือ Summary Court มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา โดยรวบรัดและมีอำนาจเปรียบเทียบคดีแพ่งเล็กน้อย มีอำนาจออกหมายจับหมายค้น

บทที่ 3

ระบบศาลแขวงในประเทศไทย

3.1 ระบบศาลยุติธรรมในประเทศไทย

ศาลยุติธรรม (The Court of Justice) เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น

ศาลยุติธรรมมี 3 ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายอื่น

- ศาลชั้นต้น ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญกรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลจังหวัด ศาลแขวง และศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นต้น เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย
- ศาลอุทธรณ์ ได้แก่ ศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาคทั้ง 9 ภาค
- ศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลยุติธรรมสูงสุด ที่มีอยู่เพียงศาลเดียว

ศาลชั้นต้น เป็นศาลยุติธรรมชั้นต้นซึ่งพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีเป็นครั้งแรก เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งเป็นอย่างอื่น

ศาลชั้นต้น ได้แก่

- ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น
- ศาลอาญา ศาลอาญกรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวงที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น รวมทั้งคดีอื่นใดที่มีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา แล้วแต่กรณี
- ศาลจังหวัด มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น
- ศาลแขวง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีและมีอำนาจทำการไต่สวน หรือมีคำสั่งใด ๆ ซึ่งผู้พิพากษาคณะเดียวมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และ

ศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นต้น
เช่น ศาลภาษีอากรกลาง มีอำนาจพิจารณาคดีภาษีอากร เป็นต้น

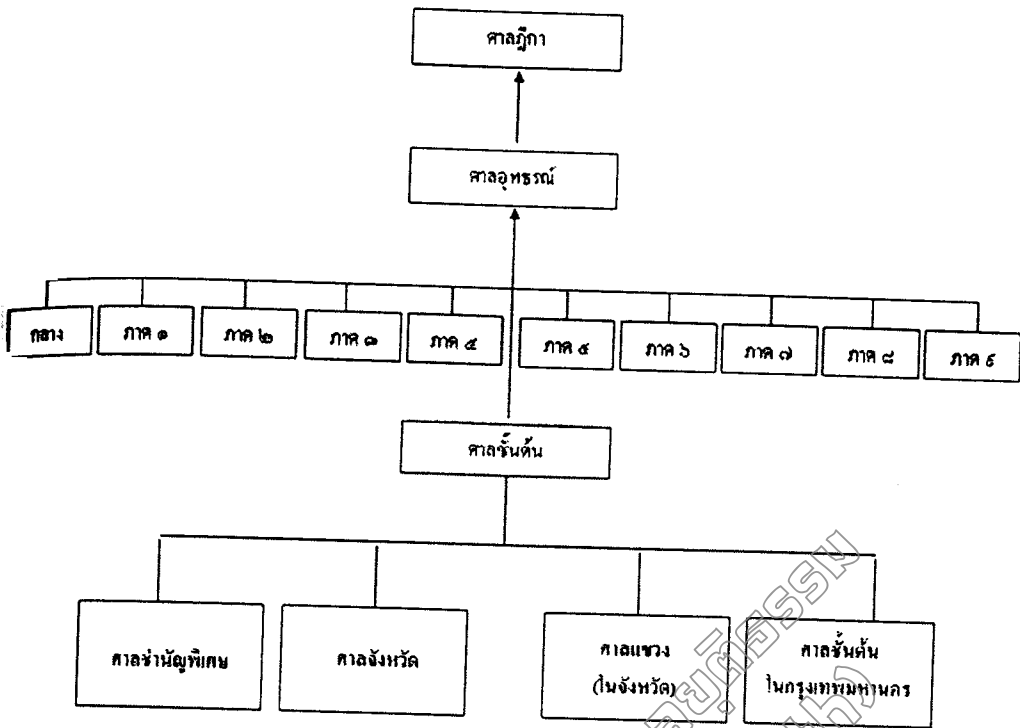
ศาลอุทธรณ์ เป็นศาลยุติธรรมชั้นต่อมาจากศาลชั้นต้นซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษา
บรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นที่อยู่ในเขตอำนาจ กับมีอำนาจวินิจฉัย
ชี้ขาดคดีที่ศาลอุทธรณ์มีอำนาจวินิจฉัยได้ตามกฎหมายอื่นในเขตท้องที่ที่มีได้อยู่ในเขตศาล
อุทธรณ์ภาค เว้นแต่คดีที่อยู่นอกเขตศาลอุทธรณ์จะอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ก็ได้ ทั้งนี้อยู่ใน
ดุลพินิจของศาลอุทธรณ์ที่จะไม่ยอมรับพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งที่อุทธรณ์เช่นนั้นก็ได้
เว้นแต่คดีนั้นจะได้โอนมาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ศาลฎีกา เป็นศาลสูงสุดซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษารบรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษา
หรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการฎีกา
นอกจากนี้ ยังมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยได้ตามกฎหมายอื่น องค์คณะ
พิจารณาพิพากษาคดีประกอบด้วยผู้พิพากษาอย่างน้อย 3 คน แต่หากคดีใดมีปัญหาคำคัญ
ประธานศาลฎีกามีอำนาจสั่งให้นำปัญหาดังกล่าวเข้าสู่การวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่
ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกาทุกคนซึ่งอยู่ปฏิบัติหน้าที่ในวันที่มีการจัดประชุมใหญ่
แต่ทั้งนี้ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้พิพากษาศาลฎีกาทั้งหมด

ศาลฎีกามีแผนกคดีพิเศษทั้งสิ้น 9 แผนก เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่อาศัยความ
ชำนาญพิเศษ มีผู้พิพากษาศาลฎีกาประจำแผนก ๆ ละ ประมาณ 10 คน ได้แก่

- แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว
- แผนกคดีแรงงาน
- แผนกคดีภาษีอากร
- แผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ
- แผนกคดีล้มละลาย
- แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- แผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจ
- แผนกคดีสิ่งแวดล้อม
- แผนกคดีปกครอง

โครงสร้างศาลยุติธรรมของประเทศไทย

- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
- ศาลภาษีอากรกลาง
- ศาลแรงงานกลาง
- ศาลล้มละลายกลาง
- ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง
- ศาลอาญา
- ศาลแพ่ง
- ศาลอาญาธนบุรี
- ศาลแพ่งธนบุรี
- ศาลอาญากรุงเทพใต้
- ศาลแพ่งกรุงเทพใต้
- ศาลแขวงในกรุงเทพมหานคร

3.2 เขตอำนาจศาล

คำว่า "เขตอำนาจศาล" นั้น นอกจากจะพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแล้ว จะต้องพิจารณาตามกฎหมายเรื่องพระธรรมนูญศาลยุติธรรมด้วย ซึ่งความแตกต่างระหว่างคำว่า "เขตอำนาจศาล" ของหลักของกฎหมายวิธีพิจารณาความกับพระธรรมนูญศาลยุติธรรมก็คือ เขตอำนาจศาลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความ คือ หลักที่กำหนดว่าจะต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลใด ส่วนเขตอำนาจศาลตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม คือ หลักที่กำหนดอำนาจของแต่ละศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งหมายถึง เขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรมซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงเขตพื้นที่ในทางปกครองและขอบเขตและประเภทของคดีที่สามารถรับพิจารณาพิพากษาได้ ซึ่งตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 ได้บัญญัติถึงเขตอำนาจของศาลแขวงและศาลจังหวัด ดังนี้

มาตรา 17 ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี และมีอำนาจทำการไต่สวนหรือมีคำสั่งใดๆ ซึ่งผู้พิพากษาคณะเดียวมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 24 และมาตรา 25 วรรคหนึ่ง

มาตรา 24 ให้ผู้พิพากษาคณะหนึ่งมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (1) ออกหมายเรียก หมายอาญา หรือหมายสั่งให้ส่งคนมาจากหรือไปยังจังหวัดอื่น
- (2) ออกคำสั่งใดๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี

มาตรา 25 ในศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาคณะเดียวเป็นองค์คณะมีอำนาจเกี่ยวแก่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้น ดังต่อไปนี้

- (1) ไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องหรือคำขอที่ยื่นต่อศาลในคดีทั้งปวง
- (2) ไต่สวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย
- (3) ไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งในคดีอาญา
- (4) พิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสามแสนบาท ราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินดังกล่าวอาจขยายได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา
- (5) พิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่จะลงโทษจำคุกเกินหกเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างเกินอัตราที่กล่าวแล้วไม่ได้

ผู้พิพากษาประจำศาลไม่มีอำนาจตาม (3) (4) หรือ (5)

จากมาตรา 17 มาตรา 24 และมาตรา 25 ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับคดีแพ่งและคดีอาญา ดังนี้

ยังจังหวัดอื่น

1. ออกหมายเรียก หมายอาญาหรือหมายสั่ง ให้ส่งคนมาจาก หรือไป
2. ออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี
3. ไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องหรือคำขอที่ยื่นต่อศาลในคดีทั้งปวง
4. ไต่สวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย
5. ไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งในคดีอาญา
6. พิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสามแสนบาท

7. พิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ทั้งนี้ผู้พิพากษาคณะเดียวจะลงโทษจำคุกเกิน 6 เดือน หรือปรับเกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับซึ่งโทษจำคุกหรือปรับนั้นอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสอง อย่างเกินอัตราที่กำหนดแล้วไม่ได้ในกรณีที่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนเห็นว่า โทษของจำเลยควรจำคุกเกินกว่า 6 เดือน หรือปรับเกินกว่า 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสอง อย่างเกินอัตราที่กำหนดแล้วก็ให้มีอำนาจพิพากษาได้ แต่จะต้องให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลตรวจสำนวน และลงลายมือชื่อในคำพิพากษาเป็นองค์คณะก่อน

อำนาจของผู้พิพากษาคณะเดียวตามมาตรา 24 และมาตรา 25 นั้น กฎหมายบัญญัติไว้แตกต่างกันอยู่ คือ มาตรา 24 บัญญัติว่าผู้พิพากษาคณะหนึ่งมีอำนาจ ไม่ได้จำกัดว่าจะเป็นผู้พิพากษาของศาลไหนหรือชั้นไหน เพราะฉะนั้นผู้พิพากษาคณะเดียวของศาลชั้นต้น คือ ศาลแขวง ศาลแพ่ง ศาลอาญา หรือผู้พิพากษาคณะเดียวของศาลสูง คือ ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา ก็มีอำนาจตามที่ระบุไว้ในมาตรานี้เช่นเดียวกัน เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้เห็นแตกต่างกันแต่อย่างใด ส่วนมาตรา 25 ในวรรคแรกระบุว่าในศาลชั้นต้นผู้พิพากษาคณะเดียวมีอำนาจเกี่ยวแก่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้นดังต่อไปนี้ ดังนั้น ผู้พิพากษาคณะเดียวที่จะมีอำนาจดังที่ระบุไว้ในมาตรา 25 วรรคแรก จึงมีเฉพาะผู้พิพากษาคณะเดียวของศาลชั้นต้น เช่น ศาลแพ่ง ศาลอาญา หรือศาลจังหวัดเท่านั้น มาตรา 25 ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจผู้พิพากษาคณะเดียวของศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาด้วย ผู้พิพากษาแต่ละคนของศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา จึงไม่มีอำนาจดังที่ระบุไว้ในมาตรา 25 ตามลำพัง ซึ่งแตกต่างจากมาตรา 24 ¹⁶

¹⁶ ชุมพล จันทราทิพย์, พระธรรมนูญศาลยุติธรรม, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546, หน้า 41.

ส่วนวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมีวิธีการพิเศษตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญา ในศาลแขวง พุทธศักราช 2499 เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดี รวดเร็วยิ่งขึ้น และเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชน ในเรื่องของการฟ้องคดี การผิดฟ้องและฝากขัง

ศาลแขวงมีผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวง เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของศาล

สำหรับเขตอำนาจศาลจังหวัด กำหนดไว้ในมาตรา 18 ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น

3.3 การจัดตั้งศาลจังหวัดในประเทศไทย

ศาลจังหวัดแต่เดิมตามพระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. 114 และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ. 127 มีชื่อว่าศาลเมือง และได้เปลี่ยนชื่อเป็นศาลจังหวัดโดยประกาศกระทรวงยุติธรรมลงวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2459 ศาลจังหวัดมิใช่เป็นศาลประจำจังหวัดที่ตั้งศาลแต่โดยปกติศาลจังหวัดจะตั้งอยู่ที่ตัวจังหวัดอย่างน้อยจังหวัดละ 1 ศาล ศาลจังหวัดคือศาลชั้นต้นที่อยู่ตามหัวเมืองนอกเหนือไปจากกรุงเทพมหานคร และบางครั้งก็ตั้งอยู่ที่อำเภอต่างๆ โดยจะมีเขตอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดนั้น ๆ เช่น ศาลจังหวัดภูเก็ต ตั้งอยู่ที่อำเภอภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ศาลจังหวัดเบตง ตั้งอยู่ที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลาและไม่ว่าศาลจังหวัดจะตั้งอยู่ที่ตัวจังหวัดหรืออำเภอจะมีอำนาจเท่ากัน คือพิจารณาพิพากษาได้ทุกด้วยทกกฎหมาย บางจังหวัดมีศาลจังหวัดแต่เพียงศาลเดียว แต่บางจังหวัดมีหลายศาล เช่น ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช มีศาลจังหวัดถึง 3 ศาล คือ ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช ศาลจังหวัดปากพนัง และศาลจังหวัดทุ่งสง เป็นต้น

การตั้งศาลจังหวัดในจังหวัดหนึ่งๆ เป็นจำนวนกี่ศาล เป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีที่จะพิจารณาตามความจำเป็นที่จะต้องตั้งศาลจังหวัดขึ้นในท้องถิ่นนั้นๆ แล้วรายงานต่อรัฐบาลเพื่อออกเป็นกฎหมายตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา 6 ซึ่งทั้งนี้แล้วแต่เขตปกครองของจังหวัดจะกว้างใหญ่ จำนวนพลเมือง ตลอดจนจำนวนคดีจะมากน้อยเพียงใด ทั้งจะต้องพิจารณาทางคมนาคมที่จะอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้มีอรรถคดีประกอบด้วย โดยเหตุที่อำเภอต่างๆ มีความเจริญก้าวหน้า จำนวนพลเมืองเพิ่มสูงขึ้น จำนวนคดีย่อมมากขึ้นจึงมีความจำเป็นต้องตั้งศาลจังหวัดในอำเภอต่างๆ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นด้วย

เกณฑ์การจัดตั้งศาลจังหวัดในปัจจุบันจะใช้เกณฑ์อ้างอิงจากรายงานการวิจัยเรื่องโครงการวิจัยประเมินผลโครงการจัดตั้งศาลจังหวัดในส่วนภูมิภาค (แนวทางการนำเสนอการ

จัดทำเกณฑ์ (ตัวชี้วัด) การจัดตั้งศาลจังหวัดในส่วนภูมิภาค" จัดทำโดยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เสนอต่อกระทรวงยุติธรรม (พ.ศ. 2542) ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

เกณฑ์ที่ 1 ประชากร จำนวนประชากรในเขตศาลใหม่ไม่ต่ำกว่า 250,000 คน ซึ่งการกำหนดเกณฑ์ไว้เช่นนั้นเป็นการกำหนดโดยอิงจากเกณฑ์การกระจายการให้บริการของรัฐในรูปของอำเภอ หรือส่วนราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งตามระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคที่กำหนดให้อำเภอหนึ่งๆ มีประชากรเริ่มจาก 25,000 คน ขึ้นไป

เกณฑ์ที่ 2 จำนวนคดี จำนวนคดีในเขตพื้นที่ให้บริการจะต้องไม่น้อยกว่า 1,500 คดี ต่อปี

เกณฑ์ที่ 3 การงานของผู้พิพากษา อัตราส่วนของปริมาณคดีที่เสร็จไปต่ออัตรากำลังของผู้พิพากษา เท่ากับ 400 ต่อ 1 สำหรับศาลจังหวัด และ 1,600 ต่อ 1 สำหรับศาลแขวง

เกณฑ์ที่ 4 พื้นที่ศาล มีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 30 ไร่

นอกจากศาลจังหวัดซึ่งประจำอยู่จังหวัดต่างๆ มีจำนวนมากน้อยแล้วแต่ขนาดของจังหวัดแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอาจใช้อำนาจตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 5 โดยสั่งให้ผู้พิพากษาคณะหนึ่งไปนั่งร่วมกับผู้พิพากษาในศาลแขวง หรือถ้าท้องที่ใดไม่มีศาลแขวง ก็สั่งให้ผู้พิพากษาของศาลจังหวัดตั้งแต่สองคนขึ้นไปไปนั่งเป็นศาล ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่งในท้องที่อำเภอนั้น หรืออำเภอใกล้เคียง ซึ่งทั้งสองกรณีนี้ก็มีศาลจังหวัดขึ้นเป็นการชั่วคราวเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มีบรรดคดี เฉพาะอย่างยิ่งในท้องที่ห่างไกลจากที่ตั้งศาลจังหวัด ซึ่งในปี พ.ศ. 2518 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้สั่งให้ผู้พิพากษาไปนั่งเป็นศาล ณ ที่ว่าการอำเภอต่างๆ เป็นการชั่วคราวหลายแห่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในนามของศาลเคลื่อนที่

ศาลจังหวัดมีเขตอำนาจตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดกำหนดไว้ แต่ความจริงศาลจังหวัดหาได้มีพระราชบัญญัติจัดศาลฯ ตั้งขึ้นทุกศาลไม่ ทั้งนี้เพราะศาลจังหวัดแต่เดิมซึ่งมีอยู่อย่างน้อยจังหวัดละ 1 ศาลนั้น สืบเนื่องกันมาจากศาลเมืองและศาลมณฑลตามพระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ.114 และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ. 127 ซึ่งบัญญัติว่าศาลเมืองบังคับคดีมอำนาจได้แต่ในเขตเมืองที่ตั้งศาล

ศาลจังหวัดส่วนมากมีเขตอำนาจตลอดเขตการปกครองของจังหวัด บางจังหวัดมีศาลจังหวัดมากกว่า 1 ศาล เป็นศาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ต้องถือเขตอำนาจตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลจังหวัดนั้นๆ ซึ่งระบุไว้ว่าให้มีอำนาจในอำเภอใดบ้าง ส่วนอำเภอนอกจากที่ระบุไว้ก็เป็นเขตอำนาจของศาลเดิม ปัจจุบันพบว่า มีจังหวัดที่มีการจัดตั้งศาลยุติธรรมขึ้นมากกว่า 1 ศาล ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ ชลบุรี ปราจีนบุรี นครราชสีมา ขัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อุตรธานี ขอนแก่น หนองคาย สกลนคร เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง นครสวรรค์ พิจิตรโลก ดาก เพชรบูรณ์ นครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ชุมพร พังงา สงขลาและยะลา

3.4 การจัดตั้งศาลแขวงในประเทศไทย

3.4.1 แนวทางการจัดตั้งศาลแขวง

ศาลแขวงเป็นศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเล็กๆ น้อยๆ ได้แก่ ทั้งคดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 60,000 บาท และในคดีแพ่งที่ทุนทรัพย์ไม่เกิน 300,000 บาท มีวิธีพิจารณาแตกต่างกับศาลชั้นต้นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้การพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็วโดยรวดเร็ว โดยที่อาจฟ้องด้วยวาจาและจำเลยก็อาจให้การแก้คดีด้วยวาจาได้ ประชาชนได้รับความสะดวกไม่ต้องดำเนินคดีที่ศาลแพ่ง ศาลอาญา ซึ่งมีวิธีพิจารณายุ่งยากกว่า ในกรุงเทพมหานครแต่เดิมมีอยู่ 3 ศาลด้วยกัน คือ ศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงธนบุรี

สำหรับศาลแขวงในหัวเมืองนั้นเคยมีกฎหมายจัดตั้งศาลแขวงมาตั้งแต่ พ.ศ. 2438 โดยพระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. 114 และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ร.ศ. 127 แต่ไม่เคยปรากฏว่าได้จัดตั้งศาลแขวงในเมืองขึ้นจริงๆ เลย อาจเป็นได้ว่าเพราะในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อการจัดการให้ศาลหัวเมืองเข้ามารวมอยู่ในกระทรวงยุติธรรมของข้าหลวงพิเศษยังไม่เรียบร้อย ทั้งในเวลานั้นจำนวนคดีจะยังไม่มาก ความจำเป็นที่จะตั้งศาลแขวงในหัวเมืองจึงยังไม่มี กระทรวงยุติธรรมเพิ่งจัดตั้งศาลแขวงในหัวเมืองขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2478 ในอำเภอซึ่งมีพลเมืองมาก แต่การคมนาคมติดต่อกับศาลจังหวัดไม่สะดวกเพราะห่างไกล ทั้งบางแห่งถนนหนทางก็ทุรกันดาร ทำความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนผู้มีพรรคคดี ศาลแขวงที่สร้างขึ้นในครั้งนั้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงสำหรับหัวเมือง พ.ศ. 2478 มาตรา 3 คือ ศาลแขวงมีนบุรี ศาลแขวงกบินทร์บุรี ศาลแขวงแม่สะเรียง ศาลแขวงแม่สอด ศาลแขวงตะกั่วป่า ศาลแขวงหลังสวน และศาลแขวงเบตง แต่การตั้งศาลแขวงขึ้นนี้ไม่ได้ผลสมความมุ่งหมาย เพราะประชาชนได้รับประโยชน์เฉพาะคดีเล็กๆ น้อยๆ คดีอื่นๆ ยังต้องไปที่ศาลจังหวัดอยู่นั่นเอง

นับว่าไม่ได้ประโยชน์ที่ควร ต่อมารัฐบาลจึงได้มีพระราชบัญญัติยกฐานะศาลแขวงเหล่านี้ขึ้นเป็นศาลจังหวัดจนหมดทุกศาล

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2499 รัฐบาลมีนโยบายที่จัดตั้งศาลแขวงขึ้นเป็นศาลใต้สวนและช่วยแบ่งเบาภาระศาลจังหวัดซึ่งมีจำนวนคดีเพิ่มมากขึ้น และเพื่ออำนวยความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินคดีและเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 แต่มีวัตถุประสงค์แตกต่างกับการจัดตั้งศาลแขวงครั้งแรก จึงตั้งศาลแขวงขึ้นให้มีอำนาจเฉพาะในเขตอำเภอเมืองตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวให้ตั้งศาลแขวงตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมขึ้นทุกจังหวัดนั้น คือศาลแขวงได้มีขึ้นแล้วทุกจังหวัดโดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่วันเปิดทำการศาลแขวงต้องประกาศโดยพระราชกฤษฎีกาอีกทีหนึ่ง และต่อมาในปี พ.ศ. 2500 ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้เปิดศาลแขวงขึ้นในจังหวัดต่างๆ มีจำนวน 17 ศาล คือ 1 ศาลแขวงพระนครศรีอยุธยา 2. ศาลแขวงลพบุรี 3. ศาลแขวงชลบุรี 4. ศาลแขวงนครราชสีมา 5. ศาลแขวงสุรินทร์ 6. ศาลแขวงอุบลราชธานี 7. ศาลแขวงอุดรธานี 8. ศาลแขวงขอนแก่น 9. ศาลแขวงเชียงใหม่ 10. ศาลแขวงลำปาง 11. ศาลแขวงพิษณุโลก 12. ศาลแขวงนครสวรรค์ 13. ศาลแขวงราชบุรี 14. ศาลแขวงสุพรรณบุรี 15. ศาลแขวงนครศรีธรรมราช 16. ศาลแขวงสระบุรี 17. ศาลแขวงสงขลา ศาลแขวงเหล่านี้เปิดทำการเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2500

การที่จะเปิดศาลแขวงขึ้นในทุกจังหวัดตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 3 ย่อมเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณอย่างมากมาย ทั้งบางจังหวัดก็มีจำนวนคดีไม่มากพอถึงกับจะต้องจัดตั้งศาลแขวงขึ้นอีกศาลหนึ่ง และศาลแขวงที่จะจัดตั้งขึ้นก็อยู่ในตัวจังหวัดทั้งสิ้น ถ้าจะให้ศาลจังหวัดซึ่งมีอยู่แล้วในทุกจังหวัดนำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้ก็จะได้ผลเท่ากัน ดังนั้นในปี พ.ศ. 2520 จึงได้มีพระราชบัญญัติให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. 2520 ออกใช้ ทั้งนี้เพื่อให้ศาลจังหวัดพิจารณาคดีอาญาเล็กๆ น้อยๆ ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น และต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. 2520 บังคับสำหรับคดีที่เกิดขึ้นในบางท้องที่รวมแล้วมากกว่า 60 จังหวัด มีผลเกือบเท่ากับว่าได้จัดตั้งศาลแขวงขึ้นแล้วแทบทุกจังหวัดตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มาตรา 3 ความจำเป็นที่จะจัดตั้งศาลแขวงขึ้นที่ตัวจังหวัดต่างๆ จึงลดน้อยลงไป เพราะศาลจังหวัดก็มีอำนาจพิจารณาคดีเล็กๆ น้อยๆ ได้รวดเร็วไม่ช้าช้าดังแต่ก่อน แต่ปัญหาของประชาชนไม่น่าจะหมดเพียงแค่นั้น เพราะผู้ที่อยู่ตามอำเภอห่างไกลยังต้องเดินทางเข้ามาจังหวัดเมื่อมีคดีอยู่นั้นเอง ต้องเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาทำมาหากิน นับได้ว่าต้องซื้อความยุติธรรมที่แพงกว่า เป็นความอยุติธรรมแก่พวกเขา ดังนั้น ปัญหาจึงมีอยู่ว่าทำอย่างไร

จึงให้ศาลแขวงได้รับใช้ประชาชนไม่ว่าผู้ที่อยู่ในท้องที่ห่างไกลหรือผู้ที่อยู่ในเมืองก็ได้ใช้บริการของศาลแขวงโดยเท่าเทียมกัน คือ จัดให้มีศาลอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ โดยผู้ที่มีบรรณคดีทั้งหลายไม่จำเป็นต้องเดินทางเข้ามาตัวจังหวัดดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

3.4.2 ประวัติศาลแขวง

ศาลแขวงมีประวัติความเป็นมาต่อเนื่องกับศาลโปลิสสภา เดิมหน้าที่ได้สวโจรผู้ร้ายอยู่ในมือตุรการ คือ กรมการอำเภอต่าง ๆ เมื่อจับโจรผู้ร้ายได้แล้วบางที่ก็ชำระเสียเองสำหรับในเขตกรุงเทพมหานครหน้าที่อันนี้เป็นของกรมพระนครบาล ปรากฏว่าการพิจารณาคดีมักจะล่าช้า จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งศาลรับสั่งพิเศษ สำหรับพิจารณาคดีที่ขึ้นอยู่ในกรมพระนครบาลด้วย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2417 ได้มีโปลิสขึ้นสำหรับกรุงเทพฯ แบ่งเป็น 3 กอง กองหนึ่งสำหรับในกำแพงเมือง กองหนึ่งสำหรับนอกกำแพงเมืองฝั่งตะวันออก อีกกองหนึ่งสำหรับฟากฝั่งตะวันตก โจรผู้ร้ายที่โปลิสจับได้นั้น ผู้ว่าราชการโปลิสเป็นผู้ชำระเองตามแบบเก่า คือจับเองชำระเอง หาได้ส่งให้ศาลรับสั่งพิเศษที่มีอำนาจเป็นศาลกรมพระนครบาลไม่

ศาลกองตระเวน หรือศาลโปลิส

เมื่อ พ.ศ. 2424 ได้มีประกาศรวมอำนาจศาลกองตระเวนหรือโปลิสฝั่งตะวันออกและในกำแพงเมืองทั้งศาลอำเภอรักษาพวกจีนให้มาขึ้นอยู่ในพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นภูษเนศธำรงศักดิ์ ซึ่งได้ทรงว่ากรมพระนครบาล ดังนั้น ศาลโปลิสทั้งหลายก็ไปรวมอยู่ที่นั่นส่วนกองตระเวนฝั่งตะวันตกก็คงจะไปรวมอยู่ในภายหลัง

ต่อมา พ.ศ. 2429 ได้มีประกาศให้ยกความในกรมพระนครบาลเข้ามาชำระในพระบรมมหาราชวังรวมกับพระตำรวจ เป็นการยกอำนาจในกรมพระนครบาลในส่วนชำระความมาให้ศาลรับสั่งพิเศษชำระอีกครั้งหนึ่ง

ถัดมาถึงปี พ.ศ. 2434 ได้ตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น ในประกาศนั้นให้อำนาจชำระความนครบาลมารวมอยู่ในกระทรวงยุติธรรม แต่อำนาจชำระความของกระทรวงนครบาลหาหมดสิ้นไปไม่ ในปีต่อมาได้มีประกาศถึงศาลกรมกองตระเวนยังคงอยู่ในกระทรวงนครบาลมีอำนาจสอบสวนโจรผู้ร้ายและมีอำนาจพิจารณาความอาชญาฐานลักทรัพย์ หรือมั่วฉิมโทษกำหนดเขียนเพียง 50 ที่ จำตาราง 6 เดือน หรือปรับต่ำกว่า 2 ชั้วลงมา ซึ่งศาลนครบาลและศาลกรมกองตระเวนนี้ไม่มีอำนาจแตกต่างกัน จึงเห็นได้ว่าเป็นการแข่งขันกันระหว่างกระทรวงยุติธรรมกับกระทรวงนครบาล

ศาลปรีสภา

ดังนั้น ในปลายปี พ.ศ. 2435 จึงได้มีประกาศยกเลิกอำนาจกรมพระนครบาลฝ่ายตุลาการเสียทีเดียว โดยตั้งศาลปรีสภาเป็นศาลกองตระเวนชั้น 1 ศาลในกระทรวงยุติธรรมตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปรีสภาเป็นศาลกองตระเวนสำหรับกรุงเทพมหานคร ร.ศ.111 เป็นอันแยกอำนาจตุลาการจากธุรการสำเร็จเป็นครั้งแรกในเมืองไทย ศาลปรีสภามีอำนาจชำระความเล็กๆ น้อยๆ เมื่อตั้งขึ้นแล้วเห็นคุณทันตา คดีไม่คั่งค้าง ราษฎรได้รับความสะดวกเป็นอันมาก แต่ศาลปรีสภามีอยู่เพียงศาลเดียว เป็นการลำบากแก่ราษฎรผู้อยู่ต่างแขวงอำเภอไกลออกไป ลำบากแก่ผู้พิพากษาที่จะไปสืบสวนทวนพยานในท้องที่วิวาท ฉะนั้นต่อมา พ.ศ. 2437 จึงได้ตั้งเพิ่มขึ้นอีก 3 ศาล เป็น 4 ศาล เรียกชื่อว่าศาลปรีสภาที่ 1 ศาลปรีสภาที่ 2 ศาลปรีสภาที่ 3 และศาลปรีสภาที่ 4 ตามประกาศตั้งศาลปรีสภา ร.ศ. 113 เป็นศาลกองตระเวนสำหรับกรุงเทพมหานครเพิ่มเติม โดยให้เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมแบ่งแขวงกรุงเทพมหานครออกเป็น 4 แขวง ให้ตั้งศาลปรีสภาอยู่แขวงละ 1 ศาล แต่ต่อมา พ.ศ. 2438 ปรากฏว่าคดีความในศาลปรีสภาที่ 3 และศาลปรีสภาที่ 4 มีน้อยเรื่อง เพื่อไม่ให้เปลืองตำแหน่งและข้าราชการที่รับราชการในศาล จึงให้งดการในศาลปรีสภาที่ 4 เสีย ให้มารวมอยู่กับศาลปรีสภาที่ 3

ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2478 ศาลปรีสภาได้ถูกเรียกชื่อเสียใหม่ว่า ศาลแขวง จึงได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงสำหรับกรุงเทพมหานครขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2478 โดยตั้งศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงธนบุรี ซึ่งยังคงมีอยู่จนบัดนี้

3.4.3 เขตอำนาจศาลแขวง

ศาลแขวง เป็นศาลชั้นต้นตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 2 ซึ่งมีการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีการพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.2499 มาตรา 3 มีบทบัญญัติให้มีการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นทั้งในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่น ๆ นอกจากกรุงเทพมหานคร โดยในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดหนึ่ง ๆ จะมีศาลแขวงกี่ศาลและมีเขตอำนาจเพียงใด และจะเปิดทำการได้เมื่อใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาสำหรับศาลแขวงที่ได้ตั้งขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง และวิธีการพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 ใช้บังคับให้คงมีอยู่ต่อไป และมีอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีการพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.2499 ส่วนท้องที่จังหวัดใดที่ยังไม่ได้มีศาลแขวงเปิดทำการให้นำวิธีการพิจารณาความอาญาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีการพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด สำหรับเขตอำนาจที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน

60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและจะใช้บังคับสำหรับคดีที่เกิดขึ้นในท้องที่ใดเมื่อใดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้โดยอาศัยพระราชบัญญัติให้นาวีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. 2520 มาตรา 2 และมาตรา 3

เขตอำนาจศาลแขวง หมายถึง เขตและอำนาจในการพิจารณาพิพากษาของศาลแขวงตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมได้กำหนดให้

1. ศาลแขวงมีเขตตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงได้กำหนดไว้ และตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงได้กำหนดให้ศาลแขวงใดมีเขตอำนาจเพียงใดให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

2. พระธรรมนูญศาลยุติธรรมได้บัญญัติอำนาจของผู้พิพากษาคนเดียวไว้ในมาตรา 24 และมาตรา 25 ส่วนศาลจะมีอำนาจพิจารณาได้เพียงใดนั้น ต้องประกอบด้วยองค์คณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ศาลแขวง มาตรา 17 บัญญัติว่ามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี และมีอำนาจทำการไต่สวน หรือมีคำสั่งใดๆ ซึ่งผู้พิพากษาคนเดียวมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 24 และ มาตรา 25 วรรคหนึ่ง ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลจังหวัด ซึ่งเป็นศาลชั้นต้น มาตรา 26 บัญญัติว่าต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคนและต้องไม่เป็นผู้พิพากษาประจำศาล เกินหนึ่งคน จึงเป็นองค์คณะที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง หรือคดีอาญาทั้งปวง ดังนี้เป็นต้น

อำนาจของผู้พิพากษาคนเดียวบัญญัติไว้ในมาตรา 24 และมาตรา 25

มาตรา 24 ให้ผู้พิพากษาคณะหนึ่งมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ออกหมายเรียก หมายอาญา หรือหมายสั่งให้ส่งคนมาจาก หรือไปยังจังหวัดอื่น

(2) ออกคำสั่งใดๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี

มาตรา 25 ในศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาคนเดียวเป็นองค์คณะมีอำนาจเกี่ยวแก่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้น ดังต่อไปนี้

(1) ไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องหรือคำขอที่ยื่นต่อศาลในคดีทั้งปวง

(2) ไต่สวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย

(3) ไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งในคดีอาญา

(4) พิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสามแสนบาท ราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินดังกล่าวอาจขยายได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

(5) พิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่จะลงโทษจำคุกเกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างเกินอัตราที่กล่าวแล้วไม่ได้

ผู้พิพากษาประจำศาลไม่มีอำนาจตาม (3) (4) หรือ (5)

อำนาจของผู้พิพากษาคณะเดียวตามมาตรา 24 และมาตรา 25 นั้น กฎหมายบัญญัติไว้แตกต่างกันอยู่ คือ มาตรา 24 บัญญัติว่าผู้พิพากษาคณะหนึ่งมีอำนาจ ไม่ได้จำกัดว่าจะเป็นผู้พิพากษาของศาลไหนหรือชั้นไหน เพราะฉะนั้นผู้พิพากษาคณะเดียวของศาลชั้นต้น คือ ศาลแขวง ศาลแพ่ง ศาลอาญา หรือผู้พิพากษาคณะเดียวของศาลสูง คือ ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา ก็มีอำนาจตามที่ระบุไว้ในมาตรานี้เช่นเดียวกัน เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้เห็นแตกต่างกันแต่อย่างใด ส่วนมาตรา 25 ในวรรคแรกระบุว่าในศาลชั้นต้นผู้พิพากษาคณะเดียวมีอำนาจเกี่ยวแก่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้นดังต่อไปนี้ ดังนั้น ผู้พิพากษาคณะเดียวที่จะมีอำนาจดังที่ระบุไว้ในมาตรา 25 วรรคแรก จึงมีเฉพาะผู้พิพากษาคณะเดียวของศาลชั้นต้น เช่น ศาลแพ่ง ศาลอาญา หรือศาลจังหวัดเท่านั้น มาตรา 25 ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจผู้พิพากษาคณะเดียวของศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาด้วย ผู้พิพากษาแต่ละคนของศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา จึงไม่มีอำนาจดังที่ระบุไว้ในมาตรา 25 ตามลำพังซึ่งแตกต่างจากมาตรา 24¹⁷ ดังนั้นศาลแขวงจึงมีอำนาจดังนี้

1.1 ออกหมายเรียก หมายอาญา หรือหมายสั่งให้ส่งคนมาจากหรือไปยังจังหวัดอื่น (มาตรา 24 (1))

1.2 ออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี (มาตรา 24 (2)) เช่น คำสั่งรับคำฟ้อง คำแถลง คำสั่งอนุญาตให้คัดคำพยาน คัดเอกสารในสำนวนคดี ส่วนใหญ่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาที่มีใช่เป็นการชี้ขาดในประเด็นข้อพิพาทแห่งคดีอันทำให้คดีเสร็จไปทั้งหมดหรือบางประเด็นสำคัญที่มีผลแพ้ชนะแห่งคดี เป็นต้น

1.3 ใต้สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้อง หรือคำขอที่ยื่นต่อศาลในคดีทั้งปวง (มาตรา 25 (1)) เช่น กรณีพนักงานอัยการโจทก์ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ หรือ คำร้องขอคัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหาซึ่งศาลอาจสั่งทำการใต้สวนพยานหลักฐานก่อนมี คำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตตามที่ศาลเห็นสมควรหรือตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

¹⁷ ชุมพล จันทราทิพย์, พระธรรมนูญศาลยุติธรรม, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546, หน้า 41.

1.4 ใต้สวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย (มาตรา 25 (2)) เช่น กรณีพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลโดยจำเลยมีพฤติการณ์เข้าลักษณะ ศาลจะสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยได้ เช่น ขอให้ศาลมีคำสั่งให้ นาย ก. ทำทัณฑ์บนว่าจะ ไม่ก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งศาลแขวงจะมีอำนาจทำการ ใต้สวนแล้วมีคำสั่งให้ นาย ก. ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่าห้าพันบาทว่า นาย ก. จะไม่ก่อเหตุดังกล่าวแล้วอีกตลอดเวลาที่กำหนด เช่น สองปี เป็นต้น

1.5 ใต้สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งในคดีอาญา (มาตรา 25 (3))

1.6 พิจารณาพิพากษาคดีแพ่งซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือ จำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสามแสนบาท (มาตรา 25 (4))

1.7 พิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษ อย่างสูงไว้ให้จำคุก ไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่จะลงโทษ จำคุกเกินหกเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับอย่างใด อย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างเกินอัตราที่กำหนดแล้วไม่ได้ (มาตรา 25 (5))

3.5 เขตศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานคร

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงเขตอำนาจด้านเขตพื้นที่ทางปกครองของศาลชั้นต้นเฉพาะ ในกรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 ศาลแพ่งและศาลอาญา

ศาลแพ่งและศาลอาญา มีเขตอำนาจศาลครอบคลุมพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีได้อยู่ในเขตอำนาจศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ธนบุรี และศาลจังหวัดมีนบุรี (พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 16 วรรค 2) ซึ่งได้แก่พื้นที่ 16 เขต คือ

1. เขตพระนคร
2. เขตดุสิต
3. เขตบางซื่อ
4. เขตบางเขน (เฉพาะแขวงอนุสาวรีย์)
5. เขตสายไหม (เฉพาะแขวงคลองถนน)
6. เขตดอนเมือง
7. เขตหลักสี่

8. เขตจตุจักร
9. เขตบางกะปิ
10. เขตวังทองหลาง
11. เขตลาดพร้าว (เฉพาะแขวงลาดพร้าว)
12. เขตบึงกุ่ม (คลองกุ่ม)
13. เขตพญาไท
14. เขตราชเทวี
15. เขตห้วยขวาง
16. เขตดินแดง

3.5.2 ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้มีเขตอำนาจศาลครอบคลุมพื้นที่ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้ พ.ศ. 2532 กับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม(ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2532 ซึ่งได้แก่พื้นที่ 13 เขต คือ

1. เขตบางรัก
2. เขตปทุมวัน
3. เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
4. เขตยานนาวา
5. เขตพระโขนง
6. เขตสัมพันธวงศ์
7. เขตคลองเตย
8. เขตประเวศ
9. เขตสาทร
10. เขตบางคอแหลม
11. เขตสวนหลวง
12. เขตบางนา
13. เขตวัฒนา

3.5.3 ศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรี

ศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรีมีเขตตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรี พ.ศ. 2520 ซึ่งได้แก่พื้นที่ 15 เขต ดังนี้

1. เขตธนบุรี
2. เขตดุสิต
3. เขตราชบุรี
4. เขตบางบอน
5. เขตบางขุนเทียน
6. เขตบางกอกน้อย
7. เขตบางกอกใหญ่
8. เขตทวีวัฒนา
9. เขตจอมทอง
10. เขตบางแค
11. เขตบางพลัด
12. เขตภาษีเจริญ
13. เขตหนองแขม
14. เขตทุ่งครุ
15. เขตคลองสาน

3.5.4 ศาลจังหวัดมีนบุรี

ศาลจังหวัดมีนบุรีมีเขตตามที่พระราชบัญญัติยกฐานะศาลแขวงมีนบุรีเป็นศาลจังหวัด พุทธศักราช 2480 ซึ่งได้แก่พื้นที่ 9 เขต ดังนี้

1. เขตมีนบุรี
2. เขตหนองจอก
3. เขตลาดกระบัง
4. เขตคลองสามวา
5. เขตลาดพร้าว (เฉพาะแขวงจรเข้บัว)
6. เขตคันนายาว (เฉพาะแขวงคันนายาว)
7. เขตสะพานสูง
8. เขตบางเขน (เฉพาะแขวงท่าแร้ง)
9. เขตสายไหม (เฉพาะแขวงสายไหมและแขวงออเงิน)

3.5.5 เขตศาลแขวงในกรุงเทพมหานคร

ศาลแขวงเป็นศาลชั้นต้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเล็กน้อยๆ ทั้งคดีแพ่งคดีอาญา เช่น คดีเล่นการพนัน โสเภณี หรือคดีอาญา โทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือคดีแพ่งทุนทรัพย์ไม่เกิน 300,000 บาท มีวิธีพิจารณาแตกต่างกับ

ศาลชั้นต้นอื่น มีวัตถุประสงค์ให้การพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็ว ให้เสร็จไปโดยรวดเร็ว โจทก์อาจฟ้องด้วยวาจาและจำเลยก็อาจให้การแก้คดีด้วยวาจาได้ ประชาชนได้รับความสะดวก ไม่ต้องดำเนินคดีที่ศาลแพ่ง ศาลอาญา ซึ่งมีวิธีพิจารณายุ่งยากกว่า สำหรับศาลแขวงใน กรุงเทพมหานครปัจจุบันมีด้วยกัน 7 ศาล ด้วยกัน รายละเอียดจะได้กล่าวต่อไป

3.5.5.1 ศาลแขวงพระนครเหนือ

ศาลแขวงพระนครเหนือมีเขตตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงสำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี พุทธศักราช 2478 ซึ่งให้ตั้งศาลแขวงพระนครเหนือ มีเขตอำนาจในท้องที่ 12 เขต คือ

- 1.เขตดอนเมือง (แขวงสีกัน)
- 2.เขตสายไหม (แขวงคลองถนน)
- 3.เขตหลักสี่ (แขวงทุ่งสองห้อง แขวงตลาดบางเขน)
- 4.เขตบางเขน (แขวงอนุสาวรีย์)
- 5.เขตบางซื่อ (แขวงบางซื่อ)
- 6.เขตจตุจักร (แขวงลาดยาว)
- 7.เขตลาดพร้าว (แขวงลาดพร้าว)
- 8.เขตบึงกุ่ม (แขวงคลองกุ่ม)
- 9.เขตดินแดง (แขวงดินแดง)
- 10.เขตห้วยขวาง (แขวงห้วยขวาง แขวงบางกะปิ)
- 11.เขตวังทองหลาง (แขวงวังทองหลาง)
- 12.เขตบางกะปิ (แขวงคลองจั่น แขวงหัวหมาก)

3.5.5.2 ศาลแขวงพระนครใต้

ศาลแขวงพระนครใต้มีเขตตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงสำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี พุทธศักราช 2478 ซึ่งให้ตั้งศาลแขวงพระนครใต้ มีเขตอำนาจในท้องที่ 4 เขต คือ

1. เขตบางคอแหลม (แขวงบางคอแหลม แขวงบางโคล่ แขวงวัดพระยาไกร)
2. เขตบางรัก (แขวงบางรัก แขวงมหาพฤฒาราม แขวงสีลม แขวงสีพระยา, แขวงสุรวงศ์)
3. เขตยานนาวา (แขวงช่องนนทรี แขวงบางโพงพาง)
4. เขตสาทร (แขวงทุ่งมหาเมฆ แขวงทุ่งวัดดอน แขวงยานนาวา)

3.5.5.3 ศาลแขวงธนบุรี

ศาลแขวงธนบุรีมีเขตตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงสำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี พุทธศักราช 2478 ซึ่งให้ตั้งศาลแขวงธนบุรี มีเขตอำนาจในท้องที่ 7 เขต คือ

1. เขตบางขุนเทียน
2. เขตราชบุรีบูรณะ
3. เขตคลองสาน
4. เขตบางบอน
5. เขตจอมทอง
6. เขตธนบุรี
7. เขตทุ่งครุ

3.5.5.4 ศาลแขวงดุสิต

มีเขตตามพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงธนบุรี กับกำหนดอำนาจและวันเปิดทำการของศาลแขวงพระโขนง ศาลแขวงดุสิต และศาลแขวงตลิ่งชัน ในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2532¹⁸ (ซึ่งพระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับดังกล่าวมีหลักการในการเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงธนบุรี กับกำหนดเขตอำนาจและวันเปิด

¹⁸ ข้อมูลจากแฟ้มบันทึกประกอบร่างของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการะบุว่า กระทรวงยุติธรรมได้เคยเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงพระโขนง ศาลแขวงดุสิต และศาลแขวงตลิ่งชัน พ.ศ. เพื่อดำเนินการตามแผนพัฒนาศาลและกระทรวงยุติธรรม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2530 - 2534 ดังกล่าวข้างต้น ต่อมาคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วเห็นว่าศาลแขวงเดิมในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงธนบุรี ซึ่งจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงสำหรับจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พุทธศักราช 2478 ได้กลายสภาพเป็นศาลแขวงตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจหรือเปิดทำการศาลแขวงแห่งใหม่ สามารถกระทำได้โดยการตราพระราชกฤษฎีกา คณะกรรมการกฤษฎีกาจึงยกร่างพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงธนบุรี กับกำหนดอำนาจและวันเปิดทำการของศาลแขวงพระโขนง ศาลแขวงดุสิต และศาลแขวงตลิ่งชัน ในกรุงเทพมหานคร (7 สิงหาคม 2532) พระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับดังกล่าวมีหลักการในการเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงธนบุรี กับกำหนดเขตอำนาจและวันเปิดทำการของศาลแขวงพระโขนง ศาลแขวงดุสิต และศาลแขวงตลิ่งชัน

ทำการของศาลแขวงพระโขนง ศาลแขวงดุสิต และศาลแขวงตลิ่งชัน) มีเขตอำนาจในท้องที่ 5 เขต คือ

1. เขตพระนคร
2. เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
3. เขตดุสิต
4. เขตราชเทวี
5. เขตพญาไท

3.5.5.5 ศาลแขวงตลิ่งชัน

มีเขตตามพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงพระนคร ได้ ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงธนบุรี กับกำหนดอำนาจและวันเปิดทำการของศาลแขวงพระโขนง ศาลแขวงดุสิต และศาลแขวงตลิ่งชัน ในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2532 (ซึ่งพระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับดังกล่าวมีหลักการในการเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงพระนครได้ ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงธนบุรี กับกำหนดเขตอำนาจและวันเปิดทำการของศาลแขวงพระโขนง ศาลแขวงดุสิต และศาลแขวงตลิ่งชัน) มีเขตอำนาจในท้องที่ 8 เขต คือ

1. เขตตลิ่งชัน
2. เขตทวีวัฒนา
3. เขตภาษีเจริญ
4. เขตหนองแขม
5. เขตบางกอกน้อย
6. เขตบางกอกใหญ่
7. เขตบางพลัด
8. เขตบางแค

3.5.5.6 ศาลแขวงพระโขนง

มีเขตตามพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงพระนคร ได้ ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงธนบุรี กับกำหนดอำนาจและวันเปิดทำการของศาลแขวงพระโขนง ศาลแขวงดุสิต และศาลแขวงตลิ่งชัน ในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2532 (ซึ่งพระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับดังกล่าวมีหลักการในการเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงพระนครได้ ศาลแขวงพระนครเหนือ และศาลแขวงธนบุรี กับกำหนดเขตอำนาจและวันเปิดทำการของศาลแขวงพระโขนง ศาลแขวงดุสิต และศาลแขวงตลิ่งชัน) มีเขตอำนาจในท้องที่ 6 เขต คือ

1. เขตพระโขนง (แขวงบางจาก)
2. เขตบางนา (แขวงบางนา)
3. เขตคลองเตย (แขวงพระโขนง แขวงคลองเตย แขวงคลองตัน)
4. เขตวัฒนา (แขวงคลองเตยเหนือ แขวงคลองตันเหนือ แขวงพระโขนงเหนือ)
5. เขตสวนหลวง (แขวงสวนหลวง)
6. เขตประเวศ (แขวงประเวศ แขวงดอกไม้ แขวงหนองบอน)

3.5.5.7 ศาลแขวงปทุมวัน

มีเขตตามพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแขวงพระนคร
ได้กับกำหนดเขตอำนาจและวันเปิดทำการของศาลแขวงปทุมวันในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2538
ในท้องที่ 2 เขต คือ

1. เขตปทุมวัน (แขวงปทุมวัน แขวงลุมพินี แขวงวังใหม่ และแขวง
รองเมือง)
2. เขตสัมพันธวงศ์ (แขวงสัมพันธวงศ์ แขวงตลาดน้อยและแขวง
จักรวรรดิ)

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.goj.go.th)

ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดตามพระราชบัญญัติ
ยกฐานะศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน
ศาลแขวงพระโขนง เป็นศาลจังหวัด พ.ศ. 2549

4.1 สภาพปัญหาและความเป็นมาของการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาล
จังหวัด

4.1.1 ความเป็นมา

เนื่องจากปัจจุบันประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีคดีเข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น ตามลำดับ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลแพ่งธนบุรี และเพื่อความสะดวกคล่องตัวต่อการบริหารจัดการคดีของ ศาลต่างๆ ดังกล่าว ให้เกิดประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มีอรรถคดีในการเดินทางไปศาล สำนักงานศาลยุติธรรมจึงเห็นสมควรยกฐานะศาล แขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงพระโขนงขึ้นเป็นศาลจังหวัด เพื่อให้มี อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงที่อยู่ในเขตอำนาจ

แต่เนื่องจากการยกฐานะศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน และ ศาลแขวงพระโขนง ขึ้นเป็นศาลจังหวัด มีผลกระทบต่อเขตอำนาจของศาลอาญา ศาลอาญา กรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งธนบุรีด้วย จึงจำเป็นต้อง เปลี่ยนแปลงเขตอำนาจของศาลดังกล่าวเพื่อให้สอดคล้องกับการยกฐานะศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงพระโขนง เป็นศาลจังหวัดด้วย

สำนักงานศาลยุติธรรมได้เสนอร่างพระราชบัญญัติยกฐานะศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงพระโขนง เป็นศาลจังหวัด พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงเขตศาลแพ่งธนบุรีและอาญาธนบุรี พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติ เปลี่ยนแปลงเขตศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้ พ.ศ. รวม 3 ฉบับต่อคณะรัฐมนตรี และต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2546 อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติ ดังกล่าวทั้ง 3 ฉบับ ตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 7 (ฝ่ายกฎหมาย) และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา และในขั้นตอนการ ตรวจพิจารณาร่างกฎหมายได้มีการรวมหลักการของร่างพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจ

ศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรี พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้ พ.ศ. ไว้ในร่างพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี และศาลอาญาธนบุรี พ.ศ. ฉบับเดียว และต่อมาร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับได้ผ่านการตรวจพิจารณาตามกระบวนการตรากฎหมายของรัฐสภาและลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 70 มกราคม 2549 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนที่ 5 ก) และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 21 มกราคม 2549 เป็นต้นไป

อย่างไรก็ตามแม้ว่าศาลแขวงทั้ง 4 ศาล คือ ศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงพระโขนง จะได้รับการยกฐานะเป็นศาลจังหวัดแล้ว แต่ศาลแขวง 4 ศาล ดังกล่าวจะเปิดทำการเป็นศาลจังหวัดเมื่อใด จะต้องออกพระราชกฤษฎีกาเปิดทำการอีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ ในระหว่างที่ยังไม่ได้เปิดทำการศาลจังหวัดใด กลุ่มศาลแพ่งและศาลอาญารวม 6 ศาล คือ ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งธนบุรี ที่มีศาลจังหวัดนั้นอยู่ในเขตยังคงมีเขตอำนาจเหมือนเดิม การขอขังผู้ต้องหา และการฟ้องคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของกลุ่มศาล 6 ศาลดังกล่าว ยังคงต้องยื่นต่อกลุ่มศาล 6 ศาล นั้น

4.1.2 สาระสำคัญของกฎหมาย

1. พระราชบัญญัติยกฐานะศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวันและศาลแขวงพระโขนง เป็นศาลจังหวัด พ.ศ. 2549

มีสาระสำคัญเป็นการยกฐานะศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงพระโขนง เป็นศาลจังหวัด เพื่อให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงที่อยู่ในเขตอำนาจ เพื่อแบ่งเบาภาระของศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งธนบุรี

2. พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี และศาลอาญาธนบุรี พ.ศ. 2549

มีสาระสำคัญเป็นการเปลี่ยนแปลงเขตศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี และศาลอาญาธนบุรี เพื่อให้สอดคล้องกับการยกฐานะศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงพระโขนง เป็นศาลจังหวัด และได้แบ่งท้องที่ในเขตอำนาจศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากรุงเทพใต้ บางส่วนไปอยู่ในเขตอำนาจของ

ศาลจังหวัดดุสิต ศาลจังหวัดปทุมวัน และศาลจังหวัดพระโขนง และแบ่งท้องที่ในเขตอำนาจศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรีบางส่วนไปอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดตลิ่งชัน

4.2 ผลกระทบที่เกิดจากการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

4.2.1 เขตอำนาจศาล

เมื่อได้ยกฐานะศาลแขวงพระโขนงกับศาลแขวงตลิ่งชันเป็นศาลจังหวัดแล้ว มีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาล ดังนี้

1. ศาลอาญากรุงเทพใต้และศาลแพ่งกรุงเทพใต้

ศาลอาญากรุงเทพใต้และศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีเขตอำนาจตลอดท้องที่รวม 9 เขต (เพิ่ม 2 เขต) ได้แก่

1. เขตบางคอแหลม
2. เขตบางรัก
3. เขตยานนาวา
4. เขตสาทร
5. เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย*
6. เขตปทุมวัน*
7. เขตสัมพันธวงศ์*
8. เขตคลองเตย
9. เขตวัฒนา

* โดยที่ศาลแขวงดุสิตได้ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด ตามพระราชบัญญัติยกฐานะศาลแขวงดุสิต แขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน และศาลแขวงพระโขนง เป็นศาลจังหวัด พ.ศ. 2549 โดยมีเขตตลอดท้องที่เขตดุสิต เขตพญาไท เขตป้อมปราบศัตรูพ่ายและเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากศาลจังหวัดดุสิตยังไม่เปิดทำการ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้ จึงมีเขตอำนาจตลอดท้องที่เขตป้อมปราบศัตรูพ่ายด้วย

ส่วนศาลจังหวัดปทุมวันมีเขตตลอดท้องที่เขตปทุมวัน เขตราชเทวี และเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากศาลจังหวัดปทุมวันยังไม่เปิดทำการ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้จึงมีเขตอำนาจตลอดท้องที่เขตปทุมวันและเขตสัมพันธวงศ์ด้วย

2. ศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรี

ศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรี มีเขตอำนาจตลอดท้องที่รวม 9 เขต (เพิ่ม 2 เขต) ได้แก่

1. เขตคลองสาน
2. เขตจอมทอง
3. เขตทุ่งครุ
4. เขตธนบุรี
5. เขตบางขุนเทียน
6. เขตบางบอน
7. เขตราชบุรีบูรณะ
8. เขตภาษีเจริญ (เฉพาะแขวงบางหว้า และแขวงบางด้วน)
9. เขตบางแค

3. ศาลจังหวัดตลิ่งชัน

ศาลจังหวัดตลิ่งชันมีเขตอำนาจตลอดท้องที่ รวม 7 เขต (ลด 1 เขต คือเขตบางแค และลดจำนวนแขวงในเขตภาษีเจริญ) ได้แก่

1. เขตตลิ่งชัน
2. เขตทวีวัฒนา
3. เขตบางกอกน้อย
4. เขตบางกอกใหญ่
5. เขตบางพลัด
6. เขตหนองแขม
7. เขตภาษีเจริญ เฉพาะแขวงบางจาก แขวงบางแวก แขวงคลองขวาง แขวงปากคลองภาษีเจริญ และแขวงคูหาสวรรค์

4. ศาลจังหวัดพระโขนง

ศาลจังหวัดพระโขนงมีเขตอำนาจตลอดท้องที่ รวม 4 เขต (ลด 2 เขต คือเขตคลองเตยและเขตวัฒนา) ได้แก่

1. เขตบางนา
2. เขตประเวศ
3. เขตพระโขนง
4. เขตสวนหลวง

๖. ศาลแขวงพระนครใต้

ศาลแขวงพระนครใต้มีเขตอำนาจตลอดท้องที่ รวม 6 เขต (เพิ่ม 2 เขต) ได้แก่

1. เขตบางคอแหลม
2. เขตบางรัก
3. เขตยานนาวา
4. เขตสาทร
5. เขตคลองเตย
6. เขตวัฒนา

6. ศาลแขวงธนบุรี

ศาลแขวงธนบุรีมีเขตอำนาจตลอดท้องที่ รวม 9 เขต (เพิ่ม 2 เขต) ได้แก่

1. เขตบางขุนเทียน
2. เขตบางบอน
3. เขตจอมทอง
4. เขตคลองสาน
5. เขตธนบุรี
6. เขตราชบุรีบูรณะ
7. เขตทุ่งครุ
8. เขตภาษีเจริญ เฉพาะแขวงบางหว้า และแขวงบางด้วน
9. เขตบางแค

หากพิจารณาในเรื่องความเหมาะสมในเรื่องการแบ่งเขตอำนาจศาล โดยศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการแบ่งเขตอำนาจของฝ่ายปกครอง ในส่วนของกระทรวงมหาดไทยและการแบ่งแยกอำนาจในส่วนของหน่วยงานยุติธรรมอื่นๆ เช่น สถานีตำรวจในพื้นที่และสำนักงานอัยการในพื้นที่แล้ว คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าในงานวิจัยนี้ได้มีการกล่าวมาแล้วในว่าศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานครมีเขตอำนาจเพียงใด ส่วนการแบ่งเขตอำนาจของฝ่ายปกครองในส่วนของกระทรวงมหาดไทยนั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ซึ่งได้กำหนดเขตอำนาจของฝ่ายปกครองให้มี หมู่บ้าน ตำบล และกิ่งอำเภอ ซึ่งมักจะเรียกองค์กรทั้งสามที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติปกครองท้องที่นี้ว่า "การปกครองส่วนท้องถิ่น" ซึ่งต่างจาก "การปกครองส่วนท้องถิ่น" เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นการปกครองในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ส่วนการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นการปกครองในราชการบริหารส่วนท้องถิ่นและ

กฎหมายอีกฉบับหนึ่งก็คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 กำหนดให้มีอำเภอและจังหวัด

เพราะฉะนั้นพิจารณาในส่วนการแบ่งแยกเขตอำนาจฝ่ายปกครองในส่วนของมหาดไทยแล้วสามารถแบ่งออกไปเป็น

1. การแบ่งเขตอำนาจของฝ่ายปกครองในส่วนของจังหวัด จังหวัดเป็นรูปแบบของของการปกครองส่วนภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุด โดยเป็นการรวมหลายๆอำเภอและกิ่งอำเภอประกอบเข้าเป็นจังหวัด และจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลและในแต่ละจังหวัดก็จะมีศาลชั้นต้นประจำอยู่ในทุกจังหวัด

2. การแบ่งเขตอำนาจของฝ่ายปกครองในส่วนของอำเภอ การจัดตั้งอำเภอจะต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกาซึ่งต่างจากจังหวัด เหตุที่การจัดตั้งอำเภอไม่ต้องเป็นพระราชบัญญัติเพราะการตั้งอำเภอไม่กระทบต่อเขตอำนาจในเรื่องต่างๆ อำเภอนั้นเป็นหน่วยราชการย่อยในจังหวัด รองจากจังหวัดแต่อำเภอไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เพราะอำเภอเป็นหน่วยราชการย่อยของจังหวัด อย่างไรก็ตามไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่ในอำเภอขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญก็เป็นที่ตั้งของศาลจังหวัดด้วย อาทิเช่น ศาลจังหวัดชัยบาดาล ศาลจังหวัดกบินทร์บุรี ศาลจังหวัดกันทรลักษ์ ศาลจังหวัดนางรอง ศาลจังหวัดบัวใหญ่ ศาลจังหวัดภูเขียว ศาลจังหวัดรัตนบุรี ศาลจังหวัดสีคิ้ว ศาลจังหวัดสีคิ้ว (ปากช่อง) ศาลจังหวัดเดชอุดม ศาลจังหวัดบึงกาฬ ศาลจังหวัดพล ศาลจังหวัดสว่างแดนดิน ศาลจังหวัดผาง ศาลจังหวัดแม่สะเรียง ศาลจังหวัดเทิง ศาลจังหวัดแม่สอด ศาลจังหวัดสวรรคโลก ศาลจังหวัดหล่มสัก ศาลจังหวัดทองผาภูมิ ศาลจังหวัดไชยา ศาลจังหวัดตะกั่วป่า ศาลจังหวัดทุ่งสง ศาลจังหวัดปากพนัง ศาลจังหวัดหลังสวน ศาลจังหวัดสมุย ศาลจังหวัดเบตง และศาลจังหวัดนาทวี เป็นต้น

3. การแบ่งเขตอำนาจของฝ่ายปกครองในส่วนของกิ่งอำเภอ เป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งกิ่งอำเภอไว้ในมาตรา 64 ดังนี้

(1) อำเภอใดที่มีท้องที่กว้างขวางซึ่งการตรวจตราให้ตลอดท้องที่กระทำได้โดยยาก แต่ในท้องที่นั้นมีราษฎรไม่มากพอที่ตั้งเป็นอำเภอหนึ่งต่างหากหรือ

(2) ท้องที่อำเภอใดมีราษฎรจำนวนมากอยู่ห่างไกลกว่าที่ว่าการอำเภอจะสามารถตรวจตราได้ทั่วถึง แต่ท้องที่นั้นก็ยังเล็กเกินไปกว่าที่ควรจะต้องตั้งเป็นอำเภอหนึ่งต่างหากได้

การจัดตั้งกิ่งอำเภอนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอ โดยในอำเภอหนึ่งจะมีกิ่งอำเภอเดียวหรือหลายกิ่งอำเภอก็ได้ กิ่งอำเภอหนึ่งเป็นการรวมหลายตำบลเข้าด้วยกัน

4. การแบ่งเขตอำนาจของฝ่ายปกครองในส่วนของตำบล ตำบลเป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคที่ประกอบด้วยหมู่บ้าน หลายหมู่บ้านมารวมกันมีกำนันเป็นผู้มีตำแหน่งสูงสุดในตำบล การบริหารงานของตำบลเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457

จะเห็นได้ว่า การแบ่งเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาล เขตทางภูมิศาสตร์ตามอำนาจของฝ่ายปกครอง เขตอำนาจสืบสวนสอบสวนของพนักงานตำรวจ หรือแม้แต่อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของพนักงานอัยการ ต่างก็มีเขตอำนาจของตนเองโดยเฉพาะแตกต่างกันออกไปโดยสภาพ แต่คงมีปัญหาคือควรให้ความสนใจเป็นพิเศษคือ แต่ละหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระเอกเทศควรจะให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน การติดต่อประสานระหว่างกันให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด เช่น การร่วมกันแก้ไขปัญหาคดีหรือระดมสติปัญญาในการใช้ความรู้วิทยาการเทคโนโลยี บางคดีอาจต้องพึ่งองค์การระหว่างกันเพื่อพัฒนาความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าที่จะใช้ประโยชน์จากประจักษ์พยาน ซึ่งเดิมเป็นพยานที่ดีที่สุดในคดี บางประเภท เช่น คดีก่อการร้าย ไม่อาจอาศัยพยานดังกล่าวได้ บางครั้งอาจต้องอาศัยการตรวจอ็อนเนมาตินระเบิดจากพยานบุคคลหรือวัตถุพยานแทนคำให้การของประจักษ์พยานในการขออนุญาตหมายจับ หมายศาลหรือการพิจารณาพิพากษาคดี คดีเช่นนี้ทั้งพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล ตลอดจนพยานผู้ชำนาญการพิเศษต้องร่วมมือกัน คดีเช่นนี้ทั้งพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลเองเพิ่มจำนวนผู้พิพากษาลงไปปฏิบัติงานพิจารณาพิพากษาแต่ไม่ได้เพิ่มหน้าบัลลังก์หรือบุคลากรทางธุรการงานคดี เช่นเดียวกับฝ่ายพนักงานตำรวจส่งหน่วยงานจากส่วนกลางไปช่วยคดีในการสืบสวน สอบสวน แต่ในขณะที่พนักงานอัยการก็ไม่เพิ่มอัตรากำลังหรือเสริมบุคลากรไปพร้อมๆกัน ดังนั้น การเร่งคดีแต่เพียงฝ่ายใดเพียงฝ่ายเดียวก็ไม่ทำให้อคดีหนึ่งคดีใดเสร็จไปโดยเรียบร้อยและรวดเร็วได้ เป็นต้น

4.2.2 ประเภทคดี

ประเภทคดีที่ได้รับผลกระทบจากการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดตามพระราชบัญญัติยกฐานะศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงปทุมวัน ศาลแขวงพระโขนงเป็นศาลจังหวัด พ.ศ. 2549 ได้แก่ คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเดิมซึ่งตามบทบัญญัติตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมเกี่ยวกับอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลแขวง ได้แก่ มาตรา 17 มาตรา 24 และมาตรา 25 วรรคหนึ่ง กล่าวคือ ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี และมีอำนาจทำการไต่สวน หรือมีคำสั่งใดๆ ซึ่งผู้พิพากษาคนเดียวมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 24 กล่าวคือ ออกหมายเรียก หมายอาญา หรือหมายสั่งให้ส่งคนมาจากหรือไปยังจังหวัดอื่น ออกคำสั่งใดๆ ซึ่งมีใช้ไปในทางวินัยซึ่งขาดข้อพิพาทแห่งคดี และตาม

มาตรา 25 วรรคหนึ่ง กล่าวคือ ใต้สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องหรือคำขอที่ยื่นต่อศาลในคดีทั้งปวง ใต้สวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ใต้สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งในคดีอาญา พิจารณาพิพากษาคดีแพ่งซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกิน 300,000 บาท และพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในการพิจารณาคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง ซึ่งได้แก่ คดีอาญาที่ กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับนั้น ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 เป็นกฎหมายที่ตราออกมาโดยมีเจตนารมณ์สำคัญ คือ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ด้วยการกำหนดวิธีพิจารณาความอาญาเป็นพิเศษสำหรับคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่อยู่ในอำนาจของ ศาลแขวง เพื่อให้การดำเนินคดีเหล่านั้นเสร็จไปด้วยความรวดเร็ว ดังนั้น หัวใจของกฎหมายฉบับ นี้จึงอยู่ตรงหลักการของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บัญญัติขึ้นเป็นพิเศษแตกต่างไปจาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคดีอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 มีด้วยกัน 4 เรื่อง คือ

1. การกำหนดกรอบเวลาในการยื่นฟ้องคดี
2. การฟ้องคดีด้วยวาจา
3. คดีที่ผู้ต้องหาได้รับสารภาพ พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล โดยมีต้องสอบสวน
4. การห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

อย่างไรก็ตาม หากได้มีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด แล้ว จะทำให้ศาลแขวงเดิมต้องถูกยกเลิกไป เสมือนหนึ่งท้องที่ดังกล่าวไม่มีศาลแขวงเปิดทำการ จึงต้องมีการนำกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัดที่ตั้งขึ้นใหม่ ตามบทบัญญัติในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ตราออกมาเพื่อให้การพิจารณาคดีอาญาที่มี โทษอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับในศาลแขวงและ ศาลจังหวัดมีวิธีการปฏิบัติแตกต่างกัน เพราะศาลแขวงใช้วิธีพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยการ จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง แต่ศาลจังหวัดใช้วิธีพิจารณาตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้ประชาชนซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลแขวงและศาลจังหวัด ได้รับผลปฏิบัติทางคดีแตกต่างกันสมควรแก้ไขให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้ บังคับในศาลจังหวัดสำหรับคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงในท้องที่ซึ่งยังมิได้มีศาลแขวง

เปิดทำการ เพื่อให้ประชาชนได้รับผลปฏิบัติในทางคดีเท่าเทียมกัน และให้การสอบสวนและการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลได้เป็นไปโดยสะดวกรวดเร็วขึ้น

มาตรา 3 บัญญัติว่า ในท้องที่ซึ่งยังมิได้มีศาลแขวงเปิดทำการให้นำวิธีพิจารณาความอาญาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัดสำหรับคดีอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ดังนั้น หากได้มีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครทั้ง 4 ศาล ซึ่งได้แก่ ศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน ศาลแขวงพระโขนงเป็นศาลจังหวัดแล้ว จำเป็นต้องมีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. 2520 บังคับสำหรับคดีที่เกิดขึ้นในท้องที่ที่ศาลจังหวัดดังกล่าวตั้งอยู่ เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยเสมอภาคและรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงเสนอให้มี “ร่างพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัตินำมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. 2520 บังคับสำหรับคดีที่เกิดขึ้นในบางท้องที่ (ฉบับที่ ...)พ.ศ.” ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลจังหวัดที่เขตท้องที่ได้มีการยกฐานะเป็นศาลจังหวัดขึ้น และได้มีการเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัดใช้วิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงได้

4.2.3 สถิติคดี

ในส่วนของศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด อันได้แก่ ศาลจังหวัดพระโขนง และศาลจังหวัดตลิ่งชันนั้น ข้อมูลจากนายพงษ์ศักดิ์ ตระกูลศิลป์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพระโขนงและนายเอื้อน ชุนแก้ว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดตลิ่งชัน พบว่าตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน 2550 เป็นต้นมา มีปริมาณคดีเข้าสู่ศาลเป็นจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณคดีก่อนยกฐานะเป็นศาลจังหวัด รายละเอียดดังนี้

ศาลจังหวัดพระโขนง

สถิติคดี (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546- 2550)

พุทธศักราช	แพ่ง					อาญา					รวมทั้งหมด		
	ค้างมา	รับใหม่	เสร็จ	ค้างไป	ค้างมา	รับใหม่	เสร็จ	ค้างไป	ค้างมา	รับใหม่	เสร็จ	ค้างไป	
2546	1,267	5,318	4,600	1,985	712	7,279	7,293	698	1,979	12,597	11,893	2,683	
2547	1,985	7,368	4,872	4,481	698	7,761	7,754	705	2,683	15,129	12,626	5,188	
2548	4,881	7,857	11,847	493	705	7,261	7,772	193	5,188	15,116	19,619	686	
2549	493	8,658	8,700	451	193	8,101	8,112	183	686	16,760	16,812	634	
2550	451	12,867	8,780	4,538	183	8,682	8,862	1,003	634	22,549	17,642	5,541	

จากข้อมูลสถิติแสดงให้เห็นว่าในปี พ.ศ. 2550 หลังจากยกฐานะเป็นศาลจังหวัด (เมื่อ 2 เมษายน 2550) เพียง 9 เดือนเท่านั้น ปริมาณคดีเพิ่มจากปี พ.ศ. 2549 จำนวน 5,789 คดี คิดเป็นร้อยละ 34.54 จึงเห็นด้วยว่าอัตรากำลังบุคลากรผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ธุรการที่มีอยู่ไม่สมดุลกัน และปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นไปจะเป็นปีที่มีฐานะเป็นศาลจังหวัดครบ 12 เดือน ปริมาณคดีจะเพิ่มขึ้นกว่าปี พ.ศ.2550 อีกมากมาย ประกอบกับปี พ.ศ. 2550 ยังไม่มีการนัดพิจารณาแบบต่อเนื่องของคดีเกิดใหม่ใน ปี พ.ศ.2551 ซึ่งจะเริ่มพิจารณาต่อเนื่องและครบองค์คณะ จึงมีผลให้ปริมาณงานเพิ่มขึ้นอีกมากมายทั้งงานตุลาการและงานธุรการต่างๆ

ศาลจังหวัดตลิ่งชัน

สถิติคดี (พ.ศ. 2550)

เดือน	คดีเกิด	คดีเสร็จ
มกราคม	1,450	753
กุมภาพันธ์	1,475	1,667
มีนาคม	1,723	1,798
เมษายน (มีคดีค้างมาจากศาลแขวง ตลิ่งชันวันที่ 2 เมษายน 2550 จำนวน 2,363 คดี)	2,037	1,478
พฤษภาคม	2,054	1,977
มิถุนายน	2,721	2,061
กรกฎาคม	2,387	1,989
สิงหาคม	2,298	2,460
กันยายน	1,890	2,346
ตุลาคม	1,861	1,841
พฤศจิกายน	1,998	2,112
ธันวาคม	1,695	2,103
รวม	23,590	22,585

และในส่วน of ศาลจังหวัดพระโขนงและศาลจังหวัดตลิ่งชัน เปรียบเทียบกับ ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรี มีดังนี้

จำนวนสถิติคดีรวมของศาลชั้นต้นในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2551

ปี พ.ศ.	ศาล	คดีค้าง มา	คดีรับ ใหม่	คดีเสร็จ ไป	คดีค้าง ไป
ปี พ.ศ. 2549	ศาลแพ่ง	6,821	11,556	12,023	6,354
	ศาลอาญา	2,848	9,347	9,379	2,816
	ศาลแพ่งกรุงเทพใต้	5,069	12,415	11,747	5,737
	ศาลอาญากกรุงเทพใต้	1,344	7,188	7,046	1,486
	ศาลแพ่งธนบุรี	1,579	5,603	5,558	1,624
	ศาลอาญาธนบุรี	2,055	6,690	6,490	2,255
	ศาลจังหวัดพระโขนง (คดี แพ่ง)	493	8,658	8,700	451
	ศาลจังหวัดพระโขนง (คดีอาญา)	193	8,101	8,111	183
	ศาลจังหวัดตลิ่งชัน (คดีแพ่ง)	896	8,505	8,038	1,363
	ศาลจังหวัดตลิ่งชัน (คดีอาญา)	487	8,714	8,644	557

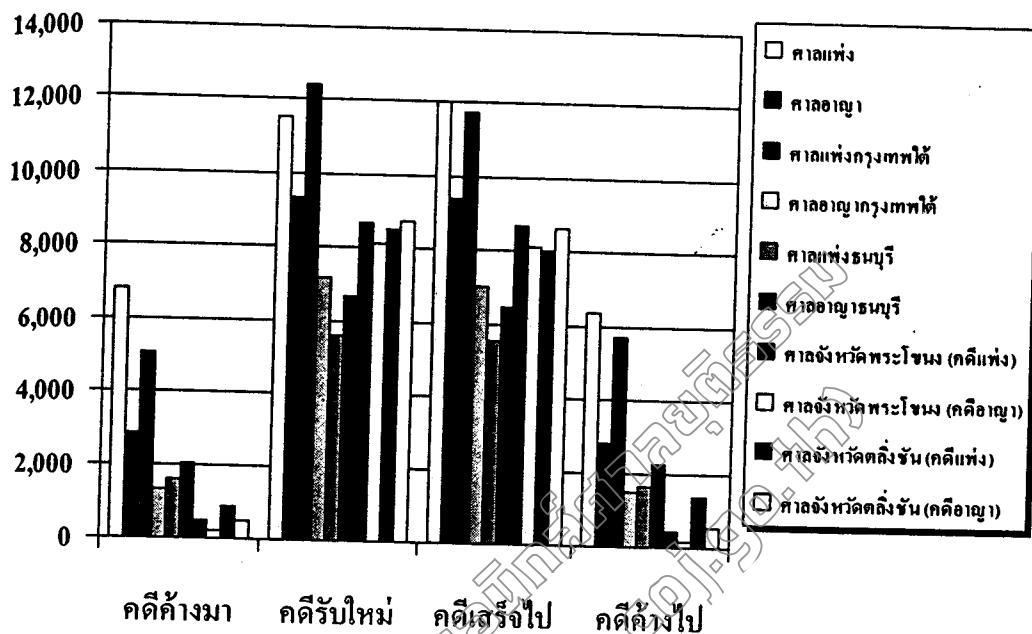
ปี พ.ศ.	ศาล	คดีค้างมา	คดีรับใหม่	คดีเสร็จไป	คดีค้างไป
ปี พ.ศ. 2550	ศาลแพ่ง	6,354	11,373	11,621	6,106
	ศาลอาญา	2,816	9,093	9,842	2,067
	ศาลแพ่งกรุงเทพใต้	5,737	12,091	11,144	6,684
	ศาลอาญกรุงเทพใต้	1,486	4,884	5,289	1,081
	ศาลแพ่งธนบุรี	1,624	3,707	4,241	1,090
	ศาลอาญาธนบุรี	2,255	4,669	5,899	1,025
	ศาลจังหวัดพระโขนง (คดีแพ่ง)	451	12,867	8,780	4,538
	ศาลจังหวัดพระโขนง (คดีอาญา)	183	9,682	8,862	1,003
	ศาลจังหวัดตลิ่งชัน (คดีแพ่ง)	1,363	12,848	12,163	2,048
	ศาลจังหวัดตลิ่งชัน (คดีอาญา)	557	10,742	10,410	889

ปี พ.ศ.	ศาล	คดีค้างมา	คดีรับใหม่	คดีเสร็จไป	คดีค้างไป
ปี พ.ศ. 2551 (ม.ค. - มี.ค.)	ศาลแพ่ง	6,106	2,869	2,631	6,344
	ศาลอาญา	2,067	2,540	2,486	2,121
	ศาลแพ่งกรุงเทพใต้	6,684	2,890	3,211	6,363
	ศาลอาญกรุงเทพใต้	1,081	767	897	951
	ศาลแพ่งธนบุรี	1,090	727	781	1,036
	ศาลอาญาธนบุรี	1,025	949	1,076	898
	ศาลจังหวัดพระโขนง (คดีแพ่ง)	4,538	3,709	2,528	5,719
	ศาลจังหวัดพระโขนง (คดีอาญา)	1,003	2,628	2,519	1,112
	ศาลจังหวัดตลิ่งชัน (คดีแพ่ง)	2,048	3,045	2,412	2,681
	ศาลจังหวัดตลิ่งชัน (คดีอาญา)	889	2,850	2,631	1,108

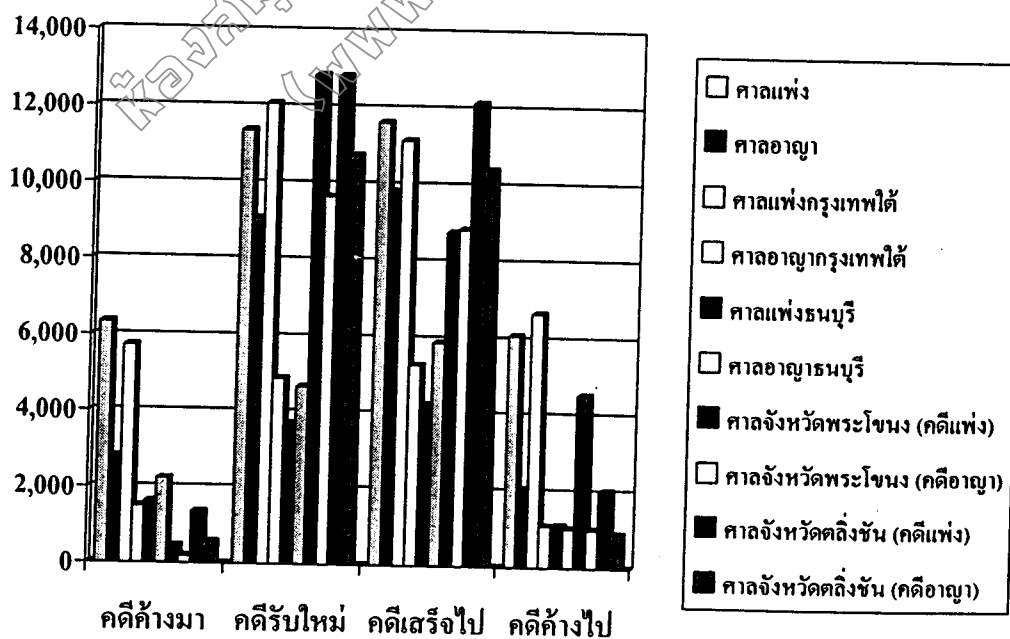
ที่มา : ฝ่ายระบบข้อมูลและสถิติ สำนักแผนงานและงบประมาณ สำนักศาลยุติธรรม

จำนวนสถิติคดีรวมของศาลชั้นต้นในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2551
ในรูปแบบแผนภูมิ

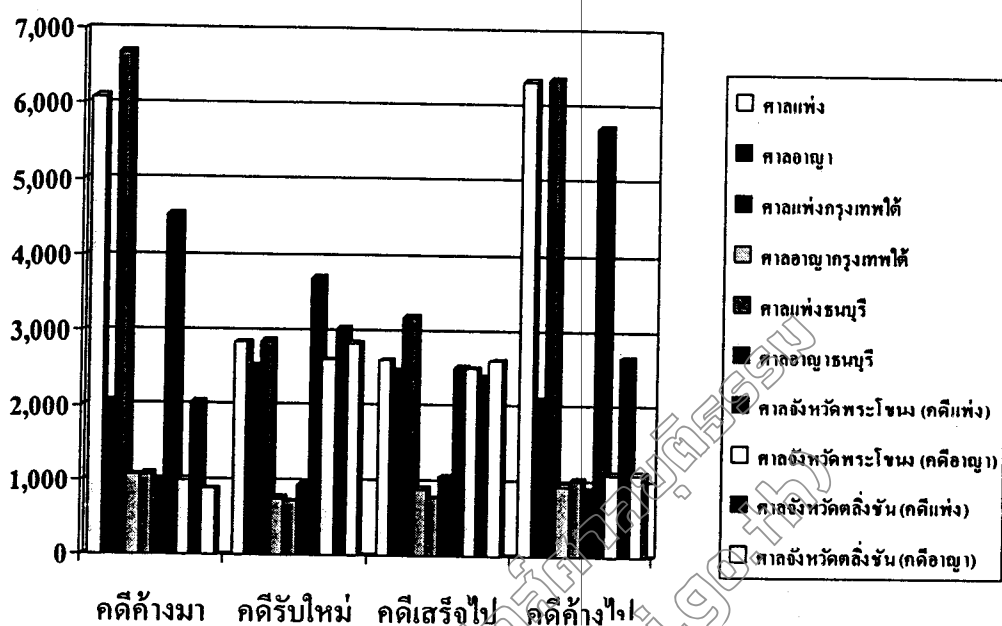
ปี พ.ศ. 2549

ปี พ.ศ. 2550

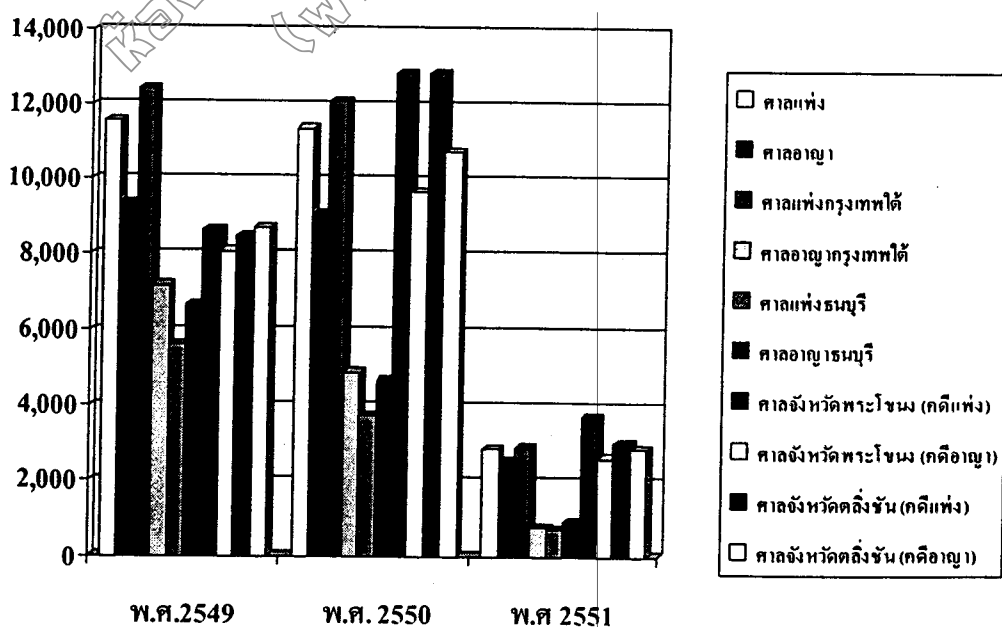

ปี พ.ศ. 2551 (ม.ค. - มี.ค.)

จำนวนสถิติคดีรวมเฉพาะคดีรับใหม่ของศาลชั้นต้นในเขตกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2549 - พ.ศ. 2551 (ม.ค. - มี.ค.)

ในส่วนของสถิติคตินั้น หากพิจารณาจากตารางและแผนภูมิจำนวนสถิติคดีรับใหม่รวม
ข้างต้น ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2549 ปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นปีแรกที่ศาลจังหวัดดลิ่งชันและศาลจังหวัด
พระโขนงเปิดทำการ (ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเปิดทำการศาลจังหวัดดลิ่งชันและ
ศาลจังหวัดพระโขนง พ.ศ. 2550 กำหนดให้เปิดทำการ เมื่อวันที่ 2 เมษายน พุทธศักราช 2550)
จนมาถึงปี พ.ศ. 2551 (มกราคม - มีนาคม) ปรากฏข้อเท็จจริง ดังนี้

ศาลจังหวัดดลิ่งชัน

- ปี พ.ศ. 2549 แพง 8,505 คดี อาญา 8,714 คดี รวม 17,219 คดี
- ปี พ.ศ. 2550 แพง 12,848 คดี อาญา 10,742 คดี รวม 23,590 คดี
- ปี พ.ศ. 2551 (ม.ค.- มี.ค.) แพง 3,045 คดี อาญา 2,850 คดี รวม 5,895 คดี

จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2550 เพิ่มจากปี พ.ศ. 2549 คิดเป็นประมาณร้อยละ 73
และจะเห็นได้ว่าจำนวนคดีรับใหม่รวมในปี พ.ศ. 2551 จะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเมื่อพิจารณา
จากสถิติคดีในช่วงสามเดือนแรก

ส่วนศาลแพ่งธนบุรี และศาลอาญาธนบุรี ซึ่งเป็นศาลหลักที่มีเขตอำนาจศาล
ลดลงภายหลังการยกฐานะศาลดลิ่งชันเป็นศาลจังหวัด มีสถิติคดีรับใหม่ ดังนี้

ศาลแพ่งธนบุรี ปี พ.ศ. 2549 5,603 คดี, ปี พ.ศ. 2550 3,707 คดี และ
ปี พ.ศ. 2551 (ม.ค.- มี.ค.) 727 คดี ซึ่งจะเห็นว่ามีแนวโน้มของคดีรับใหม่ที่ลดลง

ศาลอาญาธนบุรี ปี พ.ศ. 2549 6,690 คดี, ปี พ.ศ. 2550 4,669 คดี และ
ปี พ.ศ. 2551 (ม.ค.- มี.ค.) 949 คดี ซึ่งจะเห็นว่ามีแนวโน้มของคดีรับใหม่ที่ลดลง

ศาลจังหวัดพระโขนง

- ปี พ.ศ. 2549 แพง 8,658 คดี อาญา 8,101 คดี รวม 16,759 คดี
- ปี พ.ศ. 2550 แพง 12,867 คดี อาญา 9,682 คดี รวม 22,543 คดี
- ปี พ.ศ. 2551 (ม.ค.-มี.ค.) แพง 3,709 คดี อาญา 2,628 คดี รวม 6,335 คดี

จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2550 เพิ่มจากปี พ.ศ. 2549 คิดเป็นประมาณร้อยละ 74
และจะเห็นได้ว่าจำนวนคดีรับเข้ารวมในปี พ.ศ. 2551 จะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเมื่อพิจารณาจาก
สถิติคดีในช่วงสามเดือนแรก

ส่วนศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลอาญากรุงเทพใต้ ซึ่งเป็นศาลหลักที่มีเขต
อำนาจศาลลดลงภายหลังการยกฐานะศาลพระโขนงเป็นศาลจังหวัด มีสถิติคดีรับใหม่ ดังนี้

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ปี พ.ศ. 2549 12,415 คดี, ปี พ.ศ. 2550 12,019 คดี และปี พ.ศ. 2551 (ม.ค.- มี.ค.) 2890 คดี ซึ่งจะเห็นว่าแนวโน้มของคดีรับใหม่ไม่ลดลงอาจเนื่องจากยังคงมีเขตอำนาจอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีความสำคัญทางธุรกิจ คือ เขตบางรัก (สีลม) และ เขตสาทร

ศาลอาญกรุงเทพใต้ ปี พ.ศ. 2549 7,188 คดี, ปี พ.ศ.2550 4,884 คดี และปี พ.ศ. 2551 (ม.ค.- มี.ค.) 767 คดี ซึ่งจะเห็นว่ามีแนวโน้มของคดีรับใหม่ที่ลดลง

ฉะนั้น จากข้อมูลในทางสถิติคดี จึงอาจกล่าวได้ว่า หลังจากที่ได้มีการยกฐานะศาลแขวงตลิ่งชันและศาลแขวงพระโขนงขึ้นเป็นศาลจังหวัด ปริมาณคดีของศาลจังหวัดตลิ่งชันและศาลจังหวัดพระโขนง มีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่วนปริมาณคดีของศาลแพ่งธนบุรี และศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลอาญกรุงเทพใต้ มีจำนวนลดลงอย่างชัดเจน

4.2.4 อัตรากำลังและบุคลากร

อัตรากำลังข้าราชการศาลจังหวัดพระโขนง (อัตรากำลัง ณ วันที่ 31 มีนาคม 2551)

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล	จำนวน	1	คน
ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลจังหวัดพระโขนง	จำนวน	1	คน
ผู้พิพากษาศาลจังหวัดพระโขนง	จำนวน	14	คน
ผู้พิพากษาประจำสำนักงานศาล	จำนวน	14	คน
ผู้อำนวยการระดับ 9	จำนวน	1	คน
ข้าราชการศาลยุติธรรม ระดับ 1-7	จำนวน	45	คน
ลูกจ้างประจำ	จำนวน	3	คน
ลูกจ้างชั่วคราว	จำนวน	30	คน
ข้าราชการศาลยุติธรรมมาช่วยราชการ	จำนวน	2	คน
ลูกจ้างชั่วคราว(อยู่ระหว่างการสรรหา)	จำนวน	2	อัตรา
รวม	จำนวน	113	คน

อัตรากำลังข้าราชการศาลจังหวัดตลิ่งชัน (อัตรากำลัง ณ วันที่ 31 มีนาคม 2551)

ข้าราชการตุลาการ	จำนวน	42	คน
ข้าราชการศาลยุติธรรม	จำนวน	34	คน
ลูกจ้างประจำ	จำนวน	3	คน
ลูกจ้างชั่วคราว	จำนวน	34	คน
รวม	จำนวน	113	คน

ข้อมูลอัตรากำลังข้าราชการและลูกจ้างปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 – 2550

หน่วยงาน	2548				2549				2550			
	ข้าราชการ	ลจ.ประจำ	ลจ.ชั่วคราว	รวม	ข้าราชการ	ลจ.ประจำ	ลจ.ชั่วคราว	รวม	ข้าราชการ	ลจ.ประจำ	ลจ.ชั่วคราว	รวม
สำนักอำนวยการประจำศาลแพ่ง												
สำนักอำนวยการประจำศาล อาญา												
สำนักอำนวยการประจำศาลแพ่ง กรุงเทพใต้	132	8	212	352	134	7	160	301	137	5	116	258
สำนักอำนวยการประจำศาล อาญากฎหมายกรุงเทพใต้	78	6	39	123	78	6	31	115	80	5	30	115
สำนักอำนวยการประจำศาลแพ่ง ธนบุรี	84	23	36	143	86	22	33	141	88	19	31	138
สำนักอำนวยการประจำศาล อาญาธนบุรี	73	23	7	103	73	22	6	101	74	21	6	101
สำนักอำนวยการประจำศาล จังหวัดดลิ่งชัน	28	3	19	50	29	3	21	53	35	3	32	70
สำนักอำนวยการประจำศาล จังหวัดพระโชนง	36	3	15	54	37	3	14	54	45	3	27	75

จากข้อมูลอัตรากำลังข้าราชการและลูกจ้างของสำนักอำนวยการศาลแพ่งกรุงเทพใต้ สำนักอำนวยการศาลอาญากฎหมายกรุงเทพใต้ สำนักอำนวยการประจำศาลแพ่งธนบุรีและสำนักอำนวยการประจำศาลอาญาธนบุรี จะเห็นได้ว่าอัตรากำลังหลังยกฐานะศาลแขวงดลิ่งชันและศาลแขวงพระโชนงเป็นศาลจังหวัด มีจำนวนลดลงจากอัตรากำลังก่อนยกฐานะศาลแขวงดลิ่งชันและศาลแขวงพระโชนงเป็นศาลจังหวัด

ข้อมูลอัตรากำลังข้าราชการตุลาการปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 – 2551

ศาล	พ.ศ. 2549		พ.ศ. 2550		พ.ศ. 2551	
	กรอบ	คนครอง	กรอบ	คนครอง	กรอบ	คนครอง
ศาลแพ่ง	443	107	443	93	443	101
ศาลอาญา	167	73	167	61	167	72
ศาลแพ่งกรุงเทพใต้	425	93	365	84	365	87
ศาลอาญกรุงเทพใต้	131	30	95	28	95	30
ศาลแพ่งธนบุรี	100	48	58	46	58	44
ศาลอาญาธนบุรี	137	36	101	25	101	36
ศาลจังหวัดพระโขนง	21	15	89	17	89	34
ศาลจังหวัดตลิ่งชัน	21	15	89	17	89	34

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม วันที่ 26 พ.ค. 2551

จากข้อมูลอัตรากำลังข้าราชการตุลาการ จะเห็นว่า ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี และศาลอาญาธนบุรี มีกรอบอัตรากำลังลดลงแต่จำนวนผู้ครองตำแหน่งจริงไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ส่วนศาลจังหวัดพระโขนง และศาลจังหวัดตลิ่งชัน แม้ว่าจะมีการปรับกรอบอัตรากำลังเพื่อรองรับการยกฐานะเป็นศาลจังหวัด (2 เมษายน 2550) ให้มากกว่าเดิมถึง 4-5 เท่า แต่เมื่อพิจารณาผู้ที่มาครองตำแหน่งจริงกลับพบว่ามีจำนวนไม่ถึงร้อยละ 40 ของกรอบอัตรากำลังที่จัดใหม่ (ปี พ.ศ. 2550 ร้อยละ 19.1 ปี พ.ศ. 2551 ร้อยละ 38.2)

4.2.5 ประสพการณ์ของผู้บริหารศาล

ในส่วนปัญหาในเรื่องประสพการณ์ของผู้บริหารศาลของศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดเมื่อเทียบกับศาลใหญ่ศาลอื่นๆ เมื่อพิจารณาในด้านความรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเขตอำนาจมากขึ้น ปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งความยุ่งยากซับซ้อนของคดีเพิ่มมากขึ้นแล้ว จะเห็นได้ว่าอาจเกิดปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับประสพการณ์ของผู้บริหารศาลเนื่องจากการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด ทำให้ศาลจังหวัดในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นศาลใหญ่ มีความยุ่งยากซับซ้อนมากกว่าศาลจังหวัดอื่น มีทุนทรัพย์สูงกว่าศาลจังหวัดอื่น อีกทั้งมีภาระหน้าที่และภาระงานมากกว่าศาลหลักทั้ง 6 ศาล แต่หาก

พิจารณาในด้านผู้บริหารศาลแล้ว มีเพียงผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเป็นผู้บริหารเพียงท่านเดียว ไม่มีตำแหน่งรองและผู้ช่วยเช่นเดียวกับศาลหลัก การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานคร เป็นศาลจังหวัด จึงเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ของผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จนทำให้ผู้บริหารศาลซึ่งเป็นหัวหน้าศาลมีบทบาทและภาระหน้าที่เทียบเท่ากับตำแหน่งอธิบดีในศาลหลักทั้ง 6 ศาล ปัจจุบันบทบาทและภาระหน้าที่ของผู้บริหารศาลแขวงในกรุงเทพมหานครที่ได้รับการยกฐานะเป็นศาลจังหวัดมีอำนาจตามความเป็นจริงสูงกว่ารองอธิบดีหรือแม้กระทั่งอธิบดีของศาลหลักในกรุงเทพมหานครบางศาลเสียอีก

4.2.6 ด้านกายภาพ

ตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนดวันเปิดทำการศาลจังหวัดตลิ่งชัน และศาลจังหวัดพระโขนง พ.ศ. 2550 กำหนดให้เปิดทำการศาลจังหวัดตลิ่งชัน และศาลจังหวัดพระโขนง ตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน 2550 เป็นต้นไป ทำให้ศาลจังหวัดพระโขนงและศาลจังหวัดตลิ่งชัน มีผลกระทบด้านกายภาพจากปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น ดังนี้

ศาลจังหวัดพระโขนง

ใน ปี พ.ศ. 2550 หลังจากเปลี่ยนแปลงเป็นศาลจังหวัด ปริมาณคดีเพิ่มจากปี พ.ศ. 2549 จากเดิม 16,760 คดี มีจำนวนคดีเพิ่มขึ้น 5,789 คดี คิดเป็นร้อยละ 34.54 เนื่องจากศาลจังหวัดพระโขนงมีเขตอำนาจ 6 เขตพื้นที่ทางปกครอง ได้แก่ เขตคลองเตย เขตวัฒนา เขตพระโขนง เขตบางนา เขตสวนหลวง และเขตประเวศ และได้รับคดีที่โอนจากศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลอาญากกรุงเทพใต้

จากการสำรวจพบว่า เมื่อจำนวนปริมาณคดีมากขึ้นเป็นอัตราที่สูง ทำให้มีจำนวนประชาชนมาติดต่อเป็นจำนวนมาก จึงมีปัญหาด้านสถานที่ตามมาอย่างมากมาย อาทิเช่น ที่จอดรถ ห้องพิจารณา ห้องขัง ห้องพักทนาย เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่จอดรถเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีสภาพการจราจรที่ติดขัดมาก เพราะอยู่ในย่านการค้าธุรกิจ ทำให้พื้นที่จอดรถมีอย่างจำกัด ซึ่งขณะนี้ผู้บริหารศาลจังหวัดพระโขนงได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่ว่างด้านข้างว่าจะสามารถขายหรือให้เช่าเพื่อทำที่จอดรถหรือไม่ ในส่วนของส่วนราชการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ได้มีการประสานงานเพื่อขอใช้พื้นที่ชั่วคราว และกำลังดำเนินการทำความเข้าใจความตกลงกับกระทรวงยุติธรรมในการแลกพื้นที่ด้านหลังซึ่งเป็นของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 8 - 9 ไร่ เพื่อแก้ปัญหาด้านความแออัดของสถานที่

ศาลจังหวัดดลิ่งชัน

มีปริมาณคดีจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยในปี 2550 ขณะที่ได้เปิดทำการเป็นศาลจังหวัดเพียง 9 เดือน คดีเกิดทั้งปีเป็นจำนวน 23,590 คดี เพิ่มขึ้นจำนวน 6,371 คดี คิดเป็นร้อยละ 40 เนื่องจากศาลจังหวัดดลิ่งชันมีเขตอำนาจ 8 เขตพื้นที่ทางปกครอง ได้แก่ เขตดลิ่งชัน เขตทวีวัฒนา เขตภาษีเจริญ เขตหนองแขม เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตบางพลัด เขตบางแค เมื่อศาลจังหวัดดลิ่งชันเปิดทำการ มีปริมาณคดีที่โอนจากทั้งศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญารธนบุรี

จากการสำรวจพบว่า ศาลจังหวัดดลิ่งชันได้สร้างที่ทำการศาลใหม่ ย้ายจากศาลแขวงดลิ่งชัน ทำให้ศาลจังหวัดดลิ่งชันไม่มีปัญหาด้านอาคารสถานที่ แม้ว่าจะมีปริมาณคดีมาสู่ศาลมากขึ้นเป็นอัตราที่สูงก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องที่ยอจรด ห้องขัง ห้องพิจารณา ห้องพักทนาย ประกอบกับบริเวณดังกล่าวไม่มีปัญหาเรื่องการจราจร ทำให้ศาลจังหวัดดลิ่งชันสามารถอำนวยความสะดวกประชาชนมาติดต่อได้เป็นอย่างดี

4.2.7 การดำเนินคดีอาญา

1. แนวทางในการดำเนินคดีอาญาเมื่อศาลใหม่เปิดทำการ

1.1 กรณีการยื่นฟ้อง แยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. นับแต่วันที่ศาลใหม่เปิดทำการ (วันจันทร์ที่ 2 เมษายน 2550) เป็นต้นไป คดีของท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลใหม่ตามพระราชบัญญัติยกฐานะฯ มาตรา 5 วรรค 1 (ศาลจังหวัดดลิ่งชัน) หรือมาตรา 7 วรรค 1 (ศาลจังหวัดพระโขนง) แล้วแต่กรณี พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายต้องยื่นฟ้องต่อศาลใหม่แล้วแต่กรณี

ข. คดีท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจใหม่ตามพระราชบัญญัติยกฐานะฯ มาตรา 5 วรรค 1 (ศาลจังหวัดดลิ่งชัน) หรือมาตรา 7 วรรค 1 (ศาลจังหวัดพระโขนง) แล้วแต่กรณี ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลเดิมในวันจันทร์ที่ 2 เมษายน 2550 ซึ่งเป็นวันเปิดทำการศาลใหม่ ให้ศาลเดิมคงพิจารณาพิพากษาคดีต่อไปจนกว่าจะเสร็จสิ้นตามพระราชบัญญัติยกฐานะฯ มาตรา 9 วรรค 1 หรือมาตรา 11 วรรค 1 แล้วแต่กรณี

1.2 กรณีการฝากขังผู้ต้องหาหรือระหว่างสอบสวน แยกพิจารณาได้ดังนี้

คณะกรรมการดำเนินการพิจารณาคดีและกฎหมาย คณะกรรมการเตรียมความพร้อมในการยก
และศาลแขวงพระโขนงเป็นศาลจังหวัด

ก. นับแต่วันที่ศาลใหม่เปิดทำการ (วันจันทร์ที่ 2 เมษายน 2550) เป็นต้นไป คดีของท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลใหม่ตามพระราชบัญญัติยกฐานะ ฯ มาตรา 5 วรรค 1 (ศาลจังหวัดดลิ่งชัน) หรือมาตรา 7 วรรค 1 (ศาลจังหวัดพระโขนง) แล้วแต่กรณี หากมีการจับผู้ต้องหาได้ต้องยื่นคำร้องฝากขังผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนครั้งแรกต่อศาลใหม่

ข. คดีท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจใหม่ตามพระราชบัญญัติยกฐานะ ฯ มาตรา 5 วรรค 1 (ศาลจังหวัดดลิ่งชัน) หรือมาตรา 7 วรรค 1 (ศาลจังหวัดพระโขนง) แล้วแต่กรณี ซึ่งอยู่ระหว่างที่ศาลเดิมมีคำสั่งขังผู้ต้องหาไว้ระหว่างสอบสวนในวันจันทร์ที่ 2 เมษายน 2550 ซึ่งเป็นวันเปิดทำการศาลใหม่ ให้ศาลเดิมมีอำนาจพิจารณาเกี่ยวกับการขังผู้ต้องหา ระหว่างสอบสวนต่อไปจนกว่าจะเสร็จสิ้น ดังนั้น พนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องฝากขังผู้ต้องหา ระหว่างสอบสวนในครั้งต่อมาที่ศาลเดิมแล้วแต่กรณีจนกว่าจะเสร็จสิ้นตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้ศาลเดิมซึ่งพิจารณาคำร้องฝากขังผู้ต้องหา ระหว่างสอบสวนมาตั้งแต่ต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฝากขังผู้ต้องหา ระหว่างสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้น แต่หากมีการต้องยื่นฟ้องคดี พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลใหม่แล้วแต่กรณี เพราะถือว่าผู้ต้องหาอยู่ในเขตอำนาจศาลใหม่ ดังกล่าวนับแต่วันที่ศาลใหม่เปิดทำการแล้ว ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติยกฐานะ ฯ มาตรา 9 วรรค 2 หรือมาตรา 11 วรรค 2

2. ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในช่วงเปิดทำการศาลใหม่และแนวทางปฏิบัติ

2.1 กรณีคดีของท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลใหม่ตามพระราชบัญญัติยกฐานะ ฯ มาตรา 5 วรรค 1 (ศาลจังหวัดดลิ่งชัน) หรือมาตรา 7 วรรค 1 (ศาลจังหวัดพระโขนง) แล้วแต่กรณี ซึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลใหม่เปิดทำการ แต่เจ้าพนักงานจับกุมผู้ต้องหาในวันเสาร์ที่ 31 มีนาคม 2550 แต่มิได้ยื่นคำร้องขอฝากขังที่ศาลเดิม หรือจับผู้ต้องหาในวันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน 2550 ถึงวันจันทร์ที่ 2 เมษายน 2550 เวลา 8.30 นาฬิกา การยื่นคำร้องฝากขังผู้ต้องหา ระหว่างสอบสวนครั้งแรกจะยื่นที่ศาลไหน

ข้อปฏิบัติ ถือว่าพนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาไว้ได้ 48 ชั่วโมงตามกฎหมาย แต่เมื่อต้องยื่นคำร้องขออนุญาตฝากขังผู้ต้องหา ระหว่างสอบสวนครั้งแรก ในวันจันทร์ที่ 2 เมษายน 2550 พนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาลใหม่ เพราะขณะยื่นคำร้อง (วันจันทร์ที่ 2 เมษายน 2550) ศาลใหม่เปิดทำการแล้ว

2.2 กรณีผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นฝากขังระหว่างสอบสวนที่ศาลเดิม ต่อมาพนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยที่ศาลใหม่ แม้จำเลยหลบหนีไม่ไปตามนัดที่ศาลใหม่กำหนดนัดเอาไว้ ศาลใดมีอำนาจพิจารณาออกหมายจับจำเลยและปรับนายประกัน

ข้อปฏิบัติ ศาลใหม่มีอำนาจออกหมายจับจำเลยและปรับนายประกัน เพราะถือว่านับแต่ที่มีการยื่นฟ้องต่อศาลใหม่แล้ว คดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลใหม่ บรรดากระบวนการพิจารณาดัง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาลใหม่มีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณา

2.3 กรณีผู้ต้องหาผิดสัญญาประกันหลบหนีชั้นฝากขังระหว่างสอบสวนที่ศาลเดิม ซึ่งศาลเดิมออกหมายจับผู้ต้องหา (ชั้นสอบสวน) ไว้แล้ว ต่อมานับแต่วันที่ศาลใหม่เปิดทำการ พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลใหม่ และศาลใหม่มีคำสั่งประทับฟ้องโดยมิได้ออกหมายจับจำเลยอีก หากเจ้าพนักงานตำรวจจับตัวจำเลยตามหมายจับผู้ต้องหาเดิม ก็จะนำตัวส่งที่ศาลเดิม ซึ่งศาลเดิมไม่มีอำนาจพิจารณาคดีแล้ว หากต้องส่งตัวจำเลยไปที่ศาลใหม่ซึ่งไม่สะดวก ศาลใหม่มีอำนาจออกหมายจับใหม่และเพิกถอนหมายจับของศาลเดิมได้หรือไม่

ข้อปฏิบัติ เมื่อศาลเดิมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป ศาลใหม่ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี มีอำนาจออกหมายจับจำเลยใหม่ (เทียบข้อปฏิบัติข้อ 2.2) และศาลใหม่มีอำนาจเพิกถอนหมายจับผู้ต้องหาเดิม (ชั้นสอบสวน) (โดยในหนังสือเพิกถอนหมายจับเดิม ควรระบุข้อความว่าเป็นไปโดยผลของพระราชบัญญัติยกฐานะ ฯ)

2.4 กรณีศาลเดิมต้องสืบพยานบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตท้องที่ของศาลใหม่ ภายหลังที่ศาลใหม่เปิดทำการแล้ว ศาลเดิมจะปฏิบัติอย่างไรแยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. กรณีเป็นคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ที่ศาลเดิม หากศาลเดิมต้องสืบพยานบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตท้องที่ของศาลใหม่นั้น ต้องส่งประเด็นไปสืบพยานบุคคลนั้นที่ศาลใหม่หรือไม่

ข้อปฏิบัติ ให้ศาลเดิมสืบพยานบุคคลเหล่านั้นต่อไปโดยไม่ต้องส่งประเด็นไปยังศาลใหม่ เพราะถือว่าเป็นคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลเดิมตามพระราชบัญญัติยกฐานะฯ มาตรา 9 วรรค 1 หรือมาตรา 11 วรรค 1 แล้วแต่กรณี

ข. กรณีเป็นคดีที่ศาลอื่นส่งประเด็นให้ศาลเดิมสืบพยานบุคคลซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตท้องที่ของศาลใหม่แทน แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. หากศาลเดิมรับประเด็นไว้ก่อนวันที่ศาลใหม่เปิดทำการ (วันจันทร์ที่ 2 เมษายน 2550)

ข้อปฏิบัติ ให้ศาลเดิมสืบพยานประเด็นนั้นจนเสร็จสิ้นโดยไม่ต้องส่งประเด็นต่อไปยังศาลใหม่ เพราะถือว่าเป็นคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลเดิมตาม

พระราชบัญญัติยกฐานะฯ มาตรา 9 วรรค 1 หรือมาตรา 11 วรรค 1 แล้วแต่กรณี (ให้ถือตามวันทำงานสารบรรณของศาลเดิมลงรับเลขที่เอกสารเป็นหลักในการพิจารณา)

2. หากศาลอื่นส่งประเด็นมายังศาลเดิมในวันที่ศาลใหม่เปิดทำการไปแล้วเป็นต้นไป

ข้อปฏิบัติ ศาลเดิมต้องส่งประเด็นต่อไปยังศาลใหม่ เพราะเมื่อศาลใหม่เปิดทำการแล้วถือว่าศาลใหม่มีอำนาจที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยานบุคคลแทนศาลที่ส่งประเด็นแล้ว

2.5 กรณีพนักงานสอบสวนฝากขังผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนต่อศาลเดิมและได้รับการปล่อยชั่วคราวไป แต่ผู้ต้องหาหลบหนี ศาลเดิมจึงออกหมายจับผู้ต้องหาและบังคับคดีแก่นายประกัน ต่อมาพนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลใหม่และมีการโอนสำนวนคดีทั้งหมดไปศาลใหม่ ศาลใดเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีแก่นายประกัน

ข้อปฏิบัติ ศาลใหม่เป็นผู้ดำเนินการบังคับคดี เช่น การขอลดค่าปรับกรณีผิดนัดตามสัญญาประกันหรือการขอเปลี่ยนแปลงหลักประกันในสัญญาประกันเพราะถือว่าเมื่อศาลเดิมโอนสำนวนคดีทั้งหมดให้ศาลใหม่แล้ว อำนาจหน้าที่ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับคดีนั้นตกเป็นของศาลใหม่แล้ว

2.6 กรณีราษฎรเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลเดิมก่อนวันที่ศาลใหม่เปิดทำการ ต่อมาเมื่อศาลใหม่เปิดทำการแล้วศาลใดมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งต่อไป

ข้อปฏิบัติ ศาลเดิมมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้อง คำสั่งเกี่ยวกับการประทับฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง หากมีคำสั่งประทับฟ้องแล้วก็มีอำนาจสืบพยานในชั้นพิจารณาตลอดจนมีคำพิพากษาและคำสั่ง

2.7 การโอนสำนวนฝากขัง และเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังศาลใหม่ จะใช้วิธีการนำส่งเป็นรายสำนวนหรือนำส่งแบบบัญชีรวมยอด

ข้อปฏิบัติ การโอนสำนวนฝากขังและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังศาลใหม่ใช้วิธีนำส่งเป็นรายสำนวนแบบเดียวกับการส่งสำนวนไปยังศาลสูงหรือส่งประเด็นไปสืบพยานบุคคลที่ศาลอื่น แต่ในส่วนหลักประกันที่เป็นเงินสดให้ศาลเดิมทำเช็คไปยังศาลใหม่ภายหลังได้

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

1 แบบสอบถาม

5.1.1 ข้อมูลจากแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถาม (โปรดดูภาคผนวก) จำนวนทั้งสิ้น 200 ชุด มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 121 คน ตามกลุ่มเป้าหมาย รายละเอียดดังนี้

- ผู้พิพากษา ได้แก่ ศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน ศาลแขวงพระโขนง จำนวน 50 ชุด ได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมาจำนวน 19 ชุด
- พนักงานอัยการ ได้แก่ สำนักงานอัยการฝ่ายคดีศาลแขวง สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 3 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 5 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 6 และสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 7 จำนวน 50 ชุด ได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมาจำนวน 28 ชุด
- ตำรวจ ได้แก่ พนักงานสอบสวน จำนวน 50 ชุด ได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมาจำนวน 36 ชุด
- ทนายความ จำนวน 40 ชุด ได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมาจำนวน 31 ชุด
- ประชาชน จำนวน 10 ชุด ได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมาจำนวน 7 ชุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญคือ 1. ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม 2. ความคิดเห็นต่อการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด รายละเอียดดังนี้

(1) ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 121 คน ประกอบด้วย เพศชาย ร้อยละ 74.38 เพศหญิง ร้อยละ 25.62 ซึ่งจำแนกเป็นผู้ตอบแบบสอบถามช่วงอายุ 41-50 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 35.5) รองลงมาคือ ช่วงอายุ 21-30 ปี (ร้อยละ 28.1) และช่วงอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 24.0) ตามลำดับ และพบว่าอายุเฉลี่ย

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็น 38.34 ปี โดยอายุเฉลี่ยของเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพศชาย 39.47 ปี และเพศหญิง 34.75 ปี ดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับช่วงอายุผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

ช่วงอายุ	เพศ				รวม	
	ชาย		หญิง			
	N	%	N	%	N	%
21-30 ปี	22	24.4	12	38.7	34	28.1
31-40 ปี	23	25.6	6	19.4	29	24.0
41-50 ปี	33	36.7	10	32.3	43	35.5
51-60 ปี	8	8.9	0	0.0	8	6.6
61-70 ปี	3	3.3	0	0.0	3	2.5
ไม่ระบุ	1	1.1	3	9.7	4	3.3
รวม	90	100.0	31	100.0	121	100.0
ร้อยละ(เพศ)	74.38		25.62		100.00	
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	39.47		34.75		38.34	
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	10.34		8.37		10.07	

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 69.40 รองลงมาคือ ปริญญาโท ร้อยละ 27.30 และปริญญาเอก ร้อยละ 0.80 ตามลำดับ และพบว่าเป็นผู้ประกอบอาชีพ ทนายความ มากที่สุด ร้อยละ 25.6 รองลงมาคือ พนักงานสอบสวน ร้อยละ 23.1 ข้าราชการ ร้อยละ 22.3 พนักงานขาย ร้อยละ 13.2 ผู้พิพากษา ร้อยละ 7.4 และประชาชน ร้อยละ 5.8 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงสุดและอาชีพ

อาชีพ	วุฒิการศึกษาสูงสุด										รวม	
	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		อื่นๆ		ไม่ระบุ			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
พิภพศึกษา	5	6.0	4	12.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	9	7.4
พนักงานอัยการ	9	10.7	7	21.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	16	13.2
พนักงานสอบสวน(ตำรวจ)	24	28.6	4	12.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	28	23.1
ทนายความ	21	25.0	8	24.2	1	100.0	0	0.0	1	100.0	31	25.6
ประชาชน	5	6.0	2	6.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	7	5.8
ข้าราชการ	19	22.6	6	18.2	0	0.0	2	100.0	0	0.0	27	22.3
อื่นๆ	1	1.2	2	6.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	2.5
รวม	84	100.0	33	100.0	1	100.0	2	100.0	1	100.0	121	100.0
ร้อยละ (วุฒิ)	69.40		27.30		0.80		1.70		0.80		100.00	

เมื่อพิจารณาหน่วยงานต้นสังกัดของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ไม่สังกัดหน่วยงานใด/ อิสระมากที่สุด ร้อยละ 15.7 รองลงมาคือ สำนักงานอัยการสูงสุด ร้อยละ 9.1 สน.ชนะสงคราม ร้อยละ 8.3 ศาลแขวงปทุมวัน ร้อยละ 7.4 และศาลแขวงดุสิต/ สน.ปทุมวัน/ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ 7 (พระโขนง) ร้อยละ 5.8 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพและหน่วยงานต้นสังกัด

สังกัด	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่น ๆ			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	0	0.0	0	0.0	0	0.0	19	61.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	19	15.7
สำนักงานอัยการสูงสุด	0	0.0	4	25.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	7	25.9	0	0.0	11	9.1
ราชสงคราม	0	0.0	0	0.0	9	32.1	0	0.0	0	0.0	1	3.7	0	0.0	10	8.3
แขวงปทุมวัน	2	22.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	7	25.9	0	0.0	9	7.4
แขวงดุสิต	4	44.4	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	11.1	0	0.0	7	5.8
ปทุมวัน	0	0.0	0	0.0	6	21.4	0	0.0	0	0.0	1	3.7	0	0.0	7	5.8

สังกัด	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
สำนักงานอัยการพิเศษฝ่าย อาญากรุงเทพใต้ 7 (ระยอง)	0	0.0	5	31.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	7.4	0	0.0	7	5.8
พญาไท	0	0.0	0	0.0	4	14.3	0	0.0	0	0.0	1	3.7	0	0.0	5	4.1
สำนักงานทนายความ	0	0.0	0	0.0	0	0.0	5	16.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	5	4.1
พน	0	0.0	0	0.0	3	10.7	0	0.0	0	0.0	1	3.7	0	0.0	4	3.3
พระราชวัง	0	0.0	0	0.0	3	10.7	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	2.5
สำนักงานศาลยุติธรรม	3	33.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	2.5
สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดี กลาง 1	0	0.0	3	18.8	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	2.5
คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัย กฎหมายธนบุรี	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	3.2	0	0.0	0	0.0	1	33.3	2	1.7
พลับพลาไชย 2	0	0.0	0	0.0	2	7.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	1.7
สำนักงานกฎหมาย	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	6.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	1.7
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	0	0.0	0	0.0	1	3.6	0	0.0	0	0.0	1	3.7	0	0.0	2	1.7
สำนักงานประกันสังคม	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	14.3	0	0.0	1	33.3	2	1.7
สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดี กลาง 3 (แขวงดุสิต)	0	0.0	2	12.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	1.7
บริษัท	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	3.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.8
สนสภาราษฎร์	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	3.7	0	0.0	1	0.8
สำนักงานอัยการ พระนครศรีอยุธยา	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	3.7	0	0.0	1	0.8
สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดี กลาง 2	0	0.0	1	6.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.8
กระบี่	0	0.0	1	6.3	0	0.0	3	9.7	6	85.7	1	3.7	1	33.3	12	9.9
รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0

(ข) ความคิดเห็นต่อการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

จากตารางที่ 5.4-5.5 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 63.6 พอทราบความเป็นมาและ
การดำเนินการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด เนื่องจากการพูดคุย การติดตาม
ข่าวสารและหนังสือเวียน และได้มีโอกาสไปติดต่อกับศาล เป็นต้น ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 21.5
ทราบเรื่องเป็นอย่างดี เนื่องจากได้รับแจ้งจากศาล การปิดประกาศ เป็นความเกี่ยวข้องกับหน้าที่
ที่มีโอกาสประสานงานกับศาล และจากการศึกษาเรียนรู้ เป็นต้น ส่วนผู้ที่ไม่ทราบเรื่องการยกฐานะ
ศาลแขวงเลย ร้อยละ 14.0 เนื่องจากไม่ได้รับการสื่อสารประชาสัมพันธ์ และไม่มีโอกาสได้ติดต่อกับศาล
โดยตรง

ตารางที่ 5.4 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความเป็นมาและ
การดำเนินการยกฐานะศาลแขวงใน กทม.เป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ทราบอย่างดี	3	33.3	5	31.3	7	25.0	4	12.9	1	14.3	5	18.5	1	33.3	26	21.5
พอทราบบ้าง	4	44.4	11	68.8	15	53.6	19	61.3	4	57.1	22	81.5	2	66.7	77	63.6
ไม่ทราบเลย	2	22.2	0	0.0	6	21.4	7	22.6	2	28.6	0	0.0	0	0.0	17	14.0
ไม่ระบุ	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	3.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.8
รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0

ตารางที่ 5.5 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้เหตุผลในการรับรู้แต่ละระดับดังปรากฏ
ในตารางที่ 5.4

เหตุผลที่ทราบอย่างดี	จำนวน	เหตุผลที่พอทราบบ้าง	จำนวน	เหตุผลที่ไม่ทราบเลย	จำนวน
ได้รับแจ้งจากศาล/ ปิดประกาศ	5	คำบอกเล่า/ การพูดคุย	12	ไม่ได้รับการสื่อสาร	7
เกี่ยวข้องกับหน้าที่	5	ติดตามข่าว/ หนังสือเวียน	12	ไม่ได้ติดต่อกับศาล	1
ประสานงานกับศาลเป็นประจำ	3	มีโอกาสไปติดต่อกับศาล	10	-	-
จากการศึกษาเรียนรู้	3	ไม่ค่อยได้ติดตามข่าว	4	-	-
ติดตามความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ	2	อ่านหนังสือพิมพ์	3	-	-
อยู่ในพื้นที่	2	ทราบจากต้นสังกัด	2	-	-
-	-	เกี่ยวข้องกับการโยกย้าย	1	-	-

จากตารางที่ 5.6-5.7 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ร้อยละ 62.0 เนื่องจากสะดวกในการติดต่อศาลเพียงแห่งเดียว กระจายอำนาจการพิจารณาคดีศาลใหญ่/ เขตลดและคดีได้รับการพิจารณาโดยเร็ว เป็นต้น สำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวง ร้อยละ 17.4 เนื่องจากปัญหาความไม่พร้อมหลายด้าน ภารกิจซ้ำซ้อนกับศาลอื่นที่มีอยู่แล้ว ภาระเดิมประชาชนได้ประโยชน์มากกว่า และการฟ้อง/ การพิจารณาคดีของศาลแขวงรวดเร็วกว่าการพิจารณาคดีศาลจังหวัด เป็นต้น

ตารางที่ 5.6 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
เห็นด้วย	4	44.4	9	56.3	26	92.9	13	41.9	7	100.0	14	51.9	2	66.7	75	62.0
ไม่เห็นด้วย	4	44.4	2	12.5	0	0.0	10	32.3	0	0.0	5	18.5	0	0.0	21	17.4
เห็นด้วย แต่	1	11.1	3	18.8	0	0.0	6	19.4	0	0.0	5	18.5	1	33.3	16	13.2
อื่นๆ	0	0.0	2	12.5	0	0.0	1	3.2	0	0.0	3	11.1	0	0.0	6	5.0
ไม่ระบุ	0	0.0	0	0.0	2	7.1	1	3.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	2.5
รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0

ตารางที่ 5.7 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้เหตุผลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นดังปรากฏใน ตารางที่ 5.6

เหตุผลที่เห็นด้วย	จำนวน	เหตุผลที่ไม่เห็นด้วย	จำนวน
สะดวกในการติดต่อศาลเพียงแห่งเดียว	10	ปัญหาความไม่พร้อมหลายด้าน	3
กระจายอำนาจการพิจารณาคดีศาลใหญ่/ เขตลด	8	ภารกิจซ้ำซ้อนกับศาลอื่นที่มีอยู่แล้ว	3
ได้รับการพิจารณาโดยเร็ว	7	ลักษณะเดิมประชาชนได้ประโยชน์มากกว่า	3
การรวดเร็ว	5	การฟ้องและการพิจารณาคดีของศาลแขวงรวดเร็วกว่าการเป็นศาลจังหวัด	3
จำนวนพิจารณาคดีครอบคลุมทุกฐานความผิด	5	ปริมาณคดีของศาลแขวงมีมากอยู่แล้ว	2
ศาลแขวงมีมากครอบคลุมศาลจังหวัดอยู่แล้ว	4	เจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้ศาลแขวงทำคดีเล็กๆ เท่านั้น	2
ทฤษฎีความยุติธรรมแก่ประชาชน	4	เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงาน	1
สะดวกในการเดินทาง	4	ไม่สะดวกในการติดต่อราชการ	1
สะดวกในการพิจารณาส่งสำนวนและฟ้องคดี	3	เป็นการแก้ปัญหาเชิงการบริหารที่ไม่ถูกทาง	1
เป็นการกระจายคน	3	ทำให้เกิดศาลจังหวัดใน กทม. จำนวนมากเกินไป	1
ความไม่ต้องเสียเวลาในการโอนไปกอง	2	คดีในศาลแขวงไม่ได้มากเกินไปอัตรากำลังที่มีอยู่	1
ลดอาญา	2	-	-
มีประโยชน์กับประชาชน	2	-	-
เป็นการแยกเขตพื้นที่	1	-	-
พร้อมคน	1	-	-
อีกจะได้ขยายงานตามไปด้วย	1	-	-
พื้นที่ศาลจังหวัดอยู่ไกล	1	-	-
มีอำนาจมากขึ้น	1	-	-
เพื่อความเท่าเทียม	1	-	-
เหตุผลที่เห็นด้วย แต่..	จำนวน	ความคิดเห็นอื่น ๆ	จำนวน
ต้องเพิ่มอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่อีก	4	ยังไม่ทราบรายละเอียด	2
ความจำเป็นและความเหมาะสม	3	ขึ้นอยู่กับ การแบ่งอำนาจศาลให้เหมาะสม	2
ต้องใช้สถานที่เพิ่มขึ้น	2	ขึ้นอยู่กับ การจัดการ	1
การให้ข้อมูลกับประชาชน	1	ขึ้นอยู่กับ ปริมาณคดี	1
ต้องแบ่งเขตอำนาจให้ชัดเจน	1	ขึ้นอยู่กับ สถานที่	1
ควรคงศาลแขวงไว้	1	-	-
ไม่มีความพร้อมในการจัดตั้ง	1	-	-
ไม่มั่นใจว่าจะแก้ปัญหาได้	1	-	-
ไม่มีกฎหมายรองรับคดีที่เคยขึ้นศาลแขวง	1	-	-
ขอให้อำนาจทุกอย่างเหมือนเดิม	1	-	-
เห็นว่า การพิจารณาคดีจะล่าช้า	1	-	-

จากตารางที่ 5.8 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าควรพิจารณาตามความเหมาะสมและความ
 จำเป็นในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด มากที่สุด ร้อยละ 43.8 รองลงมาคือ ควรยกฐานะทุก
 ศาลแขวง ร้อยละ 34.7 และเห็นว่าควรยกฐานะเพียงบางศาลแขวง ร้อยละ 12.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.8 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการยกฐานะศาลแขวง
 ในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ยกฐานะทุกศาลแขวง	1	11.1	8	50.0	16	57.1	6	19.4	4	57.1	6	22.2	1	33.3	42	34.7
ยกฐานะเพียงบางศาลแขวง	2	22.2	2	12.5	2	7.1	3	9.7	1	14.3	4	14.8	1	33.3	15	12.4
ควรพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น	1	11.1	6	37.5	8	28.6	19	61.3	2	28.6	16	59.3	1	33.3	53	43.8
อื่นๆ	3	33.3	0	0.0	0	0.0	1	3.2	0	0.0	1	3.7	0	0.0	5	4.1
ไม่ระบุ	2	22.2	0	0.0	2	7.1	2	6.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	6	5.0
รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0

จากตารางที่ 5.10 - 5.11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาล
ที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของศาลอาญา ศาลแพ่ง ได้มาก ร้อยละ 60.3 เนื่องจากคดีสด/ แบ่งพิจารณา
ศาลจังหวัด คดีโอนมาศาลจังหวัดทั้งหมด และเขตอำนาจศาลลดลง เป็นต้น รองลงมาคือ แบ่งเบาได้
บางส่วน ร้อยละ 30.6 เนื่องจากแบ่งเขตอำนาจกับศาลจังหวัดมีเขตรับผิดชอบน้อยลง และคดีที่ศาลแขวง
มีอยู่แล้ว เป็นต้น และไม่สามารถแบ่งเบาได้ ร้อยละ 5.8 เนื่องจากเจ้าหน้าที่น้อย วิธีการเหมือนเดิม
เขตอำนาจแยกจากกัน

ตารางที่ 5.10 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการช่วยแบ่งเบาภาระของ
ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้
และศาลแพ่งธนบุรีกรณีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็น
ศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
แบ่งเบาได้มาก	6	66.7	11	68.8	25	89.3	9	29.0	5	71.4	16	59.3	1	33.3	73	60.3
แบ่งเบาได้บางส่วน	2	22.2	3	18.8	1	3.6	16	51.6	2	28.6	11	40.7	2	66.7	37	30.6
ไม่สามารถแบ่งเบาได้	1	11.1	1	6.3	1	3.6	4	12.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	7	5.8
ไม่ระบุ	0	0.0	1	6.3	1	3.6	2	6.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4	3.3
รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0

ตารางที่ 5.11 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการแบ่งเบาศาลอาญาศาลแพ่งดังปรากฏ
ตารางที่ 5.10

เหตุผลที่แบ่งเบาได้มาก	จำนวน	เหตุผลที่แบ่งเบาได้บางส่วน	จำนวน	เหตุผลที่ไม่สามารถ แบ่งเบาได้	จำนวน
คดี/ แบ่งพิจารณาที่ศาลจังหวัด	37	แบ่งเขตอำนาจกับศาลจังหวัด	3	เจ้าหน้าที่น้อย	1
คดีโอนมาศาลจังหวัดทั้งหมด	7	เขตรับผิดชอบน้อยลง	2	วิธีการเหมือนเดิม	1
เขตอำนาจศาลลดลง	4	คดีที่ศาลแขวงมีมากอยู่แล้ว	2	ศาลแขวงเฉพาะคดีลหุโทษ	1
มีอำนาจหน้าที่เหมือนกัน	1	บางคดีพิจารณาในศาลจังหวัด	2	เขตอำนาจแยกจากกัน	1
พิจารณาของศาลรวดเร็วขึ้น	1	ผู้พิพากษากะจ่ายไปศาลต่างๆ	1	-	-
แบ่งเขตอำนาจชัดเจน	1	-	-	-	-
ผลในการพิจารณาคดีมากขึ้น	1	-	-	-	-

จากตารางที่ 5.12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดมีผลกระทบต่อบุคลากร (ผู้พิพากษา/ เจ้าหน้าที่ศาล) มากที่สุด (อันดับ 1 ร้อยละ 37.2) รองลงมาคือระยะเวลาในการพิจารณาคดี (อันดับ 1 ร้อยละ 29.8) สถานที่ (อันดับ 1 ร้อยละ 23.1) และการบริหารการคดี (เช่นการจ่ายสำนวน การตรวจสำนวน) (อันดับ 1 ร้อยละ 19.0)

ตารางที่ 5.12 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านต่าง ๆ ต่อศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดกรณีปริมาณคดีเพิ่มขึ้น จำแนกตามอาชีพ

รายการ	ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
		ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
บุคลากร ผู้พิพากษา/ เจ้าหน้าที่ศาล)	อันดับ1	1	11.1	4	25.0	13	46.4	10	32.3	1	14.3	16	59.3	0	0.0	45	37.2
	อันดับ2	3	33.3	4	25.0	5	17.9	10	32.3	1	14.3	5	18.5	1	33.3	29	24.0
	อันดับ3	3	33.3	2	12.5	0	0.0	4	12.9	1	14.3	1	3.7	0	0.0	11	9.1
	อันดับ4	1	11.1	3	18.8	4	14.3	3	9.7	0	0.0	1	3.7	1	33.3	13	10.7
	ไม่ระบุ	1	11.1	3	18.8	6	21.4	4	12.9	4	57.1	4	14.8	1	33.3	23	19.0
	รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0
การบริหาร จัดการคดี (เช่น การจ่ายสำนวน การตรวจสำนวน)	อันดับ1	3	33.3	2	12.5	6	21.4	6	19.4	1	14.3	4	14.8	1	33.3	23	19.0
	อันดับ2	2	22.2	4	25.0	6	21.4	10	32.3	1	14.3	1	3.7	0	0.0	24	19.8
	อันดับ3	2	22.2	6	37.5	7	25.0	6	19.4	2	28.6	10	37.0	1	33.3	34	28.1
	อันดับ4	1	11.1	0	0.0	1	3.6	3	9.7	0	0.0	4	14.8	0	0.0	9	7.4
	ไม่ระบุ	1	11.1	4	25.0	8	28.6	6	19.4	3	42.9	8	29.6	1	33.3	31	25.6
	รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0
ระยะเวลาในการ พิจารณาคดี	อันดับ1	5	55.6	6	37.5	5	17.9	10	32.3	4	57.1	5	18.5	1	33.3	36	29.8
	อันดับ2	2	22.2	3	18.8	6	21.4	3	9.7	1	14.3	9	33.3	1	33.3	25	20.7
	อันดับ3	1	11.1	0	0.0	6	21.4	10	32.3	0	0.0	3	11.1	1	33.3	21	17.4
	อันดับ4	1	11.1	5	31.3	4	14.3	3	9.7	1	14.3	4	14.8	0	0.0	18	14.9
	ไม่ระบุ	0	0.0	2	12.5	7	25.0	5	16.1	1	14.3	6	22.2	0	0.0	21	17.4

รายการ	ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
		ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
	รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0
สถานที่	อันดับ1	3	33.3	5	31.3	6	21.4	5	16.1	1	14.3	7	25.9	1	33.3	28	23.1
	อันดับ2	0	0.0	1	6.3	2	7.1	1	3.2	0	0.0	2	7.4	0	0.0	6	5.0
	อันดับ3	1	11.1	4	25.0	3	10.7	3	9.7	0	0.0	3	11.1	0	0.0	14	11.6
	อันดับ4	4	44.4	4	25.0	7	25.0	14	45.2	2	28.6	8	29.6	1	33.3	40	33.1
	ไม่ระบุ	1	11.1	2	12.5	10	35.7	8	25.8	4	57.1	7	25.9	1	33.3	33	27.3
	รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0

จากตารางที่ 5.13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดมีผลกระทบด้านจำนวนบุคลากร คือ บุคลากรไม่เพียงพอ มากที่สุด ร้อยละ 79.3 รองลงมาคือ ผู้พิพากษาไม่เพียงพอ ร้อยละ 55.4 เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ร้อยละ 49.6 และเห็นว่าไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 18.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.13 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านจำนวนบุคลากรในศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด เมื่อเปิดทำการเป็นศาลจังหวัดแล้ว จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่น ๆ			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ไม่มีผลกระทบ	0	0.0	4	25.0	6	21.4	5	16.1	2	28.6	4	14.8	1	33.3	22	18.2
บุคลากรไม่เพียงพอ	9	100.0	12	75.0	19	67.9	26	83.9	5	71.4	23	85.2	2	66.7	96	79.3
ผู้พิพากษาไม่เพียงพอ	8	88.9	9	56.3	16	57.1	13	41.9	2	28.6	17	63.0	2	66.7	67	55.4

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
เจ้าหน้าที่ศาลไม่เพียงพอ	8	88.9	6	37.5	14	50.0	13	41.9	1	14.3	18	66.7	0	0.0	60	49.6
อื่นๆ	3	33.3	5	31.3	3	10.7	4	12.9	0	0.0	5	18.5	0	0.0	20	16.5
อัยการไม่เพียงพอ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
สถานที่	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
เจ้าหน้าที่ไม่ชำนาญ/ ล่าช้า	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
อุปกรณ์ไม่เพียงพอ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
ขาดบุคลากร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
บิลล์กในการพิจารณา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
ขั้นตอนดำเนินการล่าช้า	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

จากตารางที่ 5.14-5.15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าบุคลากรมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว ร้อยละ 44.5 รองลงมาคือ บุคลากรขาดประสิทธิภาพ ร้อยละ 29.8 เจ้าหน้าที่ขาดประสิทธิภาพ ร้อยละ 17.4 เนื่องจากขาดประสบการณ์ งานศาลจังหวัด มีน้อยไม่สอดคล้องกับงาน และงานมากขาดความรอบคอบ และเห็นว่าผู้พิพากษาขาดประสิทธิภาพ ร้อยละ 16.5 เนื่องจากประสบการณ์น้อย มีน้อยไม่สอดคล้องกับงาน และคดีมากอาจขาดความรอบคอบ เป็นต้น

ตารางที่ 5.14 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของบุคลากรในศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด เมื่อได้เปิดทำการเป็นศาลจังหวัดแล้ว จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
บุคลากรมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว	6	66.7	7	43.8	19	67.9	21	67.7	5	71.4	17	63.0	3	100.0	78	64.5
บุคลากรขาดประสิทธิภาพ	3	33.3	9	56.3	5	17.9	8	25.8	2	28.6	9	33.3	0	0.0	36	29.8

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
ผู้พิพากษาขาดประสิทธิภาพ	1	11.1	6	37.5	4	14.3	5	16.1	0	0.0	4	14.8	0	0.0	20	16.5
เจ้าหน้าที่ศาลขาดประสิทธิภาพ	1	11.1	4	25.0	1	3.6	7	22.6	1	14.3	7	25.9	0	0.0	21	17.4
อื่นๆ	1	11.1	4	25.0	2	7.1	2	6.5	0	0.0	2	7.4	0	0.0	11	9.1

ตารางที่ 5.15 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเหตุผลที่บุคลากรขาดประสิทธิภาพ
ดังตารางที่ 5.14

เหตุผลผู้พิพากษา	จำนวน	เหตุผลเจ้าหน้าที่ศาล	จำนวน	เหตุผลอื่นๆ	จำนวน
ประสบการณ์น้อย	6	ขาดประสบการณ์ งานศาลจังหวัด	14	อัยการไม่เพียงพอ	3
มีน้อยไม่สอดคล้องกับงาน	5	มีน้อยไม่สอดคล้องกับงาน	4	บุคลากรไม่เพียงพอ	2
คดีมากอาจขาดความรอบคอบ	2	งานมากขาดความรอบคอบ	2	เจ้าหน้าที่ของอัยการ	2
พิจารณาคดีได้ช้ากว่า	1	-	-	ธุรการไม่เพียงพอ	1
มีปัญหาการจัดการคดี	1	-	-	สถานที่ไม่เพียงพอ	1
ต้องนั่งพิจารณาคดีบอรรถคดี	1	-	-	-	-

จากตารางที่ 5.16-5.17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการ ร้อยละ 56.2 เนื่องจากศาลจังหวัดมีคดีมากขึ้น บุคลากรไม่เพียงพอ และเวลาพิจารณาคดียาวนานขึ้น คดีล่าช้า เป็นต้นสำหรับผู้เห็นว่าไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 40.5 โดยให้เหตุผลว่าระบบจัดการดีเหมือนเดิม น่าจะมีการเตรียมการที่ดีแล้ว และบุคลากรมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว เป็นต้น

ตารางที่ 5.16 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลกระทบต่อการบริหารจัดการคดีกรณีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
มีผลกระทบ	1	11.1	5	31.3	16	57.1	12	38.7	3	42.9	10	37.0	2	66.7	49	40.5
ไม่ผลกระทบ	8	88.9	11	68.8	10	35.7	17	54.8	4	57.1	17	63.0	1	33.3	68	56.2
ไม่ระบุ	0	0.0	0	0.0	2	7.1	2	6.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4	3.3
รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0

ตารางที่ 5.17 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดผลกระทบต่อการจัดการ
ดังตารางที่ 5.16

ไม่มีผลกระทบ เนื่องจาก..	จำนวน	มีผลกระทบ เนื่องจาก..	จำนวน
ระบบจัดการคดีเหมือนเดิม	13	ศาลจังหวัดมีคดีมากขึ้น	24
ถ้าจะมีการเตรียมการที่ดีแล้ว	2	บุคลากรไม่เพียงพอ	10
บุคลากรมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว	1	เวลาพิจารณาคดียาวนานขึ้น คดีล่าช้า	8
ทุกศาลมีอำนาจเท่ากัน ผู้พิพากษากระจายตัว	1	บุคลากรไม่มีความชำนาญ	3
หากมีการบริหารจัดการที่ดี	1	ซ้ำซ้อนกับศาลอาญา ศาลแพ่ง	2
เป็นการยุบศาลอาญา ศาลแพ่ง	1	ไม่มีประสบการณ์ตัดสินคดีใหญ่	2
ทุกศาลมีความสามารถเท่ากัน	1	ต้องละเอียดรอบคอบ มีประสิทธิภาพมากขึ้น	2
ถ้าระเบียบอยู่แล้ว	1	ทุกคดีไปศาลจังหวัด	1
ถ้ามีนโยบายเพิ่มบุคลากร	1	ต้องจัดการคดีดีกว่าเดิม	1
ถ้ามีการประสานงานดีอยู่แล้ว	1	กระบวนการพิจารณาคดีเพิ่มขึ้น	1
-	-	การพิจารณาคดีซ้ำซ้อนขึ้น	1
-	-	ระยะเวลาในการทำสำนวนคดีน้อยลง	1
-	-	คำพิพากษาเสร็จช้า	1
-	-	เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น	1
-	-	ใช้บุคลากรมากกว่า	1
-	-	คดีศาลอาญาน้อยลง	1
-	-	บริหารจัดการคดียากลำบากมากขึ้น	1
-	-	ทำให้สำนวนล่าช้า	1
-	-	ผู้พิพากษาทำงานหนักขึ้น มีภาระมากขึ้น	1

จากตารางที่ 5.18-5.19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดีมีร้อยละ 63.6 เนื่องจากคดีมากขึ้นและต้องพิจารณาทุกคดี ใช้ระยะเวลามากขึ้น ยาวนานขึ้น และบุคลากรมีจำกัด ไม่เพียงพอ เป็นต้น สำหรับผู้ที่เห็นว่าไม่มีผลกระทบ ร้อยละ 31.4 เนื่องจากมีกฎหมายระเบียบกำหนดไว้แล้ว คดีพิจารณาตามลำดับอยู่แล้วและหากบุคลากรไม่เพียงพอ เป็นต้น

ตารางที่ 5.18 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดีกรณีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ไม่มีผลกระทบ	0	0.0	3	18.8	14	50.0	6	19.4	4	57.1	11	40.7	0	0.0	38	31.4
มีผลกระทบ	8	88.9	13	81.3	12	42.9	22	71.0	3	42.9	16	59.3	3	100.0	77	63.6
ไม่ระบุ	1	11.1	0	0.0	2	7.1	3	9.7	0	0.0	0	0.0	0	0.0	6	5.0
รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0

ตารางที่ 5.19 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดผลกระทบต่อระยะเวลาดังตารางที่ 5.18

ไม่มีผลกระทบ เนื่องจาก..	จำนวน	มีผลกระทบ เนื่องจาก..	จำนวน
มีกฎหมายระเบียบกำหนดไว้แล้ว	3	คดีมากขึ้นและต้องพิจารณาทุกคดี	26
คดีพิจารณาตามลำดับอยู่แล้ว	2	ใช้ระยะเวลามากขึ้น ยาวนานขึ้น	21
หากบุคลากรไม่เพียงพอ	2	บุคลากรมีจำกัด ไม่เพียงพอ	10
บุคลากรมีประสิทธิภาพ	1	การพิจารณาคดียุ่งยากซับซ้อนขึ้นกว่าเดิม	4
จะมีการเกลี้ยผู้พิพากษาให้สมดุลทุกศาล	1	เวลาพิจารณาแต่ละคดีมีน้อยอาจส่งผลเสีย	4
ภาคีของศาลอาญามาเป็นของศาลจังหวัด	1	การพิจารณาคดีรวดเร็วขึ้น	3
ระยะเวลาเป็นไปตามข้อเท็จจริงของสำนวน	1	เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น	1
กฎหมายฉบับเดียวกัน	1	ต้องใช้การพิจารณาอย่างครบถ้วน	1
ต้องมีการปรับเปลี่ยนการบริหารงานอยู่แล้ว	1	มีจำนวนศาลมาก	1
การพิจารณาคดีน้อยลง	1	วิธีพิจารณาคดีที่แตกต่างกัน	1

จากตารางที่ 5.20 - 5.21 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 74.4 เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวง ศาลจังหวัดมีผลกระทบด้านสถานที่ เนื่องจากคนมากขึ้น สถานที่จำกัด คับแคบ การขยายพื้นที่ที่มีอย่างจำกัด ทำไม่ได้ และต้องปรับปรุงสถานที่ให้กว้างขวางขึ้น จำนวนห้องพิจารณาต้องเพิ่มขึ้น และสถานที่จอดรถไม่เพียงพอ เป็นต้น สำหรับผู้เห็นว่าไม่มีผลกระทบ มีร้อยละ 22.3 โดยให้เหตุผลว่า กลุ่มส่วนใหญ่มีสถานที่กว้างขวางรองรับอยู่แล้ว มีห้องจัดไว้อยู่แล้ว ใช้สถานที่ของศาลอาญา เป็นต้น

ตารางที่ 5.20 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านสถานที่ที่กรณีกการยกฐานะศาลแขวงใน กทม.เป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ไม่มีผลกระทบ	1	11.1	1	6.3	9	32.1	5	16.1	3	42.9	6	22.2	2	66.7	27	22.3
ผลกระทบ	8	88.9	14	87.5	18	64.3	24	77.4	4	57.1	21	77.8	1	33.3	90	74.4
ไม่ระบุ	0	0.0	1	6.3	1	3.6	2	6.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	4	3.3
รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0

ตารางที่ 5.21 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดผลกระทบต่อสถานที่
ดังตารางที่ 5.18

ไม่มีผลกระทบ เนื่องจาก..	จำนวน	มีผลกระทบ เนื่องจาก..	จำนวน
ศาลส่วนใหญ่มีสถานที่กว้างขวางรองรับอยู่แล้ว	6	คนมากขึ้น สถานที่จำกัด คับแคบ	39
มีห้องจัดไว้อยู่แล้ว	1	การขยายพื้นที่ที่มีอย่างจำกัด ทำไม่ได้/ ยาก	6
ใช้สถานที่ของศาลอาญา	1	ต้องปรับปรุงสถานที่ให้กว้างขวางขึ้น	5
มีเขตพื้นที่ตามกฎหมายอยู่แล้ว	1	จำนวนห้องพิจารณาต้องเพิ่มขึ้น	4
เกินกระบวนการกลั่นกรองแล้ว	1	สถานที่จอดรถไม่เพียงพอ	4
ให้พื้นที่ศาลจังหวัดจัดการปัญหานี้ได้	1	สถานที่ไม่เพียงพอ	3
-	-	ต้องใช้งบประมาณในการก่อสร้างเพิ่มขึ้น	3
-	-	ต้องหาสถานที่ใหม่ที่เหมาะสม	3
-	-	จำนวนบัลลังก์ไม่เพียงพอ	2
-	-	ขาดงบประมาณสร้างอาคาร	2
-	-	เขตอำนาจศาลเปลี่ยนแปลงไป	1
-	-	ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อ	1

จากตารางที่ 5.22 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าประเด็นที่จะทำให้ประชาชนเกิดความสับสนมากที่สุดคือ เขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดีที่เปลี่ยนแปลง (อันดับ 1 ร้อยละ 66.1) รองลงมา คือ ศาลที่ตั้งศาลใหม่ (อันดับ 1 ร้อยละ 18.2) และเขตศาลทางภูมิศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป (อันดับ 1 ร้อยละ 15.7)

ตารางที่ 5.22 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความสับสนของประชาชน
กรณีการยกฐานะศาลแขวงใน กทม.เป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ

รายการ	ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
		ผู้พักอาศัย		พนักงานขาย		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
ศาลทางนิติศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป	อันดับ1	3	33.3	5	31.3	4	14.3	0	0.0	1	14.3	5	18.5	1	33.3	19	15.7
	อันดับ2	4	44.4	4	25.0	12	42.9	8	25.8	1	14.3	6	22.2	0	0.0	35	28.9
	อันดับ3	1	11.1	6	37.5	1	3.6	4	12.9	0	0.0	6	22.2	0	0.0	18	14.9
	ไม่ระบุ	1	11.1	1	6.3	11	39.3	19	61.3	5	71.4	10	37.0	2	66.7	49	40.5
	รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0
ศาลอำนาจศาลทหารพิจารณาสิ่งที่เปลี่ยนแปลง	อันดับ1	5	55.6	7	43.8	15	53.6	25	80.6	6	85.7	20	74.1	2	66.7	80	66.1
	อันดับ2	1	11.1	6	37.5	3	10.7	2	6.5	1	14.3	1	3.7	1	33.3	15	12.4
	อันดับ3	2	22.2	1	6.3	4	14.3	2	6.5	0	0.0	2	7.4	0	0.0	11	9.1
	ไม่ระบุ	1	11.1	2	12.5	6	21.4	2	6.5	0	0.0	4	14.8	0	0.0	15	12.4
	รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0
ศาลที่ตั้งศาล	อันดับ1	1	11.1	7	43.8	7	25.0	4	12.9	0	0.0	3	11.1	0	0.0	22	18.2
	อันดับ2	2	22.2	2	12.5	0	0.0	3	9.7	0	0.0	8	29.6	0	0.0	15	12.4
	อันดับ3	4	44.4	5	31.3	9	32.1	6	19.4	2	28.6	7	25.9	1	33.3	34	28.1
	ไม่ระบุ	2	22.2	2	12.5	12	42.9	18	58.1	5	71.4	9	33.3	2	66.7	50	41.3
	รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0

จากตารางที่ 5.23 พบว่า วิธีการบริหารจัดการกรณีคดีแพ่งที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเดิม (คดีซึ่ง ศาลทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกิน 300,000 บาท) ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 58.7 เห็นว่าควรขยายเขตอำนาจศาลแขวงที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน และผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 23.1 เห็นว่า ควรจัดตั้งศาลแขวงขึ้นมาใหม่ทดแทนศาลแขวงเดิม

ตารางที่ 5.23 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการกรณีคดีแพ่ง
ที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเดิม (คดีซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้อง
ไม่เกิน 300,000บาท) จำแนกตามอาชีพ

[illegible]

จากตารางที่ 5.24 พบว่า วิธีการบริหารจัดการกรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเดิม (คดีซึ่ง
 หมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกิน 3 ปีหรือปรับไม่เกิน 60,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ)
 ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 42.1 เห็นว่าควรให้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้ในศาล
 เขตที่ตั้งใหม่ ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 28.9 เห็นว่าควรขยายเขตอำนาจศาลแขวงที่เหลืออยู่ใน
 ปัจจุบัน และผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 19.0 เห็นว่าควรจัดตั้งศาลแขวงขึ้นมาใหม่ทดแทนศาลแขวงเดิม

■ **ร่างที่ 5.24** จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการกรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเดิม (คดีซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ) จำแนกตามอาชีพ

[illegible]

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ไม่บุคลากรให้สอดคล้องกับปริมาณคดี	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
กรวยเล็กศาลแขวง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
จัดตั้งศาลแขวงเพิ่มในแต่ละเขต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
จัดตั้งเป็นแผนกคดีอาญาอยู่ในอำนาจศาล ร่วมกับศาลจังหวัดแยกออกจากกัน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

จากตารางที่ 5.25-5.26 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 49.6 เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดเกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมมาก เนื่องจากสะดวกแก่ประชาชน/ ผู้เกี่ยวข้อง การพิจารณาคดีเสร็จสิ้นเร็ว เห็นว่าน่าจะได้รับความยุติธรรม และดำเนินการได้ภายในพื้นที่เดียว เป็นต้น รองลงมาเห็นว่าเกิดประโยชน์ปานกลาง ร้อยละ 35.5 เนื่องจากปริมาณงานมากขึ้น เป็นการให้ความเป็นธรรมมากกว่าเดิม และการฟ้องคดีจะสะดวกยิ่งขึ้น เป็นต้น และมีผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 13.2 ที่เห็นว่าไม่เกิดประโยชน์ใดๆ เลย โดยให้เหตุผลว่าเมื่อศาลจังหวัดที่ยกฐานะฯ มีคดีมากขึ้น ส่งผลให้ศาลใหญ่ที่มีเขตพื้นที่ลดลงมีคดีน้อยลง เกิดความสูญเปล่าในการบริหาร และเป็นประโยชน์แก่ผู้พิพากษามากกว่าประโยชน์แก่ประชาชน เป็นต้น

ตารางที่ 5.25 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประโยชน์ต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรม กรณีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่น ๆ			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
เกิดประโยชน์มาก	3	33.3	5	31.3	20	71.4	11	35.5	6	85.7	14	51.9	1	33.3	60	49.6
เกิดประโยชน์ปานกลาง	3	33.3	8	50.0	6	21.4	17	54.8	1	14.3	6	22.2	2	66.7	43	35.5
ไม่เกิดประโยชน์ใดๆ เลย	3	33.3	3	18.8	1	3.6	3	9.7	0	0.0	6	22.2	0	0.0	16	13.2

ความคิดเห็น	อาชีพ														รวม	
	ผู้พิพากษา		พนักงานอัยการ		พนักงานสอบสวน		ทนายความ		ประชาชน		ข้าราชการ		อื่นๆ			
N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
ระบุ	0	0.0	0	0.0	1	3.6	0	0.0	0	0.0	1	3.7	0	0.0	2	1.7
รวม	9	100.0	16	100.0	28	100.0	31	100.0	7	100.0	27	100.0	3	100.0	121	100.0

ตารางที่ 5.26 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเหตุผลประกอบประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมระดับต่าง ๆ ดังปรากฏในตารางที่ 5.25

เหตุผล “ประโยชน์มาก”	จำนวน	เหตุผล “ประโยชน์ปานกลาง”	จำนวน	เหตุผล “ไม่เกิดประโยชน์”	จำนวน
สะดวกแก่ประชาชน ผู้เกี่ยวข้อง	12	ปริมาณงานมากขึ้น	3	ศาลจังหวัดมีคดีมาก ศาลอื่นน้อย	2
พิจารณาคดีเสร็จสิ้นเร็ว	7	ให้ความเป็นธรรมมากกว่าเดิม	3	เกิดความสูญเปล่าในการบริหาร	1
จะได้รับความยุติธรรม	5	การฟ้องคดีจะสะดวกยิ่งขึ้น	2	เอื้อให้ผู้พิพากษามากกว่า	1
ดำเนินการได้ภายในพื้นที่เดียว	4	เดินทางไปศาลสะดวกขึ้น	2	ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย	1
ไม่แยกระดับชั้นของศาล	2	แบ่งเบาศาลใหญ่เล็กน้อย	2	เป็นปัญหาซ้ำซ้อนแบบเดิม	1
ลดขั้นตอน	2	ขอบเขตศาลชัดเจนขึ้น	1	เป็นการแก่ประชาชนมากกว่าเดิม	1
เป็นการกระจายอำนาจ	2	อำนาจพิจารณาคดีครอบคลุมขึ้น	1	งบประมาณเพิ่มมากขึ้น	1
ตำแหน่งหัวหน้าจังหวัดมากขึ้น	2	ไม่มั่นใจการพิจารณาจะเร็วขึ้น	1	ศาลแขวงเดิมมีประโยชน์อยู่แล้ว	1
ประชาชนนำคดีฟ้องได้ไม่จำกัด	1	กระจายอำนาจไปยังศาลจังหวัด	1	ล่าช้าเป็นการปฏิเสธความยุติธรรม	1
ผู้พิพากษาเท่าเทียมกัน	1	แต่ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี	1	ยังคงมีศาลขนาดใหญ่ตั้งอยู่	1
ลดระยะเวลา	1	ยังไม่มีความพร้อม	1	ลดอำนาจศาลอาญาศาลแพ่ง	1
ลดงาน	1	ประชาชนได้รับประโยชน์	1	แบ่งแยกกับศาลอาญาอยู่แล้ว	1
คุณภาพในการพิจารณาคดี	1	การบริการประชาชนเหมือนเดิม	1	-	-
ประสิทธิภาพการทำงานดีกว่า	1	ประชาชนได้ประโยชน์น้อย	1	-	-
เป็นการสร้างความเข้าใจตรงกัน	1	ศาลมีคดีมากน้อยไม่เท่ากัน	1	-	-
ช่วยพิจารณาคดีที่สูงกว่าเดิม	1	การดำเนินการช้าลง	1	-	-
ยังมีอำนาจจัดการคดีมากขึ้น	1	ผู้พิพากษาดำรงตำแหน่งสูงขึ้น แต่ประชาชนไม่ได้ประโยชน์นัก	1	-	-
ลดปริมาณคดีในศาลใหญ่	1	ลดภาระศาลอาญา แต่เพิ่มปัญหาอื่น	1	-	-

จากตารางที่ 5.27 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมไว้ดังนี้
 ควรเตรียมบุคลากรให้พร้อมและเพียงพอ ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจข้อดีข้อเสียของ
 การยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ควรหาสถานที่จัดตั้งที่เหมาะสมให้ศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้น
 จำเป็นต้องยกฐานะทุกศาลแขวงแต่ควรพิจารณาฐานะเท่าที่จำเป็น ควรมีการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นมา
 แทนศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดเพื่อให้ประชาชนสะดวกในการไปศาล และควรจัดตั้งศาล
 ขวัญขึ้นเป็นสัดส่วนแยกจากศาลจังหวัด เป็นต้น

ตารางที่ 5.27 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

รายการ	จำนวน
ควรเตรียมบุคลากรให้พร้อมและเพียงพอ	12
ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจข้อดีข้อเสียของการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด	4
ควรหาสถานที่จัดตั้งที่เหมาะสมให้ศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้น	4
จำเป็นต้องยกฐานะทุกศาลแขวง แต่ควรพิจารณาฐานะเท่าที่จำเป็น	4
ควรมีการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นมาทดแทน	4
ประชาชนสะดวกในการไปศาล	2
ควรจัดตั้งศาลแขวงขึ้นเป็นสัดส่วนแยกจากศาลจังหวัด	2
การบริหารจัดการที่ถูกต้อง เป็นธรรม	2
เพียงแต่ขยายอำนาจของศาลแขวงเท่านั้น	1
ควรดำเนินกระบวนการพิจารณาให้รวดเร็วขึ้น	1
ป้องกันความสับสนของประชาชนในเขตอำนาจศาล	1
ควรพิจารณาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการพิจารณาและการพิพากษาคด้วย	1
ควรคำนึงถึงความพร้อมของหน่วยงานอื่นด้วย เช่น อัยการ ตำรวจ กรมบังคับคดี	1
การยุบศาลอาญาศาลแพ่งเพราะต่อไปจะไม่มีอำนาจเป็นของตนเอง	1
ควรศึกษาข้อมูลในพื้นที่ให้มากและจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	1
การยกฐานะเป็นศาลจังหวัดทำให้สะดวกรวดเร็วในการขอหมายจับ	1
การประสานงานรวดเร็ว	1
การตั้งศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดใช้งบประมาณมาก	1
ควรเตรียมห้องควบคุมผู้ต้องหาที่เป็นระบบ หากมีการยกฐานะจริง	1
พนักงานสอบสวนได้รับความสะดวกมากขึ้น	1
เป็นการเอื้อประโยชน์ให้เฉพาะองค์กรคือมีตำแหน่งมากขึ้น	1
ควรพิจารณาว่าศาลแขวงปัจจุบันบกพร่องอย่างไร	1
ควรเตรียมสถานที่ให้พร้อมก่อนตั้งศาลจังหวัด	1
ควรดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป	1
บุคลากรสำนักงานต้องพร้อม	1
หากต้องการเพิ่มตำแหน่งควรจัดตั้งศาลใหญ่เพิ่มขึ้น ไม่จำเป็นต้องยกฐานะศาลแขวง	1

5.1.2 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผลจากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดถึงร้อยละ 62.0 โดยให้เหตุผลสนับสนุนหลายประการ อาทิเช่น เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากประชาชนและผู้เกี่ยวข้องในการเดินทาง ทำให้การฟ้องคดีสะดวกมากขึ้น และคดีได้รับการพิจารณาโดยเร็ว เป็นต้น และมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ร้อยละ 17.4 โดยให้เหตุผลว่า มีปัญหาความไม่พร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทำให้ศาลที่ยกฐานะมีภารกิจซ้ำซ้อนกับศาลหลักทั้ง 6 ศาลที่มีอยู่แล้ว การพิจารณาคดีของศาลแขวงรวดเร็วกว่าการเป็นศาลจังหวัด เจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้ศาลแขวงทำคดีเล็กๆ เท่านั้น และเกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

แต่ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 43.8 เห็นว่าการพิจารณายกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดควรพิจารณาตามความเหมาะสมและความจำเป็น และได้ให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม อาทิเช่น ควรเตรียมบุคลากรให้พร้อมและเพียงพอ ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจข้อดีข้อเสียของการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ควรหาสถานที่จัดตั้งที่เหมาะสมให้ศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้น ไม่จำเป็นต้องยกฐานะทุกศาลแขวงแต่ควรพิจารณายกฐานะเท่าที่จำเป็น ควรมีการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นมาทดแทนประชาชนสะดวกในการไปศาล และควรจัดตั้งศาลแขวงขึ้นเป็นสัดส่วนแยกจากศาลจังหวัด เป็นต้น

5.2 แบบสัมภาษณ์

5.2.1 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยได้ส่งแบบสัมภาษณ์ (โปรดดูภาคผนวก) ไปยังกลุ่มเป้าหมายจำนวนทั้งสิ้น 50 ชุด ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 25 คน รายละเอียดดังต่อไปนี้

- ผู้พิพากษา ได้แก่ ศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน ศาลแขวงพระโขนง จำนวน 10 ชุด ได้รับการตอบแบบสัมภาษณ์กลับมาจำนวน 5 ชุด
- พนักงานอัยการ ได้แก่ สำนักงานอัยการฝ่ายคดีศาลแขวง สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 3 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 5 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 6 และสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 7 จำนวน 15 ชุด ได้รับการตอบแบบสัมภาษณ์กลับมาจำนวน 7 ชุด

- ดำรวจ ได้แก่ พนักงานสอบสวน จำนวน 15 ชุด ได้รับการตอบแบบสัมภาษณ์กลับมาจำนวน 9 ชุด
- ทนายความ จำนวน 10 ชุด ได้รับการตอบแบบสัมภาษณ์กลับมาจำนวน 4 ชุด

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดแบ่งเป็น 14 ประเด็น ได้แก่ แนวทางการดำเนินการ ประโยชน์ การแบ่งภาระของศาลอาญา ศาลแพ่ง ผลกระทบด้านปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น ผลกระทบด้านจำนวนบุคลากร ประสิทธิภาพของบุคลากร ผลกระทบต่อการบริหารจัดการ ผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดี ผลกระทบด้านอาคารสถานที่ ผลกระทบต่อประชาชน การบริหารจัดการคดีแพ่งในอำนาจศาลแขวงเดิม การบริหารจัดการคดีอาญาในอำนาจศาลแขวงเดิม ประโยชน์ต่อการดำเนินการยุติธรรม และความคิดเห็นเพิ่มเติม ซึ่งแต่ละประเด็นมีผลดังนี้

(1) แนวทางการดำเนินการ

จากตารางที่ 5.28 พบว่า ประเด็นที่ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นด้านบวกคือ เห็นด้วยในประเด็นต่าง ๆ เช่น ความสะดวก การแบ่งเบาภาระของศาลอาญา ศาลแพ่ง ความเป็นเอกภาพในการพิจารณาคดี ความเสมอภาคขององค์กรศาล ส่วนประเด็นที่ยังต้องพิจารณาเพิ่มเติมก่อนดำเนินการยกฐานะศาลแขวงคือ ควรพิจารณาปริมาณงานแต่ละเขตก่อนและยกฐานะเฉพาะเขตที่มีปริมาณงานเหมาะสม ควรให้มีระยะเวลาเตรียมการด้านอาคารสถานที่และบุคลากรอย่างน้อย 1 ปี ประชาชนอาจประสบกับขอบเขตภารกิจของศาลต่างๆ ที่มีอยู่ และควรพิจารณาสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้ศาลแขวงมีปริมาณคดีที่มากเกินไปเพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง สำหรับประเด็นที่เป็นด้านลบคือ ไม่เห็นด้วย โดยเห็นว่าควรปรับปรุงศาลแขวงที่มีอยู่ให้บริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพจะดีกว่าการยกฐานะ

ตารางที่ 5.28 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
ความคิดเห็นด้านบวก					
การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน	2	1	1	4	8
ด้วย	2	1	1	3	7
แนวทางที่ดี	1	2	-	1	4
ภาระของศาลแพ่ง ศาลอาญา	-	1	1	2	4
ลดขนาดพื้นที่ศาลใหญ่	2	1	-	-	3

ความคิดเห็น	ผู้พหุภาษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
เป็นการขยายอำนาจศาลแขวงให้กว้างขวางขึ้น	-	1	-	1	2
ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรของศาลให้เพียงพอ	-	-	2	-	2
ทำให้การพิจารณาคดีเร็วขึ้น	-	-	-	2	2
ศาลจังหวัดถือเป็นศูนย์กลางของพื้นที่หลายเขตรวมกัน	1	-	-	-	1
เป็นการให้ความสะดวกแก่หน่วยงานยุติธรรมอื่นๆ	-	-	-	1	1
ทำให้เกิดความเสมอภาคเชิงการบริหารงานคือตำแหน่งบริหารองค์กรเท่าเทียมกับศาลอื่น	1	-	-	-	1
ควรยุบศาลแพ่ง ศาลอาญาแล้วนำอัตรากำลังไปรวมที่ศาลจังหวัด	-	1	-	-	1
เพื่อให้การพิจารณาคดีของศาลมีความเป็นเอกภาพ	-	1	-	-	1
การใช้สถานที่เดิมของศาลแขวง	-	-	1	-	1
ศาลจังหวัดพิจารณาคดีได้ครอบคลุม	-	-	-	1	1
ความคิดเห็นกลาง					
ควรพิจารณาปริมาณงานแต่ละเขตก่อนและยกฐานะเฉพาะเขตที่มีปริมาณงานเหมาะสม	-	1	-	-	1
ควรให้มีระยะเวลาเตรียมการด้านอาคารสถานที่และบุคลากรอย่างน้อย 1 ปี	-	1	-	-	1
ประชาชนอาจสับสนกับขอบเขตภารกิจของศาลต่างๆ ที่มีอยู่	-	1	-	-	1
ควรพิจารณาสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้ศาลแขวงมีจำนวนคดีที่มากเกินไปเพื่อแก้ไขให้ถูกจุด	-	-	1	-	1
ความคิดเห็นด้านลบ					
ไม่เห็นด้วย	1	-	-	-	1
ควรปรับปรุงศาลแขวงที่มีอยู่ให้บริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพจะดีกว่าการยกฐานะ	-	-	1	-	1

(2) ประโยชน์

จากตารางที่ 5.29 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดมีประโยชน์ ดังนี้ เช่น ทำให้ผู้เกี่ยวข้อง (ประชาชน อัยการ ทนายความ) เดินทางไปศาลสะดวกขึ้น เป็นการกระจายอำนาจ และแบ่งเบาภารกิจของศาลอาญา ศาลแพ่ง ศาลจังหวัดเพียงแห่งเดียวครอบคลุมทุกคดีก่อให้เกิดความสะดวกและลดความสับสน ทำให้กระบวนการพิจารณาคดีเร็วขึ้น และการทำงานของเจ้าหน้าที่ทางสะดวกมากขึ้น เป็นต้น

ตารางที่ 5.29 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ของการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
ให้ผู้เกี่ยวข้อง (ประชาชน อัยการ ทนายความ) เดินทางไปศาลสะดวกขึ้น	3	4	2	7	16
การกระจายอำนาจ/ แบ่งเบาภารกิจของศาลอาญา ศาลแพ่ง	-	3	2	3	8
ศาลจังหวัดเพียงแห่งเดียวครอบคลุมทุกคดีก่อให้เกิดความสะดวกและลดความสับสน	1	-	-	4	5
ทำให้กระบวนการพิจารณาคดีเร็วขึ้น	1	2	1	-	4
การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจสะดวกมากขึ้น	-	-	-	2	2
ประชาชนได้รับความสะดวกในการนำคดีขึ้นสู่ศาลมากขึ้น	1	-	-	-	1
ค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินคดี	-	1	-	-	1
การพิจารณาคดีและการลงโทษของศาลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน	-	1	-	-	1
ไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปฝากขังหลายศาล	-	-	-	1	1

(3) การแบ่งเบาภาระของศาลอาญา ศาลแพ่ง

จากตารางที่ 5.30 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดช่วยแบ่งเบาภาระของศาลอาญาศาลแพ่งคือ ปริมาณคดีของศาลอาญาและศาลแพ่งลดลงเพราะส่วนหนึ่งมาขึ้นศาลจังหวัด และเป็นการลดพื้นที่ ลดเขตอำนาจศาลใหญ่ แต่มีผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนเห็นว่าไม่เป็นการแบ่งเบา แต่เป็นการเอางานของศาลอาญาและศาลแพ่งไปทั้งหมด และถือเป็นการทับซ้อนเขตอำนาจของศาลจังหวัด

ตารางที่ 5.30 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการแบ่งเบาภาระของศาลอาญาศาลแพ่งเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
ความคิดเห็นด้านบวก					
ปริมาณคดีของศาลอาญาและศาลแพ่งลดลงเพราะส่วนหนึ่งมาขึ้นศาลจังหวัด	3	4	2	3	12
พื้นที่ ลดเขตอำนาจศาลใหญ่	1	1	-	4	6
ความคิดเห็นด้านลบ					
เป็นการแบ่งเบา แต่เป็นการเอางานของศาลอาญาและศาลแพ่งไปทั้งหมด	-	1	-	-	1
เป็นการทับซ้อนเขตอำนาจของศาลจังหวัด	-	1	-	-	1

(4) ผลกระทบด้านปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น

จากตารางที่ 5.31 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดจะมีผลกระทบด้านปริมาณคดี เช่น มีปริมาณคดีเพิ่มขึ้นมากกว่าการเป็นศาลแขวง บุคลากรในศาลแขวงเดิมมีจำนวนน้อย และการพิจารณาคดียุ่งยากขึ้นเพราะมีคดีศาลแขวง คดีศาลจังหวัด คดีแพ่ง คดีอาญา เป็นต้น ส่วนผู้เห็นว่าไม่มีผลกระทบหากมีการบริหารจัดการที่ดี สำหรับแนวทางแก้ไขที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ระบุไว้คือ ต้องเพิ่มจำนวนผู้พิพากษา ควรเพิ่มบุคลากรเพื่อรองรับงาน ควรคงศาลแขวงคู่ไว้ด้วย ควรกระจายอัตรากำลังจากศาลอาญาและศาลแพ่งไปยังศาลจังหวัด และควรเตรียมการด้านอาคารสถานที่

ตารางที่ 5.31 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบด้านปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นเมื่อ
ยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
มีผลกระทบ					
มีปริมาณคดีเพิ่มขึ้นมากกว่าการเป็นศาลแขวง					
บุคลากรในศาลแขวงเดิมมีจำนวนน้อย	2	2	2	4	10
การพิจารณาคดียุ่งยากขึ้นเพราะทั้งคดีศาลแขวง คดีศาลจังหวัด คดีแพ่ง คดีอาญา	1	1	-	-	2
เจ้าหน้าที่เดิมยังขาดประสบการณ์การทำงานจะล่าช้ากว่าปกติ	1	-	-	-	1
อาคารไม่เพียงพอ	-	1	-	-	1
การบริหารจัดการคดี	-	1	-	-	1
ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องอาจเกิดความสับสนในเขตอำนาจศาล	-	1	-	-	1
ทำให้คดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเดิมพิจารณาล่าช้าออกไปอีก	-	-	1	-	1
มีผลกระทบระยะแรก	-	-	1	-	1
ไม่มีผลกระทบ					
ไม่มีผลกระทบหากบริหารจัดการที่ดี					
ไม่มีผลกระทบ	2	1	-	-	3
แนวทางแก้ไข	-	-	-	2	2
ต้องเพิ่มจำนวนผู้พิพากษา					
ควรเพิ่มบุคลากรเพื่อรองรับงาน	1	-	1	1	3
ควรคงศาลแขวงคู่ไว้ด้วย	1	-	-	2	3
ควรกระจายอัตรากำลังจากศาลอาญาและศาลแพ่งไปยังศาลจังหวัด	-	1	-	-	1
ควรเตรียมการด้านอาคารสถานที่	-	1	-	-	1
	-	-	-	1	1

(5) ผลกระทบด้านจำนวนบุคลากร

จากตารางที่ 5.32 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดจะมีผลกระทบด้านจำนวนบุคลากรดังนี้คือ บุคลากรไม่เพียงพอ ผู้พิพากษาต้องนั่งครบองค์คณะ 2 คน การสถานที่เพื่อการทำงานของบุคลากรไม่เพียงพอ และบุคลากรสนับสนุนไม่เพียงพอ เป็นต้น สำหรับแนวทางแก้ไขได้ให้ไว้ดังนี้ คือ ต้องเพิ่มผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอโดยแบ่งย้ายจากศาลอาญาและศาลแพ่งมายังศาลจังหวัด เจ้าหน้าที่และผู้พิพากษาคือต้องหาประสบการณ์เพิ่มขึ้น และควรมีบุคลากรด้านธุรการ

ตารางที่ 5.32 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบด้านจำนวนบุคลากรเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
ผลกระทบที่เกิดขึ้น					
บุคลากรไม่เพียงพอ	-	2	-	4	6
ผู้พิพากษาต้องนั่งครบองค์คณะ 2 คน	2	-	1	-	3
การสถานที่เพื่อการทำงานของบุคลากรไม่เพียงพอ	2	-	-	1	3
บุคลากรสนับสนุนไม่เพียงพอ	1	-	-	-	1
เจ้าหน้าที่ ผู้พิพากษาต้องรับภาระงานในปริมาณเพิ่มขึ้น	-	1	-	-	1
เจ้าหน้าที่และพนักงานอัยการต้องย้ายที่ทำการตาม	-	1	-	-	1
การทำงานไม่มีประสิทธิภาพเพราะคนทำงานเดิมงานมากขึ้น	-	-	1	-	1
ยากให้คดีค้างคั่งมากขึ้นได้	-	-	-	1	1
เจ้าหน้าที่ศาลต้องศึกษาข้อกฎหมายและระเบียบมากขึ้น	-	-	-	1	1
ผลกระทบในระยะแรก	-	-	-	1	1
แนวทางแก้ไข					
เพิ่มผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ	3	4	2	4	13
ย้ายจากศาลอาญาและศาลแพ่งมายังศาลจังหวัด	1	2	-	-	3
เจ้าหน้าที่และผู้พิพากษาคือต้องหาประสบการณ์เพิ่มขึ้น	-	1	-	-	1
เพิ่มบุคลากรด้านธุรการ	-	1	-	-	1

(6) ประสิทธิภาพของบุคลากร

จากตารางที่ 5.33 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดจะมีผลต่อประสิทธิภาพของบุคลากรด้านบวกคือ ต้องมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม ด้านลบคือ ประสิทธิภาพการทำงานลดลงเพราะรายละเอียดการดำเนินงานมากขึ้น และขาดประสิทธิภาพเพราะบุคลากรใหม่มีประสบการณ์น้อย สำหรับแนวทางการปรับปรุงพัฒนามีดังนี้ คือ รับบุคลากรเพิ่มเพื่อให้เพียงพอกับปริมาณคดีที่เพิ่ม โดยใช้เวลาระยะหนึ่งในการปรับตัว ผูกอบรมบุคลากรเดิม เกลี่ยจากศาลอาญาและศาลแพ่ง มององค์กรและผู้พิพากษา ต้องมีการปรับปรุงประสิทธิภาพของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ด้านการบริหารจัดการคดี และควรเตรียมจัดการกับปัญหาประสิทธิภาพบุคลากรไว้ล่วงหน้า

ตารางที่ 5.33 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพของบุคลากรเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
บวก					
ต้องมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม	1	-	-	1	2
ลบ					
ประสิทธิภาพการทำงานลดลงเพราะรายละเอียดการดำเนินงานมากขึ้น	-	2	1	-	3
ขาดประสิทธิภาพเพราะบุคลากรใหม่มีประสบการณ์น้อย	-	1	-	-	1
กลาง					
เหมือนเดิม คงเดิม	-	1	-	4	5
ไม่ได้อยู่แล้ว	-	1	1	1	3
ประสิทธิภาพเหมือนศาลอาญาและศาลแพ่ง	-	1	-	-	1
แนวทางการพัฒนา					
รับบุคลากรเพิ่มเพื่อให้เพียงพอกับปริมาณคดีที่เพิ่ม	1	1	-	3	5
ใช้เวลาระยะหนึ่งในการปรับตัว	2	-	-	2	4
ฝึกอบรมบุคลากรเดิม	2	-	-	2	4
เกลี่ยจากศาลอาญาและศาลแพ่ง	2	-	-	-	2
มององค์กรและผู้พิพากษา	1	-	1	-	2
ให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ด้านการบริหารจัดการคดี	-	1	-	-	1
เตรียมจัดการกับปัญหาประสิทธิภาพบุคลากรไว้ล่วงหน้า	-	-	1	-	1

(7) ผลกระทบต่อการบริหารจัดการ

จากตารางที่ 5.34 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการมากกว่าเห็นว่ามีผลกระทบ สำหรับประเด็นที่จะมีผลกระทบ ได้แก่ เวลาใช้ในการพิจารณาคดี สืบพยานมากขึ้น คดีล่าช้า มีผลกระทบเพียงระยะแรก ศาลแขวงใช้คณะ 1 คน ศาลจังหวัด 2 คน บุคลากรได้บังคับบัญชาของหัวหน้าศาลมากขึ้น ทำให้ดูแลได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น ยุ่งยากขึ้นเพราะการต่อสู้คดีมากขึ้น และเจ้าหน้าที่ยังไม่เข้าใจข้อกำหนดและระเบียบ

ตารางที่ 5.34 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบต่อการบริหารจัดการเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
ผลกระทบ					
ใช้ในการพิจารณาคดี สืบพยานมากขึ้น คดีล่าช้า	3	4	1	4	12
ผลกระทบเพียงระยะแรก	-	2	1	-	3
ศาลแขวงใช้คณะ 1 คน ศาลจังหวัดใช้ 2 คน	-	-	-	3	3
บุคลากรได้บังคับบัญชาของหัวหน้าศาลมากขึ้น	2	-	-	-	2
ทำให้ดูแลได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น	1	-	-	-	1
ยุ่งยากขึ้นเพราะมีการต่อสู้คดีมากขึ้น	-	1	-	-	1
เจ้าหน้าที่ยังไม่เข้าใจข้อกำหนดและระเบียบ	-	1	-	-	1
ไม่มีผลกระทบ	-	-	-	1	1
	1	1	-	5	7

(8) ผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดี

จากตารางที่ 5.35 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดมีผลกระทบระยะเวลาในการพิจารณาคดีด้านบวกคือ ทำให้คดีเสร็จเร็วยิ่งขึ้น ส่วนผลกระทบด้านลบคือ จำนวนคดีมากขึ้น ทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า ระยะเวลายาวนานขึ้น สำหรับผู้ที่คาดว่าไม่น่ามีผลกระทบเพราะหน่วยงานจะมีการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งบุคลากรมีความพร้อม

ตารางที่ 5.35 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดีเมื่อ
ยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
จำนวน					
ทำให้คดีเสร็จเร็วยิ่งขึ้น	-	-	1	1	2
ไม่เปลี่ยนแปลง					
อยู่ในระยะปรับตัว	-	-	-	2	2
มีอุปสรรค	-	-	-	1	1
จำนวนคดีมากขึ้น	-	1	1	1	3
การพิจารณาคดีล่าช้า ระยะเวลายาวนานขึ้น	-	4	1	-	5
ไม่มีผลกระทบ	-	1	2	4	7
ภาพบริหารจัดการที่ดี	2	1	-	-	3
บุคลากรต้องมีความพร้อม	-	-	1	-	1

(9) ผลกระทบด้านอาคารสถานที่

จากตารางที่ 5.36 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดมีผลกระทบต่อด้านอาคารสถานที่มากกว่าไม่มีผลกระทบ ผลกระทบนั้นได้แก่ คับแคบ แออัด ห้องผู้พิพากษามีไม่เพียงพอ จำเป็นต้องใช้พื้นที่สร้างอาคารเพิ่มเติม ต้องเพิ่มบัลลังก์ที่ใช้พิจารณาคดี ห้องพิจารณาไม่เพียงพอกับปริมาณคดี ควรเพิ่มพื้นที่สำหรับห้องเก็บสำนวนคดีเพิ่มขึ้น และที่จอดรถไม่เพียงพอ สำหรับแนวทางปรับปรุงพัฒนาได้แก่ ควรเตรียมความพร้อมด้านอาคารสถานที่ก่อนยกฐานะ ควรจัดหาสถานที่จอดรถให้เพียงพอ ควรนำสถานที่ศาลอาญาและศาลแพ่งมาใช้แทน และควรสร้างห้องพิจารณาเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 5.36 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบด้านอาคารสถานที่เมื่อยกฐานะ
ศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
มีผลกระทบ					
คับแคบ แออัด	2	3	3	1	9
ห้องผู้พิพากษามีไม่เพียงพอ	2	-	-	-	2
จำเป็นต้องใช้พื้นที่สร้างอาคารเพิ่มเติม	1	-	-	1	2
ต้องเพิ่มบัลลังก์ที่ใช้พิจารณาคดี	1	-	-	-	1

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
พิจารณาไม่เพียงพอกับปริมาณคดี	1	-	-	-	1
เพิ่มพื้นที่สำหรับห้องเก็บสำนวนคดีเพิ่มขึ้น	1	-	-	-	1
ลดคดีไม่เพียงพอ	-	-	-	1	1
แนวทางการปรับปรุงพัฒนา					
เตรียมความพร้อมด้านอาคารสถานที่ก่อนยกฐานะ	-	2	-	1	3
จัดหาสถานที่จอดรถให้เพียงพอ	-	-	1	1	2
นำสถานที่ศาลอาญาและศาลแพ่งมาใช้แทน	-	1	-	-	1
สร้างห้องพิจารณาเพิ่มขึ้น	-	-	1	-	1
ไม่มีผลกระทบ	-	-	-	3	3

(10) ผลกระทบต่อความสับสนของประชาชน

จากตารางที่ 5.37 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดมีผลกระทบต่อความสับสนของประชาชนมากกว่าเห็นว่ามีผลกระทบ ผลกระทบนั้นได้แก่ เขตอำนาจศาล การเดินทางไปสถานที่ตั้งศาล การพิจารณาคดี ระยะเวลาในการรอคิว และการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ สำหรับแนวทางการปรับปรุงพัฒนาได้แก่ ควรแก้ไขกฎหมายให้เรียกศาลที่ตั้งในเขต/อำเภอเป็นศาลเขตและศาลอำเภอโดยอำนาจศาลจังหวัด และควรมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี

ตารางที่ 5.37 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบต่อความสับสนของประชาชนเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
ผลกระทบ					
เขตอำนาจศาล	4	5	2	5	16
การเดินทางไปสถานที่ตั้งศาล	-	1	-	4	5
การพิจารณาคดี	2	-	-	1	3
ระยะเวลาในการรอคิว	-	-	-	1	1
ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่	-	1	-	-	1
ไม่มีผลกระทบ	-	2	2	2	6
แนวทางการปรับปรุงพัฒนา					
แก้ไขกฎหมายให้เรียกศาลที่ตั้งในเขต/ อำเภอเป็นศาลเขตและศาลอำเภอโดยอำนาจศาลจังหวัด	1	-	-	-	1

ความคิดเห็น	ผู้พหุภาษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
กรณีการประชาสัมพันธ์ที่ดี	-	2	-	-	2

(11) การบริหารจัดการคดีแพ่งในอำนาจศาลแขวงเดิม

จากตารางที่ 5.38 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดเกี่ยวกับ
การบริหารจัดการคดีแพ่งในอำนาจศาลแขวงเดิม ควรดำเนินการดังนี้คือ ควรมีแผนกศาลแขวงในศาล
จังหวัด แยกเป็นคดีจัดการพิเศษ/ เฉพาะ ควรให้สามารถพิจารณาคดีในศาลจังหวัดได้ด้วย ควรรับฟ้อง
อย่างเดียวกับคดีมโนสำเนา และดำเนินการปกติเช่นปัจจุบัน เป็นต้น

ตารางที่ 5.38 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีแพ่งในอำนาจศาลแขวงเดิม
เมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พหุภาษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
ควรมีแผนกศาลแขวงในศาลจังหวัด	2	1	2	1	6
แยกเป็นคดีจัดการพิเศษ/ เฉพาะ	4	-	-	-	4
ควรให้สามารถพิจารณาคดีในศาลจังหวัดได้ด้วย	-	-	-	4	4
ควรรับฟ้องอย่างเดียวกับคดีมโนสำเนา	2	-	1	-	3
ดำเนินการปกติเช่นปัจจุบัน	-	3	-	-	3
รับดำเนินการโดยเร็ว/ เร่งรัด	-	2	-	-	2
จัดการเหมือนศาลจังหวัดที่ไม่มีแขวง	-	1	-	-	1
เพิ่มประสิทธิภาพบุคลากร	-	-	1	-	1
โอนไปยังศาลที่มีอำนาจ	-	-	-	1	1
ขยายเวลาในการพิจารณาคดี	-	-	-	1	1

(12) การบริหารจัดการคดีอาญาในอำนาจศาลแขวงเดิม

จากตารางที่ 5.39 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดเกี่ยวกับ
การบริหารจัดการคดีอาญาในอำนาจศาลแขวงเดิม ควรดำเนินการดังนี้คือควรให้เป็นอำนาจของศาล
จังหวัด ควรมีแผนกศาลแขวงอยู่ในศาลจังหวัด ควรตั้งศาลแขวงขึ้นต่างหากจากศาลจังหวัด ควรแยกเป็น
คดีจัดการพิเศษ/ เฉพาะ ควรจัดการเช่นเดียวกับคดีในศาลแขวงซึ่งใช้ผู้พิพากษาคนเดียวและควรบริหาร
จัดการไปตามปกติ เป็นต้น

ตารางที่ 5.39 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีอาญาในอำนาจศาลแขวงเดิม
เมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
ควรให้เป็นอำนาจของศาลจังหวัด	-	1	-	6	7
ควรมีแผนกศาลแขวงอยู่ในศาลจังหวัด	2	-	1	1	4
ควรตั้งศาลแขวงขึ้นต่างหากจากศาลจังหวัด	-	2	1	-	3
ไม่ควรเป็นคดีจัดการพิเศษ/ เฉพาะ	2	-	-	-	2
จัดการเช่นเดียวกับคดีในศาลแขวงซึ่งใช้ผู้พิพากษาคณเดียว	1	-	1	-	2
บริหารจัดการไปตามปกติ	-	2	-	-	2
ทำการไกลเกลี่ยคดีที่เป็นอำนาจศาลแขวงเดิม	-	1	-	-	1
จัดการเหมือนศาลจังหวัดทั่วไปที่ไม่มีศาลแขวง	-	1	-	-	1
เพิ่มประสิทธิภาพบุคลากร	-	-	1	-	1

(13) ประโยชน์ต่อการดำเนินการยุติธรรม

จากตารางที่ 5.40 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการยุติธรรมคือ คดีเสร็จเร็วขึ้น ทำให้สามารถอำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้มากขึ้น เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องเพราะมาศาลเดียวครอบคลุมทุกคดี และเป็นการแบ่งเบาภาระศาลอาญาและศาลแพ่ง เป็นต้น สำหรับผู้เห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ให้ความเห็นไว้ดังนี้คือ ไม่เกิดประโยชน์เพราะงานมากขึ้น ประสิทธิภาพลดลง และยังไม่เห็นประโยชน์อย่างอื่นที่ชัดเจนกว่าเป็นการกระจายคดีจากศาลอาญาและศาลแพ่ง

ตารางที่ 5.40 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประโยชน์ต่อการดำเนินการยุติธรรมเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
ทั้งหมด					
คดีเสร็จเร็วขึ้น ทำให้สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้ประชาชนได้มากขึ้น	2	2	1	5	10
สะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องเพราะมาศาลเดียวครอบคลุมทุกคดี	1	2	-	3	6
แบ่งเบาภาระศาลอาญาและศาลแพ่ง	1	2	1	1	5
การนัดคดีได้รอบคอบขึ้น	-	-	-	1	1
ขยายอัตรากำลังของผู้พิพากษา	-	-	1	-	1
ลดปัญหาการจราจรในการเดินทางไปศาล	-	-	1	-	1
ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น	-	-	1	-	1
การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเป็นมาตรฐานเดียวกัน เป็นเอกภาพ	-	1	-	-	1
ดูแลคดีได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น	-	1	-	-	1
ด้านลบ					
ไม่เกิดประโยชน์เพราะงานมากขึ้น ประสิทธิภาพลดลง	-	1	-	-	1
ยังไม่เห็นประโยชน์อย่างอื่นที่ชัดเจนกว่าเป็นการกระจายคดีจากศาลอาญาและศาลแพ่ง	1	-	-	-	1

(14) ความคิดเห็นเพิ่มเติม

จากตารางที่ 5.41 มีผู้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมไว้ดังนี้ เช่น ควรมีการวางแผนและเตรียมการด้านต่างๆ ให้พร้อม จะทำให้สะดวกรวดเร็วขึ้น ควรย้ายผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์มายังศาลจังหวัด ควรมีแผนกศาลแขวงในศาลจังหวัด และควรหาสถานที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางและมีพื้นที่เพียงพอ เป็นต้น

ตารางที่ 5.41 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ความคิดเห็น	ผู้พิพากษา	อัยการ	ทนายความ	ตำรวจ	รวม
ควรมีการวางแผนและเตรียมการด้านต่างๆ ให้พร้อม	2	3	-	1	6
ให้สะดวกรวดเร็วขึ้น	-	2	-	3	5
ควรมียุติพิพากษาเฉพาะที่มีประสบการณ์มายังศาลจังหวัด	-	1	1	-	2
ควรมีแผนกศาลแขวงในศาลจังหวัด	1	-	-	-	1
ควรมหาศาลที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางและมีพื้นที่ที่เพียงพอ	1	-	-	-	1
ควรยุบศาลอาญาและศาลแพ่ง	-	1	-	-	1
ควรกระจายบุคลากรจากศาลอาญาและศาลแพ่งไปยังศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นใหม่	-	1	-	-	1
ความเป็นมาตรฐานและเอกภาพในการพิจารณาคดีเช่นเดียวกัน	-	1	-	-	1
การทำเรื่องมานานแล้ว	-	-	1	-	1
เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้พิพากษาศาลอาญาและศาลแพ่ง	-	-	1	-	1
ควรมาคดีในศาลแขวงมาดำเนินการในศาลจังหวัดด้วย	-	-	-	1	1
ควรมหาศาลที่จอดรถให้เพียงพอ	-	-	-	1	1
ควรประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างทั่วถึง	-	-	-	1	1
ไม่ควรยกฐานะศาลแขวงทุกแห่งเป็นศาลจังหวัดแต่ควรพิจารณาความจำเป็น/เหมาะสม	-	-	1	-	1
ควรเพิ่มศาลอาญา/ ศาลแพ่งเป็น 3 หรือ 4 เขตในการบริหารงานคดีถึงยกฐานะศาลแขวง	1	-	-	-	1

5.2.2 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผลจากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นด้านบวก คือ เห็นด้วยในประเด็นต่างๆ เช่น ความสะดวกในการเดินทางมาศาลของประชาชน ทำให้การพิจารณาคดีเร็วขึ้น และเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลหลัก เป็นต้น ส่วนประเด็นที่ยังต้องพิจารณาเพิ่มเติมก่อนดำเนินการยกฐานะศาลแขวงคือ ควรพิจารณาปริมาณงานแต่ละเขตก่อนและยกฐานะเฉพาะเขตที่มีปริมาณงานเหมาะสม ควรให้มีระยะเวลาเตรียมการด้านอาคารสถานที่และบุคลากรอย่างน้อย 1 ปี

สำหรับความเห็นที่เป็นด้านลบ คือ ไม่เห็นด้วย ในประเด็นต่างๆ เช่น ควรปรับปรุงศาลแขวงที่มีอยู่ให้บริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพจะดีกว่าการยกฐานะ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมไว้ดังนี้ เช่น ควรมีการวางแผนและเตรียมการด้านต่างๆ ให้พร้อมก่อนที่ทำการยกฐานะ ควรมหาศาลที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางและมีพื้นที่ที่เพียงพอ ควรกระจายบุคลากรจากศาลอาญาและศาลแพ่งไปยังศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นใหม่ ไม่ควรยกฐานะศาลแขวงทุกแห่งเป็นศาลจังหวัดแต่ควรพิจารณาความจำเป็นและความ

เหมาะสม และควรเพิ่มศาลอาญาหรือศาลแพ่งเป็น 3 หรือ 4 เขตในการบริหารงานคดี ดึกว่ายกฐานะ
ศาลแขวง เป็นต้น

๕.๓ การสัมภาษณ์เชิงลึก

5.3.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาล
จังหวัดและผู้ทรงคุณวุฒิ (ประเด็นในการสัมภาษณ์โปรดดูภาคผนวก) จำนวนทั้งสิ้น 25 คน
มีรายชื่อต่อไปนี้

1. นายพินิจ สุเสารัจ	เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม
2. ศาสตราจารย์จรัญ ภักดีธนากุล	ปลัดกระทรวงยุติธรรม
3. นายรุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์	รองประธานศาลฎีกา
4. นายจิรนิติ หะวานนท์	ประธานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์ ภาค 2
5. นายสุชาติ ธรรมาพิทักษ์กุล	อุปนายกสภาทนายความฝ่ายนโยบายและแผน
6. นายปริญญ์ อธิวิกุล	อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งธนบุรี
7. นายระบิล จันทรมิรมย์	รองอธิบดีศาลแพ่งธนบุรี
8. นายทวินัส พรหมพวงพันธ์	รองอธิบดีศาลแพ่งธนบุรี
9. นายวรวุฒิ ทวาทสิน	อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาธนบุรี
10. นายวิบูลย์ ศุภสกุลอาภาพิบูล	รองอธิบดีศาลอาญาธนบุรี
11. นางสาวปชาบดี คำบ้าน	รองอธิบดีศาลอาญาธนบุรี
12. นายสมเกียรติ เต็งสุวรรณ์	อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งกรุงเทพใต้
13. นายสิงห์ชัย ฤชชิตานันท์	รองอธิบดีศาลแพ่งกรุงเทพใต้
14. นายวิเชียร แสงเจริญถาวร	รองอธิบดีศาลแพ่งกรุงเทพใต้
15. นายสถาพร วงศ์ตระกูลรักษา	รองอธิบดีศาลแพ่งกรุงเทพใต้
16. นายบวรศักดิ์ ทวีพัฒน์	อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้
17. นายฐิตินนทน์ สุทธิฐานันท์	รองอธิบดีศาลอาญากรุงเทพใต้
18. นายอนันท์ คงบริรักษ์	รองอธิบดีศาลอาญากรุงเทพใต้
19. นายอิทธิพล เพิ่มศรี	อัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 1
20. นางกุลวดี ฤกษ์สมบูรณ์ดี	อัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 2 (รัชดาภิเษก)
21. นายสุรพงษ์ วัฒนพานิช	อัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 3 (ดุสิต)
22. นายภูติ ศรีวิจนะพงษ์	อัยการพิเศษคดีศาลแขวงธนบุรี
23. นายชีพ จุลมนต์	รองประธานศาลอุทธรณ์
24. นายเอื้อน ขุนแก้ว	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดดลิ่งชัน
25. นายพงษ์ศักดิ์ ตระกูลศิลป์	ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพระโขนง

บทสัมภาษณ์ นายพินิจ สุเสาร์จ เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม
วันที่ 19 ธันวาคม 2550 ณ สำนักงานศาลยุติธรรม

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ในหลักการเห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงซึ่งเป็นศาลพิจารณาคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่มากโทษไม่สูง มาเป็นศาลจังหวัดซึ่งพิจารณาได้ทุกคดี แต่ศาลแขวงที่เก่าแก่บางศาลในกรุงเทพฯ คงไว้เนื่องจากศาลแขวงจะมีกฎหมายบัญญัติวิธีพิจารณาไว้โดยเฉพาะ ทำให้การพิจารณาคดีดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และรวดเร็วกว่าการพิจารณาคดีในศาลจังหวัดที่อาจติดขัดในเรื่องวิธีพิจารณา อีกทั้งศาลแขวงยังมีข้อดีคือ เป็นศาลที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เป็นศาลต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่ เช่น ศาลจราจร หรือศาลที่พิจารณาคดีที่ต้องการความรวดเร็ว โดยไม่ต้องมีการตั้งศาลใหม่ เป็นต้น

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ข้อดี ทำให้การพิจารณาคดีเสร็จสิ้นอย่างรวดเร็ว

ข้อเสีย ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนี้ เนื่องจากในกรุงเทพมหานคร มีศาลหลายศาลมีเขตอำนาจทับซ้อนกันอยู่ ซึ่งศาลหลักคือศาลแพ่งกับศาลอาญา เพราะทั้ง 2 ศาลมีเขตอำนาจทั่วประเทศ และยังมีศาลหลักที่จัดตั้งภายหลังศาลแพ่งศาลอาญา ได้แก่ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ซึ่งมีเขตอำนาจทับซ้อนกับศาลแขวงธนบุรี ศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงปทุมวัน ศาลแขวงพระโขนงที่มีอยู่ เมื่อเรายกฐานะของศาลแขวงที่เดิมมีเขตอำนาจทับซ้อนกันอยู่เป็นศาลจังหวัด และศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาคดีลุโทษไปจนถึงประหารชีวิต ทุนทรัพย์เพียงใดก็ได้ ทำให้เขตอำนาจศาลทับซ้อนกันในบางส่วน มีผลทำให้ศาลหลักที่มีอยู่เดิมมีปริมาณคดีลดลงทันทีตั้งแต่เดิม ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากรุงเทพใต้ จะมีเขตอำนาจบริเวณเขตคลองเตย สีสมบางรัก ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจของประเทศไทยจึงมีปริมาณคดีอาญา เช่น คดียาเสพติดมาก

ในส่วน of ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ เมื่อมีเขตอำนาจในเขตเศรษฐกิจที่มีคดีมาก และทับซ้อนกับศาลแขวงพระโขนง ศาลแขวงพระโขนงซึ่งมีเขตอำนาจมาจนถึงเพลินจิตริมทางรถไฟและเขตคลองเตยทั้งหมด เมื่อยกฐานะเป็นศาลจังหวัดพระโขนง คดีของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ อาญากรุงเทพใต้ทั้งเป็นศาลหลักจึงลดลง ในขณะเดียวกันคดีไปอยู่ที่ศาลจังหวัดพระโขนงแทน ซึ่งเราไม่ได้เตรียมการให้ศาลแขวงพระโขนงเป็นศาลที่มีขนาดใหญ่ขนาดนั้น เมื่อคดีเริ่มมากขึ้นและมีแนวโน้มสูงขึ้น จึงมีปัญหาคือ ประการแรก เรื่องสถานที่ ตัวอาคารรองรับไม่ได้ ประการสอง ทำเลที่ตั้งอยู่ในจุดที่การจราจรแออัด

ทุก ประชาชนไม่สะดวกไปใช้บริการที่ศาลแขวง และคดีมีแนวโน้มที่จะมีปริมาณสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมีเขตอำนาจครอบคลุมเขตบางนาที่ใกล้สนามบินสุวรรณภูมิด้วย

เช่นเดียวกันกับศาลแขวงดลิ่งชัน ซึ่งแต่เดิมพื้นที่เป็นเรือสวนไร่นา แต่ปัจจุบันความเจริญเพิ่มมากขึ้น เมื่อยกฐานะจะมีเขตอำนาจครึ่งหนึ่งของเขตอำนาจของศาลแพ่งธนบุรี และศาลอาญาธนบุรี และเขตพื้นที่ของฝั่งธนเกือบทั้งหมด เมื่อความเจริญมาอยู่ด้านนี้ ปัญหาคือ ศาลหลักเรามีผู้บริหารเป็นระดับอธิบดีในการบังคับบัญชา แต่ศาลจังหวัดที่เรายกฐานะมีผู้บริหารเป็นระดับหัวหน้าศาล ซึ่งในทางบริหาร ถือว่า อธิบดีอาวุโสกว่าหัวหน้าศาลมาก คุณวุฒิต่างกันมาก แต่ในเรื่องภารกิจ ความรับผิดชอบกับตรงข้ามกัน คนที่อาวุโสเป็นหัวหน้าศาลอย่างหัวหน้าศาลจังหวัดมีนบุรี หัวหน้าศาลจังหวัดพระโขนง หัวหน้าศาลจังหวัดดลิ่งชัน มีภารกิจรับผิดชอบมากกว่าอธิบดีศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลอาญากกรุงเทพใต้ เนื่องจากศาลแพ่งธนบุรีรับผิดชอบคดีแพ่ง ศาลอาญาธนบุรีรับผิดชอบคดีอาญา แต่หัวหน้าศาลจังหวัดดลิ่งชันต้องรับผิดชอบทั้งหมด ทั้งคดีแพ่ง คดีอาญา ทูนทรัพย์ก็ไม่จำกัด อัตราโทษก็ไม่จำกัด คิดว่าไม่ถูกต้อง ซึ่งจะต้องปรับปรุงใหม่ เนื่องจากหากทำเช่นนั้นกลายเป็นว่าในศาลหลักซึ่งมีอธิบดีผู้พิพากษา และมีเลขานุการของศาลในการที่จะบริหารจัดการศาล เราได้วางพื้นฐานในการจัดการรองรับปริมาณคดีที่มากพอสมควร แต่กลายเป็นว่าปริมาณคดีลดลงและภารกิจลดลงด้วย จึงต้องมาทบทวนว่าเราจะจัดการอย่างไรจึงจะเหมาะสม ต้องศึกษาผลกระทบว่ากระทบอะไรบ้าง ในเรื่องการบริหารจัดการคดี ในเรื่องฐานะของศาลกิติ ซึ่งมีปะปนกันไปหมด ในกรุงเทพฯ มีทั้งศาลหลัก ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ศาลจังหวัดมีนบุรีก็มีปริมาณคดีมากมายศาล จำนวนผู้พิพากษาอาจจะมากกว่าศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรีด้วยซ้ำ ศาลจังหวัดพระโขนงก็เช่นเดียวกัน ขณะเดียวกันก็มีศาลแขวงแซมอยู่ จริงๆ แล้วกฎหมายออกแล้วในการที่จะยกฐานะของศาลแขวงปทุมวันเป็นศาลจังหวัดปทุมวัน ศาลแขวงดุสิตเป็นศาลจังหวัดดุสิต แต่ทางสำนักงานศาลยุติธรรมยังไม่ดำเนินการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เพราะเกรงปัญหาทับซ้อนกันของเขตอำนาจ ซึ่งหากยกฐานะศาลแขวงดุสิตเป็น ศาลจังหวัดดุสิตอีก จะทำให้คดีของศาลแพ่ง ศาลอาญา ลดลงไปอีก เพราะอำนาจทับซ้อนกัน จึงต้องพิจารณาว่าเราควรจะต้องมีศาลจังหวัดหรือไม่ หรือเรามีแต่ศาลหลัก จากศาลหลัก เมื่อมีศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากกรุงเทพใต้ เราควรต้องมีศาลแพ่งกรุงเทพเหนือ ศาลอาญากกรุงเทพเหนือ โดยจัดให้เป็นศาลหลักทั้งหมด และไม่ควรมีศาลจังหวัด ให้มีเฉพาะศาลแขวง ศาลแขวงก็พิจารณาคดีมโนสำเรศ คดีที่โทษไม่สูง ทูนทรัพย์ไม่มากและสามารถที่จะปรับเป็นศาลอื่นได้ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องเปิดศาลใหม่ ให้เสียเวลา สิ้นเปลืองงบประมาณ โดยยกเลิกศาลจังหวัดในกรุงเทพฯ หรือว่าเลิกศาลแขวงแล้วมีศาลจังหวัดเล็กๆ มีศาลหลักศาลเดียว รวม 2 เขตสามเขตในการปกครอง คล้ายๆ ย่อยเป็นศาลเล็กที่สามารถสะดวกในการที่จะบริหารจัดการ ศาลจะได้ไม่ใหญ่มาก มีผู้พิพากษา 30 - 50 คน ซึ่งมากเกินไปในการที่จะรองรับการทำงาน

บทสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์จรัญ ภักดีธนากุล ปลัดกระทรวงยุติธรรม
วันที่ 7 ธันวาคม 2550 ณ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

เห็นด้วย

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

เนื่องจากศาลแขวงในกรุงเทพมหานครนั้นมีอยู่ 2 กลุ่ม คือ

1) ศาลแขวงกลุ่มแรก คือ ศาลแขวงที่มีเขตอำนาจซ้อนทับกับศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมายใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี อันได้แก่ ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงธนบุรี ศาลแขวง 3 ศาลนี้ ไม่ควรที่จะยกฐานะเป็นศาลจังหวัด หากมีการยกฐานะเป็นศาลจังหวัดอาจจะเป็นการทับซ้อนปล้ำกับเขตอำนาจของศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมายใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ศาลแขวงกลุ่มนี้นั้นยังคงต้องเป็นศาลแขวงต่อไป เพื่อเป็นการแบ่งคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ลงมา ทำให้คดีใหญ่ ๆ เท่านั้นที่จะไปยังศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมายใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี

2) ศาลแขวงกลุ่มที่สอง คือ ศาลแขวงที่มีเขตอำนาจนอกศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมายใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี เช่น ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงพระโขนง ศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงปทุมวัน ศาลแขวงเหล่านี้ไม่มีการทับซ้อนเขตอำนาจกับศาลใหญ่ โดยหากยังมีศาลแขวงดังกล่าวอยู่ ในส่วนของคดีเล็ก ๆ นั้นประชาชนสามารถไปยังศาลแขวงทั้งสี่แห่งของศาลกลุ่มที่สองนี้ได้ แต่หากเป็นคดีใหญ่นั้นประชาชนต้องเดินทางไปยังศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมายใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ซึ่งเป็นการสร้างปัญหาให้แก่ประชาชนในเรื่องของการเดินทางในกรุงเทพมหานครและปัญหาการจราจร รวมถึงปัญหาความสับสนของประชาชนที่อาจแบ่งแยกคดีของตนไม่ถูกต้องว่าเป็นคดีใหญ่หรือคดีเล็ก และมีการแบ่งแยกกันเช่นไร เพราะฉะนั้น ถ้าให้ศาลแขวงกลุ่มที่สองนี้มีฐานะเป็นศาลจังหวัด ศาลจังหวัดดังกล่าวก็จะสามารถรับพิจารณาคดีได้ทั้งหมดที่อยู่ในเขตอำนาจของตนทั้งในส่วนคดีเล็กและคดีใหญ่ ประชาชนในเขตดังกล่าวก็ไม่จำเป็นต้องสับสนในการแยกว่าเมื่อไรจะต้องไปศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมายใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ก็ไปที่ศาลจังหวัดเหล่านั้นแทน เท่ากับเป็นการแบ่งงานจากศาลใหญ่ไป เหมือนกับศาลจังหวัดมีนบุรี ซึ่งแบ่งออกไปตั้งแต่สมัยโบราณมาแล้ว โดยไม่ได้มีการแบ่งเป็นศาลแขวงมีนบุรี แต่เป็นศาลจังหวัดมีนบุรี ที่มีความเบ็ดเสร็จในตัวของตัวเอง

ทั้งนี้เราควรมีการจัดเขตอำนาจศาลใหม่โดยเป็นศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมาย ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ให้อยู่ในกลุ่มที่ไม่ต้องเดินทางไกลนัก ส่วนพื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่ออกห่างออกไป ก็ให้ไปที่ศาลจังหวัดที่ยกฐานะมาจากศาลแขวง 4 แห่งนั้น ในส่วนของศาลจังหวัดมีนบุรีนั้นอาจมีการขยายเขตให้กว้างขึ้น เพื่อตัดเอาคดีที่ควรเดินทางออกไป ศาลจังหวัดมีนบุรีได้มากขึ้น เพราะการเดินทางจะสะดวกกว่าการเดินทางฝ่าเข้ามาในศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมาย

ส่วนศาลแขวงพระโขนงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดพระโขนงนั้น คดีในแถบตะวันออกทั้งหมดตั้งแต่ประชิดบางนาเข้ามานั้น บริเวณดังกล่าวก็ไม่ต้องเดินทางเข้ามาในศาลอาญากฎหมาย ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ซึ่งอยู่ที่ส่วนกลางเมืองที่ยานนาวาซึ่งได้มีการแบ่งไปทำที่นั่นหมด

ในส่วนคุณภาพของผู้พิพากษาในศาลแขวงและศาลจังหวัดนั้นไม่แตกต่างกัน เพราะกว่าที่จะเป็นผู้พิพากษาศาลแขวงในกรุงเทพมหานครได้ ส่วนใหญ่ต้องผ่านประสบการณ์ในการทำงานมาไม่น้อยกว่า 10 ปี อยู่แล้ว

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

ในด้านผลของปริมาณสถิติของคดีจะไหลออกจากศาล โดยในคดีใหญ่จะไปเพิ่มที่ศาลแขวงที่มีการยกฐานะเป็นศาลจังหวัดให้มากขึ้นอีกเล็กน้อย และไปลดปริมาณในคดีที่ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมาย ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ซึ่งทำให้ศาลเหล่านั้นซึ่งมีการทำงานที่มีปริมาณล้นศาลอยู่ก็จะมีความที่น้อยลงและเกิดผลดีคือ ศาลอาญากฎหมาย ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ งานจะลดลง ศาลอาญากฎหมายสามารถย้ายเข้าไปใช้อาคารเดียวกับศาลแพ่งกรุงเทพใต้ได้ ไม่ต้องมาอาศัยที่ทำการศาลที่สนามหลวงซึ่งอยู่นอกเขตของตนเอง

ส่วนในด้านของบุคลากร ประชาชนก็จะมีการกระจายไป เนื่องจากประชากรที่อยู่ในเขตศาลใดก็ไปศาลนั้น ไม่ต้องสืบสนอีก หากอยู่ในเขตในศาลแพ่งกรุงเทพใต้ หรือศาลอาญากฎหมาย ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ซึ่งหากเป็นคดีเล็กก็จะไปศาลแขวงพระนครใต้ซึ่งอยู่ที่เดียวกัน ส่วนในคดีใหญ่ก็ไปที่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมาย ศาลแพ่งและศาลอาญาก็จะมีศาลแขวงพระนครเหนือ และในส่วนธนบุรี คดีเล็ก ๆ ก็ไปศาลแขวงธนบุรี คดีใหญ่ก็ไปศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ก็เป็นกลุ่มสามศาล ซึ่งมีเขตเท่ากันพอดี ไม่มีการสืบสน

ในส่วนคนที่อยู่ในเขตดลิ่งชั้น ไม่ว่าคดีเล็กหรือคดีใหญ่ให้ไปที่ศาลจังหวัดดลิ่งชั้นได้ทั้งหมดไม่สืบสนไม่ต้องแยกว่าคดีเล็กไปศาลแขวงดลิ่งชั้น คดีใหญ่วิ่งไปศาลแพ่งธนบุรีหรือศาลอาญา

ธนบุรี ศาลแขวงพระโขนงก็เช่นกัน เมื่อยกฐานะเป็นศาลจังหวัด ไม่ว่าคดีเล็กหรือใหญ่ในเขตพระโขนง บางนา ในบริเวณดังกล่าวนั้นก็ไปศาลจังหวัดพระโขนง โดยไม่ต้องแยกว่าเป็นคดีใหญ่ต้องที่ถึงกรุงเทพมหานครที่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้หรือศาลอาญากกรุงเทพใต้ ส่วนคดีเล็กไปที่ศาลแขวงพระโขนง ดังกล่าวมานี้คือประโยชน์ที่เกิดขึ้น

เพียงแต่ผลกระทบในทางที่ไม่ดี คือ ที่ทำการอาคาร ที่ทำการวัสดุ ครุภัณฑ์ เจ้าหน้าที่ของศาลแขวงเหล่านั้นมีน้อย เมื่อต้องรับงานที่เพิ่มขึ้น ก็ทำให้เกิดปัญหาเหมือนกันที่จะต้องมีการจัดบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุ และครุภัณฑ์ให้มีความพร้อม

ในขณะเดียวกันก็ถือเป็นการลดปริมาณงานจากศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ทำให้สามารถประหยัดเนื้อที่ที่นั่นได้

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ไม่มีอะไรมาก เนื่องจาก ศาลแขวงสมัยก่อนนั้นมีไว้เพื่อพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้ผู้พิพากษาที่ยังมีอาวุโสน้อยเข้าไปทำหน้าที่ แต่ศาลแขวงในกรุงเทพมหานครปัจจุบันนี้นั้น ไม่ได้อยู่ในฐานะดังกล่าวแล้ว โดยผู้พิพากษาที่จะเป็นหัวหน้าศาลแขวงในกรุงเทพมหานครได้นั้นต้องเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่ผ่านศาลจังหวัดใหญ่ในต่างจังหวัดมาก่อนแล้วทั้งสิ้น ดังนั้น การที่เขาเข้ามาเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดที่ยกฐานะจากศาลแขวงเดิมก็ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาอะไร

3. บทสัมภาษณ์ นายรุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์ รองประธานศาลฎีกา

วันที่ 27 ธันวาคม 2550 ณ ศาลฎีกา

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ก่อนอื่นต้องทราบรายละเอียดว่าศาลแขวงในกรุงเทพฯ ถ้ายกฐานะเป็นศาลจังหวัด จะยกศาลแขวงทุกศาลแขวงในกรุงเทพฯ ที่มีอยู่ปัจจุบันนี้ให้มาเป็นศาลจังหวัด มีส่วนหนึ่งเห็นด้วยและอีกส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วย

ส่วนที่เห็นด้วยเพราะจะทำให้ประชาชนไม่สับสน มีคดีและสามารถที่จะมาฟ้องที่ศาลจังหวัด โดยที่อยู่ในเขตไหนก็มาฟ้องในเขตนั้น ไม่ต้องไปแยกว่าคดีอย่างนี้ควรจะขึ้นกับศาลอาญาหรือศาลแขวง ซึ่งประชาชนบางครั้งก็แยกไม่ออกเช่นกรณีที่เราไปโรงพยาบาล หน้าที่จะแยกว่าคนนี้ป่วยเป็นโรคอะไรควรจะให้หมอคนไหนรักษา ควรอยู่ในที่เดียวกัน ไม่ควรไปตั้งโรงพยาบาลหลาย ๆ โรงพยาบาล ซึ่งคนป่วยรู้ว่าตัวเองป่วยแต่ไม่รู้ว่าเป็นอะไรแล้วหมอที่จะรักษาอยู่ที่ไหน เช่นเดียวกัน

คดีต่างๆ นี้ ประชาชนรู้ว่ามิดีมีข้อพิพาทเกิดขึ้น แต่จะให้แยกให้เห็นชัดว่า คดีของตนควรจะมาขึ้น ศาลแขวง หรือศาลจังหวัด หรือศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญกรุงเทพใต้ แล้วยังมี ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ตอนนี้อย่างมีศาลจังหวัดพระโขนงและศาลจังหวัดคลองเตยอีกด้วย ประชาชนก็จะลำบาก แต่ถ้าให้ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาทุกๆ คดีเลยประชาชนก็จะสะดวกขึ้น ในที่นี้ เห็นด้วยในแง่ของความสะดวกของประชาชน

ส่วนที่ไม่เห็นด้วยคือ หากเราตั้งศาลแขวงในกรุงเทพฯ ขึ้นเป็นศาลจังหวัดทั้งหมด ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีในปัจจุบัน ซึ่งมีศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญกรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี มีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งก็พิจารณาที่ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ถ้าเป็นคดีอาญาก็พิจารณาที่ศาลอาญา ศาลอาญกรุงเทพใต้ และศาลอาญาธนบุรี เมื่อเราขยายศาลแขวงขึ้นมาเป็นศาลจังหวัดหมด ศาลใหญ่ที่มีอยู่ก็ไม่มีคดีที่จะพิจารณาเพราะคดีทุกคดี จะไปอยู่ในอำนาจของศาลจังหวัดหมดแล้วโครงการนี้จะทำให้ศาลจังหวัดมีอำนาจทุกคดีหรือไม่ หากจะต้องพิจารณาทุกคดี ศาลที่มีอยู่ในปัจจุบันจะอย่างไร เพราะไม่มีคดีจะพิจารณา หรือว่าจะขยายศาลแขวงในกรุงเทพฯ มาเป็นศาลจังหวัดหมด และก็ศาลแขวงที่มีอยู่ให้เป็นเหมือนสาขาหนึ่งของ ศาลจังหวัด ถ้าเป็นอย่างนี้ก็จะเห็นด้วย สรุปคือยังกังวลว่า ศาลที่มีอยู่ในปัจจุบัน 6 ศาล จะพิจารณาคดีอะไร เพราะไม่มีคดีจะพิจารณาแล้วถ้าเราขยายศาลแขวงในกรุงเทพฯ ขึ้นมาหมด

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ข้อดี คือ ประชาชนมาศาลได้ง่ายขึ้น สะดวกขึ้น รวดเร็วขึ้น ตามที่ได้กล่าวไปแล้ว

ข้อเสีย คือ ถ้าหากขยายอำนาจศาลขึ้นมาทั้งหมด จะทำให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาอยู่ ทั้ง 6 ศาล ไม่มีคดีที่จะต้องพิจารณาต่อไป ซึ่งตรงนี้จะขยายจริงๆ จะต้องทำให้ชัดเจน ศาลแขวงที่ อยู่จะแปลงสภาพมาเป็นศาลจังหวัดหรือไม่ ถ้าแปลงสภาพมาเป็นศาลจังหวัดในลักษณะนี้จึงจะเห็น ด้วย

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

- ปริมาณคดี / สถิติคดี

มีผลกระทบอย่างแน่นอน โดยที่จำนวนสถิติคดีจะเพิ่มมากขึ้น

- บุคลากร

มีผลกระทบคือมีผู้พิพากษาเพิ่มมากขึ้น มีคดีมากขึ้น อาจจะต้องขยายศาลที่มีอยู่แล้วเข้ามา คดีจะต้องเพิ่มมากขึ้นเพราะเดิมศาลแขวงจะพิจารณาเฉพาะคดีเล็กๆ น้อยๆ ในคดีอาญาสูงมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 30,000 บาท เปลี่ยนมาเป็นมีอำนาจพิจารณาได้ทุกคดี ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา ยกเว้นคดีศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษเท่านั้น คดีมากขึ้น คนก็จะมากขึ้น จำนวนบุคลากรควรเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นควรจะเตรียมการรองรับในเรื่องนี้ให้เหมาะสม

- ระยะเวลาในการพิจารณาคดี

ถ้าเป็นคดีที่ขึ้นศาลแขวง การพิจารณาคดีจะมีวิธีพิจารณาคดีในศาลแขวงที่สะดวกรวดเร็วกว่า แต่เมื่อมารวมอยู่ในที่เดียวกันจะใช้กระบวนการวิธีพิจารณาคดีแยกกัน โดยถ้าเป็นคดีก็จะเป็นศาลจังหวัดก็มีกระบวนการพิจารณาคดีแยก คดีคดีที่เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงเดิมศาลจะเป็นการนำวิธีการพิจารณาในศาลแขวงมาใช้ ส่วนคดีที่มีโทษสูงกว่านั้นหรือว่ามีทุนทรัพย์สูงกว่าก็ให้ใช้วิธีปัจจุบันนี้ คือ วิธีพิจารณาความแพ่ง หรือ วิธีพิจารณาความอาญา หรือวิธีพิจารณาในศาลจังหวัด ในศาลแพ่ง ศาลอาญา ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว ก็เป็นวิธีการบริหารจัดการที่จะต้องไปจัดให้กับผู้บริหารว่าจะแยกคดีที่มี มาบริหารจัดการว่าคดีส่วนไหนจะต้องใช้วิธีของศาลแขวงหรือศาลจังหวัด ซึ่งปัจจุบันนี้ ยังมองไม่ชัดเป็นเรื่องในอนาคต เป็นเรื่องการบริหารจัดการ แต่โดยส่วนรวมแล้วหากมีการบริหารคดีโดยผู้บริหารเดียวกันแล้ว น่าจะดีกว่าอยู่คนละที่ ซึ่งถ้าอยู่ในที่เดียวกันนี้ สามารถที่จะบริหารจัดการได้ แต่ก็ควรแบ่งให้ชัดเจน เพราะฉะนั้นตามความเห็นในเรื่องผลกระทบด้านระยะเวลาในการพิจารณาคดีเห็นว่าน่าจะเป็นผลดี

- สถานที่

จะต้องจัดให้มีเพียงพอ ซึ่งปัจจุบันที่มีปัญหาคือศาลจังหวัดพระโขนงสถานที่ไม่เพียงพอ รองรับราษฎรที่ไปติดต่อไม่เพียงพอ ทำให้เกิดความลำบาก แต่ไม่ใช่ปัญหาที่แก้ไม่ได้ ซึ่งถ้าจะจัดตั้งจริงๆ แล้วก็ต้องมาพิจารณาให้เหมาะสม สถานที่ต้องให้เพียงพอ บังลังก์ต้องมีเพียงพอบังลังก์ก็ห้องพิจารณาคดี เจ้าหน้าที่ก็ต้องเพียงพอ โดยเฉพาะการจราจร การเดินทางของประชาชนเป็นจุดที่สำคัญ ควรจะอยู่ในจุดที่ประชาชนสามารถเดินทางได้ มีรถขนส่งมวลชนต่างๆ ไปถึง ก็จะดีกว่าที่ไปไกลแต่ประชาชนเดินทางลำบาก

ความอาวุโสของผู้บริหารศาล

ไม่มีผลกระทบเพราะปัจจุบันนี้ตุลาการที่มาอยู่ในศาลแขวงในกรุงเทพฯ กับศาลแพ่ง ศาลอาญา กว่าที่จะเข้ามาถึงศาลในกรุงเทพฯ จะต้องมีความอาวุโสสูงอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นตรงนี้จะไม่มีผลกระทบ

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

มองในแง่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนแล้ว การที่ศาลมารวมอยู่ในที่เดียวกัน รวมบุคลากรอยู่ในที่เดียวกัน แล้วมีการบริหารจัดการที่ดีแบ่งให้ชัดเจน น่าจะเป็นประโยชน์มากกว่าที่แยกอยู่คนละทิศคนละทาง เพราะว่าการบริหารจัดการที่ยากเพราะศาลอยู่กระจายหลายที่ ตัวอย่างเช่น หากศาลแยกออกไปเป็นสัก 4 - 5 ที่ แต่ละที่จะมีปัญหา เช่น คนน้อยไป คนมากไป การที่จะโยกย้ายจากที่หนึ่งมายังที่หนึ่งนั้นลำบากกว่าการที่มีบุคลากรรวมอยู่ที่เดียวกัน สถานที่อยู่ในที่เดียวกัน เพราะฉะนั้นการบริหารจัดการจะง่ายขึ้น ดังนั้นโดยภาพรวมแล้วเห็นด้วยที่จะมีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพฯ ขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด แต่ที่เป็นห่วงก็คือว่า ศาลที่มีอยู่แล้วจะอย่างไร เพราะฉะนั้นตามความเห็นควรที่จะเปลี่ยนสภาพจากศาลที่มีอยู่แล้ว ที่มีที่ทำการมีบุคลากรอยู่แล้ว เอาขึ้นมาเปลี่ยนแทนที่จะเป็นศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญกรุงเทพใต้ ตรงนี้เปลี่ยนขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด โดยเป็นศาลจังหวัดเขตที่ 1 เขตที่ 2 เขตที่ 3 เขตที่ 4 เขตที่ 5 ท่านเองนี้ ศาลแขวงต่างๆ ที่มีอยู่แล้วก็อาจจะเป็นสาขาของแต่ละแห่ง น่าจะดีกว่าที่จะปล่อยให้ที่มีอยู่แล้วไม่มีงานทำ

4. บทสัมภาษณ์ นายจิรนิติ หะวานนท์ ประธานแผนกคดีผู้บริโภคในศาลอุทธรณ์ภาค 2 วันที่ 12 ธันวาคม 2550 ณ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ไม่เห็นด้วย เพราะยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องมีศาลแขวงในกรุงเทพฯ ส่วนการตั้งศาลจังหวัดในกรุงเทพฯ ก็อาจจะตั้งขึ้นมาได้ โดยวิธีอื่นแต่ไม่ควรใช้วิธีการยกฐานะศาลแขวงเพราะยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีศาลแขวงอยู่

ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ก่อนจะตอบเรื่องนี้จะต้องเข้าใจลักษณะงานของศาลแขวงและศาลจังหวัด

ศาลแขวงทำคดีแพ่งและคดีอาญาเล็กน้อยๆ ลักษณะคดีของศาลแขวงเป็นคดีที่ไม่ต้องสืบพยานเป็นส่วนใหญ่ จะมีที่ต้องสืบพยานน้อยมาก การจัดการคดีในศาลแขวงมักจะเป็นเรื่องวันต่อวัน คดีก็จะเสร็จไป มีคดีเยอะแต่จะเป็นคดีเล็กน้อยๆ

ส่วนศาลจังหวัดพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะต้องมีการสืบพยานที่ปัญหามีว่า ในคดีที่ต้องมีการสืบพยานกฎหมายกำหนดว่าจะต้องสืบอย่างต่อเนื่องและครบองค์คณะ เพราะฉะนั้น ระบบการนัดคดีในศาลจังหวัดจะสร้างวิธีการขึ้นมาว่าจะต้องมีการนัดกับศูนย์หน้าบัลลังก์ และมีการจัดตารางลือควันให้ติดต่อกัน

เพราะฉะนั้นในศาลแขวงกับศาลจังหวัด ถึงแม้จะเป็นคดีประเภทเดียวกัน คือ คดีแพ่ง คดีอาญา แต่ถ้ามองลักษณะคดีไม่เหมือนกันคือแม้เป็นคดีเล็กแต่เป็นคดียุ่งยาก วิธีการในการบริหารจัดการจะไม่เหมือนกัน ดังนั้น หากเอาคดีมารวมในศาลเดียวกันโดยเอาวิธีพิจารณาคดีในศาลแขวงมาใช้ในศาลจังหวัด ศาลจังหวัดศาลนั้นก็จะต้องทำทั้งคดีสืบพยาน หรือคดีที่จะต้องเสร็จไปโดยเร็ว ซึ่งคดีที่เสร็จไปโดยเร็วในกรุงเทพฯ มีเยอะมาก เพราะฉะนั้นที่มีการวางระบบไว้ในศาลต่างจังหวัดว่าใน 1 สัปดาห์ วันใดวันหนึ่ง คือ วันจันทร์ ไว้ทำคดีศาลแขวง และวันอังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์ ไว้สำหรับนัดสืบพยานทำคดีศาลจังหวัด วิธีการดังกล่าวไม่สามารถใช้ได้กับศาลในกรุงเทพฯ เพราะว่าในกรุงเทพฯ มีคดีเล็กน้อยๆ จำนวนมาก มีการนัดคดีทุกวัน ดังนั้นขนาดนั่งงานในศาลแขวงที่ถูกยกขึ้นมาเป็นศาลจังหวัดในกรุงเทพฯ จึงสับสนมาก

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

- ปริมาณคดี / สถิติคดี

พอการบริหารจัดการสับสน คดีก็จะเริ่มค้างมากขึ้น จะจัดการให้ลุล่วงไปโดยเร็วไม่ได้ เพราะจะกลายเป็น 2 ระบบซ้อนกันอยู่ แต่ว่าคนทำคือคนชุดเดียวกัน ทีมผู้พิพากษาชุดเดียวกัน ตุลาการชุดเดียวกัน จะเกิดความสับสน ในที่สุดแล้วคดีจะไม่สิ้นสุดไปโดยเร็ว และจะเริ่มมีคดีค้างมากขึ้น

- บุคลากร

กำลังเป็นปัญหา เพราะว่าเดิมเขตพื้นที่แถวนั้น คดีที่เกิดขึ้น ขึ้นศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากกรุงเทพใต้ ซึ่งศาลพวกนี้เป็นศาลใหญ่และมีผู้พิพากษามาก อดีตคดีออกมาให้มาอยู่ในกรอบของศาลแขวงที่ยกขึ้นเป็นศาลจังหวัดซึ่งศาลแขวงผู้พิพากษาน้อยกว่าศาลตั้งขึ้นมา ก็ไม่ได้สร้างศาลใหม่ให้ ไปชอยห้องแบ่งห้อง แล้วบุคลากรเพิ่มขึ้นมาสัก 2 คน ซึ่งไม่สามารถดำเนินงานได้ โดยที่ในศาลใหญ่ ขณะนี้ก็ไม่กล้าไปลดจำนวนผู้พิพากษาของศาลใหญ่ ทำให้ในศาลใหญ่ก็ทำงานกันสบายขึ้น แต่ในศาลแขวงที่ยกขึ้นมาเป็นศาลจังหวัดผู้พิพากษากำลังจะย้ายหนีหมด เนื่องจากปริมาณงานมาก ระบบการย้ายผู้ที่อาวุโสมีสิทธิ์เลือกได้ คนอาวุโสที่มีประสบการณ์จะหนีหมด เหลือแต่ผู้พิพากษาอาวุโสน้อยที่ต้องทำงานในศาลจังหวัด ถ้าผู้พิพากษาอาวุโสน้อยทำงานคดีเล็กๆ งบประมาณคดีศาลแขวงก็ไม่ใช่ปัญหา แต่หากต้องมารับผิดชอบคดีของศาลจังหวัดก็ไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ

- การบริหารจัดการคดี

คดี 2 ประเภทไม่เหมือนกัน วิธีการบริหารจัดการต่างกัน ถ้าคดีศาลแขวงน้อยๆ อาจไม่มีผลกระทบเนื่องจากสามารถแทรกอยู่ในศาลจังหวัดได้ แต่ถ้าปริมาณเยอะๆ ลำพังคดีศาลแขวงเองก็กินเวลาทำการ จันทร์-ศุกร์ ไปหมดอยู่แล้ว

- ระยะเวลาในการพิจารณาคดี

ทำให้การพิจารณาคดีของศาลจังหวัดล่าช้า เพราะต้องแบ่งเวลามาทำคดีของศาลแขวง สัปดาห์หนึ่งแบ่งเวลามาทำคดีศาลแขวงวันหนึ่งไม่พอ 2 วันไม่พอ และคดีศาลแขวงมีมาทุกวัน และแต่ละวันมีปริมาณมาก และถ้ามาถึงรับสารภาพแล้วต้องรีบพิพากษา ปรับ และถ้าศาลไม่ทำเสร็จวันนี้แล้วต้องชง หรือให้ประกัน ทำให้จำเลยเดือดร้อนมากขึ้น

- สถานที่

ไม่ได้มีการเตรียมการที่ดี เพราะถ้าจะจัดตั้งเป็นศาลจังหวัด ควรรู้ว่าปริมาณงานเป็นอย่างไร ไม่ใช่มาแบ่งชอยห้องของศาลเก่า และในเรื่องของที่จอดรถ โรงอาหาร ขณะนี้มีความไม่เพียงพอ

- ความอาวุโสของผู้บริหารศาล

ในปัจจุบันผู้บริหารศาล ระดับหัวหน้าศาล อธิบดีศาลชั้นต้นความอาวุโสจะใกล้เคียง ไม่ต่างกันมาก แต่ขณะนี้กฎหมายเข้ารัฐสภาแล้วกำลังจะออกมาจะมีผลบังคับ กล่าวคือ ผู้บริหารศาลแพ่ง ศาลอาญา จะมาจากศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์ลงมา ซึ่งจะมีอาวุโสมากกว่าผู้พิพากษาศาลจังหวัดมาก เพราะศาลจังหวัดจะเป็นผู้พิพากษาศาลชั้นต้นอยู่ อาวุโสจะต่างกันมากและศักยภาพจะต่างกันมาก ความน่าเชื่อถือก็จะต่างกันมากเช่นกัน ในขณะที่คดีในศาลแพ่ง ศาลอาญา อาจมีความซับซ้อนมากกว่าเล็กน้อยเท่านั้น แต่อาวุโสมีความต่างกันมาก

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ดำเนินการต่อไปไม่ได้ เพราะตอนนี้เราก็เห็นผลเสียที่เกิดขึ้นแล้ว หากยังคงยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดขึ้นอีก ศาลอื่นอาจจะปั่นป่วนไปหมด มีแต่จะต้องแก้ปัญหา วิธีการแก้ปัญหาทุกจะยกเลิกศาลจังหวัดกลับไปเป็นศาลแขวงก็ลำบาก มีทางแก้หนึ่งคือต้องตั้งศาลแขวงเพิ่มขึ้นใหม่ ส่วนศาลจังหวัดที่มีอยู่แล้วควรเพิ่มเขตอำนาจขึ้นอีกให้เป็นศาลจังหวัดกรุงเทพตะวันออก ศาลจังหวัดกรุงเทพตะวันตก แต่ต้องกลับไปจัดให้มีศาลแขวงครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานครให้มาก ความจริงในกรุงเทพฯควรมีศาลแขวงเยอะๆ ไม่ใช่ไปยุบศาลแขวงในเขตกรุงเทพฯ ควรมีศาลแขวงกระจายอยู่ทุกเขต คดีเล็กๆ จะได้กระจายกันไป เพราะคดีพวกนี้ไม่ยุ่งยาก แต่ถ้าคดีมันมีปริมาณเยอะอาจเกิดความสับสน หากได้กระจายคดีออกไปจะทำให้ไม่เกิดความสับสน

5. บทสัมภาษณ์ นายสุชาติ ธรรมมาพิทักษ์กุล อุปนายกสภาทนายความฝ่ายนโยบายและแผน สภาทนายความ วันที่ 20 ธันวาคม 2550 ณ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

มีความเห็นเป็นกลางๆ คือ ควรพิจารณาจากประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่จะตามต่อไปว่าในที่สุดแล้วเกิดประโยชน์ขึ้นหรือไม่ หากมองในแง่ทฤษฎี การยกฐานะศาลขึ้นคล้ายกับว่าศาลมีฐานะใหญ่ขึ้น สามารถรับคดีในขอบเขตที่กว้างขึ้น ซึ่งน่าจะดี แต่ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นนั้นเสมอไป ต้องดูปัจจัยในข้ออื่นต่อไปว่าเหมาะสมหรือไม่ จึงตอบได้อย่างกลางๆ ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ถ้าพูดในหลักการคล้ายๆ ว่าจะดี แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลกระทบในทางปฏิบัติด้วย

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ข้อดีคือ เราจะมีศาลในระดับจังหวัดมากขึ้น ซึ่งจะมาช่วยคดีของศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี สมมติว่าคดีที่อยู่ใน 3 ศาลนี้มีปริมาณมากจนกระทั่งศาลใหญ่ทั้ง 3 ศาลรับไม่ได้ ไม่ว่าในเรื่องทางแพ่งหรือทางอาญา ซึ่งในหลักการคล้ายๆ ว่าจะดี แต่ต้องดูข้อเท็จจริงว่าศาลที่มีอยู่ทั้ง 3 ศาล ยังรับคดีได้อยู่หรือไม่

ข้อเสียคือ เมื่อศาลมีฐานะระดับศาลจังหวัดจะมาแบ่งคดีจากศาลใหญ่ ถ้าคดีที่อยู่ในท้องที่เหล่านี้ก็จะมาขึ้นศาลเหล่านี้แทนที่จะไปยังศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี อย่างที่ทำไว้แต่เดิม ปัญหาอาจจะมียุติในรายละเอียด คือว่า ศาลที่ยกฐานะจะมีประสิทธิภาพเทียบเท่าเท่ากับศาลใหญ่หรือไม่ จริงๆ แล้ว อำเภอต่างๆ ในกรุงเทพมหานครมีเขตใกล้เคียงกันมาก ไม่แน่ว่าการตั้งศาลมาใกล้ๆ แล้วนำอำเภอเข้ามาอยู่จะเดินทางสะดวกกว่าที่มาศาลแพ่ง มีทั้งข้อดีข้อเสียอย่างที่เราพูดแต่ต้องมาดูในข้อเท็จจริงอีกครั้ง ถึงศาลที่ตั้งขึ้นมาแต่ในส่วนที่ดีจริง ถ้าเกิดขึ้นกับฝ่ายตุลาการมากกว่าฝ่ายอื่นกล่าวคือ ศาลจะมีศาลจังหวัดขึ้นใหม่ จะมีหัวหน้าศาลที่มีระดับอาวุโสสูงกว่าศาลแขวง จะมีบุคลากรต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ในแง่ของการบริหารฝ่ายตุลาการเองจะได้งบประมาณเพิ่มขึ้น ในส่วนนี้ก็เป็นส่วนดี แต่ว่าส่วนดีจะตกอยู่ในกระบวนการยุติธรรมโดยรวมหรือไม่นั้นไม่แน่ ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นอีกมาก

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

มีหลายแง่มุม หากมองถึงปริมาณคดี ต้องดูข้อมูลว่าในปัจจุบันศาลที่มีอยู่ในที่เราเรียกว่าในระดับศาลจังหวัดใหญ่ เช่น ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ปริมาณคดีมีมากน้อยเพียงใดอยู่ในฐานะที่รับได้หรือไม่ ถ้ายังรับได้อยู่ การที่ตั้งศาลเหล่านี้ขึ้นมาเรียกว่าไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์สักเท่าไร แต่จะก่อประโยชน์แท้ๆ ในแง่ของบุคลากรที่เพิ่มขึ้น งบประมาณของศาลที่เพิ่มขึ้น แต่ในแง่ปริมาณคดีสถิตคดี อาจจะช่วยได้ไม่มากนัก กล่าวคือคดีบางคดีควรจะขึ้นศาลแพ่ง ศาลอาญา 1 ศาลมาสู่ศาลจังหวัด ผลกระทบในแง่บุคลากรมีผลดีต่อฝ่ายของตุลาการแน่นอนว่าจำนวนบุคลากรจะเพิ่มขึ้น แต่จำนวนบุคลากรที่เพิ่มขึ้นมองในแง่ดีของปัจเจกบุคคลเหล่านั้น แต่ในแง่ของงบประมาณจะดีหรือไม่อาจมองได้ทั้ง 2 มุม หากงานที่สามารถทำได้คืออยู่เดิมล้าหลังแค่แยกบุคลากรออกมาก็ไม่มีประโยชน์ ทั้งยังทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณเกินกว่าที่ควรจะเป็น

การบริหารจัดการคดี เข้าใจว่าในกรณีที่ศาลเป็นศาลใหญ่ จะมีระบบที่ค่อนข้างจะอยู่ตัว แต่เมื่อศาลแขวงตั้งเป็นศาลจังหวัดซึ่งระดับศักดิ์ศรีเท่าๆ กัน ระดับการบริหารจะเล็กกว่ามากบุคลากรก็น้อยกว่า อาจจะมีปัญหาของระบบอยู่พอสมควร

ระยะเวลาในการพิจารณาคดีน่าจะมีผลกระทบ เพราะการตั้งศาลอย่างทีกล่าวก่อน สมมติศาลแพ่ง ศาลอาญาคดีเต็มไปหมดจนกระทั่งรับคดีไม่ได้ มีคดีรอกันยาวมาก ที่นี้การตั้งศาลใหม่ก็จะเกิดขึ้น กรณีเป็นปัจจัยที่มีอยู่ การตั้งศาลใหม่ขึ้นมาไม่ช่วย และไม่ทราบว่าศาลจังหวัดที่ตั้งขึ้นมาจะใช้ระบบใด ปัจจุบันมีการนัดความอย่างที่เราว่านัดด้วยการฟังจากทุกฝ่ายโดยเอาวันว่างที่เหมาะสมนัดกัน ศาลบางศาลก็ใช้ระบบพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งที่เราทราบได้ยินกันมาก็ไม่ใช่ระบบที่เมื่ออ่านคดีต่อหลายเรื่องและก่อให้เกิดปัญหาอยู่หลายกรณีด้วยกันเพราะฉะนั้นระยะเวลาในการพิจารณาคดีจะไม่ใช่ว่าดีที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติจากการที่ตั้งศาลเหล่านั้นขึ้นมา

สถานที่ เข้าใจว่าเมื่ออยู่ในกรุงเทพมหานคร ไม่ค่อยมีความแตกต่างสักเท่าไร เพราะว่าไปไหนรถก็ติดทั้งสิ้น

อีกประการที่เห็นได้ชัดคือผลกระทบจะเกิดขึ้นในแง่ของบุคลากรของทางศาล แนนอนว่าเมื่อเป็นศาลจังหวัดระดับอาวุโสก็จะสูงกว่า ได้ประโยชน์ แต่การที่ระบบอาวุโสขึ้นมาเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรในด้านการพิจารณาคดีหรือไม่ยังเป็นปัญหา เท่าที่ทราบแต่ยังไม่ยืนยันได้ชัดเจนว่าพอมีสภาพเป็นศาลจังหวัดก็ดูเหมือนจะให้บุคลากรเดิมรักษากฎหมายไปก่อน จะเป็นปัญหาด้านประสิทธิภาพมากกว่าที่ควรจะเป็น แสดงว่าในความเป็นจริงสำนักงานศาลยุติธรรมก็ยังไม่เตรียมความพร้อมในขณะนี้จริงๆ ก่อนที่จะประกาศควรจะมีบุคลากรที่อยู่ระดับศาลจังหวัด คือเท่ากับระดับศาลแพ่งหรือใกล้เคียงมาดำเนินการ ลักษณะการยกกระโดดจากศาลแขวงขึ้นมา จะมีปัญหาด้านคุณภาพในที่สุด บุคลากรเดิมที่ยังอยู่ในศาลแขวงเดิมปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นศาลจังหวัด ซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อศาลยุติธรรมเลย จะเป็นประโยชน์ต่อเฉพาะเป้าหมายในฝ่ายที่คิดเรื่องนี้ขึ้นมาเท่านั้น การยกฐานะศาลแขวงขึ้นมาบุคลากรของศาลก็ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ แต่ในด้านของประชาชนในฝ่ายอื่นๆ จะได้ประโยชน์หรือไม่ ต้องพิจารณาปัจจัยที่เกิดขึ้นว่า ศาลมีคุณภาพขนาดเพียงใด ซึ่งเห็นว่าจะต้องเจาะลึกเข้าไปในปัจจัยเหล่านี้ว่าในที่สุดแล้วมีประโยชน์จริงหรือไม่

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ตอนนี้อาจจะช้าเพราะได้ประกาศกฎหมายขึ้นมาแล้ว แต่คิดว่าตั้งศาลขึ้นมาได้ ก็ยกเลิกได้ คงต้องพิจารณาจากประโยชน์ว่าคุ้มค่าเงินงบประมาณ หรือด้านอื่น ๆ หรือไม่ ถ้าควรคิดถึงเฉพาะตำแหน่งหน้าที่ด้านอาวุโส ด้านต่างๆ ก็ต้องดูความจำเป็นว่ามีความจำเป็นเพียงใด ปริมาณคดีในด้านที่เกิดขึ้นในท้องที่นั้นๆ ว่ามีจำนวนมหาศาลเพียงใด และจากท้องที่นั้นๆ จะเดินทางไปยังศาลแพ่ง ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลแพ่งกรุงเทพใต้ก็ดี มีความยากลำบากมากน้อยเพียงใด เข้าใจว่าจำนวน

ศาลแขวงที่ยกขึ้นมาจะมีศาลจังหวัดพระโขนง ศาลจังหวัดดลิ่งชัน ซึ่งศาลดลิ่งชันจะเดินทางไปศาล
ฎีกา เป็นต้น ศาลจังหวัดพระโขนงจะอยู่ในทิศใต้ ส่วนเขตอำนาจศาลจังหวัดพระโขนงมีพื้นที่
หลายอำเภอ หากอำเภอเหล่านั้นมาทางศาลแพ่งกรุงเทพใต้ จะเดินทางยากมากน้อยเพียงใด คิดใน
ศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีปริมาณมากเพียงใด สามารถที่จะรับคดีได้มากน้อยเพียงใด กระบวนการพิจารณา
เข้าสู่ไปมากหรือไม่ รวมทั้งในเขตท้องที่ เช่น ศาลจังหวัดพระโขนง ศาลจังหวัดดลิ่งชัน มีปริมาณคดี
ที่เกิดขึ้นมาก จากสถิติที่เกิดขึ้นมาก่อนที่จะตั้งศาลเหล่านั้นขึ้นมา ต้องมองปัญหาที่จะกระทบต่อศาลแขวง
ต่อไปเช่นกัน ในที่สุดแล้วเมื่อศาลแขวงเดิมไม่มีแล้ว ศาลแขวงที่จะมีท้องที่อีกมีเขตอำนาจรับคดีที่เล็กๆ
ก็ควรที่จะขึ้นที่ศาลแขวงเดิมจะไปขึ้นที่ท้องที่ไหน ซึ่งควรจะนำมาพิจารณาเป็นผลกระทบแล้ว ถ้าคิดว่า
ทำได้ก็ควรทำต่อไป แต่หากคิดว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้ปรากฏอยู่ ก็ควรจะลดฐานะศาลที่ยกฐานะไปแล้ว
กลับลงมา

บ.สัมภาษณ์ นายปริญญา อธิวิกุล อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งธนบุรี
วันที่ 19 ธันวาคม 2550 ณ ศาลแพ่งธนบุรี

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ความจริงแล้วก่อนอื่น ต้องดูทิศทางว่านโยบายของศาลเป็นเช่นไร เพราะว่าเดิมศาลใน
กรุงเทพฯ มีนโยบายจะเปิดเป็นศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมาย ศาลแพ่ง
ธนบุรี ศาลอาญารธนบุรี และอาจจะมีศาลแพ่งกรุงเทพเหนือ เช่น ศาลจังหวัดมีนบุรีเปลี่ยนเป็นศาลแพ่ง
กรุงเทพเหนือ และมีศาลอื่นตามมาที่ไม่ใช่ศาลจังหวัด ซึ่งแต่เดิมมีความคิดเช่นนั้น ต่อมาแนวคิดใหม่
เปลี่ยนเป็นการตั้งศาลจังหวัดในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานครให้ครบทุกเขต เช่นมี 36 เขต ก็มี 36 ศาล
จึงเป็นที่มาของการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพฯ เป็นศาลจังหวัด แต่ต่อมาอาจจะคิดว่าทำไม่ได้หรือ
อย่างไรไม่แน่ใจตรงนี้เพราะไม่ได้เข้าไปอยู่ในนโยบายนี้ จึงมีเพียงศาลแขวงดลิ่งชัน ศาลแขวงพระโขนง
ศาลแขวงศาลดุสิต และศาลแขวงปทุมวัน ยกฐานะขึ้นเป็นศาลจังหวัด

ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสีย
อย่างไร

ข้อดีในแง่ที่ว่า คดีจากศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญารธนบุรี จะถ่ายเทไปอยู่ศาลจังหวัด
ดลิ่งชัน ถือเป็นการกระจายงานออกไป มีข้อดีตรงนี้

แต่มีข้อเสียที่ตามมา เพราะเนื่องจากการไม่ได้มีการเตรียมการล่วงหน้ามาก่อนว่า
เมื่อยกฐานะจากศาลแขวงดลิ่งชันเป็นศาลจังหวัดดลิ่งชันแล้วปริมาณคดีจะต้องเพิ่มขึ้นแน่นอน อาจจะมี
ข้อเสียตรงที่ว่าคดีมากขึ้นแต่บุคลากรไม่เพียงพอ สถานที่ไม่เพียงพอ ผลกระทบของศาลแพ่งธนบุรีคือ

ตกที่ศาลแพ่งธนบุรีมีเขตอำนาจพิจารณาคดีทั้งหมด 15 เขต แต่ขณะนี้เหลือแค่ 7 เขต หายไปเกือบครึ่งหนึ่ง เมื่อหายไปครึ่งหนึ่ง ปริมาณคดีจึงลดน้อยลงมาก เพราะฉะนั้นคดีจะไหลไปอยู่ที่ศาลจังหวัดถึงขั้นมากที่สุด ในส่วนของศาลอาญาธนบุรีก็ไหลไปอยู่ด้วยเช่นกัน อีกส่วนของคดีแขวงก็มีอยู่แล้วด้วยเช่นกัน ซึ่งเห็นว่าจากศาลแขวงดลิ่งชั้นเล็กๆ กลายเป็นศาลใหญ่ขึ้นทันทีที่เป็นแบบกะทันหันและก้าวกระโดด จึงมีข้อเสียตรงที่ว่า เมื่อกลายเป็นศาลที่ใหญ่ขึ้นทันทีทันใด คดีมีมากจึงมีปัญหาในการจัดการกับคดีตามมา

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

เกี่ยวกับเรื่องความอาวุโสของผู้บริหารก็มีปัญหา เพราะผู้บริหารศาลเป็นหัวหน้าศาลซึ่งเป็นหัวหน้าศาลผู้อาวุโสน้อยเหมือนกับศาลจังหวัดทั่วๆ ไป แต่ความจริงแล้วคดีของศาลในกรุงเทพฯ ความยุ่งยากซับซ้อนมีมากกว่าศาลต่างจังหวัด ทุนทรัพย์ก็สูงกว่าศาลจังหวัดทั่วๆ ไป ในส่วนของผู้พิพากษาศาลแขวง ปัจจุบันนี้ศาลที่พิจารณาคดีในส่วนของศาลแขวงดลิ่งชั้นมีอาวุโสน้อยกว่าศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ถ้าเทียบอาวุโสกันแล้วอาวุโสจะน้อยกว่าแต่พิจารณาคดียุ่งยากซับซ้อนเหมือนกัน ซึ่งจะมีข้อเสีย

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

คิดว่าเมื่อยกฐานะเป็นศาลจังหวัดแล้ว ควรจะยกฐานะศาลจังหวัดดลิ่งชั้นให้เป็นศาลพิเศษเทียบเท่ากับศาลชั้นต้นในกรุงเทพฯ ทั้งหลาย เพื่อให้ผู้บริหารของศาลจังหวัดมีศักดิ์เทียบเท่ากับอธิบดีของศาลชั้นต้นในกรุงเทพฯ เหตุผลที่เพราะว่าเพื่อให้ผู้บริหารมีอาวุโสเหมาะสมที่จะบริหารงาน เนื่องจากคดีของศาลในกรุงเทพฯ กับศาลในจังหวัดจะต่างกันตรงที่ความยุ่งยากซับซ้อนและปริมาณคดีมากกว่า อีกประการหนึ่ง เพื่อที่จะให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ สามารถที่จะอยู่ศาลแขวงดลิ่งชั้นได้ เพราะปัจจุบันไปไม่ได้ เนื่องจากว่าหัวหน้าศาลที่เข้ามาแล้วจะเข้าไปอยู่ไม่ได้เนื่องจากอาวุโสมากกว่าหัวหน้าศาลนั้น ก็เลยไม่เข้าไป จะมีปัญหาดังนี้ อย่างศาลแพ่งธนบุรีก็มีหัวหน้าคณะท่านหนึ่งอยากไปอยู่ศาลแขวงดลิ่งชั้น แต่ไปไม่ได้เพราะว่าท่านอาวุโสกว่าหัวหน้าศาล ถ้าท่านไปอยู่ไปเป็นหัวหน้าคณะ ท่านก็เป็นลูกน้อง ท่านก็รับไม่ได้ ท่านก็ไม่ไป ท่านบอกใจจริงท่านอยากไป แต่ถ้าหากว่าเรายกฐานะเป็นศาลพิเศษ โดยให้หัวหน้าศาลมีอาวุโสเทียบเท่ากับศาลชั้นต้นทั้งหลายในกรุงเทพฯ แล้ว ปัญหานี้จะหมดไป ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่เข้ามาในกรุงเทพฯ จะสามารถไปอยู่ในศาลดลิ่งชั้น ศาลพระโขนง ศาลดุสิตได้ อีกข้อหนึ่ง เมื่อเข้าไปอยู่จะสามารถแก้ปัญหาเรื่องผู้พิพากษาที่อาวุโสน้อยได้เพราะถ้าหากว่าผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่เข้ามาที่อาวุโสมาแล้ว ก็สามารถพิจารณาคดีซับซ้อนหรือคดีที่มีความยุ่งยากได้

บทสัมภาษณ์ นายระบิล จันทรภิรมย์ รองอธิบดีศาลแพ่งธนบุรี
วันที่ 19 ธันวาคม 2550 ณ ศาลแพ่งธนบุรี

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

กรุงเทพมหานครมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 1,500 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองทั้งหมดเป็น 50 เขต ประชากรรวมทั้งประชากรแฝงประมาณ 10 ล้านคน เป็นศูนย์กลางด้านต่างๆ ของประเทศเป็นธรรมดาที่จะต้องมีความมากมาย และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น รุนแรงขึ้น และสลับซับซ้อนขึ้น ดังนั้น ในเขตกรุงเทพมหานคร มีศาลที่ทำงานหน้าที่คล้ายศาลจังหวัดอยู่ทั้งสิ้น 6 ศาล คือ 1. ศาลอาญา 2. ศาลอาญากรุงเทพใต้ 3. ศาลอาญาธนบุรี 4. ศาลแพ่ง 5. ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ 6. ศาลแพ่งธนบุรี ย่อมไม่เพียงพอกับปริมาณคดี ดังนั้น จึงเห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ข้อดี

1. เมื่อยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดแล้ว จะลดปริมาณคดีของศาลเดิมทั้ง 6 ศาล คดีก็จะไหลไปสู่ศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด
2. เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการที่จะดำเนินคดียังศาลต่างๆ ที่กระจายตัวออกไป
3. การพิจารณาคดี เมื่อมีศาลมากขึ้น การอำนวยความสะดวกจะเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพขึ้น
4. เป็นการขจัดปัญหาในเรื่องการดำเนินคดีแพ่งบางเรื่อง เช่น คดีขับไล่ ซึ่งมาฟ้องคดีที่ศาลแพ่ง ถ้าจำเลยไม่ได้ให้การต่อสู้ในเรื่องกรรมสิทธิ์ ศาลแพ่งก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีขับไล่ต่อไป แต่ถ้าหากจำเลยให้การต่อสู้เรื่องกรรมสิทธิ์และก็มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 300,000 บาท ศาลแพ่งก็ต้องโอนคดีไปยังศาลแขวง ซึ่งในเรื่องนี้จะทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในอำนาจศาลได้

ข้อเสีย

1. การจัดตั้งศาลแขวงขึ้นมามีวัตถุประสงค์เพื่อแยกคดีเล็กๆ น้อยๆ ออกมาพิพากษาให้เสร็จไปโดยเร็ว เมื่อมีการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดแล้ว จะทำให้ศาลใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับคดีที่อยู่อำนาจในศาลจังหวัด ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อน เป็นเหตุทำให้คดีเล็กน้อยต้องล่าช้าเกินความจำเป็นและคงค้างพิจารณาเป็นจำนวนมาก

2. ผู้พิพากษาศาลแขวงมีประสบการณ์อาวุโสน้อยกว่าผู้พิพากษาศาลจังหวัด น้อยกว่าศาลแพ่ง ศาลอาญา การพิจารณาพิพากษาคดีที่ยุ่งยากซับซ้อน อาจจะทำให้ไม่ละเอียดเท่าที่ควรและอาจจะเป็นเอกภาพ
3. การย้ายสำนวนของศาลจังหวัดที่ยกฐานะมาจากศาลแขวง จะมีทั้งองค์คณะที่มีผู้พิพากษาคนเดียว และองค์คณะที่มีผู้พิพากษา 2 คน อาจทำให้ผู้บริหารศาลสับสน หลงลืมเกี่ยวกับการย้ายสำนวนได้
4. ปริมาณคดีของศาลเดิมทั้ง 6 ศาลลดลงแน่นอน การที่ส่งผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลมาฝึกอบรมที่ศาลเดิมทั้ง 6 ศาล จะทำให้ผู้ช่วยพิพากษาศาลมีคดีที่ฝึกฝนน้อยลงตามไปด้วย อาจจะทำให้ขาดประสบการณ์ในการเรียนการฝึกอบรม

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

- ปริมาณคดี / สถิติคดี ของศาลแขวงย่อมต้องมากขึ้นแน่นอน เพราะคดีต้องไหลเข้ามาสู่ศาลแขวงที่ยกฐานะไปเป็นศาลจังหวัด เพราะท่านอาจในการพิจารณาพิพากษามากขึ้น
- บุคลากร ไม่เพียงพอและไม่ได้สัดส่วนกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น
- การบริหารจัดการคดี เมื่อเป็นศาลจังหวัดแล้วคดีที่ยุ่งยากซับซ้อนก็จะมากขึ้นดังนั้นการบริหารจัดการก็จะยากขึ้นตามไปด้วย
- ระยะเวลาในการพิจารณาคดี จะทอดยาวออกไปและล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็น เพราะว่าผู้พิพากษาศาลจะต้องใช้เวลาในการบริหารจัดการคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น ทำให้คดีเล็กๆ น้อยๆ จะใช้เวลาในการพิจารณาพิพากษานานไปด้วย
- สถานที่ ไม่สามารถรองรับปริมาณประชาชนที่มากขึ้นได้ ทำให้เกิดความแออัดของศาลและผู้ใช้บริการ
- ความอาวุโสของผู้บริหารศาล ในปัจจุบันผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงเป็นระดับหัวหน้าศาล และไม่มีผู้ช่วยอย่างเช่นศาลหลักทั้ง 6 ศาล ซึ่งมีอธิบดีและรองอธิบดีช่วยกันบริหารงาน ทำให้การบริหารงานของศาลแขวงเดิมที่ยกฐานะมาเป็นศาลจังหวัดมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

เห็นว่าศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดไปแล้ว 2 ศาล คือ ศาลจังหวัดดลิ่งชันและศาลจังหวัดพระโขนง ลักษณะของการเปลี่ยนไปเป็นลักษณะแบบก้าวกระโดด ไม่มีการศึกษาและเตรียมการรองรับการเปิดศาลเท่าที่ควร ดังนั้น การที่จะต้องเปลี่ยนสภาพศาลแขวงให้เป็นศาลจังหวัด ต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างของแต่ละศาลให้พร้อมก่อนในด้านต่างๆ ทั้งหมด เพื่อรองรับปัญหาต่าง ๆ และผลที่จะเกิดขึ้น ถ้าหากไม่พร้อมแล้วจะเกิดปัญหาและอุปสรรคตามมามากมาย และขอเสนอว่าเพื่อยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดแล้ว ควรให้มีการจัดตั้งแผนกศาลแขวงขึ้นมาในศาลจังหวัดที่ถูกยกฐานะ สำหรับจัดการคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยากให้เสร็จสิ้นไปโดยรวดเร็วโดยไม่ปะปนกับคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนของศาลจังหวัด

8. บทสัมภาษณ์ นายทวินัส พรหมพวงพันธ์ รองอธิบดีศาลแพ่งธนบุรี
วันที่ 19 ธันวาคม 2550 ณ ศาลแพ่งธนบุรี

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

หากจะตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ กล่าวคือ การที่จะยกฐานะหรือไม่ยกฐานะไม่ใช่สาระสำคัญของการบริหารงานคดี การจะเป็นศาลแขวงหรือศาลจังหวัดสามารถทำงานได้เช่นเดียวกัน

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ต้องดูพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด อาจเพื่อให้คดีรวดเร็ว แต่ต้องดูว่าอำนาจศาลแขวงที่เราเพิ่มหรือปรับทุนทรัพย์ขึ้นไปสามแสนบาท ทำให้ปริมาณคดีมากมายมหาศาลไปอยู่ที่ศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด เพราะฉะนั้น ถ้าจะเป็นศาลจังหวัดก็ต้องมีสถานที่และบุคลากรรองรับ ก็จะเป็นศาลจังหวัดก็เป็นได้ไม่ขัดข้อง ไม่มีข้อดีข้อเสียอะไร แต่ศาลแขวงที่ยกฐานะขึ้นเป็นศาลจังหวัดแล้ว จะบริหารงานได้หรือไม่ ต้องดูปริมาณคดีที่เกิดขึ้น ซึ่งศาลยุติธรรมก็เป็นตัวอย่างอยู่แล้ว ไม่ต้องวิจัยอะไรเลย ดูที่ศาลจังหวัดมีนบุรีเป็นหลัก ศาลจังหวัดมีนบุรีมีอาณาเขตและมีปริมาณคดีมหาศาลพอสมควร แต่สามารถบริหารงานได้ ไม่เหมือนศาลจังหวัดดลิ่งชันและศาลจังหวัดพระโขนง เพราะจัดตั้งมานานและมีบุคลากรเพียงพอกับปริมาณคดี สถานที่ แต่ศาลจังหวัดพระโขนงก็ดี ศาลจังหวัดดลิ่งชันก็ดี ตั้งขึ้นมาโดยรู้ยู่ว่าต้องมีคดีขึ้นสู่ศาลมากมายเพียงใด แต่ไม่ดูสถานที่ว่าเพียงพอหรือไม่ บุคลากรเพียงพอหรือไม่ มีตัวอย่างอย่างศาลจังหวัดมีนบุรีอยู่แล้ว ปริมาณคดีเทียบเคียงกันได้

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

- ปริมาณคดีและการบริหารจัดการ

มีผลแน่นอน การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครขึ้นไปเป็นศาลจังหวัด ถ้าเราประกาศพื้นที่ที่จะไปขึ้นศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นมา หากเราคุ่มพื้นที่ไม่ให้กว้างเกินไป ให้เหมาะสมกับอาคาร สถานที่ และบุคลากร ก็สามารถที่จะบริหารจัดการได้ แต่เมื่อยกฐานะศาลแขวงดิ่งชั้นเป็นศาลจังหวัดดิ่งชั้น ปริมาณคดีตัดไปครึ่งหนึ่งของฝั่งธนบุรี ปริมาณคดีเขตก็ครึ่งหนึ่งแล้วฝั่งธนบุรีมีศาลไม่กี่ศาล เดิมปัจจุบันยังมี ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดดิ่งชั้นมีคนเดียว ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี มีอธิบดีศาลละ 1 คน รองอธิบดีแพ่ง 2 คน รองอธิบดีศาลอาญาอีกสามคน และยังมีศาลแขวงธนบุรี หัวหน้าศาลอีก 1 คน มีผู้บริหารตั้ง 5 - 6 คนช่วยกันดูแลบริหารจัดการ ขณะเดียวกันศาลจังหวัดดิ่งชั้นปริมาณคดีมีคดีขนาดครึ่งหนึ่งของสามศาลไปอยู่ที่ศาลจังหวัดดิ่งชั้น แล้วมีผู้บริหารศาลคือหัวหน้าเพียงคนเดียว หากเราไม่ให้บุคลากร ไม่ให้ผู้พิพากษาไปไหนวนวนใกล้เคียงกับ 3 ศาลรวมกันแล้ว ศาลจังหวัดดิ่งชั้นต้องมีปัญหาแน่นอน ดูตัวอย่างศาลจังหวัดมีบุรีที่บริหารงานได้ เพราะมีผู้พิพากษามากพอ มีสถานที่เพียงพอ มีบุคลากรเพียงพอ เพราะฉะนั้นถ้าจะยกฐานะศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัด จะมีทุกเขตก็สามารถทำได้ ถ้ามีสถานที่พอ คือ จำกัดเขตให้น้อยลง เพื่อให้หัวหน้าศาลบริหารงานได้

- ระยะเวลาในการพิจารณาคดี

ระยะเวลาในการพิจารณาคดี เห็นว่าไม่ได้เร็วขึ้น ตอนนี้ศาลแขวงปัจจุบันอย่างเช่น ศาลดิ่งชั้น คิดว่าถ้านั่งพิจารณาคดีต่อเนื่อง การนัดคดีไม่สามารถทำได้เร็ว เพราะจำนวนผู้พิพากษาน้อยต้องนัดคดียาวกว่า ศาลแพ่ง ศาลอาญา

- สถานที่

ศาลแขวงดิ่งชั้นมีสถานที่รองรับได้ แต่ต้องเพิ่มจำนวนบุคลากร

- ความอาวุโสของผู้บริหาร

ถ้าศาลใหญ่ขนาดศาลจังหวัดดิ่งชั้น มีเขตครึ่งหนึ่งของฝั่งธนบุรี ซึ่งฝั่งธนบุรีมีศาลอยู่ 3 ศาลรวมกัน เพราะฉะนั้นคดีในกรุงเทพฯครึ่งหนึ่งจะไปขึ้นอยู่ที่ศาลจังหวัดดิ่งชั้น คดีสำคัญสำคัญก็พอมีในกรุงเทพฯ ที่นี้ความอาวุโสของผู้บริหาร ถ้าเป็นหัวหน้าศาลถือว่าน่าจะได้ แต่ว่าจะมี

ความเหมาะสมหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง คิดว่าผู้พิพากษาศาลนั้น มีความอาวุโสพอสมควร ดังนั้น ก็จะยกฐานะศาลแขวงให้เป็นศาลจังหวัด ควรจะย่อยเขตให้เล็กลง ให้อาณาเขตที่ขึ้นต่อศาลน้อยลง แล้วตั้งศาลจังหวัดให้เป็นศาลเขตไปเลย เช่น ศาลจังหวัดดลิ่งชัน ศาลจังหวัดทวีวัฒนา ศาลจังหวัด คลาธรรมสพร์ แล้วให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลไปบริหาร ถ้าอยากจะทำเป็นศาลจังหวัด ขอแนะนำอย่างนี้ดีกว่า

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

เสนอให้ตั้งศาลประจำเขตเพราะใช้สถานที่ไม่มาก หัวหน้าศาลดูแลได้ทั่วถึง ถ้ามีเขต ๓-๔ แห่งแบ่งครึ่งของศาลใหญ่ไปจะบริหารงานลำบาก หัวหน้าศาลคนเดียวสั่งประกันก็หมดเวลาแล้วไม่ต้องทำงานอะไร ไม่ต้องไปตรวจสำนวน ไม่ต้องไปทำอย่างอื่นแล้ว เพราะฉะนั้น ถ้าจะทำจริงขอให้ไปดูโครงสร้างของศาลจังหวัดมีนบุรีว่าเหตุใดจึงสามารถบริหารงานได้เป็นอย่างดี

บทสัมภาษณ์ นายวรวิทย์ ทวาทสิน อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญานบุรี

วันที่ 15 มกราคม 2551 ณ ศาลอาญานบุรี

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ต้องดูหลายองค์ประกอบ ถ้าพูดถึงแนวทาง เห็นว่าน่าจะเป็นแนวทางที่ถูกต้อง เพราะในต่างประเทศ จะพยายามแยกศาลให้กระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ เนื่องจากสะดวกต่อการที่ประชาชนจะเข้าถึงศาล สะดวกต่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เพราะฉะนั้นระยะทางในการเดินทางถือเป็นส่วนหนึ่งของการที่ประชาชนจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ในส่วนของศาลอาญานบุรี เดิมมีเขตอำนาจ ๕ เขต ครอบคลุมพื้นที่ไปถึงปิ่นเกล้า ดลิ่งชัน ประชาชนที่มีคดีอยู่ในบริเวณดังกล่าว กว่าจะเดินทางมาถึงที่ศาลอาญานบุรี ซึ่งตั้งอยู่ที่ซอยกำนันแมน ถนนเอกชัย ระยะทางไกลมาก เพราะฉะนั้นแนวทางนี้ถ้าอย่างไรมันจะให้ประชาชนเดินทางโดยสะดวกซึ่งประเด็นที่สำคัญ ขณะเดียวกันในกรุงเทพฯ มีศาลอาญาใหญ่อยู่ 3 ศาล คือ ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญานบุรี แต่พื้นที่ของกรุงเทพฯ กว้างขวางมาก จำนวนประชากรมาก ปัจจุบันมีสิบกว่าล้านคนขึ้นไปแล้ว หากมีเฉพาะสามศาลมาเป็นหลักในการพิจารณาคดีอาญาทำให้ศาลต้องมีขนาดใหญ่ และปัจจุบันอาคาร สถานที่ หากยังเป็นอยู่เดิม ไม่สามารถขยายเพื่อรองรับปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลได้ เพราะฉะนั้นหากแยกศาลให้มีหลายๆ แห่งก็ไม่จำเป็นต้องรื้อตึกเดิมเพื่อสร้างตึกที่มีขนาดใหญ่เกินไป แต่ให้มองถึงอนาคตว่าจะรองรับได้กี่ปี ยิ่งพอทำได้ แต่เมื่อสร้างตึกใหญ่เพียงตึกเดียวเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของประชากรที่เพิ่มขึ้นเร็วเกินไป ตึกเดียวในที่สุดแล้วรองรับไม่ทั่วถึง รองรับไม่ทันกับจำนวนประชากรที่จะมีเพิ่มขึ้น จุดนี้จึงเล็งได้ที่จะต้องมีการหาสถานที่ใหม่ทำให้ศาลเล็กลง เพื่อรองรับปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาล

ในเชิงของอาคารสถานที่ เห็นด้วยข้อหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันการที่ทำอะไรก็ตาม ทำโดยปัจจุบันทันด่วนรวดเร็วหรือว่าเร่งด่วน จะต้องพิจารณาหลายๆ ด้าน เพราะโครงสร้างของศาลมีหลายด้านที่อาจได้รับผลกระทบ เช่น บุคลากร โครงสร้าง หมายถึง การบริหารการบังคับบัญชา อาจจะกล่าวต่อไป แต่กระทบกับโครงสร้างการบังคับบัญชาของศาล โครงสร้างหลักของการทำงาน โครงสร้างของการจัดที่พักที่อยู่อาศัยของบุคลากรทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพราะฉะนั้นหากจะตั้งศาลจังหวัดหรือยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ต้องเตรียมทุกอย่างให้พร้อมก่อน ถ้าพร้อมแล้วจะเป็นไปได้ และจะเหมาะสม แต่หากไม่พร้อมอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารงานและกระบวนการยุติธรรมค่อนข้างมาก

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

เรื่องอัตรากำลัง การขาดโครงสร้างของผู้พิพากษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะต้องพิจารณา

อีกส่วนหนึ่งคือ การดำเนินการเรื่องอะไรก็ตาม เพื่อไม่ให้กระทบถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน ต้องเข้าใจว่า การดำเนินการโดยเร่งด่วนเพื่อจัดตั้งศาลจังหวัดขึ้นมา ยกตัวอย่างเช่น ศาลจังหวัดดลิ่งชัน ปรากฏว่าผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ในการบริหารงานอยู่ในระดับหัวหน้าศาล ในขณะที่ศาลอาญานบุรีอยู่ในระดับอธิบดีผู้พิพากษา การเป็นอธิบดีศาลได้ต้องมีประสบการณ์การทำงานมาแล้วเป็นอย่างดี และยังมีรองอธิบดี ซึ่งเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผ่านหัวหน้าศาลมาเป็นหัวหน้าศาลในกรุงเทพฯ แล้วหลายปี มีประสบการณ์สูงเข้ามาช่วยงาน ในด้านอัตรากำลังซึ่งมีผลกระทบ ทำให้มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน เราต้องไม่ลืมว่าการเร่งทำอะไรไป ผลปรากฏว่ามีคดีไหลเข้าสู่ศาลทุกวัน เมื่อประชาชนต้องการความยุติธรรมที่เท่าเทียมกัน แต่ปรากฏว่าในระยะหนึ่งศาลมีคนที่มีประสบการณ์น้อย มองภาพน้อย นำศาลเล็กขึ้นมาทำให้เป็นศาลใหญ่ เพราะฉะนั้นทุกอย่างย่อมไม่มีความพร้อม ในที่สุดแล้วช่วงระยะเวลาก่อนที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีมาตรฐานเท่ากับศาลใหญ่ๆ ต้องใช้เวลานานพอสมควร ผลจึงกลายเป็นว่าประชาชนที่ใช้บริการของศาลในช่วงเวลานั้นเท่ากับว่าได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกับศาลใหญ่ๆ ศาลอื่น ซึ่งมีบุคลากรที่มีประสบการณ์มากกว่า ต้องมองภาพอีกอย่างที่ว่า ประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกันควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ศาลในเขตของเมืองชั้น ศาลแขวงโดยเฉพาะในกรุงเทพฯ จะมีความยุ่งยากซับซ้อน ต้องการบุคลากรผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์สูง แต่เมื่อผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์น้อยกว่าไป แม้ว่าจะมีศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา แต่ไม่ไปรอให้ถึงศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาพิจารณา เหตุใดไม่ให้ศาลชั้นต้นซึ่งมีผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์มากช่วยแก้ไขปัญหาดังแต่ต้นเพราะขณะนี้กลายเป็นว่าประชาชนได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิด
กระทบในด้านใดบ้าง

- ปริมาณและสถิติคดี

ด้านปริมาณคดี มีตัวเลขคือ เดิมศาลอาญาธนบุรีในปี 2544 คดีรับใหม่ 16,000
ในปี 2545 ลดลงเหลือ 10,000 คดี ในปี 2546 ลดลงมาแล้ว 8,300 คดี สาเหตุอาจเป็นเรื่อง
ผู้ต้องหาเสียดิต ซึ่งมีการใช้มาตรการในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ปริมาณคดีจึงลดลงไป
ต่อมาปี 2547 คดีลดลงไปอีก 5,000 - 6,000 คดี ปี 2549 ประมาณ 6,000 คดี เป็นมาตรฐาน
หลังจากที่มีการใช้กฎหมายในเรื่องมาตรการในการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด อาจจะมีกฎหมายอื่นด้วยที่แยก
กระทำความผิดไปอีกส่วนหนึ่ง เมื่อถึงปีนี้ต้องมองว่าปี 2550 คดีที่แยกศาลจังหวัดตั้งชั้นออกจาก
ศาลอาญาธนบุรี นำเขตอำนาจของศาลอาญาธนบุรีไปบางส่วน คดีปี 2550 ลดลงเหลือ 4,649 คดี
ก็ต้องไม่ลืมว่า 4,649 คดีนั้น รวมคดีที่มีเขตอำนาจศาลเดิมตั้งแต่เดือนมกราคม กุมภาพันธ์ มีนาคม
จะเมษายนบางส่วนไป หลังจากนั้นจึงเป็นคดีในเขตอำนาจศาลใหม่ รวมแล้ว 4,669 คดี เพราะฉะนั้น
ปริมาณคดีลดลงแน่นอน เพราะว่าศาลอาญาธนบุรีถูกตัดเขตอำนาจศาลจากเดิม 15 เขต เหลือปัจจุบัน
เพียง 7 เขตการปกครอง ได้แก่ คลองสาน ธนบุรี จอมทอง ราชบุรี วรรณะ บางบอน ท่งครุ บางขุนเทียน
คดีคือบริเวณนี้คือบริเวณใกล้ที่ตั้งของศาล ศาลจะอยู่ตรงนี้ อยู่กึ่งกลางของประชาชนที่จะเข้าสู่
กระบวนการของศาล แต่ว่าขณะนี้ปริมาณคดีปี 2551 คาดว่า 4,600 คดี ส่วนปีหน้า 2552 คงไม่เกิน
500 คดี เพราะว่าเขตอำนาจลดลง เพราะว่าเขตอำนาจปี 2551 ได้รวมถึงเขตอำนาจเดิมด้วย แล้วคดี
ใหญ่เท่าที่จะเป็นคดียาเสพติดเป็นหลัก ส่วนคดีเกี่ยวกับกฎหมายอาญา จะเป็นเรื่องของหลักทรัพย์
และความผิดต่อร่างกาย

- บุคลากร

จากเดิมข้าราชการตุลาการมี 85 คน มีผู้บริหาร 5 คน ผู้บริหารคืออธิบดีและ
รองอธิบดี และเลขาธิการอาวุโสมากกว่า 12 คน ปัจจุบันเหลือ 9 คน ลดลงไป 3 คน หัวหน้าคณะจาก
ปี 14 คน เหลือ 8 คน ลดลงไป 6 คน ผู้พิพากษาจากเดิม 17 คน เหลือ 15 คน ลดลงไป 2 คน
ผู้พิพากษาประจำศาล คือ ผู้ช่วยที่ได้รับโปรดเกล้าฯ ซึ่งอยู่ได้ไม่นาน จากเดิม 23 คน เหลือ 14 คน
ลงไป 9 คน เป็นที่เข้าใจว่าอัตรากำลังของผู้พิพากษาเมื่อแยกเขตอำนาจออกไป จำนวนผู้พิพากษา
จะต้องลดลงไปด้วย แต่ต้องอย่าลืมว่าพอลดลง ปริมาณคดีของเดิมจำนวนมากจริง แต่ว่าจำนวน
ผู้พิพากษาไม่เพียงพออยู่แล้ว เมื่อตัดจำนวนผู้พิพากษาออกไป ต้องยอมรับว่าช่วงสามสี่เดือนที่ผ่านมา
จากที่แยกเขตอำนาจให้ศาลจังหวัดตั้งชั้นไป ศาลอาญาธนบุรีได้ลดจำนวนผู้พิพากษาลงไป
โดยเป็นผู้พิพากษาที่เหลืออยู่ต้องทำงานหนักขึ้น เพราะว่ายังมีปริมาณคดีที่เข้าสู่ศาลมีมากอยู่
เดิม เมื่อเทียบสัดส่วนกับจำนวนผู้พิพากษาที่เหลืออยู่ เพราะฉะนั้น ปริมาณคดีในช่วงต้นค่อนข้างมี

ปัญหาเยอะ เพราะว่ามีคดีค้างอยู่เยอะ จุดนี้มีผลกระทบ ข้าราชการศาลยุติธรรมของเดิมมี 98 คน ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงเพราะว่าเจ้าหน้าที่ถึงแม้ว่าปริมาณงานคดีลดลงก็ตาม แต่ว่าการทำงานในส่วนที่เกี่ยวข้องยังมีกระบวนการเช่นเดิม จากเดิม 98 คน เหลือ 95 คน ผู้บริหารก็ยังเหมือนเดิม ข้าราชการศาลยุติธรรม 70 คน เหลือ 68 คน ไปช่วยศาลอื่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 21 คน คงเดิม ลูกจ้างชั่วคราว เปลี่ยนลดจาก 6 คน เหลือ 5 คน ซึ่งใกล้เคียงกับตัวเลขเดิม

- การบริหารจัดการคดี

เมื่ออัตรากำลังลดน้อยลง จะมีผลกระทบกับการพิจารณาคดีต่อเนื่อง ซึ่งก็คือ การที่เรานัดคดีความไต่สวนหน้าแล้ว โดยจัดเป็นตารางช่องทางหนึ่งคล้ายๆ กับว่าวันหนึ่งเรากำหนดให้สิบห้าทาง หมายถึงว่า วันนั้นจะมีการพิจารณาคดีสิบห้าคดี แต่เมื่อปรากฏว่าผู้พิพากษาบางท่านย้ายไป ทำให้คดีที่กำหนดไต่สวนหน้าแล้ว ใส่ไว้สิบห้าคดีต่อวัน จำนวนผู้พิพากษาย้ายไปบางส่วน อัตรากำลังมีจำนวนลดลง เพราะฉะนั้น ผู้พิพากษาที่จะต้องทำคดีสิบห้าคณะ สมมติว่าเหลือเพียงสิบคณะ แต่ก็จะต้องพยายามจัดห้าคดีนั้นแทรกให้กับผู้พิพากษาที่มีอยู่ให้ได้ เพราะไม่สามารถเลื่อนคดีได้ ผลกระทบคือ การพิจารณาคดีต่อเนื่องส่วนใหญ่ มักจะนัดคดีนั้นทั้งวัน แทรกคดีอื่นค่อนข้างยาก เพราะว่าผู้พิพากษาจะนั่งพิจารณาคดีตลอดทั้งวัน เนื่องจากมีการกำหนดเวลาไว้แน่นอน ทนายความคนนี้ต้องใช้เวลาในการสืบพยานนานเท่าไร จึงเกิดผลกระทบ คือทำให้คดีที่ซับซ้อนไม่อาจนัดพิจารณาได้ หรือว่าพิจารณาได้ในวันนั้น อาจจะไม่สิ้นสุดในวันนั้นได้ คดีต้องเลื่อนไปอีก อย่างไรก็ตาม ขณะนี้เป็นช่วงเริ่มต้น พอถึงช่วงเดือนเมษายนอาจจะมีความชัดเจนในทางปฏิบัติมากขึ้น

- ระยะเวลาในการพิจารณาคดี

ในช่วงเริ่มต้นต้องยอมรับว่า ต้องขอความร่วมมือผู้พิพากษาให้ผู้พิพากษาท่านทำงานหนักขึ้น และมีผลกระทบอีกประการหนึ่ง คือ บางคดีปกติตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมปี 2540 ต้องพิจารณาคดีบอรรถคณะคือผู้พิพากษาต้องนั่งพิจารณา บางครั้งถ้านัดซ้อนไปผู้พิพากษาคงคุยกับทางตุลาการว่า ตัวความยอมรับได้ไหม ขอความยินยอมที่จะให้ผู้พิพากษานั่งพิจารณาท่านเดียว นั่งสืบพยานท่านเดียว เพื่อจะให้คดีที่นัดซ้อนสามารถดำเนินการสืบพยานไปได้ แต่ทั้งนี้วิธีดังกล่าวไม่ได้ทำทุกคดี เป็นเฉพาะกรณีพิเศษเท่านั้น ซึ่งตัวความมักยอมรับเพราะต้องการให้คดีเสร็จ ผู้พิพากษาเองถึงแม้จะไม่ได้นั่งพร้อมกัน ท่านก็สืบเฉพาะบางปาก ตัวความก็ยอมเพื่อให้คดีเสร็จไปได้ แต่ว่าช่วงปีนี้เป็นต้นไป ปีเดือนมีนาคม การแก้ไขปัญหาน่าจะดีขึ้น ทำให้ดีขึ้นได้ ของศาลอาญาธนบุรีนัดคดีจนถึงเดือนปัจจุบัน ก็กำลังอยู่สามารถนัดให้ถึงเดือนกรกฎาคมปีนี้นี้ซึ่งถือว่าเร็ว ไม่ช้า 6 เดือนทุกคดีที่เข้าสู่ศาลที่ค้างอยู่ จะต้องพิจารณาให้เสร็จภายในเดือนกรกฎาคม

- สถานที่

ประเทศไทยมีปัญหาเรื่องงบประมาณด้านอาคารสถานที่ เดิมตึกศาลอาญาธนบุรีสร้างเมื่อปี 2520 30 กว่าปีแล้ว เพราะฉะนั้นตึกศาลอาญาธนบุรีที่เห็นที่ใหญ่ เพราะประกอบด้วยศาลแพ่งกับศาลอาญา ต้องแบ่งส่วนกันคนละฝาก จะเห็นได้ว่าตึกนี้สร้างขึ้นมาเพื่อรองรับคดีที่จะเกิดในอนาคตภายในระยะเวลาไม่เกินสิบปี แต่ปัจจุบันล่งเลยมาสิบปีแล้ว อาคารสถานที่เดิมแทบจะมีพื้นที่ไม่พออยู่แล้ว และปัจจุบันมีศาลอุทธรณ์ภาคเข้ามาขอใช้สถานที่ด้วย ศาลอุทธรณ์ภาคเข้ามาอยู่ชั้นหก และได้ขอแบ่งส่วนห้องพิจารณาที่แทบจะไม่เพียงพออยู่แล้วออกไปอีก เพราะฉะนั้น การยกฐานะศาลแขวงดลิ่งชันไปเป็นศาลจังหวัดดลิ่งชันนั้น มีผลดีกลับอาคารสถานที่เดิม เพราะปัจจุบันอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ หากยกฐานะศาลแขวงออกไปเป็นศาลจังหวัดดลิ่งชัน ตั้งเขตอำนาจของศาลเดิมไป จะเป็นผลดีคือ อัตรากำลังลดลงและมีพื้นที่เพียงพอสำหรับผู้พิพากษาที่มีอยู่ แต่ปัญหาคือ เมื่อของเดิมเป็นปัญหาถึงขั้นวิกฤติเกี่ยวกับสถานที่รองรับผู้พิพากษาซึ่งทำงานที่มีไม่เพียงพออยู่ดีไม่ว่าจะเป็นห้องทำงานหรือบัลลังก์

- ความอาวุโสของผู้บริหารศาล

เป็นประเด็นสำคัญที่สุด ในส่วนของศาลอาญาธนบุรีซึ่งจัดเป็นศาลใหญ่ ระดับผู้พิพากษาที่จะมาเป็นผู้บริหารต้องผ่านการเป็นหัวหน้าศาล ต้องมีประสบการณ์ หัวหน้าศาลต้องผ่านการเป็นหัวหน้าคณะในศาลในกรุงเทพมหานครพอสมควร เพราะฉะนั้น จะมีความอาวุโสค่อนข้างสูง และในปัจจุบัน ตามกฎหมายใหม่ยังต้องการให้ผู้พิพากษาระดับศาลอุทธรณ์มาปฏิบัติงาน เนื่องจากศาลในกรุงเทพฯ เป็นศาลที่มีคดีซับซ้อนและทุนทรัพย์สูง เป็นคดีที่มีความยุ่งยาก และผู้บริหารเป็นเพียงระดับหัวหน้าศาลเท่านั้นโดยไม่มีระดับรองมาช่วยเหลือ อาวุโสต่ำ ประสบการณ์น้อย เมื่อกำหนดระดับหัวหน้าศาลอาวุโสระดับไม่ค่อยสูงมากต้องมองภาพศาลเดิม ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ผู้พิพากษาที่อยู่ภายใต้ระดับเป็นผู้ได้บังคับบัญชาอธิบดี ก็มีหัวหน้าคณะมาแล้ว หัวหน้าคณะต่างมีประสบการณ์จากหัวหน้าศาลมาแล้วทั้งนั้น ผ่านประสบการณ์มาแล้วยังเป็นหัวหน้าคณะอยู่ แต่ที่ศาลจังหวัดดลิ่งชันนั้น เพิ่งจะเป็นหัวหน้าศาล ผู้พิพากษาที่จะทำคดีพวกนี้จึงมีอาวุโสน้อยมาก หากเทียบประสบการณ์ระหว่างผู้พิพากษาที่อยู่ในศาลอาญาธนบุรี ศาลใหญ่เดิมกับศาลจังหวัดใหม่ จะเห็นว่ามี ความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพราะการที่ผู้พิพากษามีประสบการณ์ไม่เพียงพอหรือไม่เท่ากัน จะกลายเป็นว่าประชาชนได้รับการปฏิบัติจากศาลอย่างไม่เท่าเทียมกัน เพราะหากคดีอยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาธนบุรีจะได้รับการดูแลหรือได้รับความเป็นธรรมมากกว่าศาลจังหวัดดลิ่งชัน ประสบการณ์ที่ต่างกันมีผลต่อการให้ความยุติธรรม จึงเป็นจุดอ่อนที่สมควรต้องรีบแก้ไข

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

เห็นด้วยที่มีการยกฐานะศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัด แต่ทุกอย่างต้องเตรียมการให้พร้อม และให้มองว่ามีผลกระทบเรื่องใดบ้าง และต้องอุดช่องว่างของทุกปัญหาที่จะเกิดขึ้นให้ได้ แต่ขณะนี้เห็นว่าเจตนาดีที่จะยกฐานะศาลแขวงให้เป็นศาลจังหวัด เพื่อให้ประชาชนเดินทางเข้าสู่ศาลได้อย่างทั่วถึง กลายเป็นว่าเปิดปัญหาอื่นขึ้นมาอีกหลายๆ จุด

10. บทสัมภาษณ์ นายวิบูลย์ ศุภสกุลอาภาพิบูล รองอธิบดีศาลอาญาธนบุรี
วันที่ 15 มกราคม 2551 ณ ศาลอาญาธนบุรี

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ก่อนจะตอบปัญหาข้อนี้ เข้าใจว่าสาเหตุที่มีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนที่มีคดีซึ่งอัตราโทษสูงเกินจำคุก 3 ปี หรือว่าเป็นคดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์เกิน 300,000 บาท ประชาชนจะได้เดินทางไปยังศาลแขวงซึ่งใกล้กว่าศาลจังหวัด สำหรับคำถามที่ว่าเห็นด้วยหรือไม่ คิดว่าไม่เห็นด้วย เนื่องจากยังมีความไม่พร้อมในการปรับโครงสร้างของงานธุรการและงานผู้พิพากษาให้เท่าเทียมกับศาลจังหวัด

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ข้อดี คือเพื่อประโยชน์ของประชาชนในการเดินทางไปศาล

- ท่านคิดว่า การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

ในเรื่องปริมาณคดี เรื่องบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของงานธุรการ ส่วนของงานพิพากษา การบริหารจัดการคดีที่ศาลแขวงจะต้องรับภาระเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย แต่เมื่อเทียบกับศาลแล้ว จะทำให้มีคดีมากเกินไป เนื่องจากก่อนที่จะเปิดทำการหรือยกฐานะศาลแขวงให้เป็นศาลจังหวัด ไม่ได้มีการเตรียมการในเรื่องการปรับโครงสร้างของศาลแขวงเดิมให้ทัดเทียมกับศาลจังหวัดในกรุงเทพฯไว้ก่อน จึงมีปัญหากับปริมาณคดีที่หลั่งไหลเข้ามาเทียบเท่ากับศาลจังหวัด ทำให้ปริมาณงานกับบุคลากรไม่สอดคล้องกัน ส่งผลกระทบไปถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นงานของธุรการ หรือการพิจารณาพิพากษาคดี อาจทำให้ขาดความละเอียดรอบคอบในการทำงาน และการตัดสินใจ ซึ่งจะกระทบต่อมาตรฐานการทำงานของผู้พิพากษาในภาพรวม ผลกระทบในด้าน

ระยะเวลาเมื่อบุคลากรขาดแคลน ปริมาณคดีเพิ่มขึ้น มีผลกระทบแน่นอนเกี่ยวกับระยะเวลาในการพิจารณาคดี เพราะอย่างขณะนี้ก่อนจะเข้าสู่ตำแหน่งรองอธิบดีได้ต้องเป็นทวิเตอร์มาตั้งแต่รุ่น 36 ปัจจุบัน 54 รุ่น 55 กำลังจะเข้ามาก็เป็นทวิเตอร์มาเป็นสิบปี มีลูกศิษย์ลูกหาอยู่ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดมากมาย เคยพบเคยคุยกันอย่างรุ่นล่าสุด รุ่น 51 ที่อยู่ศาลจังหวัดดลิ่งชันก็ดี ศาลจังหวัดพระโขนงก็ดี จะได้รับผลสะท้อนกลับค่อนข้างเยอะ เพราะต้องรับผิดชอบงานเป็นจำนวนมาก ปริมาณงานไม่เหมาะสมกับจำนวนคน และในส่วนของธุรการ เนื่องจากธุรการศาลแขวงจะปฏิบัติหน้าที่ในส่วนเฉพาะของงานศาลแขวง แต่เมื่อปรับฐานะหรือยกฐานะเป็นศาลจังหวัดแล้ว จึงขาดความรู้ความเข้าใจของจำนวนหรืออัตราธุรการเพิ่ม สำนักงานศาลก็ไม่อาจเตรียมการหรือจัดการได้ทันจึงเป็นปัญหาลูกโซ่ต่อฝ่ายธุรการทำงานได้ไม่เต็มที่ ผู้พิพากษาก็ทำงานได้ไม่เต็มที่ ภาพรวมทั้งหมดได้รับผลกระทบ

ในส่วนสถานที่ศาลจังหวัดดลิ่งชันก็ดี ศาลจังหวัดพระโขนงก็ดี เท่าที่รับรู้รับฟังมายังไม่พบปัญหาเรื่อง ห้องทำงาน เรื่องตารางมีปัญหาก็ยังบัลลังก์มีคนไม่พอ เมื่อคนไม่พอ แต่ตามรัฐธรรมนูญไม่กำหนดว่าผู้พิพากษาต้องนั่งพิจารณาคดีกี่คน คือ 2 คน แต่สภาพปัจจุบันที่ศาลจังหวัดดลิ่งชันกับศาลจังหวัดพระโขนงที่เผชิญอยู่คือการนั่งพิจารณาไม่ครบองค์คณะ เหตุที่ไม่ครบองค์คณะมาจากปริมาณผู้พิพากษาที่ไม่เพียงพอ ปริมาณคดีมาก บังคับให้หัวหน้าศาลต้องจ่ายคดีให้ผู้พิพากษาเต็มอัตรา ตัวอย่างเช่น ศาลจังหวัดพระโขนงจ่ายคดีแขวงให้ทำแต่ละวัน 15 เรื่อง ในภาคเช้าต่อคนต่อวัน ภาคบ่ายต้องทำคดีจังหวัดคือคดีที่ต้องสืบพยานซึ่งใช้เวลานาน ปัญหาดังกล่าวเมื่อได้รับรู้แล้วไม่ค่อยสบายใจเท่าที่รู้มาไม่ว่าศาลจังหวัดดลิ่งชันหรือศาลจังหวัดพระโขนง ปีนี้ผู้พิพากษาขอย้ายทั้งหมดรวมทั้งหัวหน้าศาลเพราะว่าทำงานไม่ไหว

ความอาวุโส จุดนี้มีผลกระทบตรงที่ว่าโครงสร้างเดิมของศาลจังหวัดกับโครงสร้างเดิมของศาลแขวงไม่เท่าเทียมกัน โครงสร้างเดิมของศาลจังหวัดเป็นโครงสร้างที่รวมเอาผู้มีอาวุโสหรือผ่านทางด้านหน้าศาลอย่างศาลจังหวัดมาแล้ว กลับเข้ามาเป็นหัวหน้าคณะในศาลจังหวัดในกรุงเทพมหานคร แต่ศาลแขวงเป็นหัวหน้าศาลที่ยังอาวุโสน้อยกว่าหัวหน้าคณะในศาลจังหวัด เมื่อไม่มีกรเตรียมการ ไม่ได้มีการปรับโครงสร้างของศาลจังหวัด ซึ่งปริมาณคดีไหลไปที่ศาลแขวงที่ได้รับการยกฐานะเป็นศาลจังหวัด ไม่มีการปรับโครงสร้าง ปรับคน ปรับธุรการ เมื่อไม่ปรับโครงสร้างใหญ่หรือปรับใหญ่แล้ว ผู้มีอาวุโส ผู้มีความรู้ความสามารถประสบการณ์การทำงานค่อนข้างมากจะรวมตัวกันอยู่ที่ศาลจังหวัดในกรุงเทพฯ ผู้ที่มีอาวุโสน้อยกว่า จำนวนคนน้อยกว่าจะไปรวมตัวกันอยู่ที่ศาลแขวง และเมื่อได้รับการปรับหรือการยกฐานะเป็นศาลจังหวัด และไม่มีการปรับอาวุโสของศาลเดิม ศาลจังหวัดใหญ่ก็ศาลแขวงเล็กกว่า เมื่อยกฐานะแล้วยังคงสภาพเดิม เมื่อคงสภาพเดิมถามว่าสิ่งใดเกิดขึ้นจะเห็นได้ชัดเจนว่า คดีที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่หลายเขตให้ขึ้นอยู่ในอำนาจของศาลจังหวัดดลิ่งชัน ซึ่งเมื่อเทียบปริมาณคดีแล้วเขตที่ไปอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดดลิ่งชันจะได้รับปริมาณคดีมากกว่าศาลอาญาธนบุรีเสียอีก เมื่อได้รับปริมาณคดีมากกว่าศาลอาญาธนบุรี ณ วันที่ 1 เมษายน 2551 ที่จะถึงนี้ เข้าใจว่าการปรับอัตรากำลังจะถูกตัดทอนเพื่อไปเพิ่มให้ศาลจังหวัดดลิ่งชัน แต่ปรากฏว่าสำนักงานศาลยุติธรรมยังคงกรอบอัตรากำลังเดิมของผู้พิพากษาเท่าเดิม จะทำให้เกิดผลคือ ผู้พิพากษาของศาลอาญาธนบุรี

ผู้คิดต้องพิจารณาน้อยลง เพราะคิดไปเพิ่มที่ศาลจังหวัดดลิ่งชัน เมื่อคดีของศาลอาญานบุรีน้อยลง ผู้ประกอบการกำลังผู้พิพากษาเท่าเดิม ทำให้ผู้พิพากษาทำงานน้อยลง ในทำนองกลับกันศาลจังหวัดดลิ่งชันปริมาณคดีไหลเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าสามเท่า แต่ปริมาณผู้พิพากษาคงเดิม ก็จะเกิดข้อแตกต่างในด้านความอาวุโส ที่มีตำแหน่งอธิบดีรองอธิบดีสามท่าน ศาลจังหวัดดลิ่งชันมีหัวหน้าศาลคนเดียว หัวหน้าศาลจังหวัดดลิ่งชันอาวุโสน้อยกว่ารองอธิบดีน้อยกว่ารองหัวหน้าคณะ น้อยกว่าที่ศาลอาญานบุรี ตามว่าปริมาณงานมากกว่า ความหลากหลายทางคดีมากกว่า อาวุโสน้อยกว่า ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า จึงกระทบหมดทั้งเรื่องบริหารจัดการคดี การบริหารคดี ระยะเวลาในการพิจารณาคดี เพราะว่าท่านเองค่อนข้างมีอาวุโสน้อย ความรอบรู้ประสบการณ์มีน้อย เชื่อว่าการทำงานของผู้พิพากษาจะทำได้ดี มีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดต้องอาศัยประสบการณ์ในการทำงานมาเป็นตัวช่วย ถ้าประสบการณ์น้อยแต่ต้องปกครองคดีถึง 10,000 – 20,000 คดี ค่อนข้างจะลำบาก และถึงแม้ว่าจะมีประสบการณ์มากแต่ว่าเป็นหัวหน้าศาลแขวงหรือศาลจังหวัดดลิ่งชันเพียงคนเดียว ไม่มีรองหัวหน้าศาล ไม่มีผู้ช่วยหัวหน้าศาล มีความเป็นไปได้ยากที่จะจัดการคดีทั้งหมดได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

เมื่อจะปรับโครงสร้างศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ต้องปรับโครงสร้างของศาลแขวงให้เทียบเท่ากับศาลจังหวัด โครงสร้างที่ว่าหมายถึง ปริมาณเจ้าหน้าที่ธุรการ ปริมาณผู้พิพากษา ปริมาณของบัลลังก์ วัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ในการพิจารณาคดี ถ้าปรับตรงจุดดังกล่าวได้ เพื่อรองรับปริมาณคดีที่ไหลเข้ามาถึงสองเท่า สามเท่าอย่างทีกล่าว การทำงานจะเกิดปัญหาน้อยลง และต้องเพิ่มพูนประสิทธิภาพความรู้ความเข้าใจในงานของศาลจังหวัดให้เจ้าหน้าที่ศาลแขวงได้รับรู้ เมื่อไม่เพิ่มพูนความรู้ให้เทียบเท่ากับเจ้าหน้าที่ธุรการของศาลจังหวัดก็จะเกิดปัญหา งานคดีก็ยังเป็นปัญหาอยู่ที่ไม่สามารถจัดการได้ดี และเรื่องความอาวุโสของผู้บริหารตามที่กล่าว อธิบดีศาลอาญานบุรี ควบคุมคดีและคนน้อยกว่าหัวหน้าศาลจังหวัดดลิ่งชัน กลายเป็นว่าหัวหน้าจังหวัดดลิ่งชันบริหารคนบริหารงานมากกว่าตำแหน่งอธิบดีของศาลอาญานบุรี ซึ่งมองแล้วว่าค่อนข้างจะแปลกกับหลักปฏิบัติของผู้พิพากษาคือความอาวุโส อาวุโสน้อยกว่างานน้อยกว่าอาวุโสมากกว่า งานผู้พิพากษาเป็นงานเฉพาะตัวซึ่งต่างคนต่างจะต้องทำ ไม่สามารถให้เสมียนให้เจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งมาล่วงรู้ได้เลย ต้องพิจารณาตั้งแต่ต้นจนจบ

41. บทสัมภาษณ์ นางสาวปชาบดี คำปาน รองอธิบดีศาลอาญานบุรี
วันที่ 15 มกราคม 2551 ณ ศาลอาญานบุรี

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ในขั้นตอนนี้ยังไม่เห็นด้วย เพราะว่าศาลอาญานบุรีถูกตัดเขตอำนาจไปให้ทางศาลแขวงในกรุงเทพฯ ทำให้งานในศาลที่เคยมีหรือเคยทำลดลง คดีลดลงแต่การใช้บุคลากรในศาลกลับใช้ได้ น้อยเพราะผู้พิพากษาจะมีมาก แต่อัตรางานลดลง ทำให้ไม่สามารถใช้ทรัพยากรบุคคลได้อย่างเต็มที่ ส่วนในทางกลับกัน หากมองด้านศาลแขวงที่จะยกฐานะเป็นศาลจังหวัดจะทำให้ปริมาณคดีเพิ่มขึ้น เพราะจะคดีพื้นที่ในศาลใหญ่เดิมลงไป ปริมาณคดีเพิ่มขึ้นแต่อัตรากำลังของผู้พิพากษาที่อยู่ปัจจุบันกลับมีเท่าเดิมหรือน้อยลง ทำให้ศักยภาพในการทำงานลดลง เพราะทรัพยากรบุคคลมีเท่าเดิม แต่ปริมาณงานเพิ่มขึ้น ความคิดไตร่ตรองหรือความรอบคอบในการทำงานก็ คือ ถ้าปริมาณคดีเพิ่มแล้ว เป็นธรรมดาในการใช้เวลาที่จะคิดไตร่ตรองหรือฟังคำพิพากษาจะน้อยลง เพราะเรื่องมีมาก ทำให้ขาดความรอบคอบ ทั้งๆ ที่คำพิพากษานั้นจะต้องให้ความเป็นธรรมกับประชาชนทั่วๆ ไป และที่สำคัญคือ ต้องแสดงให้เห็นประจักษ์แก่คนทั่วไป แต่เมื่อมีงานในความรับผิดชอบมากเกินไป จะเป็นผลเสียมากกว่าและที่สำคัญคือการตั้งศาลขึ้นมาแล้วยกฐานะเพื่อที่จะให้ความสะดวกในการทำงาน แต่ผลกลับเป็นภาระ คือจะสะดวกเฉพาะแต่ศาลที่แยกที่โดนตัดเขตอำนาจไป แต่ศาลที่ยกฐานะกลับไปเพิ่มภาระหน้าที่ ทำให้การทำงานหนักขึ้น ขาดความละเอียดรอบคอบและไม่แน่ว่าประชาชนจะได้รับความสะดวกสบาย เพราะแทนที่ต้องไปศาลที่อยู่ใกล้บ้าน กลับต้องไปทางศาลที่ยกฐานะขึ้นมา ซึ่งห่างไกลการทำงานของกระบวนการยุติธรรม ที่ไม่ว่าจะเป็นตำรวจที่มาขอหมายจับหมายค้น จะต้องเดินทางไกล การนำตัวผู้ต้องหาจากเรือนจำมาก็ไกล ตรงนี้เท่าที่เห็นปัญหาจึงยังไม่เห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ขณะนี้เห็นแต่ข้อเสีย ยังไม่เห็นข้อดี คือหากมองในข้อดี กลายเป็นว่าศาลใหญ่ที่โดนตัดเขตอำนาจไป จะทำงานน้อย ซึ่งไม่เกี่ยวกับประเด็น ส่วนข้อเสีย จากการใช้ดุลพินิจ หรือความคิดเห็นของผู้พิพากษาที่มองจากภาพรวม เห็นว่าศาลแขวงมีงานมากมายอยู่แล้ว เคยถามผู้พิพากษาที่เป็นลูกศิษย์ที่ไปทำงานที่นั่นวันละ 15 เรื่องคดีแขวงไม่เกี่ยวกับคดีของจังหวัด ครึ่งวันหลังต้องไปทำงานของศาลจังหวัดด้วย ซึ่งเป็นคดีต่อเนื่อง ผลการทำงานจึงไม่ดีเท่าที่ควร

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

- ทำให้ปริมาณคดีเพิ่มขึ้น
- ผลกระทบต่อบุคลากร ถ้าเป็นผู้พิพากษาต้องรับผิดชอบงานมากเกินไป ทำงานหนักเกินไปอาจก่อให้เกิดความบกพร่องขาดความละเอียดรอบคอบ และบุคลากรในด้านเกี่ยวกับธุรการไม่เพียงพอ เพราะการทำงานของธุรการเป็นการรองรับการทำงานของผู้พิพากษาอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งผู้พิพากษาอาจเพียงพอแต่พิจารณาคดี แต่ธุรการจะมีงานหลายๆ อย่างที่ต้องทำ เช่น การออกหมายการทำงาน การเก็บคดี การรับเก็บงาน ไม่เพียงพอ
- การบริหารจัดการคดี น่าจะล้มเหลว เพราะว่าคดีเยอะเกินไป ไม่สามารถจะบริหารจัดการได้
- ระยะเวลาในการพิจารณาคดียาวนานขึ้นเพราะเป็นผลกระทบต่อเนื่อง
- สถานที่เท่าที่ดูมาน่าจะสมบรูณ์อยู่ เพราะว่าบัลลังก์เหลือ แต่ผู้พิพากษาไม่เพียงพอ
- ความอาวุโสของผู้บริหารศาล คือ เมื่อยกฐานะขึ้นมวเป็นศาลจังหวัด จะทำให้ผู้บริหารศาลซึ่งเป็นหัวหน้าศาลจะอาวุโสเกือบจะเท่าเท่ากับอธิบดีศาล ซึ่งไม่น่าจะอาวุโส บางครั้งกลายเป็นว่าหัวหน้าศาลมีบทบาทมากกว่าอธิบดีที่อยู่ในเขตนั้นอย่างในเขตที่มีศาลอาญาธนบุรี เห็นว่าเรื่องอาวุโสนี้ยังไม่เหมาะสม

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ข้อคิดเห็นคือ ขณะนี้การวางระบบยังไม่ดีพอ ยังไม่มีการเตรียมการเพื่อรองรับการทำงานที่สมบูรณ์

12. บทสัมภาษณ์ นายสมเกียรติ เต็งสุวรรณ์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งกรุงเทพใต้
วันที่ 9 มกราคม 2551 ณ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ก่อนจะตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยนั้น ขอชี้แจงก่อนว่ากรุงเทพมหานครมีพื้นที่เป็นลักษณะพิเศษ คดีที่เกิดขึ้นจึงมีความสลับซับซ้อน ถ้ามีการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ประเภทคดีต่างๆ จะมารวมคละกันอยู่ในที่เดียวกันหมด หมายความว่า แทนที่จะเป็นศาลที่ทำงานพิเศษ ทำคดีพิเศษ ทำให้รวดเร็วขึ้น แต่เมื่อไปรวมกันอยู่ด้วยกัน ทำให้การแยกประเภทคดีแพ่งอาญาทำได้ยาก และการแยกคดีออกเป็นคดีศาลแขวงหรือศาลจังหวัดอีกประเด็นหนึ่ง ตรงนี้เห็นว่าถ้าแยกศาลแขวงกับศาล

จังหวัด น่าจะไม่เหมาะสมกับสภาพของศาลและสังคมในปัจจุบัน เพราะสภาพภูมิศาสตร์เมื่อคนหนาแน่นประเภทคดีบางประเภทซับซ้อน ทำให้คดีมีความซับซ้อน ส่วนใหญ่จะมีอัตราโทษสูง ควรจะตั้งศาลใหญ่ ประเภทศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมายกรุงเทพใต้ขึ้นมา โดยควรแบ่งออกเป็นศาลอาญากฎหมายกรุงเทพเหนือ ศาลแพ่งกรุงเทพเหนือขึ้นมาเป็นศาลซึ่งมีความชำนาญทำคดีที่มีโทษสูง ส่วนคดีศาลแขวงยังเห็นว่าน่าจะมีการตั้งให้มีศาลแขวงทุกในเขตจะเหมาะสมกว่า เพราะว่าจะช่วยกระจายประเภทคดีแบบเล็กน้อยออกไปให้ครอบคลุมถึงทุกพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

การแยกประเภทคดีทำได้ยาก การแยกประเภทคดีเมื่อจัดคดีหมวดหมู่ว่าเป็นคดีแพ่ง คดีอาญา คดีของศาลแขวง สามประเภทแล้ว การจัดระเบียบหรือการบริหารจะง่ายกว่ากัน เพราะฉะนั้นถ้ายกฐานะศาลแขวงให้เป็นศาลจังหวัดจะทำให้เกิดความสับสนในการทำงานมากกว่าเดิม และประเภทคดีต่างๆ ทำให้ทำงานยากขึ้น เพราะว่าคละกันอยู่ แยกไม่ชัดเจน

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

- ปริมาณคดี

เท่าที่ประสบมา ในปัจจุบันคดีของศาลแพ่งกรุงเทพใต้หลังจากการลดเขตอำนาจลงไปแล้ว เท่ากับว่าปริมาณคดีไม่ลดลงไป คงจะมากเกือบเท่ากับก่อนแยก คือประเภทคดีแยกไปเมื่อ 2 เมษายน 2550 จากนั้นจนถึงปัจจุบันปรากฏว่าประเภทคดีลดลงไปเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จากปี 2549 เพราะจากสถิติคดีเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2550 คดีรับใหม่เข้ามามีอยู่ 12,091 คดี ซึ่งแทบจะไม่ลดจากของเดิมสักเพียงใด ทั้งที่ปริมาณพื้นที่เขตรับผิดชอบลดลงไปมากกว่าครึ่งหนึ่ง แต่ปริมาณคดีไม่ลดลง จึงมีสาเหตุจากมูลคดีที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจยังคงอยู่ในพื้นที่นี้ และหากดูตามแผนที่เขียนไว้ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ที่ก่อนแยกมีพื้นที่คลุมทั้งหมด 7 เขต ถูกตัดเหลือ 4 เขต ปรากฏว่าพื้นที่ทางภูมิศาสตร์หายไปเหลือแค่ 1 ใน 3 แต่คดีไม่ลดลง เพราะว่าปัญหาส่วนมากเกิดในเขตพื้นที่ที่เหลือทั้งหมดเขตเศรษฐกิจจะคร่อมอยู่ตรงเขตคลองเตยกับเขตวัฒนา หาก 2 เขตนี้มาอยู่ในเขตของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ การส่งหมายจะสะดวกขึ้น กล่าวคือ แทนที่จะต้องขอให้ศาลอื่นทำให้แต่เมื่อจะทำด้วยตนเองกลับทำไม่ได้ ปัญหาเรื่องด้านการบริหารคดีคือ เกิดความล่าช้าในการส่งหมายข้ามเขต ทำเองไม่ได้ ต้องให้ศาลจังหวัดพระโขนงเป็นคนส่งให้ ทั้งๆ ที่คดีมาฟ้องที่นี่ และปริมาณคดีเศรษฐกิจคดีก็ไม่ได้อัตราลดลงไป แต่ในทางปฏิบัติปรากฏว่าศาลที่คาดว่าจะลดจำนวนคดีจะลดลงกลับไม่ลด แต่จำนวนอัตรากำลังถูกลดไป ทำ

ให้มีปัญหาในการทำงานเนื่องจากจำนวนบุคลากรขาดแคลน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ธุรการจะขาดอยู่พอสมควร เพราะคิดว่าคดีจะลดแต่ในความเป็นจริงแล้วไม่ลด

- บุคลากร

จำนวนบุคลากรถูกตัดทอนลดลงไป ผลกระทบปริมาณคดีจะลดลงหรือไม่ลดขึ้นอยู่กับประเภทคดี หากเป็นคดีแพ่งจะไม่ลด แต่เท่าที่ได้คุยกับอธิบดีศาลอาญากรุงเทพใต้ ทราบว่าคดีอาญาลดลงเพราะว่ามูลฐานที่เป็นเขตอำนาจศาลต่างกันคือ คดีอาญาถือพื้นที่คดีเกิดเหตุเป็นเกณฑ์ แต่คดีแพ่งถือพื้นที่สัญญาเกิดเป็นเกณฑ์ ไม่เหมือนกัน ปริมาณคดีไม่แปรผกผันไปตามการแยกศาลออกไป เพราะฉะนั้นประเภทคดีถ้าแยกศาลจังหวัดก็กระทบเรื่องปริมาณคดีไม่ลดลงแน่นอนแต่บุคลากรต้องถูกตัดลดออกไป เมื่อคาดการณ์ว่าคดีจะลดลงจึงดึงบุคลากรออกไป แต่เมื่อปรากฏว่าคดีไม่ลดลงในความเป็นจริง กลับทำให้ขาดแคลนบุคลากรลงไป

- การบริหารจัดการคดี

แยกแยะปัญหาคดีได้ไม่ชัดเจน กล่าวคือ การบริหารจัดการคดี หมายความว่า ถ้าเป็นองค์คณะผู้พิพากษาที่ทำคดีที่มีทุนทรัพย์มากกว่าสามแสนที่อยู่ในห้องที่ศาลจังหวัดเป็นองค์คณะหนึ่ง แต่ถ้าเป็นของศาลแขวงเป็นอีกคณะหนึ่ง ทำให้ต้องคอยตรวจสอบ คอยเช็คดูว่าเป็นคดีประเภทใด ทำให้ศาลจัดองค์คณะลำบาก ทำให้การบริหารจัดการคดีต้องคอยแยกประเภทคดี ทำให้ไม่รู้ว่าเป็นศาลแขวง ศาลจังหวัด ต้องคอยตรวจสอบตลอดเวลา หากทำคดีแพ่งหรือคดีอาญาเพียงอย่างเดียว อย่างเช่นในปัจจุบัน จะทำให้จัดการได้ง่ายกว่าเพราะเมื่อคดีมาก็สามารถตรวจสอบได้เลยว่ารับได้หรือไม่ ทำต่อได้เลย แต่ถ้าเป็นศาลจังหวัดต้องตรวจสอบว่าเป็นคดีแพ่ง คดีอาญา หรือเป็นคดีแขวงด้วยหรือไม่ ซึ่งถ้าเป็นคดีมีโทษสูง ทำให้ยากลำบากต่อการบริหารจัดการ

- ระยะเวลาในการพิจารณาคดี

ถ้าเป็นศาลจังหวัดเมื่อแยกประเภทคดีเสร็จ จะเป็นคดีของศาลจังหวัดและคดีของศาลแขวงคละกันอยู่ ประเภทคดีจะไม่เท่ากัน ปกติคดีศาลแขวงส่วนใหญ่จะมีโทษเล็กน้อย แต่ถ้าเป็นคดีที่อยู่ศาลจังหวัดก็เหมือนกับของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ หรือศาลแพ่งธนบุรี การบริหารจัดการคดีประเภทโทษสูงจะต่างกับคดีแขวงเรื่องระยะเวลาในการพิจารณาคดี

- สถานที่

หากตั้งศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดในกรุงเทพฯ ปัญหา คือ จะหาพื้นที่ได้ยาก เพราะจะต้องสร้างเป็นศาลใหญ่ จะต้องจัดเตรียมให้สัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องขัง ศาลจังหวัดจะต้องใหญ่เพราะมีคดีเยอะ แต่หากเป็นศาลแขวง หากไปตั้งศาลแขวงในแต่ละเขตจะใช้พื้นที่ไม่มาก ใช้ห้องพิจารณาน้อยและแยกประเภทคดีชัดเจนกว่า น่าจะทำให้การบริหารงานเร็วกว่า เพราะโดยข้อจำกัดการจะตั้งศาลในกรุงเทพมหานครหาพื้นที่ได้ที่ยาก การตั้งศาลใหญ่เป็นศาลจังหวัด จะหาพื้นที่ยาก จึงเห็นว่าควรจะต้องศาลพิเศษใหญ่ๆ ขึ้นมาสัก 1 แห่งหรือ 2 แห่งไว้ให้ครอบคลุมหลายๆ เขตพื้นที่ ตั้งศาลแขวงให้กระจายอยู่ในแต่ละเขตมากที่สุดเพราะพื้นที่หายาก ไม่เหมือนต่างจังหวัด ต่างจังหวัดยังพอหาสถานที่ได้ง่ายกว่าในกรุงเทพฯ มาก

- ความอาวุโสของผู้พิพากษา

ความอาวุโสของผู้บริหาร ถ้าเป็นของศาลจังหวัดควรมีอาวุโสมากเพราะว่า ปัจจุบันนี้ผู้พิพากษามีอาวุโสไม่สูงมากทำให้การบริหารจัดการไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ยกตัวอย่าง ศาลจังหวัดพระโขนงที่คุมพื้นที่มากกว่าศาลแพ่งกรุงเทพใต้ แต่ผู้บริหารเป็นเพียงหัวหน้าศาล แต่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญกรุงเทพใต้เป็นอธิบดี ซึ่งมีอาวุโสแตกต่างกันมาก จะทำให้มองได้ว่าผู้บริหารศาลจังหวัดในกรุงเทพฯ มีอำนาจมากกว่าอธิบดี เพราะมีอำนาจทุกอย่างเหมือนศาลจังหวัดไม่ว่าจะออกหมายจับ หมายค้น แต่ผู้พิพากษาศาลที่อยู่ในศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญกรุงเทพใต้ มีอำนาจรวมกันถึงเท่ากับหัวหน้าศาลจังหวัด คือถ้าจะตั้งเป็นศาลจังหวัดหัวหน้าศาลต้องมีอาวุโสใกล้เคียงกับระดับอธิบดีหรือรองอธิบดี

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ไม่ควรยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด แต่ควรจะมีการกระจายศาลแขวงให้ครบทุกเขตการปกครองในกรุงเทพมหานคร เพราะการใช้พื้นที่ที่จะตั้งศาลแขวงจะน้อยกว่า การบริหารจัดการสามารถทำได้ง่ายกว่า และควรจัดตั้งศาลพิเศษอย่างศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญกรุงเทพใต้ขึ้นอีกให้ครอบคลุมพื้นที่หลายๆ เขตเพื่อให้มาช่วยกันทำคดีที่มากขึ้น

บทสัมภาษณ์ นายสิงห์ชัย ฤาษุดานันท์ รองอธิบดีศาลแพ่งกรุงเทพใต้
วันที่ 9 มกราคม 2551 ณ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของทางสำนักงานศาลยุติธรรมว่าต้องการที่จะจัดวางระบบศาลในกรุงเทพฯ อย่างไร เพราะหากทางศาลยุติธรรมต้องการที่จะให้ความสะดวกแก่ประชาชนที่จะเดินทางมาศาล ก็จะต้องใช้วิธีการยกฐานะศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัดแบบที่ทำอยู่ในขณะนี้ และยังจะต้องเปลี่ยนแปลงฐานะของศาลใหญ่ในกรุงเทพฯ ทั้งหลาย ยกเว้นศาลแพ่งและศาลอาญา รัชดาให้เป็นศาลจังหวัดทั้งหมด คงเหลือแต่ศาลแพ่ง ศาลอาญาที่รัชดาให้เป็นศาลใหญ่เพื่อคุมคดี นอกนั้นให้เป็นศาลจังหวัดทั้งหมด ถึงจะบรรลุเป้าหมายที่จะให้ความสะดวกแก่ประชาชนในการที่เดินทางมาศาลเท่ากับเป็นการกระจายแบ่งพื้นที่ในกรุงเทพฯ อย่างทั่วถึง

แต่ถ้าหากว่าศาลยุติธรรมไม่ได้มีเป้าหมายดังกล่าวโดยตรง การยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดอย่างเช่นที่ทำอยู่ทุกวันนี้ คิดว่าน่าจะผิดพลาดเพราะว่าการยกฐานะศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัดจะทำให้เกิดความสับสนของศาลในกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ จะมีทั้งศาลใหญ่ ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี ซึ่งศาลใหญ่เหล่านี้ จะมีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะ ตัวอย่างเช่น ศาลแพ่งก็จะทำแต่คดีแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ก็ทำแต่คดีแพ่ง ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ก็ทำแต่คดีอาญา แต่ในขณะเดียวกันไปยกฐานะศาลแขวงขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด ซึ่งสามารถทำได้ทั้งคดีแพ่งคดีอาญาและคดีศาลแขวง แบบนี้ประชาชนจะเกิดความสับสน และฐานะของศาลแขวงที่ได้รับการยกฐานะเป็นจังหวัดก็เหลื่อมล้ำกับศาลจังหวัดที่มีอยู่ เพราะศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นมาก็ทำได้ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา ความสำคัญของศาลจังหวัดที่ยกขึ้นมามีความสำคัญมากกว่าศาลใหญ่เดิมด้วยซ้ำ ตัวอย่างเช่น ถ้าพูดถึงขณะนี้ ศาลจังหวัดพระโขนงมีความสำคัญมากกว่าศาลแพ่งกรุงเทพใต้หรือศาลอาญากรุงเทพใต้เสียอีก ทั้งในแง่ของปริมาณคดีในแง่ของความสามารถที่จะทำคดีได้ทั้งแพ่งและอาญา สูงกว่าทั้ง 2 ด้าน แต่ในขณะเดียวกันศาลจังหวัดพระโขนงมีฐานะเป็นเพียงศาลจังหวัด ซึ่งมีผู้พิพากษาหัวหน้าศาลรับผิดชอบเท่านั้น เป็นผู้บริหารราชการซึ่งมีคนเดียวแต่มีความรับผิดชอบสูง แต่ในขณะที่ศาลใหญ่มีอธิบดี 1 คน รองอธิบดีอีก 3 คน บางศาลอาจจะมีแต่งตั้งผู้ช่วยมาอีก ศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีผู้ช่วยเพิ่มมาอีก 2 คน รวมแล้วผู้บริหารของศาลมีถึง 6 คนมาช่วยกันทำคดี เฉพาะคดีแพ่งยังแทบจะเต็มความสามารถของแต่ละท่านเลยทีเดียวยังและผู้พิพากษาหัวหน้าศาลท่านเดียวจะรับผิดชอบคดีของทั้งศาลแขวงและศาลจังหวัดพระโขนงได้อย่างไร

ดังนั้น แนวทางที่สำนักงานศาลยุติธรรมดำเนินการอยู่ ณ ขณะนี้จึงไม่ชัดเจน สำนักงานศาลยุติธรรมเองต้องหาเป้าหมายให้ได้ชัดเจนเสียก่อนว่าต้องการจะให้ศาลในกรุงเทพฯ เป็นไปในแนวทางใด หากว่าต้องการให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการเดินทางมาศาลต้องยกฐานะศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัดทั้งหมด แล้วต้องปรับฐานะศาลอื่นๆ ยกเว้นศาลแพ่งและศาลอาญาให้ลงเป็นศาลจังหวัดด้วย จึงจะได้รับประโยชน์ แต่ถ้าหากไม่ต้องการในแง่ นั้นต้องกลับไปเป็นแบบเดิม คือ ฐานะของศาลใหญ่ไว้โดยไม่ต้องยกฐานะศาลแขวงขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด แต่เพิ่มแบ่งเขตศาลแขวงให้มากขึ้นให้กระจายให้มากขึ้น ลักษณะนี้จึงจะสอดคล้องกับสภาพที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

การยกฐานะขึ้นเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีตามที่ระบุไว้ในหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติยกฐานะฯ กล่าวคือเพื่อความสะดวกแก่ประชาชน ซึ่งตรงจุดนี้เห็นด้วย แต่หากว่าเน้นในข้อนี้อย่างที่กล่าว ต้องเปลี่ยนฐานะศาลใหญ่ในกรุงเทพฯ ทั้งหมดให้เป็นศาลจังหวัด ส่วนข้อเสียคือทำให้ระบบศาลใหญ่ในกรุงเทพฯ เสียไปอย่างที่กล่าวมา

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

- ปริมาณคดี/สถิติคดี

หากมองในแง่ของปริมาณคดีของศาลแพ่งกรุงเทพใต้หลังจากที่ศาลจังหวัดพระโขนงยกฐานะขึ้นเป็นศาลจังหวัดแล้ว ไม่ได้ส่งผลกระทบอย่างไรต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ เพราะว่าปริมาณคดีแพ่งที่เกิดขึ้นหลังจากยกฐานะขึ้นมาแล้วเมื่อประมาณเดือนเมษายน 2550 จนถึงปัจจุบันคดีเทียบกับปีก่อนๆ หน้านั้น ปริมาณคดีไม่ได้ลดลง เพราะฉะนั้นการยกฐานะศาลแขวงดลิ่งชัน และศาลแขวงพระโขนงขึ้นเป็นศาลจังหวัดไม่ได้มีผลกระทบอย่างไรกับศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ไม่ได้ทำให้คดีลดลงในแง่ของปริมาณคดี แต่อาจจะได้รับผลกระทบในส่วนของคดีอาญา เพราะมีการแบ่งพื้นที่ไปคดีในส่วนที่ถูกแบ่งจะต้องไปขึ้นศาลที่ยกฐานะซึ่งจะได้รับผลกระทบ แต่ของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ไม่ได้รับผลตัวอย่างไรจากการยกฐานะขึ้น ปริมาณคดียังเท่าเดิม ผู้พิพากษายังต้องทำงานหนักเหมือนเดิม

- บุคลากร

ในเมื่อปริมาณคดีไม่ได้ลดลง บุคลากรยังต้องทำงานเท่าเดิม ทุกวันนี้ท่านผู้พิพากษาก็ยังมีปริมาณคดีใกล้เคียงกับก่อนหน้าที่จะมีการยกฐานะศาลจังหวัดพระโขนงขึ้น ยังใกล้เคียงกันอยู่แล้วทุกคนยังต้องทำงานกันหนักอยู่เช่นเดิม

- การบริหารจัดการคดี

ไม่ได้รับผลกระทบอะไรมาก เมื่อปริมาณคดีไม่ลดลง ท่านผู้พิพากษายังมีปริมาณงานใกล้เคียงกับของเดิม การบริหารจัดการยังเป็นไปในลักษณะเดิมก่อนหน้าที่จะมีการยกฐานะ

- ระยะเวลาในการพิจารณาคดี

ไม่ต่างไปจากเดิมสักเท่าไร ระบบการพิจารณาคดีของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ให้ระบบการพิจารณาคดีแบบต่อเนื่อง ซึ่งมีการกำหนดการพิจารณาเอาไว้อย่างชัดเจน และในเมื่อปริมาณคดีไม่ได้ลดลง ผู้พิพากษามีปริมาณคดีใกล้เคียงกับที่มีอยู่ก่อนหน้านั้น จึงแทบจะไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง

- สถานที่

ไม่ค่อยได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมศาลจังหวัดพระโขนง แต่ได้ยินได้ฟังมาว่า หลังจากยกฐานะเป็นศาลจังหวัดขึ้นมาแล้ว ปริมาณคดีเพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งเคยทำแค่คดีศาลแขวง เมื่อปริมาณคดีเพิ่ม โดยจะต้องทำคดีศาลจังหวัดด้วย แต่ในขณะเดียวกันพื้นที่ศาลไม่ได้เพิ่มขึ้น มีอยู่เท่าเดิมจึงมีปัญหาของสถานที่ไม่ว่าจะเป็นที่จอดรถ ห้องพิจารณาคดีหรือห้องพักต่างๆ

- ความอาวุโสของผู้พิพากษา

ทุกวันนี้ฐานะของผู้บริหารศาลแขวงที่ได้รับการยกฐานะขึ้นมา แม้ว่าจะจัดอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ารองอธิบดี หรืออธิบดีศาลใหญ่ในกรุงเทพฯ ก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้วกลับมีอำนาจหน้าที่สูงกว่ารองอธิบดี หรือแม้กระทั่งอธิบดีศาลใหญ่ในกรุงเทพฯ บางศาลด้วยซ้ำ ยกตัวอย่างง่ายๆ อย่างเช่น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพระโขนงคนปัจจุบัน ท่านสามารถทำได้ทั้งคดีแพ่ง คดีอาญาและเป็นผู้บริหารสูงสุดแต่เพียงผู้เดียว เพราะฉะนั้นย่อมมีอำนาจหน้าที่สูงกว่าอธิบดีศาลแพ่งกรุงเทพใต้เสียอีก ซึ่งนับว่าไม่น่าจะถูกต้อง ทำให้คดีที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของศาลจังหวัดพระโขนงอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของผู้บริหารเพียงคนเดียวคือหัวหน้าศาลจังหวัด แต่หากคดีเกิดขึ้นในความรับผิดชอบของศาลแพ่งกรุงเทพใต้กลับได้รับการดูแลจากผู้บริหารถึง 6 คน คือ อธิบดี 1 ท่าน รองอธิบดีโดยตำแหน่ง 2 ท่าน อธิบดีผู้ช่วย 3 ท่าน ช่วยราชการอีก 2 ท่าน รวมแล้วเป็น 6 ท่านช่วยๆ กันโดยแบ่งหน้าที่กันทำ ย่อมต้องดีกว่าผู้บริหารเพียงท่านเดียวแน่นอน ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าคดีในท้องที่ที่เกิดขึ้นต่างกันกลับได้รับการบริหารที่แตกต่างกัน ได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ต่างกัน นี่คือสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งไม่ควรจะเป็นเช่นนั้น

· **ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด**

แนวทางแก้ไขคือจะต้องปรับเปลี่ยน ถ้าหากว่าจะเดินไปในทางที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ต่อไป ก็ต้องลดฐานะศาลใหญ่บางศาลในกรุงเทพฯ ลงให้เป็นศาลจังหวัดให้เท่าเทียมกับศาลจังหวัดพระโขนง ศาลจังหวัดดลิ่งชันไปเลย ไม่ต้องมีแล้วศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมายได้ หรือถ้าไม่ต้องการ เช่นนั้น ไม่ต้องการรูปแบบนี้ก็กลับไปใช้รูปแบบเดิม คือที่ยกฐานะศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัดก็ให้ ยุกกลับมาเป็นศาลแขวงเสีย คงศาลในกรุงเทพฯ ไว้ แต่เพิ่มศาลแขวงในกรุงเทพฯ ให้มากขึ้นเพื่อที่ ประชาชนจะได้เดินทางไปศาลแขวงได้สะดวกมากยิ่งขึ้น หรืออาจจะเพิ่มศาลใหญ่ในกรุงเทพฯ เป็นศาล แพ่งกรุงเทพเหนือ ศาลอาญากฎหมายเหนือ ให้ประชาชนเดินทางในแถบนั้นเดินทางได้สะดวกยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นศาลยุติธรรมต้องตัดสินใจว่าจะให้ศาลในกรุงเทพฯ เดินไปในแนวทางไหน แต่ควรต้องไม่ใช่ แบบที่เป็นอยู่ทุกวันนี้แน่นอน

14. บทสัมภาษณ์ นายวิเชียร แสงเจริญถาวร รองอธิบดีศาลแพ่งกรุงเทพใต้ วันที่ 14 มกราคม 2551 ณ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

สำหรับกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่ใหญ่ การที่ศาลแขวงซึ่งพิจารณาคดีเล็กๆ น้อยๆ หรือคดีที่ซับซ้อน เมื่อมีการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดแล้วคดีต่างๆ ย่อม จะต้องไปรวมอยู่ศาลแขวง ซึ่งเมื่อมีการแบ่งเขตอำนาจไปด้วยก็จะทำให้ปริมาณคดีของศาลแขวง เพิ่มขึ้น ในจุดนี้ต้องยอมรับว่าศาลแขวงในกรุงเทพฯ นั้น ในเรื่องของสถานที่ เนื่องจากยังเป็น ศาลแขวงพิจารณาคดีเล็กน้อย สถานที่อาจจะรองรับไม่เพียงพอ สังเกตได้ว่าเมื่อมีการยกฐานะศาลแขวง อย่างเช่น ศาลแขวงพระโขนงเป็นศาลจังหวัดพระโขนง ศาลจังหวัดพระโขนงมีปริมาณคดีเกือบ 20,000 คดี ในขณะที่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีปริมาณคดีนั้นเพียงหมื่นกว่าคดี จะเห็นว่าศาลแพ่งกรุงเทพใต้เป็น ศาลที่ใหญ่แต่ปริมาณคดีจะลดน้อยลง กลับไปเพิ่มในส่วนของการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ตัวอย่างเช่น ศาลจังหวัดพระโขนงเป็น 20,000 คดี เมื่อเป็นเช่นนี้ คงต้องมีการพิจารณาว่าการยกฐานะ จะเกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง ดังนั้น ถ้าถามว่าเห็นด้วยหรือไม่ คงจะแยกให้เห็นในเรื่องของความมี ประโยชน์กับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น เพราะดังที่กล่าวมาตั้งแต่ต้น ศาลแขวงพิจารณาคดีเล็กน้อยใน ต่างประเทศก็พิจารณาเล็กน้อย แต่พอแยกเขตอำนาจไปด้วย เหลือพื้นที่เพียงไม่กี่เขตแล้ว ทำให้ศาล ใหญ่มีปริมาณคดีลดน้อยลงแต่กลับไปเพิ่มภาระของศาลที่ยกฐานะขึ้นมา

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

เมื่อศาลแขวงยกฐานะเป็นศาลจังหวัดแล้ว ในเรื่องของการพิจารณาคดี ปกติแล้วศาลแขวงจะพิจารณาคดีอาญาจำคุกไม่เกินสามปี ปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และพิจารณาคดีแพ่งซึ่งทุนทรัพย์ไม่เกินสามแสนบาท เมื่อยกฐานะขึ้นเป็นศาลจังหวัดทุกๆ คดี ซึ่งทุนทรัพย์เกิน 300,000 บาท หรือคดีที่มีโทษจำคุกเกิน 3 ปีก็จะเข้าไปที่ศาลแขวงที่ยกฐานะขึ้นมาทั้งหมด ดังนั้นจะทำให้เห็นว่าปริมาณคดีต่างๆ จะเข้าไปสู่ศาลนั้นมาก ซึ่งอาจมีผลกระทบคือการพิจารณาคดีเพิ่มมากขึ้น แต่ว่าข้อเสียอาจจะมีอยู่เช่นกัน เมื่อคดีเพิ่มมากขึ้น ต้องดูว่าปริมาณบุคลากร สถานที่ ฯลฯ มีความพร้อมหรือไม่ ส่วนข้อดีคือทำให้ศาลมีอำนาจในการพิจารณาเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง

ในส่วนของปริมาณคดีที่กล่าวข้างต้น ทำให้คดีซึ่งอยู่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้จะเข้าสู่ศาลจังหวัดพระโขนง แต่เดิมเขตอำนาจของศาลแพ่งกรุงเทพใต้จะรับผิดชอบในเขตของพระโขนง เขตบางนา เขตสวนหลวง เขตคลองเตย เขตวัฒนา เขตประเวศ เขตปทุมวัน เขตป้อมปราบ เขตบางรัก เขตสัมพันธวงศ์ เขตยานนาวา เขตบางคอแหลม และเขตสาทร หลังจากวันที่ 2 เมษายน 2550 เขตอำนาจของศาลแพ่งกรุงเทพใต้เหลือเพียง 7 เขตเท่านั้น คือ เขตปทุมวัน เขตป้อมปราบ เขตบางรัก เขตสัมพันธวงศ์ เขตยานนาวา เขตบางคอแหลม และเขตสาทร ทำให้ปริมาณคดีของศาลจังหวัดพระโขนงซึ่งเป็นศาลจังหวัด มีปริมาณคดี 20,000 กว่าคดี แต่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ซึ่งเป็นศาลใหญ่กลับมีปริมาณคดีน้อยเทียบกันแล้วทางด้านของศาลจังหวัดพระโขนงจะมากกว่าตรงจุดนี้ ความแออัดก็จะไปอยู่ตรงจุดนั้น

เรื่องสถานที่ ในเมื่อศาลต่างๆ มีสถานที่ที่เป็นสัดเป็นส่วนที่ค่อนข้างจำกัดอยู่แล้ว แต่พอยกฐานะจากศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัด ก็ต้องใช้สถานที่เดิม พอใช้สถานที่เดิมก็อาจจะคับแคบไปกว่าศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ซึ่งเป็นศาลที่ใหญ่

ในส่วนจำนวนบุคลากรจะมีผลกระทบเช่นกัน อย่างเช่นศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีผู้พิพากษา 190 กว่าคน แต่ศาลจังหวัดพระโขนงนั้นผู้พิพากษาเพียงประมาณ 30 กว่าคน หลายคนอาจมองว่าศาลจังหวัดพระโขนงแต่ก่อนคือศาลแขวงรับคดีเล็กน้อย แต่ว่าตอนนี้ไม่ใช่คดีเล็กน้อยเพียงอย่างเดียวมีคดีใหญ่ด้วย ต้องยอมรับว่าศาลแพ่งกรุงเทพใต้พิจารณาคดีแพ่งอย่างเดียว แต่ศาลจังหวัดพระโขนงพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญา ดังนั้น ทุกอย่างจะไหลไปรวมอยู่ตรงนั้น บุคลากรก็ต้องดูว่าได้ส่วนกันกับปริมาณคดีหรือไม่

การบริหารการจัดการคดี ในส่วนของศาลแขวงแต่เดิมพิจารณาคดีเล็กน้อย ต้องยอมรับว่าคดีเล็กน้อยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการไกล่เกลี่ย ในจุดนี้ทำให้คดีต่างๆ เข้าสู่การพิจารณาของศาลจริงๆ ไม่มากเท่าไร ต้องยอมรับในศาลใดศาลหนึ่งปริมาณคดีที่เล็กน้อย หรือคดีอาจจะเรียกว่าคดีจัดการพิเศษอย่างคดีกู้ยืม คดีสถาบันการเงิน คดีมโนสาเร่ สามารถที่จะบริหารจัดการได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยใช้วิธีการจัดการไกล่เกลี่ย จะมีคดีที่มีความซับซ้อนอยู่เพียงร้อยละ 20 เท่านั้น ในส่วนร้อยละ 80 จะเป็นส่วนที่สามารถจัดการได้โดยง่าย

ระยะเวลาในการพิจารณาคดีนั้น เมื่อยกฐานะขึ้นมาเป็นศาลจังหวัดแล้ว ระยะเวลาในการพิจารณาคดีก็ยาวขึ้น ปกติแล้วศาลแขวงจะพิจารณากายใน 3 - 6 เดือน แต่ถ้าเป็นศาลจังหวัดแล้ว ระยะเวลาในการพิจารณาคดีในส่วนของศาลจังหวัดนั้นประมาณ 1 ปี จึงต้องพยายามที่จะบริหารงานให้รวดเร็วเพื่อความเป็นธรรมต่อประชาชน

ถ้ามองความอาวุโสของผู้บริหารศาล เช่น ศาลแพ่ง ศาลอาญา จะเห็นว่าศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมายกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี แนนตรงจุดนี้ผู้บริหารในส่วนของกรุงเทพมหานครต้องเป็นผู้อาวุโสกว่าศาลอื่น แต่เมื่อพิจารณาจากปริมาณคดี ต้องเห็นใจท่านหัวหน้าศาลจังหวัดพระโขนงหรือศาลจังหวัดตลิ่งชัน ท่านรับผิดชอบงานเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ปริมาณคดี 20,000 คดีกับ 10,000 คดี ตรงนี้คงจะต้องนำมาพิจารณาดูจึงจะบอกว่าดีหรือไม่ ผู้บริหารศาลใหญ่รับผิดชอบงานเพียงแต่จำนวนที่ไม่มากแล้วเป็นอธิบดี แต่สำหรับท่านหัวหน้าศาลท่านต้องรับผิดชอบงานมากมาย

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ศาลแขวงยังจำเป็นต้องอยู่ในการพิจารณาคดีเล็กน้อยและศาลแขวงจะเป็นตัวช่วยเพื่อจะเอาคดีที่เล็กน้อยไปอยู่ศาลแขวง ความจริงแล้วในส่วนของการในกรุงเทพฯ สามารถที่จะทำได้คือ ถ้าเกิดไปให้ศาลแขวงยกฐานะเป็นศาลจังหวัดหมดก็อาจเกิดผลกระทบขึ้นมาได้ คือทั้งคดีเล็กน้อยและไม่เล็กน้อยจะไปอยู่ศาลแขวงที่ยกฐานะขึ้นมาเป็นศาลจังหวัดหมด ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นอย่างนั้น อาจจะมีศาลแขวงอยู่แต่ว่าเพิ่มเขตอำนาจให้ไป

ความเห็นอีกส่วนหนึ่ง คือ การเพิ่มเขตอำนาจของศาลแขวง ต้องยอมรับว่าแต่ก่อนเป็นศาลแขวง พิจารณาคดีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปีปรับไม่เกิน 60,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ปัจจุบันเกิน 3 ปี เช่น คดีฆ่าคนตายไปอยู่ศาลจังหวัดทั้งหมด หรือพิจารณาคดีไม่เกิน 300,000 บาท ปัจจุบันเป็น 10 ล้านบาทต่างๆ ไหลเข้าไปอยู่ศาลจังหวัดทั้งหมด และต้องยอมรับว่าศาลเมื่อมีการยกฐานะแล้ว ศาลนั้นต้องพิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา เมื่ออยู่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ก็พิจารณาคดีแพ่งหรือว่าบางครั้งอยู่ศาลอาญาก็พิจารณาคดีอาญา ดังนั้น ในเรื่องของกรยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดนั้น ต้องพิจารณาให้รอบคอบอีกครั้งหนึ่งว่าควรที่จะต้องเป็นไปในแนวทางนั้นหรือไม่ ไม่ได้บอกว่าการยกฐานะเป็นสิ่งที่ดี

หรือไม่ดี เพราะว่าการบริหารงาน สภาวะแวดล้อม หรือท้องที่ หรือสังคม เศรษฐกิจหรือในเรื่องต่างๆ ผลกระทบในเรื่องของการทำงานของศาลยุติธรรมด้วย ต้องปรับเปลี่ยนการบริหาร การจัดการให้ประสิทธิภาพให้มากที่สุด

15. บทสัมภาษณ์ นายสถาพร วงศ์ตระกูลรักษา รองอธิบดีศาลแพ่งกรุงเทพใต้
วันที่ 9 มกราคม 2551 ณ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ไม่เห็นด้วย

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ข้อดียังหาไม่พบ ส่วนข้อเสียมีความคิดว่า เดิมทีศาลแขวงเป็นศาลที่พิจารณาคดีได้อย่างรวดเร็วเป็นวิธีพิจารณาคดีที่กำหนดไว้ตามกฎหมายและใช้องค์คณะเพียงคนเดียว แต่หากยกฐานะมาเป็นศาลจังหวัดต้องใช้องค์คณะ 2 คนซึ่งจะยุ่งยากในการพิจารณาคดีมาก และปริมาณคดีก็จะเพิ่มขึ้น เพราะว่าเขตอำนาจกว้างขวางขึ้น จะทำให้ปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้น ปริมาณงานจะมากขึ้น ขณะที่จำนวนบุคลากรเท่าเดิม แล้วก็ต้องพิจารณาคดีแบบองค์คณะ 2 คนยังทำให้เกิดปัญหามาก จึงเห็นว่าน่าจะเป็นข้อผิดพลาดที่ยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

- ปริมาณคดีจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากว่าเพิ่มทุนทรัพย์ให้เป็นของศาลจังหวัด ปริมาณคดีก็เพิ่มมากขึ้น คดีเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันบุคลากรยังมีเท่าเดิม แต่ต้องพิจารณาคดีแบบองค์คณะคือแบบ 2 คน ในขณะที่ของเดิมคือศาลแขวงคนเดียวก็พิจารณาคดีได้แล้ว

- การบริหารจัดการคดียังทำให้ช้าจากเดิมยิ่งขึ้น เพราะคดีปริมาณมากขึ้น ต้องมีการกำหนดการชี้สองสถาน กำหนดการสืบพยานมากยิ่งขึ้น คดีจะต้องมาเข้าคิวมากขึ้น ปริมาณการเข้าคิวสืบพยานก็มากยิ่งขึ้น ทำให้ระยะเวลาสืบพยานยาวยิ่งขึ้น ประชาชนแทนที่จะได้รับฟังคำพิพากษาในระยะเวลาอันสั้นเช่นเดิม กลับทำให้การพิจารณายาวขึ้น ประชาชนไม่ได้รับฟังคำพิพากษาโดยรวดเร็วเหมือนกับศาลแขวงเดิม

- สถานที่คับแคบเพราะประชาชนมาใช้บริการมากขึ้น โดยเฉพาะวันจันทร์ ซึ่งวันจันทร์เป็นการจัดการคดีพิเศษ ทุกฝ่ายจะมาศาล จะทำให้ปริมาณคน ปริมาณรถมากยิ่งขึ้น ที่จอดรถจะไม่เพียงพอ การจราจรก็จะติดขัด

- ความอาวุโสของผู้บริหารศาลถือว่าถึงระดับแล้วที่จะบริหารศาลไม่ว่าศาลแขวงหรือจังหวัด ส่วนมากจะเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่ระดับอาวุโสมากๆ แล้วที่จะเข้าอยู่ศาลแขวงเรื่องความอาวุโสไม่มีปัญหา สามารถปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารศาลแขวงได้

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ไม่ควรยกฐานะเพิ่มเติมอีกแล้ว ที่ทำไปถือเป็นข้อผิดพลาด ที่ผ่านมาเป็นศาลจังหวัดพระโขนง ศาลจังหวัดดลิ่งชัน 2 ศาล ถือว่าเป็นข้อผิดพลาด น่าจะทำการเปิดศาลแขวงให้มากยิ่งขึ้นจะเป็นสิ่งที่ดีกว่า เปิดให้ทั่วประเทศไม่ใช่เฉพาะกรุงเทพมหานคร ในขณะที่เดียวกันทั่วประเทศควรที่จะเปิดศาลแขวงมากยิ่งขึ้นด้วย เพราะจะทำให้การพิจารณาจะรวดเร็วยิ่งขึ้น

16. บทสัมภาษณ์ นายบวรศักดิ์ ทวีพัฒน์ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญากรุงเทพใต้ วันที่ 21 มกราคม 2551 ณ ศาลอาญากรุงเทพใต้

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ไม่เห็นด้วย

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ข้อเสียคือ หากสำนักงานศาลยุติธรรมยังไม่มีความพร้อมในด้านต่างๆ จะเป็นการเพิ่มภาระให้กับท่านผู้พิพากษาในศาลแขวงนั้นๆ มากเกินไป ความพร้อมนี้หมายถึงความพร้อมในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านจำนวนของบุคลากร ทั้งผู้พิพากษาและข้าราชการธุรการ ความพร้อมของอาคารสถานที่ รวมทั้งความพร้อมในเรื่องการอำนวยความสะดวกในการเดินทางให้กับประชาชนด้วย

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร อาทิเช่น

จะมีผลกระทบกับทุกด้าน

ประการแรก ศาลแขวงเดิมจะพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ แตกต่างกับศาลอาญากรุงเทพใต้ คือ ศาลแขวงพิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา เพราะฉะนั้น เมื่อยกฐานะศาลแขวงขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด จะมีอำนาจพิจารณาทั้งคดีของศาลแขวงและคดีของศาลจังหวัด ศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นมาจะมีอำนาจพิจารณาทั้งคดีแพ่งและอาญา เพราะฉะนั้นปริมาณคดีที่เกิดขึ้นจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือบุคลากรที่จะรองรับไม่เพียงพอ

ประการที่สอง คือ อาคารสถานที่ที่จะรองรับมีข้อจำกัด

ประการที่สาม คือ การอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่มาใช้บริการงานของศาลกระทบในระยะแรกเท่านั้น แต่ว่าผลกระทบในระยะยาว คือ ความเชี่ยวชาญของท่านผู้พิพากษาในแต่ละด้านจะลดลง เนื่องจากว่าท่านผู้พิพากษาที่ไปอยู่ในศาลแขวงที่ยกฐานะขึ้นเป็นศาลจังหวัด จะต้องพิจารณาทั้งคดีเล็กคดีน้อย คดีแพ่งและทั้งคดีอาญา ทำให้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อย่างเช่น ด้านอาญาโดยเฉพาะ หรือด้านแพ่งโดยเฉพาะจะลดลง

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

อยากให้มองภาพของศาลยุติธรรมในภาพกว้างว่ามีการวางแผนการจัดตั้งศาลในระยะยาวอย่างไร ผมเห็นว่าปัจจุบันนี้เรื่องการเดินทางไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป เพราะเทคโนโลยีสูง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปอีกสถานที่หนึ่งรวดเร็วมาก เพราะฉะนั้นการจัดตั้งศาลซึ่งเดิมดูว่าในจังหวัดที่ห่างไกล หรือว่าในท้องที่ทุรกันดารจะไปจัดตั้งศาลจังหวัดในอำเภอ น่าจะเปลี่ยนไป โดยควรจะดูจากจำนวนประชากรของจังหวัดนั้นๆ เป็นหลัก โดยแบ่งจังหวัดต่างๆ ออกเป็น 4 ระดับ

ระดับที่ 1 คือ จังหวัดขนาดเล็ก ในจังหวัดขนาดเล็กอย่างน้อยต้องมีศาลจังหวัด 1 ศาล ศาลแขวง 1 ศาล และศาลเยาวชนและครอบครัวอีก 1 ศาล ในทุกจังหวัดที่ถือว่าเป็นจังหวัดขนาดเล็ก

ระดับที่ 2 คือจังหวัดขนาดกลาง เมื่อมีจำนวนประชากรมากขึ้น ควรจะแบ่งจังหวัดนั้น โดยให้มีศาลจังหวัดอย่างน้อย 2 ศาล ศาลแขวงอย่างน้อย 2 ศาล และมีศาลเยาวชนและครอบครัวอย่างน้อย 2 ศาล แยกออกไปนั้น เป็นจังหวัดที่มีขนาดกลาง

ระดับที่ 3 คือ จังหวัดขนาดใหญ่ เมื่อจำนวนประชากรมากขึ้นพอ ไม่ควรแบ่งพื้นที่ออกเป็นศาลจังหวัดมากกว่า 2 ศาลแล้ว เมื่อในแต่ละศาลประชากรมากขึ้นจนถึงระดับแล้ว ควรจะแบ่งเป็นศาลแพ่งและศาลอาญาในจังหวัดนั้น เมื่อมีศาลแพ่ง ศาลอาญา ก็ควรจะมีศาลแขวงและศาลเยาวชนและครอบครัว ยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่น จังหวัดในปัจจุบันที่เหมาะสม คือ นนทบุรี หรือสมุทรปราการ ที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ และมีประชากรเป็นจำนวนมาก ในนนทบุรีและสมุทรปราการในระดับแรก หลังจากได้จำนวนประชากรแล้วต้องแยกออกเป็น 2 ศาลเป็นอย่างน้อย ศาลจังหวัด 1 ศาลตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง อีกศาลจังหวัดหนึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอใดก็ได้ และก็มีศาลแขวง 2 ศาล ศาลเยาวชนและครอบครัว 2 ศาล ช่วยกันทำงาน เมื่อในเขตนั้นมีจำนวนประชากรมากขึ้นอีกจะไม่แตกออกเป็นศาลจังหวัดอีก คราวนี้จะแบ่งออกเป็นแผนกคดีอาญาเป็นศาลหนึ่ง และแผนกคดีแพ่งอีกศาลหนึ่ง และก็ยังคงมีศาลแขวงที่พิจารณาคดีเล็กๆน้อยๆ และคงมีศาลเยาวชนและครอบครัว จะทำให้ท่านผู้พิพากษามีความเชี่ยวชาญ คดีไม่ล่าช้า เพราะมีคดีกำลังพอเหมาะ เนื่องจากว่าถือตามจำนวนประชากรเป็นหลัก

ระดับที่ 4 สำหรับจังหวัดใหญ่ที่สุดคือกรุงเทพฯ กรุงเทพฯ ถือว่าเป็นจังหวัดที่เป็นเมืองหลวง เป็นจังหวัดที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากต่างประเทศ ในต่างประเทศจังหวัดที่เป็นหน่วยราชการจะเป็นจังหวัดหนึ่งเรียกว่าเมืองหนึ่ง และอีกเมืองหนึ่งจะมีความเจริญทางด้านธุรกิจแต่ของประเทศไทยเรารวมกันอยู่ในกรุงเทพฯ เพราะฉะนั้นในกรุงเทพฯ จะต้องแบ่งศาลออกเป็นศาลพิเศษ ศาลพิเศษประการแรกแน่นอน ศาลเยาวชนและครอบครัว มีครอบคลุมอยู่แล้ว อาจจะแบ่งศาลเยาวชนและครอบครัวออกถ้ามีความจำเป็น ประการที่สอง ควรจะมีศาลแขวงในทุกเขต ซึ่งจะทำให้การพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ เสร็จไปด้วยความรวดเร็ว เพราะเรามีศาลกระจายอยู่ทุกเขตทั่วกรุงเทพฯ และขึ้นมาถึงศาลใหญ่ คือศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากรุงเทพใต้ ควรจะแบ่งออกไปอีก คือศาลแพ่งกรุงเทพเหนือและศาลอาญากรุงเทพเหนือ รวมทั้งหมดในกรุงเทพฯ ไม่นับฝั่งธนบุรี ซึ่งมีศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรีอยู่แล้ว ก็จะมีศาลแพ่งและศาลอาญาเพิ่มขึ้นมาอีก 2 ศาล คือศาลแพ่งกรุงเทพเหนือและศาลอาญากรุงเทพเหนือ และมีการแบ่งเขตการปกครองให้ตัดเทียมพอๆ กันจะทำให้การบริหารงานคดีของศาลเป็นระบบ ตัวอย่างเช่น มีจังหวัดหนึ่งตอนนี้ยังมีประชาน้อย ตอนนี้ มีศาลจังหวัดศาลเดียว มีศาลแขวงเดียว และมีศาลเยาวชนและครอบครัวเดียว เมื่อมีประชากรเพิ่มขึ้นถึงจุดๆ หนึ่งที่เรากำหนดว่าพอถึงจุดนี้แล้วจะต้องแบ่งอำนาจศาลใหม่ ก็ไปจัดตั้งศาลจังหวัดขึ้นในเขตอำเภอขึ้นมาอีกสักศาลหนึ่ง โดยให้มีศาลแขวงและศาลเยาวชนและครอบครัวด้วย ในจังหวัดนั้น ก็จะมีศาลจังหวัด 2 ศาล ศาลแขวง 2 ศาล ศาลเยาวชนและครอบครัว 2 ศาล ตามจำนวนประชากร เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นอีก เราจะไม่แตกศาลอีกแล้ว เพราะว่าปัจจุบันนี้การเดินทางไม่ใช่เรื่องยากันดารสามารถขับรถได้เป็น 80 - 90 กิโลเมตร/ชั่วโมง เพราะฉะนั้นเมื่อประชากรมากขึ้นจนถึงระดับแล้ว เราแตกตัวศาลจังหวัดในจังหวัดนั้นเองออกเป็นศาลจังหวัดแผนกคดีแพ่งและ ศาลจังหวัดแผนกคดีอาญา เนื่องจากว่าเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น เป็นธรรมดาที่คดีจะเพิ่มขึ้นทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาเมื่อแตกออกไปในลักษณะนี้จะทำให้ผู้พิพากษามีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จะเห็นว่าสามารถมองศาลได้อย่างเป็นระบบโดยอาศัยจำนวนประชากรเป็นหลัก เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ศาลจะมีการพัฒนาการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม ผมคิดว่าวิธีการนี้จะทำให้การทำงานของศาลสะดวกและคล่องตัวขึ้น

เพราะฉะนั้น จึงไม่ค่อยจะเห็นด้วยกับการยกฐานะของศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัด ประการแรกคือ ท่านหัวหน้าศาล ท่านก็เหมือนกับหัวหน้าศาลในศาลจังหวัด ท่านผู้พิพากษาทุกศาล อาวุโสก็จะต่ำลง เพราะฉะนั้น อาวุโสของผู้พิพากษาในศาลจังหวัดจะเป็นธรรมดาอยู่แล้วที่จะมีอาวุโส น้อยกว่าท่านผู้พิพากษาที่อยู่ในศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากฎหมายได้ ศาลแพ่ง ธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี เพราะฉะนั้นประสพการณ์ในการพิจารณาพิพากษาคดีก็จะน้อยลงไปด้วย

17. บทสัมภาษณ์ นายจิตินนทน์ สุรดิฐนันท์ รองอธิบดีศาลอาญากฎหมายได้ วันที่ 21 มกราคม 2551 ณ ศาลอาญากฎหมายได้

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ไม่เห็นด้วย

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสีย อย่างไร

ในเบื้องต้นคงต้องดูที่ระบบของศาลก่อนว่า อำนาจของศาลแขวงก็ดี ศาลจังหวัดก็ดี ในขณะเดียวกันศาลขนาดใหญ่ เช่น ศาลอาญา ศาลแพ่ง ศาลอาญากฎหมายได้ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ที่ผ่านมา หากมองดูว่าพัฒนาการของเมือง หรือองค์กรบริหาร เมื่อสังคมมีความเจริญขึ้น มีความ สลับซับซ้อนขึ้น ลักษณะคดีมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ปริมาณคนมากขึ้น ปริมาณคดีย่อมมากขึ้น แน่นนอน ทิศทางของการบริหารหรือทิศทางในการบริหารงาน จะต้องมุ่งไปที่การสร้าง ความชำนาญ เฉพาะด้านให้เกิดขึ้น ยกตัวอย่างเรื่องแพทย์ แพทย์เมื่อถึงจุดหนึ่ง ก็จะแยกไปเรียนหู ตา คอ จมูก ทรวงอก กระดูก เฉพาะด้าน ของศาลแต่เดิมก็เหมือนกัน แต่โดยพื้นฐานของศาล คือ ทำงานแบบ "จับฉ่าย" ที่ว่าทำงานจับฉ่าย ก็คือว่า ในศาลชั้นต้นทำทั้งคดีล้มละลาย คดีแรงงาน คดีทุกอย่างมา รวมกันอยู่ที่ศาลชั้นต้น ในศาลอุทธรณ์ศาลฎีกาก็เช่นกัน ต่อมาเมื่อมีพัฒนาการขึ้น ต้องสร้าง ความชำนาญเฉพาะให้เกิดขึ้น จึงมีการสร้างศาลแรงงาน มีการแยกประเภทออกไป ศาลคดีล้มละลาย ศาลคดีแรงงาน ศาลทรัพย์สินทางปัญญา ศาลภาษีอากร ก็สร้างคนที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เพื่อสร้างประสิทธิภาพประสิทธิผลให้เกิดขึ้นในเรื่องของการอำนวยความยุติธรรม ซึ่งถ้ามีความชำนาญ ทางด้านใดด้านหนึ่งเฉพาะน่าจะเชื่อได้ว่ามีประสิทธิผลประสิทธิภาพอย่างดี ในกรุงเทพฯก็เช่นกัน มีการแยกเป็นคดีอาญาและคดีแพ่งแน่นอนว่าหากทำเฉพาะคดีอาญาก็จะไม่สับสน เรื่องในทางอาญาก็ดำเนินไป ส่วนเรื่องในทางแพ่งก็ดำเนินไปอีกด้านหนึ่ง ขณะเดียวกันในปัจจุบัน เมื่อยกฐานะแต่เป็นการลดมาตรฐาน ก็ดูไม่ค่อยดี เพราะว่าในขณะที่มีศาลอาญา ศาลอาญากฎหมายได้ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ที่ทำงาน เฉพาะด้าน แล้วอยู่ๆ ไปลดมาตรฐานการทำงานลงไปให้อยู่ที่ศาลจังหวัด เท่ากับว่าเริ่มไปทำงานแบบ

จับจ่าย” อีกครั้งหนึ่ง ถือว่าผู้พิพากษาต้องทำทั้งคดีแพ่งทั้งคดีอาญา เท่ากับว่าเป็นการลดมาตรฐานของระบบศาลลงไป

ในศาลขนาดใหญ่ ศาลอาญา ศาลแพ่ง ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ผู้ที่จะเข้ามาอยู่ได้ คือผู้พิพากษาทั่วไปจนถึงผู้พิพากษาที่เคยเป็นหัวหน้าศาลมาแล้ว ผู้พิพากษาที่เป็นหัวหน้าศาลซึ่งมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่าสิบปีจะเข้ามา แต่หากเป็นศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดหรือศาลจังหวัดทั่วไป ผู้ที่เป็นผู้บริหารคือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคนเดียวเท่านั้น นอกจากนั้นคือระดับต่ำกว่าหัวหน้าศาล ประสบการณ์ก็แตกต่างกันไป แต่ในขณะเดียวกันศาลขนาดใหญ่ผู้ที่เป็นหัวหน้าศาลแล้วมาอยู่ที่นี้ คนที่ผ่านงานมาเป็นยี่สิบกว่าปีหรือในอนาคตอาจเพียงสิบสี่ปี สิบห้าปีถึงจะมาอยู่ตรง นี้ได้ แล้วพิจารณาคดีประเภทนี้ แต่วันหนึ่ง ณ วันนี้อย่างเช่นว่าแยกไปอยู่ที่ศาลแขวงพระโขนง คดีขนาดใหญ่ คดีในเมืองหลวง คดีที่มีความสลับซับซ้อน แต่กลับต้องไปอยู่ในศาลระดับศาลจังหวัด แล้วผู้พิพากษาที่อยู่ที่นี่ก็คือระดับที่ไม่สูงกว่าหัวหน้าศาล อาจจะมีประสบการณ์ตั้งแต่สิบปีลงไป ซึ่งอาจจะเป็นผู้พิพากษามาเพียงสามปี สี่ปี ห้าปี หกปี เจ็ดปีเท่านั้นเอง ไม่ได้มองว่าคนที่มีความประสบการณ์ ห้าปี หกปี จะมีความคิดอ่านด้อยไปกว่าคนที่มีความประสบการณ์สิบห้าปี แต่ประสบการณ์นี้เป็นเรื่องของการสั่งสม เป็นความชำนาญ เป็นทักษะซึ่งแตกต่างกันแน่นอน โดยเฉพาะเรื่องของการมองข้อเท็จจริง ในเรื่องข้อกฎหมายไม่มีปัญหา แต่ในเรื่องข้อเท็จจริงเป็นเรื่องของประสบการณ์ล้วนๆ

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ในกรุงเทพฯ การยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดอย่างในขณะนี้ เป็นเรื่องแปลกประหลาดมาก ที่ยกมาแล้วก็คือศาลจังหวัดดุสิตและศาลจังหวัดพระโขนง ทั้งในเรื่องของปริมาณคดี ประสบการณ์ผู้พิพากษา และสถานที่ซึ่งไม่ได้เตรียมการไว้รองรับเลย ทุกวันนี้ตั้งแต่แบ่งคดีไป ถ้าถามถึงผู้ปฏิบัติงาน การที่อยู่ๆ ปริมาณคดีลดลงไป ก็เป็นเรื่องดี แต่พูดถึงความเหมาะสมความถูกต้อง ความสอดคล้องกับลักษณะคดี ไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น ทุกวันนี้ศาลจังหวัดพระโขนง ก็ไม่เคยคิดไว้ล่วงหน้าว่าเมื่อคดีใหญ่ๆ ในกรุงเทพฯ ไปอยู่ตรงนั้น ไม่ว่าปริมาณที่จอดรถรถ ปริมาณคน ต่างก็ไปแออัดขัดเยียดกันในขณะที่ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ มีอาคารที่จอดรถขนาดใหญ่ ศาลแพ่งศาลอาญา มีสถานที่รองรับปริมาณคน ทางด้านกายภาพศาลใหญ่ได้ทำไว้เพื่อรองรับหมดแล้ว ก็ไม่ทราบเหตุใดจึงมีแนวคิดที่จะยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด คือ ถ้ายกฐานะเป็นศาลจังหวัด แต่ว่าอาจจะอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ใหญ่มากนักก็น่าจะทำได้ แต่อย่างไรก็ตามเท่ากับว่าไปแย่งคดีที่มีความสำคัญมีความสลับซับซ้อนจากศาลขนาดใหญ่ ซึ่งมีตัวชี้ในเรื่องความไม่เหมาะสม คือ ประสบการณ์ความสามารถ หรือในลักษณะการบริหารงานคดีที่มีความสลับซับซ้อน อย่างศาลขนาดใหญ่คนที่จะมาเป็นผู้บริหารเป็นอธิบดี รองอธิบดีก็ผ่านการเป็นหัวหน้าศาลมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 - 4 ปี หลังจากที่เคยบริหารงานในระดับศาลจังหวัดมา บางท่านก็ 4 ปีที่อยู่ในศาลจังหวัด และกว่าจะขึ้นมาตรงนี้ก็อีก 3 ปี

18. บทสัมภาษณ์ นายอนันต์ คงบริรักษ์ รองอธิบดีศาลอาญากรุงเทพใต้
วันที่ 21 มกราคม 2551 ณ ศาลอาญากรุงเทพใต้

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ถ้าดูลักษณะการยกฐานะตามวัตถุประสงค์ที่บอกว่าเพื่อแบ่งเบาปริมาณงานของศาลหลัก ซึ่งในกรุงเทพฯ ศาลหลักก็คือ ศาลอาญา ศาลแพ่ง ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่งธนบุรี แต่ปรากฏว่าในปัจจุบันที่เกิดขึ้นนั้น ไม่ได้เป็นการแบ่งเบา แต่กลับเป็นการเพิ่มภาระให้กับศาลแขวงที่ยกฐานะขึ้นมา ตรงนี้จึงไม่เห็นด้วย

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ข้อดี หากมองตามวัตถุประสงค์ที่บอกว่านอกจากแบ่งเบาภาระแล้ว ยังเพื่อความสะดวกของประชาชน ตรงนี้อาจจะเป็นจริงอย่างว่า คือ เมื่อมีการยกฐานะขึ้นแล้ว จะต้องมีการสร้างอาคารสถานที่แยกออกไปต่างหากจากศาลเดิม เพราะจะทำให้ประชาชนในเขตท้องที่นั้นสามารถที่จะเดินทางมายังที่ทำการศาลได้สะดวกขึ้น อาจจะสามารถออกเดินทางจากบ้านในเวลาสายได้ ในกรุงเทพมหานครปกติแล้วรถติด แต่ถ้าเกิดยังไม่แยกอยู่อาจจะต้องเดินทางแต่เช้า

ข้อเสีย เป็นการทำให้ปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดผลเสียเกี่ยวกับการพิจารณาเพราะปกติแล้วศาลแขวงตั้งขึ้นมาเพื่อพิจารณาคดีเล็กน้อยให้รวดเร็ว แต่เมื่อมีการยกฐานะขึ้น จะทำให้คดีเข้าไปสู่ศาลแขวงที่ยกฐานะเพราะกลายเป็นศาลจังหวัดแล้ว คดีเป็นลักษณะของศาลจังหวัด ตอนนี้ที่เกิดปัญหามากที่สุดคือ อาคารสถานที่ไม่พร้อม คดีเข้าไปปริมาณมาก ผู้พิพากษาไม่เพียงพอซึ่งถ้ายกฐานะขึ้นมาแล้วเป็นเช่นนี้ จะทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใด

เมื่อมีการยกฐานะเป็นศาลจังหวัดขึ้นมา ปริมาณคดีจะเข้าไปสู่ยังศาลจังหวัดทั้งหมด ตัวอย่างเช่น ขณะนี้ศาลแขวงพระโขนงเมื่อเป็นศาลจังหวัดพระโขนงจะครอบคลุมพื้นที่เขตท้องที่ของศาลอาญากรุงเทพใต้ ปรากฏว่าศาลอาญากรุงเทพใต้ปริมาณคดีกลับลดลง แต่ในขณะเดียวกันศาลจังหวัดพระโขนงปริมาณคดีเพิ่มขึ้นมาก ผู้พิพากษาจึงไม่เพียงพอ ปริมาณคดีเพิ่มมาก พอเพิ่มมากขึ้น การบริหารจัดการจะทำให้การพิจารณาคดีที่ใช้อยู่ปัจจุบันจะต้องเข้าคิวมากขึ้น พอเข้าคิวระยะเวลาในการพิจารณาคดีย่อมยาวขึ้นแทนที่จะใช้ระยะเวลา 6 เดือนก็จะกลายเป็น 1 ปีขึ้นมา ในขณะที่ศาล

ศาลอาญากรุงเทพใต้ บางครั้งผู้พิพากษามีความอาวุโสมากกว่าของศาลแขวง แต่กลับได้ทำงานน้อยลง เพราะฉะนั้นผู้พิพากษาที่มาจากศาลจังหวัดส่วนมากจะเข้ามาอยู่ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ที่มีปัญหามากที่สุดตอนนี้คือ ศาลอาญาธนบุรีกับศาลอาญากรุงเทพใต้ ผู้พิพากษาที่เป็นระดับหัวหน้าศาลต่างจังหวัดมาแล้ว พอเข้ามาอยู่ที่ศาลนี้ปรากฏว่าพิจารณาไม่ได้เพราะมีปริมาณคดีไม่พอจ่าย คือ อยู่กันแบบสบายๆ มากเกินไป ส่วนศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดปรากฏว่าผู้พิพากษาอย่างดีก็เป็นเพียงหัวหน้าคณะที่จะออกไปอยู่ศาลต่างจังหวัด ความชำนาญยังสู้ผู้พิพากษาที่ยังอยู่ในศาลหลักไม่ได้ก็ต้องพิจารณาคดีไป แทนที่จะเกิดประสิทธิภาพกลับไม่เกิดบุคลากรตรงนี้สำคัญ ปรากฏว่าบุคลากรของศาลที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดขึ้นมาอย่างน้อยอยู่ ยังไม่เพียงพอ และช่วงนี้เกิดมีการโยกย้าย พอมีการย้ายก็จะเอาจากศาลหลักไปอยู่ บางครั้งที่ศาลหลักยังมีคดีที่ต่อเนื่องกันอยู่จากของเดิมจึงขาดอัตรากำลังเหมือนกัน ซึ่งการจัดองค์กรคณะตอนนี้ขุนวายไปหมด ส่วนผู้พิพากษาใหม่ๆ ก็มาช่วยแก้ไขปัญหามาไม่ได้

อีกปัญหาที่กระทบ คือ อาคารสถานที่ไม่มีความพร้อมเลย เดิมของศาลจังหวัดพระโขนงที่ยกมาจากศาลแขวงพระโขนง ตอนนี้ปรากฏว่าที่จอดรถเต็มหมดต้องไปขอจอดรถข้างถนน รดติดและไม่สะดวก แล้วถ้าสมมติว่าในระยะยาวไม่รู้ว่าจะขยายศาลออกไปตรงไหน ถ้าขยายออกไปนอกเมืองก็จะไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ กลับกลายเป็นว่าประชาชนไม่ได้รับความสะดวก

เรื่องความอาวุโส ผู้บริหารศาลหลักเป็นระดับอธิบดี แต่ในขณะเดียวกันศาลจังหวัดเป็นเพียงผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ซึ่งโดยหลักอธิบดีต้องสูงกว่าเพราะเป็นศาลหลัก แต่กลับมีการงานน้อยกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ถ้าพิจารณาจากศาลที่ยกฐานะขึ้นเป็นศาลจังหวัดแล้ว หากยังคงพบปัญหาเช่นนี้อยู่ก็จำเป็นต้องลดเขตอำนาจของศาลจังหวัดแทน อย่างเช่นศาลอาญากรุงเทพใต้ เขตที่มีคดีมากที่สุดคือเขตคลองเตย ถ้าเขตคลองเตยกลับมาอยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญากรุงเทพใต้ ก็อาจจะแบ่งศาลจังหวัดพระโขนงได้ ศาลจังหวัดจะแบ่งเบาภาระของศาลหลักได้ แต่กรณีเช่นนี้ไม่ได้แบ่งเบาแต่กลายเป็นเอาคดีไปหมด ตรงนี้ถ้าเราลดเขตอำนาจลงอาจจะดีขึ้น และก็อีกประการหนึ่ง ศาลที่กำลังจะเปิดทำการอยู่ คือศาลจังหวัดปทุมวันและศาลจังหวัดดุสิต ขณะนี้ควรจะชะลอการเปิดไว้ก่อนเพื่อศึกษาแนวทางว่ามีผลดีผลเสียเพียงใด ถ้าโดยความเห็นแล้วคิดว่าไม่ควรเปิดทำการเลยทั้ง 2 ศาล

19. บทสัมภาษณ์ นายอิทธิพล เพิ่มศรี อัยการพิเศษ ฝ่ายคดีศาลแขวง 1
วันที่ 12 ธันวาคม 2550 ณ ศาลแขวง 1 (รัชดา)

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ไม่เห็นด้วย เพราะว่าศาลแขวงในกรุงเทพมหานครนอกจากศาลจังหวัดดลิ่งชั้นศาลแขวงปทุมวันและศาลจังหวัดพระโขนง ซึ่งทั้งสามศาลมีพื้นที่ครอบคลุมในเขตโดยเฉพาะอยู่แล้ว แต่ศาลแขวงอื่น เช่น ศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงพระนครใต้ มีพื้นที่ปกครองที่กว้างขวาง เพราะฉะนั้นในการยกฐานะศาลแขวงพระนครเหนือกับศาลแขวงพระนครใต้ขึ้นเป็นศาลจังหวัด จะทำให้ยุ่งยากในการปกครองและจะซ้ำซ้อนกับศาลอาญา

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ข้อดี ทำให้มีการเฉลี่ยปริมาณงานของศาลแขวง ซึ่งมีปริมาณงานที่มาก ทำให้เฉลี่ยไปขึ้นกับศาลอาญาบ้าง จะทำให้คดีของศาลแขวงเฉลี่ยต่อสำนักงานลดน้อยลง อีกข้อหนึ่งคือ เมื่อเฉลี่ยปริมาณงานน้อยลง คนจะทำงานน้อยลง ทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสีย ต้องไปแบ่งพื้นที่ศาลอาญา ซึ่งมีเขตอำนาจอยู่เดิม ต้องมีการแบ่งใหม่และจัดใหม่ น่าจะยุ่งยากมากกว่า เพราะไปซ้ำซ้อนกับเขตอำนาจของศาลอาญานั้นเอง

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

- ปริมาณคดี / สถิติคดี จะเท่าเดิมเพราะผู้กระทำความผิดก็คงจะทำความผิดเช่นเดิม ไม่ได้กระทำให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดลดน้อยลง
- การบริหารจัดการคดี จะต้องยุ่งยาก เพราะว่าแทนที่มีการทำงานด้านแขวงอย่างเดียว จะต้องไปรับงานคดีอาญา ซึ่งเป็นคดีที่ยุ่งยากกว่ามาทำด้วย ส่วนงานคดีแพ่ง ในการบริหารจัดการคดีน่าจะยุ่งยากขึ้น
- ระยะเวลาในการพิจารณาคดี ถ้านำระยะเวลาในการพิจารณาคดีในคดีแขวงและอาญามารวมกันแล้ว จะทำให้ระยะเวลาโดยเฉลี่ยจะน้อยลง
- สถานที่ คงไม่มีผลกระทบ เพราะว่าคงใช้สถานที่ที่เดิมอยู่แล้ว

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

คิดว่าไม่ควรยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด แต่ควรที่จะเพิ่มศาลแขวงให้มีมากขึ้นใน กรุงเทพฯ เพื่อที่จะได้มีพื้นที่ปกครองในแต่ละศาลน้อยลง และบริการประชาชนให้ดีขึ้น คดีจะเสร็จรวดเร็วขึ้น และเมื่อมีศาลแขวงมากขึ้นจะทำให้งานส่วนใหญ่เร็วขึ้น คดีที่จะขึ้นมาสู่ศาลส่วนใหญ่จะเป็นคดีของศาลแขวงมากกว่าศาลอาญา การเพิ่มปริมาณศาลแขวงจะทำให้เจ้าหน้าที่มีมากขึ้น และไปเพิ่มตามจุดต่างๆ การเดินทางของประชาชนที่มาให้บริการของศาลแขวงก็จะสะดวกขึ้นและง่ายขึ้นและใช้เวลาน้อยลง จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนผู้มาติดต่อมากกว่าการยกฐานะศาลแขวงให้เป็นศาลจังหวัด การเพิ่มปริมาณศาลแขวงให้มากขึ้น คิดว่าในกรุงเทพฯ ควรที่จะเพิ่มประมาณ 10 แขวง น่าจะมีประโยชน์มากกว่าการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

20. บทสัมภาษณ์ นางกุลวดี ฤกษ์สมบูรณ์ดี อัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 2
รัชดาภิเษก วันที่ 19 ธันวาคม 2550 ณ สำนักงานอัยการฝ่ายคดีศาลแขวง 2

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

รู้สึกเฉยๆ รู้สึกว่าไม่ได้มีอะไรที่เป็นพิเศษ

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

คงจะดีขึ้น ข้อเสีย ไม่ค่อยมีในส่วนของอัยการ อัยการก็คงจะทำงานเหมือนเดิม ผู้ที่ทำหน้าที่ในด้านศาลแขวง ก็จะทำหน้าที่ศาลแขวงต่อไป ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่ในศาลอาญาอยู่ ปัจจุบันพอรวมศาลเข้าเป็นศาลจังหวัดขึ้นมา อำนาจที่เคยเป็นของศาลอาญาก็เปลี่ยนมาเป็นศาลจังหวัด แต่ว่างานก็ทำเหมือนเดิม เขตพื้นที่ของเขตอำนาจศาลมีอย่างไรก็ปฏิบัติไปตามนั้น เพราะปกติอัยการก็ทำงานศาลแขวงในเขตพื้นที่ศาลแขวงพระนครเหนือ ส่วนผู้ที่อยู่กองอาญาจะดูแลทำงานเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ในศาลแขวง อยู่ในศาลอาญา โดยเฉพาะบางส่วน เช่น ถ้าศาลแขวงพระนครเหนือที่เป็นกองอาญาในเขตพื้นที่ สน.ต่างๆ เช่น สน. ลาดพร้าว สน.โชคชัย สน.วังทองหลาง สน.หัวหมาก เหล่านี้ เป็นต้นทางอาญา กรรมการกองคดีอาญาก็จะทำเฉพาะ สน. สมมติว่าเป็นศาลจังหวัดพระนครเหนือ เหมือนกับทำงานต่างจังหวัดที่ไม่มีศาลแขวงอยู่แยกออกไป ยกตัวอย่างเช่น ศาลจังหวัดพิจิตร ศาลจังหวัดชัยบุรี จะไม่มีตัวศาลแขวงออกมาให้เห็นอย่างของเรา คือ ศาลอาญา ศาลแขวงพระนครเหนือ ที่นี้ว่าปฏิบัติหน้าที่กันไป การอยู่เวรในการฟ้องจำเลย ฟ้องผู้ต้องหา 48 ชั่วโมง การอยู่เวรปฏิบัติหน้าที่ก็คงจะเหมือนเดิม และเท่าที่เป็นมาและเห็นว่า ยกตัวอย่างเช่น ศาลจังหวัดดุสิต ศาลจังหวัดพระโขนง ก็ทำงานกันเหมือนเดิมไม่มีอะไรที่จะเพิ่มอัตรากำลัง ซึ่งสรุปว่าข้อดี ข้อเสีย ก็เฉยๆ สำหรับอัยการ

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร อาทิเช่น

- ปริมาณคดี / สถิติคดี ไม่มีผลกระทบ เพราะในด้านของคดีอาญาจะเกิดที่เหตุเกิดเกิดผู้กระทำความผิดขึ้นเกิดผู้เสียหายขึ้น หรือคดีจราจร คดีการพนัน ศาลแขวงจะมีหลักพวกนี้ คดีโสเภณี ขึ้นอยู่ที่ว่าตำรวจลงมือจับหรือไม่ เพราะฉะนั้น จึงไม่กระทบ
- บุคลากรขาดแคลน มีแนวโน้มว่าจะต้องเพิ่มเพราะว่าไม่พอ ต้องเพิ่มอัตราจ้าง
- การบริหารจัดการคดี ก็ทำเหมือนเดิม
- ความอาวุโสของผู้บริหารศาล เท่าที่ทราบมาว่าทางองค์กรของศาลประสบปัญหาในการจัดคิวของผู้พิพากษาระดับชั้นต้นมาเป็นผู้บริหาร ซึ่งทำให้ขาดประสบการณ์หลายๆ อย่าง ในเรื่องของการตัดสินใจและในเรื่องการบริหารคดีที่จะต้องเข้าไปตรวจดูสำนวน ซึ่งทางหลักของศาลจะให้ความสำคัญระดับคดีกับผู้พิพากษา โดยเฉพาะศาลแขวงมีอำนาจของผู้พิพากษานายเดียว อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการที่ขาดประสบการณ์ แต่ถ้าเอาผู้พิพากษาจากศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาซึ่งผ่านประสบการณ์มาแล้วจะทำงานได้ดีกว่า อีกอย่างในสิทธิเรื่องบารมี บารมีของผู้พิพากษาซึ่งอาวุโสมากนอกจากจะผ่านงานคดีมาอย่างมากมาย มีการมองเห็นคดีที่มีรูปแบบแล้ว กับการที่ให้ผู้พิพากษาชั้นต้นที่ขาดประสบการณ์มาบริหารจัดการว่าคงจะมีปัญหา ซึ่งในส่วนของการใช้อัยการที่ผ่านงานมาตามขั้นตอนขึ้นมาเป็นผู้บริหาร ซึ่งผ่านงานมามากพอสมควร สำนักงานอัยการสูงสุดจะพิจารณาจากคนที่เคยทำงานเป็นผู้ที่ถนัดด้านนั้นๆ มาบริหารงาน

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ไม่เข้าใจเหมือนกันว่าทำไมเมื่อก่อนแยกเป็นศาลแขวงและศาลอาญาและนำมารวมเป็นศาลจังหวัด จะเป็นการยกขยายอัตรากำลัง หรือว่าทำพื้นฐานให้มันแน่นขึ้นในการแบ่งย่อยๆ ออกไปศาลต่างๆ อันนี้ไม่เข้าใจเจตนารมณ์ของผู้บริหารศาลว่าต้องอะไร เพราะว่าไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านนี้

21. บทสัมภาษณ์ นายสุรพงษ์ วัฒนพานิช อัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 3 (ตุลิต)
วันที่ 13 ธันวาคม 2550 ณ สำนักงานอัยการฝ่ายคดีศาลแขวง 3

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

- บุคลากร

ผลกระทบแยกเป็น 2 ทาง ทำให้ได้บุคลากรเพิ่มขึ้น ได้ขยายอัตรา ขยายตำแหน่ง แต่อัยการไม่ได้ ถ้าได้อย่างศาลก็อาจจะดี ถ้าความรวดเร็วคิดว่าไม่ดีขึ้น และทำให้หน่วยงานซ้ำซ้อน เขตพื้นที่ก็ซ้ำซ้อน การให้บริการประชาชนน่าจะล่าช้า คดีที่ควรจะเสร็จได้อย่างรวดเร็ว กลับล่าช้าและอาจมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

- การบริหารจัดการคดี

คิดว่าเหมาะสม รับผิดชอบได้ดี รวดเร็ว

- สถานที่

เหมาะสม เพียงแต่ศาลอยากย้ายไปที่ใดเหตุใดจึงไม่แจ้งทางอัยการบ้าง อัยการจึงมีหน้าที่ไปเข้าห้องแถวตามไปอยู่ข้าง ๆ ศาล

- ความอาวุโสของผู้บริหารศาล

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงที่มีอาวุโสน้อยก็ทำงานดี ขยันขันแข็ง แต่ไม่มีความสามารถที่จะหล่อหลอมผู้พิพากษา เพราะฉะนั้น พนักงานอัยการไปว่าความจะไปเจอผู้พิพากษาที่มีสไตลโครสไดล์มัน ถามว่าเหมาะสมหรือไม่ ไม่เหมาะสม บางคนก็เอาแต่ใจ บางคนก็ด่าพยานร้องไห้ในศาล บางคนก็ข่มขู่ เขาคิดว่าเขาเป็นอะไร ผู้พิพากษาที่เป็นหัวหน้าศาลที่มีบาร์มี สมัยที่ผมเป็นอัยการใหม่ๆ ในปี 20 ท่านเป็นหัวหน้าศาลเชียงใหม่ ลูกศาลแต่ละคน ถ้าใช้วาจารุนแรงหรือถ้าเห็นว่าทำอะไรไม่ถูกไม่ควร ท่านจะมีวิธีทำให้อ่อนโยน แล้วท่านก็เลือกจ่ายคดีที่เหมาะสม ควบคุมสถานการณ์ได้ดีมาก พนักงานอัยการจะถูกดูบ้าง อะไรบ้าง เราก็ถือว่าเป็นพี่ๆ น้องๆ ก็ไม่รู้สึกละไร

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ไม่มีอะไรที่อยู่ในสภาพแบบเดิมแล้วดี แต่อยู่ที่ระบบศาลหรือระบบงานบริหารยุติธรรม คือต้องมองว่า กฎหมายทุกชนิดที่เกี่ยวกับศาลนั้นอยู่กับที่ แต่สังคมเคลื่อนที่ไป เมื่อสังคมเคลื่อนที่ไป กฎหมายจะเคลื่อนที่ไปตามสังคม หรือกฎหมายจะแก้ไขตามสังคมได้ การที่กฎหมายจะเคลื่อนที่ตามสังคม คือผู้ใช้กฎหมายต้องมีวิจารณญาณ มีวิสัยทัศน์ มีความคิดที่กว้างไกล เข้าใจสังคม และใช้กฎหมายเดิมในการหมุนตามสังคม ซึ่งทำได้ เพราะถ้าเราไปอ่านต้นร่างกฎหมาย เจตนารมณ์กฎหมายในแต่ละฉบับ ถ้าเราทำแบบนี้เราจะใช้กฎหมายที่เป็นไปได้ และในส่วนไหนที่ขัดข้องจึงค่อยแก้ไข ต้องไม่ตามกระแส แต่ต้องตามสภาพของสังคม ถ้าเห็นว่ากฎหมายแก้ปัญหาสังคมไม่ได้ คือไม่เอาสังคมมาเป็นตัวตั้งในการแก้กฎหมาย ใช้หลักคำสั่งของรัฐบาลปัดๆ เพราะฉะนั้นกฎหมายใช้คำสั่งของรัฐบาลปัดๆจะไม่นำความรู้สึกของสังคมเป็นตัวตั้ง คือถ้ามองกระบวนการยุติธรรมต้องมองทั้งกระบวนการ ถ้าไปแตะส่วนใดส่วนหนึ่งจะมีผลกระทบ ปัญหาจริงๆ ของสังคมอยู่ที่ระบบทั้งระบบ ต้องมองกันทั้งระบบ

22. บทสัมภาษณ์ นายภูติ ศรีวัจนะพงษ์ อัยการพิเศษคดีศาลแขวงธนบุรี
วันที่ 19 ธันวาคม 2550 ณ สำนักงานอัยการคดีศาลแขวงธนบุรี

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ปัจจุบันอยู่ในฐานะศาลแขวงยังไม่เป็นศาลจังหวัดจึงยังไม่รู้ว่าการยกฐานะไปเป็นศาลจังหวัดจะเป็นไปในกรณีใดบ้าง แต่เท่าที่รู้เมื่อยกฐานะเป็นศาลจังหวัด คดีศาลแขวงก็จะเข้าไปอยู่ในศาลจังหวัดนั้นๆ ด้วย สำหรับอัยการนั้นก็ต้องไปตั้งเป็นสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาต่างๆ ซึ่งคดีศาลแขวงก็ยังคงอยู่คดีศาลแขวงก็เลยเข้าไปอยู่ในสำนักงานคดีอาญาซึ่งจะต้องขึ้นที่ศาลจังหวัด คือคดียังคงเดิมแต่ว่า ต้องไปอยู่ในกองของคดีอาญา ซึ่งจะต้องไปปนกับคดีอาญา พนักงานอัยการแต่ละคนอาจจะต้องทำคดีทั้งคดีอาญาและคดีแขวง ซึ่งทางคดีอาญามีวิธีพิจารณาความต่างกับวิธีพิจารณาความในคดีแขวง คือ ไม่แยกเป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ เว้นแต่สำนักงานอัยการสูงสุดจะแบ่งสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายออกมาต่างหากให้สำนักงานคดีอาญาปฏิบัติของคดีศาลแขวง ผมคิดว่าผลเหมือนกัน คือ มีกองศาลแขวงในสำนักงานอัยการ คดีต่างๆ ก็ไม่ได้มีการปรับปรุงอะไรเพิ่มเติมหรือว่าลดน้อยลง ยังเหมือนกันเดิม และยังมีปัญหาในเรื่องการแบ่งพื้นที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเกี่ยวกับคดีต่างๆ ว่าจะขึ้นศาลแขวงหรือศาลอาญา

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร

- ปริมาณคดี คงเท่าเดิม สถิติคดี คงยังเท่าเดิม เพียงแต่ไปเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า จะขึ้นกับสำนักงานคดีที่ไหน
- บุคลากร ก็ไม่ได้เพิ่มขึ้น เพราะว่าไม่มีงบประมาณในการที่จะหาดำแหน่งเข้ามา นอกจากขอขึ้นไปทางรัฐบาล ซึ่งถ้าทางรัฐบาลสนับสนุนก็ดี ถ้าไม่สนับสนุน ก็คงเหมือนเดิม
- การบริหารจัดการคดี อาจจะประสมปนเปกันไปบ้าง ต้องไปบริหารจัดการให้แยกออกเป็นคดีศาลแขวงหรือคดีอาญาอยู่ในสำนักงานเดียวกัน ซึ่งพนักงานอัยการ ก็อย่างที่บอกไว้ว่าวิธีพิจารณาความคดีศาลแขวงกับคดีอาญานั้นแตกต่างกัน
- ระยะเวลาในการพิจารณาคดี คงเหมือนเดิม เพราะระยะเวลาพิจารณาคดีขึ้นอยู่กับศาลยุติธรรม ขึ้นอยู่กับศาลที่กำหนดว่าจะพิจารณารวดเร็วหรือเชื่องช้าเพียงใด
- สถานที่ สำหรับอัยการนั้น มีงบประมาณที่ได้จำกัด ไม่สามารถสร้างได้เพียงพอ และสถานที่ของอัยการนั้น เมื่อศาลไปตั้งที่ใด ปกติแล้วอัยการก็ต้องไปตั้งอยู่ใกล้ๆ กัน แต่ว่าศาลจะไต่บัปประมาณก่อน อัยการจะได้ที่หลัง การสร้างอาจไม่สัมพันธ์กัน
- ความอาวุโสของผู้บริหารศาล ตำแหน่งคงไม่ได้ขยับขึ้น เพราะตำแหน่งอาวุโสของผู้บริหารของอัยการจะเป็นไปตามระเบียบอยู่แล้วว่าจะขึ้นไป ไม่ได้ไปผูกมัดว่า จะต้องขึ้นศาลจังหวัดแล้วได้ใหญ่ขึ้น ขึ้นไปตามลำดับขั้นตอนอยู่แล้ว

23. บทสัมภาษณ์ นายชีพ จุลมนต์ รองประธานศาลอุทธรณ์
วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551 ณ ศาลอุทธรณ์

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

เห็นด้วย เนื่องจากมีพระราชบัญญัติให้นำวิธีพิจารณาความในศาลแขวงมาใช้ในศาลจังหวัดเพราะฉะนั้นจะเห็นว่าในระยะหลังจะไม่มีการจัดตั้งศาลแขวงเพิ่มเติมเลย เพราะว่าคดีในศาลจังหวัด ซึ่งถ้าอยู่ในขอบอำนาจของศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษา ศาลจังหวัดสามารถนำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับได้อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นการตั้งศาลแขวงไม่น่าจะมีความจำเป็นอีกต่อไป และบุคลากรไม่ว่าผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งทำงานอยู่ในศาลแขวง ถ้าหากยกฐานะศาลแขวงขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด ศาลเหล่านั้นจะพิจารณาพิพากษาคดีได้เต็มรูปแบบ

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ทำให้ศาลที่ยกฐานะขึ้นมาได้ใช้ทรัพยากรทั้งผู้พิพากษา ข้าราชการ อาคารสถานที่ได้เต็มกำลัง

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง

เห็นว่าเราอาจจะต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารงานศาลใหม่ กล่าวคือทุกวันนี้ในกรุงเทพฯ มีทั้งศาลแพ่งที่พิจารณาคดีแพ่ง ไม่ว่าจะเป็นศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ในด้านคดีอาญามีศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี และมีศาลจังหวัดมีนบุรี ศาลจังหวัดคลองขันธ์ ศาลจังหวัดพระโขนง ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนแก่ประชาชนว่าทำไมเราถึงมีศาลมากมาย อีกทั้งอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของแต่ละศาลก็ไม่เหมือนกัน จึงน่าจะถึงเวลาที่เรามาทบทวนว่ากรุงเทพฯ มีพื้นที่กว้างขวาง มีชุมชนหนาแน่น มีคดีมาก จึงควรแบ่งกรุงเทพฯ ออกเป็นโซนๆ เป็นส่วนๆ สมมุติว่ามี 10 โซน ในแต่ละโซนให้มีศาลแพ่งกับศาลอาญาก็พอ ทุกศาลมีศาลที่จะพิจารณาคดีแพ่ง มีศาลที่จะพิจารณาคดีอาญาเหมือนๆ กัน เช่น ศาลแพ่ง 1 ศาลอาญา 1 ศาลแพ่ง 2 จนถึง ศาลแพ่งที่ 10 ศาลอาญาที่ 1 จนถึง ศาลอาญาที่ 10 และทุกศาลก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเท่าๆ กัน เพราะคดีเกิดเหมือนๆ กัน

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ต้องปฏิรูประบบศาลในกรุงเทพฯ ใหม่ เพราะทุกวันนี้เกิดความสับสนไปหมด นอกจากจะมีศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษหลายศาลแล้ว ศาลที่พิจารณาคดีแพ่ง คดีอาญาทั่วไปยังมีระดับชั้นที่แตกต่างกันอีก และผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีในศาลแขวงอาจจะอาวุโสกว่าผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีในศาลแพ่ง ศาลอาญาบางส่วนอีก ซึ่งไม่ได้มีมาตรฐาน

24. บทสัมภาษณ์ นายเอื้อน ขุนแก้ว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดคลองขันธ์
วันที่ 31 มีนาคม 2551 ณ ศาลจังหวัดคลองขันธ์

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ข้อดีของการยกฐานะ คือ ทำให้ประชาชนไม่เกิดความสับสน หมายความว่าประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง สามารถรู้ได้แน่ชัดว่าถ้าเกิดเขามีข้อพิพาท ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจะพิจารณา

คดีที่ศาลใด และอีกอย่างการยกฐานะศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัด ทำให้ประชาชนไม่ต้องเดินทางไกล อย่างเช่นว่าในเขตดลิ่งชัน บางกอกน้อย เมื่อยกฐานะขึ้นเป็นศาลจังหวัดแล้ว คดีอาญา คดีแพ่ง ที่เกินอำนาจของศาลแขวง ประชาชนก็สามารถมาที่ศาลจังหวัดดลิ่งชันได้ โดยที่ระยะการเดินทางติดกับพื้นที่โดยตรง

แต่อีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นผลของการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ก็คือทำให้ศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นมา ต้องพิจารณาคดีเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ในส่วนของศาลจังหวัดดลิ่งชัน เดิมเป็นศาลแขวง จะต้องรับผิดชอบคดีอยู่ประมาณ 16,000 คดี ซึ่งขณะนั้นก็มีปัญหาในตัวอยู่แล้ว กล่าวคือ มีคดีค้างอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อยกฐานะเป็นศาลจังหวัด ก็หมายความว่าคดีแพ่งเดิม คดีอาญาเดิม ซึ่งเคยอยู่ในอำนาจของศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่งธนบุรีจะต้องมาพิจารณาที่ศาลจังหวัดดลิ่งชัน ทำให้ศาลจังหวัดดลิ่งชันจะต้องรับคดีเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 7,000 คดี ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา

และผลของการยกฐานะศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัด เขตของศาลที่อยู่ในศาลจังหวัดดลิ่งชัน คือ เขตเศรษฐกิจของฝั่งธนบุรี ซึ่งจะทำให้มีคดีจำนวนมากไหลเข้ามาที่ศาลจังหวัดดลิ่งชัน ขณะที่ศาลเดิม คือศาลแพ่งธนบุรีและศาลอาญาธนบุรีซึ่งถูกตัดอำนาจลงมานั้นคดีจะลดลงจำนวนมาก จนกระทั่งว่าน้อยมาก แต่อย่างไรก็ตามเมื่อยกฐานะเป็นศาลจังหวัดดลิ่งชันขึ้นมาแล้ว ก็จะประสบปัญหาในการบริหารจัดการเพราะเป็นศาลขนาดใหญ่

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง

- บุคลากร

ปัญหาของศาลจังหวัดดลิ่งชันที่ประสบอยู่ในวันนี้ก็คือว่าเรามีคดีเกิดขึ้นจำนวนมาก แต่เราไม่สามารถที่จะหาอัตราข้าราชการมารองรับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นได้ ผลของการยกฐานะเมื่อศาลจังหวัดดลิ่งชันมีงานเยอะเราก็จะเห็นภาพของศาลดลิ่งชันนั้นต้องสืบพยานกันต่อท่านต่อเดือนเป็นจำนวนมากในการพิจารณาคดี ซึ่งศาลจังหวัดดลิ่งชันเราเปิดเผยสถิติแต่ละเดือนออกสู่ประชาชนให้เห็นว่าเราทำงานหนักจริง ๆ ซึ่งปัจจุบันจำนวนข้าราชการจริง ๆ เรามี 34 คน และลูกจ้างชั่วคราว 3 คน ซึ่งต้องยอมรับในตัวลูกจ้างชั่วคราวว่ามีขีดจำกัดในการทำงานจะเทียบกับข้าราชการไม่ได้

ตอนนี้ที่เราประสบปัญหาจริง ๆ คือ ในเรื่องของบุคลากรในเรื่องเจ้าหน้าที่ธุรการเมื่อศาลนี้สมมติเรามีจำนวนธุรการอยู่ 70 คน กับอีกศาลศาลหนึ่งมีจำนวนธุรการอยู่ 70-80 เมื่อเรารับคดีที่มากกว่าเยอะมาก คดีเดียวกันหัวหน้าศาลของศาลนี้กำกับนโยบายเข้มงวดในเรื่องของ

การทำงานสำเร็จ เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่ของศาลนี้ต้องทำงานหนักขึ้นมากๆ เพราะเราจะติดในเรื่องกรอบเวลาของการทำงาน นี่คือปัญหาส่วนหนึ่ง

ด้านตัวอาคารส่วนหนึ่งเป็นสถานที่ทำงาน แต่มีบัลลังก์ที่สามารถพิจารณาคดีได้ แต่ว่าบุคลากรที่จะทำงานเหมือนที่เรายกตัวอย่างในวันนี้ เรามี 32 บัลลังก์ ถ้าเราเปิดใช้ได้ 32 บัลลังก์ ยืนยันได้เลยว่าของศาลจังหวัดดลิ่งชันจะไม่เหลือให้พิจารณา ก็คือว่าเราพร้อมพิจารณาคดีได้เลย แต่ปัญหวันนี้ค้างอยู่ 2-3 เดือน คือ ค้างเล็กน้อยๆ เราเปิดครบ 30 บัลลังก์ไม่ได้ เพราะว่าเรามีเจ้าหน้าที่ประมาณ 20 คน ที่จะนั่งบัลลังก์โดยตรง ถามว่าทำไมเราไม่เกลี้ยเจ้าหน้าที่ส่วนอื่นๆ ขึ้นมา ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่วนอื่นๆ ก็อยู่ในฐานะที่ขาดแคลนเหมือนกัน ขาดแคลนหมดทั้งระบบ เราคิดว่าหากเราได้รับการจัดสรรเจ้าหน้าที่ธุรการนั่งบัลลังก์ต่างๆ ถ้าเกิดเราได้รับการจัดสรรเจ้าหน้าที่ราชการมา คดีของศาลจังหวัดดลิ่งชันจะเสร็จภายในกรอบเวลาที่เรากำหนดไว้ อย่างเช่นว่า คดีมโนสาเร่ เราเขียนได้ 20-25 วัน คดีสามัญ 3 เดือนได้ และก็การพิจารณาคดีต่อเนื่องอาจจะสามารถนัดได้เลย เมื่อคู่ความว่างสามารถนัดได้เลย 2-3 เดือน และคดีทั้งระบบน่าจะเก็บได้ภายใน 1-6 เดือน

- สถานที่

- ที่จอดรถเพียงพอไม่มีปัญหา
- ห้องพิจารณาคดีเพียงพออีกสักปีก็ยังรับไหวในสถานการณ์เช่นนี้
- ห้องซึ่งไม่มีปัญหาเราใช้ระบบ Video conference ในการฝากขัง เพราะฉะนั้น

คดีที่มาศาลนี้ จะเอามาเฉพาะคดีพิจารณาจริงๆ

- การจราจรไม่ติดขัดแต่ถนนหน้าศาลแคบนิดหนึ่ง ถ้าเกิดมีการสร้างถนนเสร็จ

- ความอาวุโสของผู้บริหาร

ทุกวันนี้เมื่อเราให้ชั้นระดับผู้พิพากษาหัวหน้าศาลมาทำงาน แต่เราสามารถที่จะบริหารงานได้ แต่ถ้าถามว่าระบบปกติของศาลดลิ่งชันแล้ว เมื่อเรารับผิดชอบเช่นเดียวกับศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญานบุรี เราต้องรับพิจารณาคดีเท่ากับ 2-3 ศาล ผู้บริหารต่อไปอาจจะเป็นระดับอธิบดี เพราะว่า เป็นระดับอธิบดี เราสามารถมีรองอธิบดีขึ้นมาได้ แต่ว่าในการบริหารปัจจุบันเราต้องใช้ผู้มาช่วยงาน ซึ่งทำงานเหมือนกับรองอธิบดี ซึ่งค่อนข้างจะเด็กหน่อยมาทำงานในระดับที่สูง ปัญหาบุคลากรส่วนนี้ เราไม่มีปัญหา เราสามารถที่จะบริหารงานจนกระทั่งคดีเราออกไปและประชาชนยอมรับในตัวข้าราชการของศาลจังหวัดดลิ่งชัน

ผู้พิพากษาส่วนใหญ่ต้องการมาอยู่ที่ศาลจังหวัดดลิ่งชัน เพราะฉะนั้นวันนี้ ผู้พิพากษาที่มาอยู่ในศาลจังหวัดดลิ่งชันแม้จะไม่อาวุโสเท่ากับศาลแพ่ง แต่ผู้พิพากษาที่มาอยู่นี้ คือ

ผู้พิพากษาที่จะเตรียมตัวขึ้นหัวหน้าศาลเกือบทั้งหมดภายใน 1-2 ปีก็ขึ้นหัวหน้าศาล เราถือว่าได้คนรุ่นใหม่ที่จะมาพิพากษาคดี และเป็นผู้ใหญ่พอสมควร จะแตกต่างกับศาลจังหวัดพระโขนง ซึ่งประสบปัญหาในอีกด้านหนึ่ง

- ปริมาณคดี

ในปีผ่านมามีปริมาณคดีจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อพิจารณาสืบพยานอาจจะพูดได้ว่าเราทำได้เร็วกว่าตอนที่เราเป็นศาลแขวงอยู่ เราใช้วิธีการบริหารการจัดการมาช่วยหลายด้าน ในส่วนของการพิจารณาคดี คดีเราเสร็จแต่ละเดือน บางเดือนก็มากกว่าคดีเข้า ซึ่งแต่ละเดือนเราพิจารณาคดีเสร็จไปเท่าไร ซึ่งวันนัดพิจารณาคดีทางศาลเราไม่มีปัญหา เราเคยไม่มีคดีทำในบางเดือน ยกตัวอย่าง คดีเกิดและคดีเสร็จแต่ละเดือนของเดือนเมษายน คดีเกิดขึ้น 2,037 ราย และคดีเสร็จ 1,400 ราย เดือนพฤษภาคม คดีเกิดขึ้น 2,054 ราย และคดีเสร็จ 1,900 ราย เดือนมิถุนายนคดีเกิดขึ้น 2,700 รายและคดีเสร็จ 2,000 ราย แต่พอหลังจากนั้นดีขึ้น เดือนสิงหาคมคดีเกิด 2,200 ราย และคดีเสร็จ 2,400 ราย เดือนกันยายนคดีเกิด 1,800 คดี และคดีเสร็จ 2,300 ราย

- การบริหารจัดการ

เรามีการบริหารจัดการโดยการแยกกลุ่มคดี ในการบริหารจัดการ เรานำความคิดสมัยใหม่ของต่างประเทศมาใช้ทั้งหมด คดีเล็กๆ คดีกลุ่มนะ เอาระบบเทคนิคนี้มาใช้แบ่งคดีเป็นกลุ่มๆ เข้าในบัลลังก์เดียวกัน เราเคยทำ 50-60 คดี เข้าบัลลังก์เดียวกันใช้เวลาประมาณ 30-60 นาทีเสร็จแล้วเราใช้มากด้วย เราได้นำความคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาใช้นำนโยบายในการบริหาร คือ การสร้างความสมานฉันท์ระหว่างจำเลยกับผู้เสียหาย อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งแนะนำโครงการไกล่เกลี่ยประนีประนอมมาช่วยลดปริมาณคดีต่อเนื่องที่ค้างอยู่ในราง คือ นโยบายทุกส่วนมาใช้ นำวิธีการจัดการมาประยุกต์กัน แล้วเราใช้การบริหารที่ยืดหยุ่น บางครั้งเราจะมีคดีต่อเนื่องน้อย เราก็จะพยายามดันคดี fast track ถ้าคดีต่อเนื่องเราเยอะ เราเอา fast track เข้าไปไม่ได้ เราก็หาวันไหนที่มีคดีต่อเนื่องน้อย เราก็ดึง fast track เข้ามา แต่มาบริหารภายใต้กรอบเวลาการทำงาน อย่างเช่นว่า คดีที่มีความยุ่งยากเดือนหนึ่งเสร็จ คดีมีโน้ตสาเร่อยู่ในเขต 20-25 วัน เสร็จ เพราะฉะนั้นคดีเราจะไม่สะสม เราได้ชัดว่าเดือนนี้คดีเราจะเสร็จประมาณเท่าไรอีกเดือนเราจะเสร็จประมาณเท่าไร เราสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ และก็ส่วนที่จะสืบคดีต่อเนื่องถ้าเราสามารถที่จะนำคดีออกมาไกล่เกลี่ยสำเร็จเยอะ รางคดีต่อเนื่องของเราก็จะว่าง เดือนมิถุนายนก็นับว่าคดีต่อเนื่องได้หมด ณ วันนี้ แต่ก็จะมีคดีส่วนหนึ่งที่อาจจะต้องสืบพยานหลายวัน คู่ความไม่ว่างนั้นเป็นข้อยกเว้น แต่สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือว่าเราสามารถให้ประชาชนได้ในเวลาที่เร็ว เร็วเกินความคาดหมาย และในการที่จะสำเร็จผล ผู้บริหารต้องวางแผนในการกำกับงานของทุกส่วน คือแล้วแต่แต่ละคนว่าจะใช้เทคนิคอย่างไร อย่างเช่นหัวหน้าศาลจังหวัดดลิ่งชัน หัวหน้าไปดูงานต่างประเทศ ไปดูระบบงานของต่างประเทศมาและได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่

ทุกคนว่าหัวหน้าจะบริหารอย่างไร การพัฒนาระบบเป็นอย่างไร ฟังเสียงประชาชน ถ้าเราบริหารอย่างนี้ ประชาชนเห็นด้วย ประชาชนก็จะเห็นผลงานเราออกมา

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ในส่วนของศาลที่ยกฐานะมาแล้ว ในส่วนของศาลจังหวัดดลิ่งชัน ถามว่าการยกฐานะมา 1 ปีเราประสบความสำเร็จไหม เราประสบความสำเร็จในการบริหารการจัดการ เพราะว่าเราสามารถพิจารณาคดีถึงขั้นที่ว่าบางช่วงเราไม่มีคดีทำ ถ้าถามว่าในภาวะที่เราประสบผลสำเร็จเราเหนื่อยและเครียดไหม เราเหนื่อยและเครียดมาก ทั้งเจ้าหน้าที่และผู้พิพากษาหลายๆ ส่วนแทบจะไม่ได้พักผ่อน ซึ่งภาวะเหล่านี้จะอยู่นานไม่ได้ สุขภาพของเจ้าหน้าที่เราจะเสียไป แต่ถามว่ามีปัญหาในการบริหารจัดการภายในหรือไม่ มีปัญหาในการบริหารจัดการเพราะเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่มาก ถ้าถามว่าผมเองเห็นด้วยไหมที่ยกฐานะอีก 2 ศาลขึ้นมา ผมมองว่าถ้ายกฐานะของ 2 ศาลขึ้นมา ก็จะมีปัญหาอย่างเดียวกับศาลจังหวัดดลิ่งชัน คือยกฐานะมาแล้วไม่มีคนและเครื่องมือมาให้เค้า แล้วก็จะประสบปัญหาวิกฤตเหมือนศาลหลัก ซึ่งขนาดนี้พอทำงานได้อยู่แล้วคดีก็ไม่เยอะอยู่แล้วน่าจะทำงานได้

ในส่วน of ศาลจังหวัดดลิ่งชันเองนี้จะแก้ปัญหาอย่างไร ผมมองว่าในการแก้ปัญหาให้กับศาลจังหวัดดลิ่งชัน เราต้องมองประชาชนด้วย การที่เราแก้ปัญหาประชาชนได้อะไร อย่างเช่นว่าในการแก้ปัญหาหนี้ เราจะแบ่งกรณีเป็น 3 โมเดล โมเดลแรกคือยกฐานะศาลจังหวัดดลิ่งชัน เป็นศาลที่มีอธิบดี รองอธิบดีขึ้นมา สมมติว่าในการบริหารคดีมีกรอบเวลาในการทำงานเหมือนเดิม แต่ถามนิดหนึ่งว่าประชาชนได้อะไรดีกว่านี้ รู้ว่าแบ่งเป็น 3 ศาล คือ ศาลแพ่งดลิ่งชัน, ศาลอาญาดลิ่งชัน, และศาลแขวงดลิ่งชัน อาจจะเกิดการคล่องตัวในการบริหารการจัดการ แต่ผมขอเสนออีกในโมเดลหนึ่งว่า ถ้าเราสามารถให้กับประชาชนได้โดยไม่ลำบากเกินไป ประชาชนแต่ละเขตแต่ละพื้นที่เค้ามีศาลของตัวเอง ในขณะที่เดียวกันในการเดินทางของประชาชนนั้น ก็สามารถมาถึงศาลของเค้านั้นได้เร็ว ศาลอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ในการแก้ปัญหาของศาลจังหวัดดลิ่งชัน มองโมเดลที่ 3 ที่จะมีศาลให้กับประชาชนเพิ่มขึ้น แต่เป็นศาลที่อยู่ในท้องที่ต่างๆ คือแทนที่จะแยกศาลจังหวัดดลิ่งชันเป็นศาลแขวง ศาลแพ่ง ศาลอาญาดลิ่งชัน ซึ่งทั้งหมดก็รวมอยู่ที่เขตดลิ่งชัน ผมกลับเห็นว่าถ้าเกิดเราให้ศาลจังหวัดบางพลัดเกิดขึ้น ศาลภาษีเจริญเกิดขึ้น โดยเขตอำนาจของศาลจังหวัดดลิ่งชัน ก็น่าจะทำให้เกิดความสะดวกกับประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งหมายความว่า ให้มีศาลจังหวัดมากขึ้นแต่เป็นศาลจังหวัดที่ขนาดเล็กลงกว่านี้ อย่างเช่นที่เคยเสนอโมเดลของศาลจังหวัดดลิ่งชันพบว่า จากศาลจังหวัดดลิ่งชันเราแบ่งเป็นศาลย่อยๆ อาจเป็นศาลจังหวัดบางพลัดรับผิดชอบ 2 เขต ศาลจังหวัดภาษีเจริญรับผิดชอบ 2 เขต ก็จะบริหารคดีได้ดี ซึ่งพอเราแบ่งเป็นเขตย่อยเหล่านี้ ศาลหนึ่งรับผิดชอบ 2-3 เขต ก็จะบริหารคดีใน 2-3 เขตนั้น ปริมาณคดีที่เกิดขึ้นในศาลก็จะไม่มากเกินไปขึ้นอยู่กับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ก็สามารถรับไหว

25. บทสัมภาษณ์ นายพงษ์ศักดิ์ ตระกูลศิลป์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัด
พระโขง วันที่ 31 มีนาคม 2551 ณ ศาลจังหวัดพระโขง

- ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

ถ้ามองโดยเจตนารมณ์ คิดว่าเรื่องนี้มีวิสัยทัศน์มานานแล้ว จึงสมควรยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด แต่เนื่องจากความคิดครั้งแรกที่คิดจะทำกับผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน กล่าวคือ ตัวอย่างของศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด ได้แก่ ศาลจังหวัดดลิ่งชันและศาลจังหวัดพระโขง ซึ่งไม่แน่ใจว่าจะตรงตามเจตนารมณ์เดิมหรือไม่

เข้าใจว่าตามเจตนารมณ์เดิมอย่างที่ท่านอาจารย์เจริญว่า กล่าวคือ ในสมัยก่อนยังไม่มีศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลอาญกรุงเทพใต้ จะมีศาลหลักๆ ก็คือ ศาลอาญา ศาลแพ่ง และศาลอาญาธนบุรี ศาลแพ่งธนบุรี เพราะฉะนั้น ควรจะอำนวยความสะดวกให้ประชาชนในช่วงเวลานั้น จึงมีความคิดว่า ศาลแขวงมันมีอยู่แล้ว ถ้าเกิดทำศาลแขวงให้มีหน้าที่เป็นศาลจังหวัดและดูแลในพื้นที่เล็กๆ ตรงนั้นแบบครบวงจร ประชาชนในบริเวณนั้นก็ไม่ต้องเดินทางมาศาลใหญ่ นี่คือนโยบายที่เข้าใจว่าจะเป็นหัวใจหลัก เพราะฉะนั้นเข้าใจว่า เจตนารมณ์ที่จะยกศาลแขวงในกรุงเทพฯ เป็นศาลจังหวัดเป็นสิ่งที่สมควร

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

ข้อดีเมื่อเป็นศาลที่ครบวงจร ผู้มาติดต่อก็มีความสะดวก แล้วยังมีข้อดีอีกหลายประการ เช่น ถ้าคดีทุกประเภทไปอยู่ที่ศาลใหญ่ทั้งหมดปริมาณคดีมากเกินไป กว่าที่จะถึงวันนัดในแต่ละคดีก็กินเวลานาน แต่เมื่อแบ่งคดีมาอยู่ศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นมาจากศาลแขวงก็จะช่วยแบ่งเบาปริมาณคดีจากศาลใหญ่

แต่ข้อเสียคือ เดิมศาลแขวงมีข้อจำกัดในการพิจารณาคดีหลายประเภท ทั้งคดีแพ่งคดีอาญา เป็นการคุมปริมาณคดีอยู่ในระดับหนึ่ง ถึงจะมากก็พอทำได้ อีกอย่างลักษณะคดีศาลแขวงก็มีการพิจารณาไม่ซับซ้อนมากนัก และคดีส่วนใหญ่ก็จบได้ในเวลารวดเร็ว แต่เมื่อยกฐานะเป็นศาลจังหวัดดูแลเขตพื้นที่มากขึ้นกลับกลายเป็นปัญหา

- ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง

- บุคลากร

เดิมคดีแขวงจะพิจารณาคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ คดีที่สามารถจบไปอย่างรวดเร็ว คดีพิจารณาไม่ซับซ้อน แต่เมื่อเป็นศาลจังหวัดแล้ว คดีเดิมเราก็ทำอยู่และคดีใหญ่ๆทั้งหมดเหมือนกับเขตศาลแพ่งได้ อำญาได้ เราก็กทำเช่นกัน ในฐานะที่เป็นผู้บริหารคนแรกในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา โดยเหตุปัจจัยของการที่ยกฐานะขึ้นมาทำให้คดีหลังไหลเข้ามาซึ่งค่อนข้างชัดว่า ยังไงต้องเกิดปัญหาแน่ชัดอยู่แล้วในเบื้องต้น ซึ่งปรากฏว่าในการยกฐานะครั้งแรก เรามีปัญหาเรื่องบุคลากรมาก เดิมมีข้าราชการตุลาการที่เป็นผู้พิพากษาศาลแขวง 16 -17 ท่าน รวมทั้งหัวหน้าด้วย แต่เมื่อยกฐานะขึ้นมาแล้วได้เพิ่มเข้ามาอีกเพียง 1 คน ซึ่งถือว่าใกล้เคียงกับจำนวนเดิม และทางสำนักงานศาลยุติธรรมได้ส่งผู้พิพากษาใหม่ เรียกว่าผู้พิพากษาประจำศาล ซึ่งยังไม่เคยออกปฏิบัติงานในต่างจังหวัดเพิ่งพ้นจากผู้ช่วยฯ มาอีก 13 คน รวมทั้งหัวหน้าศาลด้วยก็เป็นตัวจริง 16 คน ตัวช่วย 13 คน รวมเป็น 29 คน รวมทั้งหัวหน้าศาลเป็น 30 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่ยังไม่เพียงพอ และคุณสมบัติ ประสบการณ์ ที่มีข้อจำกัดของผู้พิพากษาบางคน ซึ่งเป็นครั้งแรกของเรา ทำให้เกิดปัญหาเช่นกัน ปัญหาเริ่มตั้งแต่ที่จำนวนคนเหล่านี้ เราจะต้องแบ่งไปทุกๆ วัน วันละ 6 คน เพื่อทำเวรทั้งหมด เป็นเวรแขวง เวรจังหวัดทั้งหมด โดยได้ให้ช่วยกันทั้งหมด นอกจากปริมาณตรงนี้ ที่เราต้องส่งลงไปทำเวรคดีซึ่งมีมากและเป็นคดียาก

- ปริมาณคดี

ปริมาณคดีคงค้างมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างมหาศาล แต่สถิติคดีของศาลแขวงก่อนที่จะยกขึ้นเป็นศาลจังหวัดมีคดีอยู่ 16,000 คดี ส่วนที่ฟ้องใหม่ นับจากวันที่ 1 เมษายน ปี 50 จนถึงสิ้นเดือนธันวาคม ปี 50 เป็นเวลาแปดถึงเก้าเดือน คดีเพิ่มขึ้นมาถึง 6,000 คดี ใน 6,000 คดีเหล่านี้หมายความว่า จากเดิมตอนเป็นศาลแขวง 16,000 คดี พอเป็นศาลจังหวัด ในช่วงเวลาแปดเดือนเพิ่มขึ้นมาถึง 22,500 คดี ในจำนวนปริมาณที่เพิ่มขึ้นมานี้ ไม่ได้เพิ่มเพียงปริมาณ เพิ่มความยากความซับซ้อนของคดีขึ้นมาด้วย คือ ศาลอาญาได้ ศาลแพ่งได้ ซึ่งทำกันอย่างไรทางศาลเราก็ต้องทำเช่นกัน

- การบริหารจัดการคดี

เขตพื้นที่ในความรับผิดชอบของศาลจังหวัดพระโขนง เป็นที่ทราบดีว่า มีเขตสำคัญๆ ของกรุงเทพฯ อยู่ เช่น เขตวัฒนา เขตคลองเตย ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจและเขตอาชญากรรมใหญ่ๆ ทำให้การบริหารคดีและการใช้วันนัดซึ่งแม้จะได้ประชุมหารือรวมกันว่าเราจะแยกคดี คือ คดีง่ายนัดให้น้อยที่สุด พยายามให้คดีง่ายใช้วันนัดให้น้อยที่สุด และโดยเฉพาะที่เป็นคดีแพ่ง คดีอาญาที่ยอม

ความได้ คดีอาญาทั่วๆ ไปที่ประชาชนฟ้องกันเองที่อาจจะไม่ใช่คดีที่ยอมความกันได้แต่ประชาชนฟ้องกันเอง ยกเว้นคดีอาญาแผ่นดินที่อัยการฟ้องเท่านั้นเอง นอกนั้นคดีทุกประเภทจะพยายามใช้ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้มาก ในคดีอาญาบางประเภทแม้จะตกลงกันไม่ได้ แต่ก็จะเป็นช่องทางที่จะให้คดีนั้นจบลงไปได้ง่าย การเปิดโอกาสให้เข้าบรรเทาผลร้าย อาจจะเป็นส่วนหนึ่งให้จำเลยรับสารภาพได้ ทำให้คดีเสร็จเร็วขึ้น เพราะว่าพอเปิดขึ้นมาเราใช้วันนัดรวมกัน คดีของแขวง คดีที่ง่ายก็ใช้วันนัดในรายนั้น คดีจังหวัดก็ใช้วันนัดในรายนั้น เหตุที่ต้องทำเช่นนั้น เพราะจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ เราต้องใช้รวมกันไป เพียงแต่ว่าช่วยกันว่าคดีที่ง่ายให้ใช้วันนัดให้น้อยที่สุด

แต่ผู้ที่รับภาระหนักที่สุดก็คงไม่พ้นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ถ้าเปรียบเสมือนน้ำป่าที่ไหลเข้ามา เราเห็นอยู่แล้วว่าจะต้องมา บ้านเมืองเราต้องโดนแน่ ต้องยอมรับความเป็นจริงว่าปริมาณงานที่ศาลจังหวัดพระโขนงมีมากเกินไป เพราะไม่มีผู้ช่วย ซึ่งในการบริหารในระยะต้นๆ จะใช้หลักในการประชุมหารือระหว่างผู้พิพากษาทั้งหมดเป็นหัวใจสำคัญ โดยถือเสมอว่า เมื่อไม่มีรองอธิบดีแล้ว ท่านเหล่านั้นคือทีมงานในการบริหาร ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลกับผู้พิพากษาจะมีความเข้าใจกันมาก มีความไว้วางใจ ให้เกียรติกันสูงมาก เหมือนยอมรับว่าเราพร้อมจะตายพร้อมกันแล้ว รูปแบบการทำงาน คือ จะปรึกษากับผู้พิพากษา ประชุมบ่อยๆ เหมือนให้ท่านรับรู้ แล้วมีส่วนร่วมบริหารโดยทางอ้อม แต่โดยหลักแล้วการมอบหมายความรับผิดชอบอย่างเป็นทางการเป็นเรื่องเป็นราวเหมือนกับรองอธิบดีสามารถทำได้ อาจจะมอบหมายท่านบ้าง เล็กน้อยเป็นคำสั่ง เนื่องจากว่า พอมอบหมายจริงๆ แล้วท่านไม่อาจช่วยเราได้มากนัก เพราะเนื่องจากคดีท่านมาก ท่านแทบจะไม่มีวันหยุดที่จะนั่งรออะไรเลย ฉะนั้น หลักการบริหารคือ

1. ใช้การปรึกษาหารือ โดยขอความเห็นชอบจากท่าน คิดว่าถ้าท่านผู้พิพากษาเหล่านั้นให้ความเห็นชอบไปกับเราแล้ว ความร่วมมือ ความร่วมใจ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ที่จะทำให้เราประกอบสถานการณ์ของศาลไปได้

2. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลต้องยอมรับภาระที่หนักหน่วงนี้ การปฏิบัติงานในเวลาราชการ การจ่ายสำนวนทั้งหมดมีจำนวนมหาศาล ในการทำคดี ซึ่งคดีที่อยู่ในอำนาจศาลจังหวัดที่มากขึ้นที่ศาลนี้ ต้องเรียนให้ทราบว่า ช่วงแรกอยู่ในการปรับตัวของผู้พิพากษาของเราเช่นกัน ท่านเป็นผู้พิพากษาศาลแขวงมานานจึงต้องมีการปรับตัวบ้างเช่นกัน ท่านมีอาวุโสก็ปรับตัวไม่ยากนัก ท่านที่มีอาวุโสน้อยหรือไม่มี ที่นี้ผู้พิพากษาคณะคนเดียว ถ้าเทียบปริมาณความยากของงานที่เข้ามากับจำนวนและคุณสมบัติของผู้พิพากษา เราห่างกันมากถ้าเทียบกับศาลแพ่งได้ฉายาได้ ในขณะที่ผู้บริหารของศาลแพ่งได้จะมีรองอธิบดีมีช่วย มีทีมปรึกษาหารือ มีผู้พิพากษาระดับหัวหน้าคณะของเราไม่มีเหมือนศาลทั่วๆ ไป หัวหน้าศาลและผู้พิพากษาที่ไม่เคยเป็นหัวหน้าศาลมาก่อนอยู่ในนั้น มีผู้พิพากษาที่เป็นผู้พิพากษาไม่กี่ปีอยู่ในนั้น แต่สิ่งที่เราฝ่าฟันมาได้ คือ เราใช้การประชุมปรึกษาหารือและในการทำคดีของเราในการที่จะออกแนวต่างๆ เราจะคุยกัน และผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเป็นที่ปรึกษาให้ผู้พิพากษาทุกคน ทุกคดี ทำหน้าที่เหมือนองค์กรคณะเรา เพราะฉะนั้น ในการทำคดีเราเหมือนเป็นทีมงานใหญ่ มีการ

ประชุมปรึกษากันตลอดเวลา เพราะฉะนั้นจึงเห็นภาพว่าเราไม่ได้ทำคนเดียว ผู้พิพากษาทั้งหมดร่วมมือกัน ช่วยกันคิดช่วยกันทำไปด้วยกัน โดยหัวหน้าศาลเป็นคนนำ แล้วหัวหน้าศาลก็ยอมรับภาระที่หนักหน่วงนี้ ในเรื่องของคดี ในเรื่องของการพิจารณาพิพากษา สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือว่า ในการที่ศาลมีสถานการณ์คล้ายเกิดวิกฤติขึ้นมา ภายในของเรา คือการร่วมมือร่วมใจกัน บรรยากาศในการทำงานเราเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะฉะนั้น การให้เกียรติ การให้จิตใจ ให้น้ำใจกันทุกอย่างต้องสูง เราจะอยู่กันเหมือนพี่น้องมากกว่า นี่เป็นสิ่งที่สำคัญ

ในส่วนของงานบริหารงานตุรกราก็มีปัญหาเหมือนกัน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เคยอยู่ศาลแขวง ซึ่งงานตุรกราคดีไม่ซับซ้อน ช่วงแรกๆ มีปัญหามาก ทางเราก็ใช้การปรับเปลี่ยนหมุนเวียน ส่งไปดูลาน ขอบความรู้ ไปดูงานที่ศาลใหญ่บ้าง เชิญท่านผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถมาบรรยายบ้าง และในจุดนั้นก็ใช้ลักษณะเดียวกันก็คือการประชุม ประชุมด้วยกันทั้งหมดและประชุมย่อย ประชุมหัวหน้างานย่อยย่อยๆ ประชุมไปว่าตอนนี้เราติดขัดอะไรบ้าง เราแก้ไขอะไรได้มากน้อยเพียงใด เมื่อเกิดข้อผิดพลาดก็จะมาช่วยกันดูว่าพลาดอะไร เริ่มออกคำสั่งว่าจะต้องมีการประสานงานที่เข้มข้นที่สุดในระหว่างหน่วยงานนั้น คือต้องอยู่ในลักษณะที่ไม่เกี่ยงงานกัน จะต้องมีทั้งคำสั่ง มีการขอความร่วมมือ มีบทลงโทษ กำกับไว้ด้วย ลักษณะเดียวกันก็คือ หัวหน้าศาลลงไปในส่วนนั้น ขอเรียนให้ทราบ ว่า เมื่อเปิดศาลจังหวัดขึ้นมาคนของเราวันไหว สถานการณ์อยู่ที่จอดรถ 7 ชั้น 200 คันรับไม่ได้ ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน สิ่งที่สำคัญคือ ขวัญและกำลังใจ สิ่งที่จะทำได้ ทางศาลยุติธรรมก็พยายามให้การสนับสนุน ซึ่งระยะแรกกว่าจะได้คนมาเพิ่ม สามถึงหกเดือนแรกเราไม่ได้เลย ขวัญและกำลังใจ ก็คือว่าต้องอยู่ลักษณะที่ให้คำปรึกษา ร่วมช่วยร่วมคิด หัวหน้าศาลก็คือหัวหน้าทีมทุกทีมเลย ทั้งนี้ทั้งนั้นมิได้แปลว่าหัวหน้างานไม่มีความสำคัญ หัวหน้างานกับหัวหน้าศาลทีมเดียว หัวหน้าศาลอยู่ทั่วไปไม่ได้ ต้องคอยอยู่กำกับ นั่นคือในช่วงสามถึงหกเดือนแรก แล้วเราก็จะมาดูกันเสมอ ระหว่างตุลาการและตุรกร เราจะประชุมกันบ่อยมาก ฉะนั้น ขวัญและความร่วมมือร่วมใจ เป็นหัวใจสำคัญ นั่นก็คือเราต้องสร้างบรรยากาศอะไรขึ้นมาต่างๆ อันนี้ก็คือภายใน

ปัญหาที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องเป็นปัญหาหนักอีกอย่างหนึ่งของทางอัยการ เมื่อยกฐานะเป็นศาลจังหวัดเดิม อัยการกองคดีทำคดีแขวง ยกฐานะขึ้นมาเรามี 5 กอง มีทั้ง กองแพ่ง กองอาญา กองแขวง มีหัวหน้ากองที่ระดับเดียวกับหัวหน้าศาล แล้วก็มี รองอธิบดี 1 คน มาควบคุมด้วย พอผ่านไปสักระยะก็ส่งรองอธิบดีมาควบคุมอีกคนด้วย เนื่องจากคดีที่เพิ่มขึ้นมีมาก เราก็ขอความร่วมมือ จริงแล้วภาวะที่ดั่งขึ้นมาใหม่ๆ มีความขัดข้องมาก การขัดข้องตรงนี้จะปฏิเสธไม่ได้ว่า โยนให้เป็นภาระผู้ที่เกี่ยวข้องเราทั้งหมดคงไม่เป็นธรรม เพราะว่า ก่อนเปิดเราจะพูดคุยเกี่ยวกับกระบวนการที่เกี่ยวข้องเข้าใจต้องแท็กกันเพียงใด เปิดมาใหม่ๆ ก็ค่อนข้างจะซุลมุนมาก ต้องอาศัยความร่วมมือ เน้นการที่จะประสานกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือให้มากที่สุด ได้ทำความเข้าใจผู้พิพากษา ทำความเข้าใจผู้บริหารของอัยการ พยายามจะจัดรูปแบบการบริหารเหมือนเป็นการชดเชยให้เขาไปให้ได้รับความสะดวกที่สุด ทั้งในเรื่องของการประสานงานของอัยการ ตุลาการ และในระหว่างตุรกรด้วยกัน งานตุรกรผมประสานมาก มาประชุมด้วยกัน เหมือนแทบเป็นทีมเดียวกัน มาบ่อยๆจนเกิดความคุ้นเคย

กันแล้วเราก็สร้างระบบขึ้นมา งานที่ทำวันนี้แล้วพรุ่งนี้เข้ามาดู เข้ามาตรวจสอบ เราจะจัดที่ไว้ตรงนี้ ระยะเวลา คอยกันด้วยความร่วมมือร่วมใจ หนึ่งก็ได้ผลดี คือการให้ความร่วมมือ ให้เกียรติ ให้น้ำใจ คนอื่นก่อน ทางตำรวจก็ใช้ลักษณะเดียวกัน มาประชุมให้ความร่วมมือในการนำตัวผู้ต้องหาตัวจำเลย มา ขอให้เป็นเวลาช่วงเช้า เนื่องจากถ้าเป็นในช่วงบ่ายเราจะทำไม่ทัน ที่นี้ก็มี สน.ในพื้นที่ก็เป็น สน. ที่สำคัญทั้งสิ้น และในบาง สน. นั้นมีเขตทับซ้อนของศาลหลายศาลก็เกิดข้อขัดข้องเหมือนกันว่า จะต้องวิ่งไปศาลโน้นศาลนี้ต่าง ๆ ก็ใช้หลักการบริหารยืดหยุ่นกันไปโดยที่ไม่เสียหลักการ

ในเรื่องของการฝากขังผู้ต้องหา การฝากขังจะมี 2 ระบบ คือ เอาตัวมาที่ศาล กับวิธีโอ ศาลแห่งนั้นรับผู้ต้องหาจาก 3 เรือนจำ เรือนจำพิเศษ บำบัด แล้วก็เรือนจำบำบัดกลาง คือยาเสพติดของเพศชาย และทัณฑสถานหญิง เรามีห้องขังชนิดเดียวเพราะเราเป็นศาลแขวง เราไม่ได้เตรียมเป็นศาลจังหวัด เราไม่ได้ทำอะไรรองรับเพื่อเป็นศาลจังหวัด ห้องขังเรามีขนาดเล็ก ต้องขอความเห็นชอบของผู้พิพากษา แล้วที่เพิ่มเรามีปัญหาผู้ต้องหาต่างชาติเพราะอยู่ในเขตของเรา ระยะแรกๆ เราจำเป็นต้องทำอย่างนี้คือ ครั้งแรกเราจะถามเขา เราจะมียางานกระบวนการพิจารณาของเรา เราจะตั้งกระบวนการพิจารณาพิเศษเฉพาะศาลนี้ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พยายามใช้ศักยภาพผู้พิพากษาที่จบจากต่างประเทศเข้ามา ทำเป็นเอกสารแจก ทุกครั้งในการฝากขังครั้งแรก จะมีความหมายว่า ให้ผู้ต้องหาจำเลยที่ต้องการฝากขัง เราต้องทำ เพราะตำรวจต้องมีใบพฤติกรรมการฝากขัง และเขามีสิทธิอย่างไร แล้วเราจะคุ้มครองสิทธิเขาอย่างไร เราถือว่าครั้งแรกเราจะอธิบายให้ถ่องแท้ที่สุด และถ้าเขาไม่คัดค้าน เราก็ถือว่าเขาก็จะไม่คัดค้านในทุกๆ ครั้ง เราจำเป็นต้องไม่เปิดตัวมาทุกครั้ง แล้วค่อยเปิดมาครั้งสุดท้าย ตรงนี้แล้วแต่มุมมองว่าจะถูกต้องตามกฎหมายมากน้อยแค่ไหน ทำให้เราผ่านเหตุการณ์นั้นๆ มาได้ เพราะไม่เช่นนั้น เราจะมีผู้ต้องหาหลายร้อยคนเข้ามา คงจะเกิดปัญหาเรื่องความปลอดภัย นั่นคือในระยะแรก ได้รับความร่วมมือกับผู้พิพากษา เราคุยกันก่อน จริงๆ เราไม่ได้คุยแค่เรื่องกฎหมายอย่างเดียว แต่เราคุยว่าจะเอากฎหมายมาแก้ไขปัญหสถานการณ์อย่างไร ก็ได้รับความร่วมมือโดยการใช้ video conference หลังจากนั้นประมาณ 4-5 เดือนก็ได้รับวิธีโอจากทัณฑสถาน ทำให้ปัญหาค่อยๆ คลี่คลายลงไป เปิดตัวครั้งแรกหลังจากนั้นก็ใช้ video conference ก็หมดปัญหาเรื่องผู้ต้องหาจำนวนมากจะต้องมาศาลแต่ไม่มีห้องขังเพียงพอ ก็ได้รับความร่วมมือจากพนักงานสอบสวนในระดับที่ต้องขอขอบคุณเขา

สำหรับผู้ต้องหาต่างชาติ เราก็มียุทธศาสตร์ เนื่องจากไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาเดียว สิ่งก็ตามมาซึ่งเหมือนศาลใหญ่ ๆ คือ เรื่องของล่าม โดยเฉพาะล่ามเราก็มียุทธศาสตร์หลายครั้งที่ล่ามได้ไม่ทัน หรือไม่พอเพราะคดีเยอะ ต้องใช้ความสามารถพิเศษเพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจกันได้ พอผ่านมาไ้ระยะหนึ่ง ทั้งตุลาการและธุรการมีความคุ้นเคยขึ้นกับงานในลักษณะนี้ โดยเฉพาะที่เราพยายามกำหนดว่า เราจะอยู่ไม่ให้เกิดการจัดกระจ่าย เราพยายามจัดให้เจ้าหน้าที่อยู่ร่วมกัน ซึ่งคนที่เป็นเวรแต่เดิมเวรจะอยู่คนละที่ ก็ให้มาอยู่ห้องเดียวกัน เวรทุกประเภทจะรวมอยู่ตรงนั้น เป็นอุบายให้ท่านว่ามีโอกาสช่วยเหลือกัน แต่ที่แฝงไว้ก็คือว่า รู้ว่างานที่เพิ่มขึ้นมา ถ้าแยกกันทำแล้วทำไม่ได้ ทำไม่ทัน หลายห่วยอดดีกว่าห่วยเดียว ในขณะที่เดียวกันการที่เป็นเวรอยู่ด้วยกันเป็นอาทิตย์ๆ ทำให้ช่วยเหลือช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาที่เข้ามาและทำให้เกิดความสามัคคีกันด้วย เพราะว่าเรามีผู้พิพากษาใหม่ที่มาอยู่กับเรา

เหมือนว่าเรามีหน้าที่ที่จะต้องฝึกเขาเหล่านั้นด้วย เราก็จัดให้ผู้พิพากษาใหม่อยู่กับผู้พิพากษาเก่าโดยที่ช่วยผู้พิพากษาใหม่ทำงานได้ แล้วก็ขอให้ทุกท่านที่ทำงานเสร็จแล้ว ผู้พิพากษาใหม่ที่อยู่ในช่วงดักดวงความรู้ให้ลงไปช่วยเวอร์ ทุกคนให้ความร่วมมือดีมาก เพราะฉะนั้นเวอร์ที่ 6 คนที่เราผ่านมาได้นั้น ในความเป็นจริงแล้ว มีการลงไปช่วยมากกว่า 6 คน ทั้งนี้ทั้งนั้นเป็นผลจากความร่วมมือร่วมใจเท่านั้นเอง แล้วพอระยะหนึ่งเราก็ได้ผู้พิพากษาที่ 29 คนที่ถือว่าท่านมีความสามารถจะทำได้ เราจะไม่มีความกังวลใจกันเลย ดิตซ์อะไรจะขึ้นมาปรึกษาหัวหน้าศาลทันที จะอยู่ Stand by ทุกวัน ตั้งแต่เช้าจนพ้นเวลาราชการ เจ้าหน้าที่เราก็มีความคล่องขึ้นมาก เราก็มีการประเมินผลงานทุกอาทิตย์ เราจะมีให้อำนาจการประชุมเจ้าหน้าที่ทุกอาทิตย์ เพื่อคอยดูว่า มีอะไรที่เป็นปัญหาอยู่มันแก้ไม่ได้ พอเราทุกคน พออยู่มีระยะหนึ่งเราตระหนักดีว่าเราไม่ช่วยเหลือกันเราไม่อยู่กันแบบเป็นทีมงานเดียวกันแล้ว เราจะลำบากอย่างสาหัส เพราะที่นี้ถ้าเกิดอะไรผิดพลาดขึ้นมาแล้วจะลำบากมาก

ปัญหาของผู้บริหารต่อไป ถ้าสภาพยังเป็นเช่นนี้ คดีจะเข้ามาอย่างนี้มากขึ้นๆเรื่อยๆ การจัดการคดีจะมากขึ้น วันนัดจะยาวขึ้น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลคนเดียวของศาลนี้ สิ่งที่จะรับกับปริมาณงานกับปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะยากขึ้นๆเรื่อยๆ ในชุดแรกเราพยายามวางรากฐานในการจัดเวรในการที่จะสร้างระบบความชำนาญให้กับเจ้าหน้าที่ธุรการจนถึงผู้พิพากษา วันจันทร์นี้ย้ายการเข้ามาหลายๆ หลายๆ กอง ห้องพิจารณาเราเดิมเรามี 16 ต้องแบ่งครึ่งกลายเป็น 32 ห้อง 32 ห้องก็ใช้ได้สัก 10 ห้อง อีก 10 ห้องแบ่งไปเป็นห้องเด็กบ้าง ไปเป็นห้อง video conference มีทนายจำนวนมหาศาลอาจจะฟ้องคดีง่ายๆ เข้ามาสัก 5 คดี ซึ่งเราต้องจำกัดไว้ ต่อคนเราให้ไม่เกิน 5 คดี ในวันจันทร์จะเป็นคดีง่ายๆ เราไม่สามารถปล่อยให้เข้ามาโดยที่เราควบคุมไม่ได้ จะทำให้เราบริหารไม่ได้ ผมจะควบคุมประเภทของคดี ควบคุมได้ปริมาณหนึ่ง ให้มีการนัดไม่เกินเท่านั้นเท่านี้ แล้วก็แบ่งไป คดีแขวง คดีจังหวัด คดีแพ่ง คดีอาญา แบ่งเป็นเช้า แบ่งเป็นบ่าย จำนวนคนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ถ้าเป็นคนเดียวมีหลายเรื่อง เราจะพยายามจัดให้ห้องพิจารณานั้นช้อยไปทางลึกให้คนขยับน้อยที่สุด อย่าให้คนมันพลุกพล่านไปหมด เพราะจะทำให้ชบวนพิจารณาล่าช้า ไม่สะดวกกับประชาชนแล้วมันก็จะเกิดปัญหาเรื่องความปลอดภัย เพราะที่นี้บางที่มีคดีอุกฉกรรจ์เยอะ แม้กับอัยการ ทนายเองเราพยายามจัดให้เข้าห้องพิจารณาเดียว ไม่ให้กระจัดกระจายเหมือนทั่วไป อันนี้ก็คือเท่าที่เราได้ทำไปแล้ว

- สถานที่

ในเรื่องของอาคารสถานที่ ยังมีปัญหา คิดว่าถ้ายังดำรงเป็นศาลใหญ่อยู่ตรงนี้ สิ่งที่ต้องเร่งด่วนที่สุด คือ การขยายพื้นที่ข้างหลังศาล ซึ่งเป็นเรื่องที่ทางสำนักงานศาลได้รับทราบแล้ว เนื่องจากว่าจากสถิติคดีที่เพิ่มขึ้นมาจะเริ่มขึ้นมาแบบน้ำป่า คือเพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ ห้องสำนวนเริ่มเก็บไม่พอ การจราจรของที่นี่มีปัญหามาก อยู่ในพื้นที่ที่รถบรรทุกทุกแล่นผ่านตลอดเวลา ถ้ายังคงดำรงเป็นศาลใหญ่อย่างนี้ สิ่งที่ต้องเร่งด่วนที่สุด คือเรื่องของพื้นที่

- ความอาวุโสของผู้พิพากษา

ในเรื่องโครงสร้างของผู้บริหาร เนื่องจากศาลมีคดีที่จะต้องเป็นผู้พิพากษามาก และจำนวนไม่น้อยที่จะต้องเป็นผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์ สิ่งที่เราไม่สามารถทำได้อย่างศาลแพ่ง ศาลอาญา ก็คือ ไม่มีผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่จะเข้ามาเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าคณะได้เนื่องจากผู้บริหารอยู่ในระดับเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันเข้าใจว่าด้วยข้อจำกัดหลายๆ ประการ พนักงานศาลยุติธรรมก็ไม่สามารถไปบังคับเอาผู้พิพากษาหัวหน้าคณะให้สมัครใจมาอยู่ที่นี้ได้กรอบที่สำนักงานศาลฯ กำหนดให้เรา ถ้าจำตัวเลขไม่ผิด คือ ตุลาการ 92 คน เป็นหัวหน้าคณะ 12 คน หรือ 22 คน แต่ทุกวันนี้ในความเป็นจริงแตกต่างกันมาก แล้วในปีใหม่ที่ผ่านมาเราไม่มีผู้พิพากษาหัวหน้าคณะแล้ว ผู้พิพากษาหลายท่านขอย้าย ผมเห็นใจท่าน เพราะท่านทำงานหนักมาก แล้วก็ที่มาใหม่ก็มีผู้พิพากษาเกือบครึ่งหนึ่งไปเป็นผู้พิพากษาดังจังหวัดเพียงไม่กี่ปี

เมื่อยกฐานะศาลจังหวัดดลิ่งชันและศาลจังหวัดพระโขนงขึ้น คงไม่มีใครปฏิเสธได้ว่ามีความรับผิดชอบเหมือนการนำศาลแพ่ง ศาลอาญา และศาลแขวงมารวมกัน มีสภาพความใหญ่โตมากกว่าคำว่าศาลจังหวัด เพราะฉะนั้นการบริหารลักษณะองค์กรใหญ่เช่นนี้ การบริหารให้ทั่วถึงผู้บริหารคนเดียวไม่อาจจะทำได้ ถ้ายังเป็นศาลใหญ่อย่างนี้ การบริหารจะให้เกิดผล คงจะต้องมีสถานะของผู้บริหาร รูปแบบการบริหารเหมือนศาลใหญ่ทั่วไป อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงฐานะของทั้ง 2 ศาลจังหวัดเปลี่ยนสถานะเป็นศาลยุติธรรมอะไรก็ได้แล้วแต่ ศาลยุติธรรมพิเศษกรุงเทพตะวันออกตะวันตกอะไรก็ได้แล้วแต่ ซึ่งยังคงพิจารณาคดีประเภทนี้อยู่ เนื่องจากการไปเปลี่ยนแปลงของศาลนี้ทำได้ยาก จะเกิดความสับสนและวุ่นวาย สับสนในหมู่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงศาลใหญ่ที่เหลืออยู่ว่าจะเหลื่อมบทบาทอยู่อย่างไร สิ่งนี้ก็คงเป็นปัญหาที่สำนักงานศาลยุติธรรม ต้องไปพิจารณาว่า ในแง่ของ 2 ศาลนี้ ถ้ายังเป็นศาลใหญ่อย่างนี้ มีรูปแบบการบริหารงานเช่นนั้น ก็เกิดประโยชน์ 2 ประการ คือ 1. การบริหารงาน เป็นการที่เราต้องมองไปวันข้างหน้า มันจะเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และ 2. ในทางเทคนิคจะได้มีผู้พิพากษาที่อาวุโสเข้ามาเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลซึ่งท่านเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าเข้ามาเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ ถ้าจะเทียบของมินบุรี เข้าใจว่ามินบุรี ถ้าเราจะยกฐานะของศาลจังหวัด ศาลแขวง ในอนาคตนั้นเราควรจะต้องดูรูปแบบของศาลมินบุรี มินบุรีเป็นการค่อยๆ เติบโตขึ้นมา ใช้ระยะเวลาค่อยๆ พัฒนาและใช้ระยะเวลา จนมาถึงจุดๆ หนึ่งก็มีพื้นที่พอ กำลังคนพอ มีคุณภาพคนพอ ซึ่งมินบุรีใช้เวลาเป็น 10 ปี จากเดิมก็เป็นศาลแขวงนั่นเอง ในสมัยที่ศาลมินบุรียังมีคดีไม่มากนักนี่ ถ้าจำเป็นต้องไปดูเขา ค่อย ๆ เป็น ค่อย ๆ ไป แต่ว่าวันนี้ยกฐานะดลิ่งชันและพระโขนงขึ้นมา สิ่งที่เราจะต้องไปได้อีกก็ต้องเหมือนกับว่าเปลี่ยนศาลใหญ่แห่งหนึ่งไปเป็นศาลใหญ่อีกแห่งหนึ่ง ส่วนศาลใหญ่เดิมจะเป็นอย่างไรก็ได้แล้วแต่ ต้องค่อยๆ พิจารณา ในระดับของข้าราชการตุลาการ เช่นเดียวกันวันนี้ยังมีผู้อำนวยการระดับ 9 แต่เราไม่มีหัวหน้าระดับรองลงไป มีระดับรองลงไปมีระดับ 7 ระดับ 6 ระดับ 5 เหมือนกับศาลเล็กๆ ทั่วๆ ไปอยู่ จริงถ้าเป็นศาลใหญ่ขนาดนี้ จำเป็นต้องมีคนที่ช่วยผู้อำนวยการเช่นกัน ลักษณะงานมันต้องแบ่งเป็นแผนๆ ได้

ขอยกตัวอย่างเรื่องหนึ่งให้ฟังเป็นเรื่องทั้งคร้าทั้งข้า ผลพวงที่เกิดขึ้นมาของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ซึ่งทุกวันนี้สามารถบริการประชาชนชนิดที่ว่าประชาชนเดินเข้าไป สนองความต้องการประชาชนได้ดีมาก แบ่งหมวดหมู่จัดทำให้เรียบร้อยหมด จนประชาชนทั่วไปเริ่มเข้าใจว่าการจัดการมรดกทุกศาลสามารถทำได้หมด ซึ่งที่จริงก็ควรจะเป็นเช่นนั้น แต่ของเราเองไม่ใช่ เพราะงานปกติของเรายังทำไม่ทัน แล้ววันหนึ่งประชาชนเข้าแล้วบอกว่าทำไมที่ศาลนั้นทำได้ที่ศาลนี้ทำไม่ได้ เราก็ได้แต่กลักรินไว้ แล้วก็พยายามจะทำขึ้นมา ตั้งรูปแบบขึ้นมา สมมติศาลใหญ่มีงานผู้จัดการมรดกสัก 3 คน เฉพาะงานนี้ ของเราไม่มีงานนั้น ของเราประชาสัมพันธ์ 3 คน ทำทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งเรื่องประกัน เรื่องบังคับคดี นายประกัน การรับฟ้องคดีโมเสเร่ ซึ่งศาลแพ่งอื่นไม่มี อันนี้ก็เลยเป็นผลพวงขึ้นมาทั้งคร้าทั้งข้า แต่ก็จำเป็นเพื่อที่จะรักษาภาพพจน์ของศาลไว้

- ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

ศาลแขวงที่ยกเป็นศาลจังหวัดแล้ว เข้าใจว่าตรงนี้ยังคงต้องคงไว้ เพราะมีพระราชบัญญัติ มีกฎหมายจัดตั้ง แต่เราคงจะต้องมาทบทวนถึงศาลแขวงที่ยังไม่ได้ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด คงต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์เดิมว่า เราควรจะให้ศาลนั้นดูแลพื้นที่มากเกินไปหรือไม่ ถ้าจะให้ดูแลพื้นที่ตรงนั้น สิ่งที่ต้องรองรับก็คือว่า เรื่องปัจจัย เรื่องสถานที่ เรื่องกำลังคน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอย่างของศาลแขวงที่เกิดขึ้นมาแล้ว ถ้าจะบอกว่าเราจะตั้ง เข้าใจว่าศาลแขวงในกรุงเทพฯ จะมีเขตของตัวเอง ศาลแขวงหนึ่งอาจจะมีเขตพื้นที่ทางปกครอง 6 เขตบ้าง 4 เขตบ้าง 3 เขตบ้าง ถ้าสำนักงานศาลจะตั้งศาลเหล่านั้นขึ้นเป็นศาลจังหวัดแต่ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงเขตอะไร เพราะการเปลี่ยนแปลงเขตเป็นเรื่องยุ่งยากวุ่นวาย ไม่ได้เกิดปัญหาเฉพาะเราเท่านั้น ตำรวจ อัยการเขต สอบสวน อะไรซับซ้อนกันไปหมด ถ้าสมมติง่าย ๆ ว่าตั้งเป็นศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัดเอาเขตเดิม เขตเดิมต้องคิดว่า ตรงนี้มันก็เหมือนกับศาลจังหวัดพระโขนงและตลิ่งชันก็จะมีคดีไหลเข้าไป ตรงนี้ก็มีการวิเคราะห์ก่อนเพื่อรองรับสถานที่ บุคลากร มันอาจจะยังไม่สมบูรณ์ในแบบบีแรก เราดูจากศาลแขวงที่เปิดมาแล้วเป็นบทเรียนได้ เพราะฉะนั้นถ้าเกิดจะตั้งขึ้นก็ดูว่าเขตเท่าเดิมก็ต้องแก้ปัญหาดังนี้ให้ได้โดยเฉพาะสถานที่ ถ้าวัดเขตก็แปลว่า เขตที่ลุดออกไปนั้น เข้าใจว่าจะต้องจัดเป็นตั้งเป็นศาลแขวงขึ้นมาใหม่ ซึ่งเข้าใจว่า น่าจะทำได้ยาก เพราะเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณ การสร้างศาลอันหนึ่งขึ้นมาใหม่ไม่ใช่เรื่องง่าย

สำหรับศาลทั้ง 2 ศาลที่ยกฐานะขึ้นมาและที่เปิดดำเนินการมาแล้ว การจะยุบกลับไปเป็นศาลแขวง คิดว่าเป็นสิ่งที่เราไม่ควรกระทำ ไม่ว่าเหตุผลในแง่ศาลเป็นองค์กรหลัก เราเป็นผู้ใหญ่แล้ว การให้ความสะดวกประชาชน เราไม่ควรคิดกลับไปกลับมา อีกอย่างได้เกิดกระบวนการที่ทำให้ประชาชนก็เริ่มคุ้นเคยแล้ว การที่ไปปรับเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นอีก จะกลายเป็นการสร้างภาระ ความไม่สะดวกเขาอย่างมาก ๆ เข้าใจว่าน่าจะกระทบกระเทือนต่อองค์กรศาลเราเหมือนกัน ในแง่เราเป็นองค์กรหลักทำไมเราคิดกลับไปกลับมา แต่เราควรจะมาปรับอย่างนี้ว่า เอา 2 ศาลมาเป็น case study ว่าที่เรายกฐานะขึ้นมาในความเป็นจริง หลุดไปจาก concept เดิม ตรงไหนบ้าง concept เดิมไม่ต้องการให้ใหญ่

เช่นนี้ เหมือนเป็นเหมือนศาลแพ่งศาลอาญาใหม่ตั้งขึ้นมาเลย ที่มองในแง่ที่ว่าไม่ตรงเจตนารมณ์เดิม ไม่ต้องตามเจตนารมณ์เดิมมันเหมือนกันว่าเกิดขึ้นแล้ว เราคงต้องพยายามพัฒนา มองในแง่จุดดีว่าจะมีประโยชน์อยู่ไหมที่จะคุมอยู่อย่างนี้ ก็แก้จุดที่ยังขาดอยู่ เข้าใจว่าเรื่องสถานที่อยู่ในวิสัยที่ผู้บริหารเจรจาตกลงขยายพื้นที่ได้ การจัดอัตราผู้พิพากษาต่างๆ ก็ยังอยู่ในวิสัยที่จะทำได้ตามกฎหมาย เพราะฉะนั้นในศาลใหม่ก็ไม่ควรที่จะยุบ ก็ดำเนินการต่อไป แต่ก็แก้ไขปัญหาที่เป็นจุดอ่อน แล้วก็เพื่อให้ศาลนี้เป็นศาลต้นแบบ เพื่อที่จะไปเป็นตัวอย่างในการที่ศาลแขวงอื่นในการที่จะยกฐานะขึ้นมา ณ ความเข้าใจขณะนี้ ออกมาเป็นพระราชบัญญัติแล้ว การที่จะเปลี่ยนแปลงไปก็เปลี่ยนแปลงในฐานะพระราชบัญญัติ ซึ่งเราคงไม่ได้ดูเหตุผลในกฎหมาย เราดูความชอบธรรมหลายๆ อย่างด้วย ความยากง่ายที่มันจะเปลี่ยนแปลงอย่างนั้นได้หรือไม่ ถ้าขณะนี้ดูจากหลายๆ สิ่งหลายๆ อย่างที่เป็นอยู่ขณะนี้ เพราะว่า ศาลใหญ่ๆ ก็ยังคงมีอยู่ เราไม่ได้ยุบเลย และเห็นว่าอีก 2 ศาลที่เหลือไม่ควรยกฐานะแล้ว เพราะถ้ายกฐานะขึ้นมาแล้วเขตมันจะทับซ้อนกับศาลใหญ่ที่มีอยู่อีก มันจะทำให้ฐานะของศาลใหญ่ตกต่ำลงไปอีก เพราะว่าศาลใหญ่ตอนนี้ ผู้พิพากษาบางท่านบอกว่าไม่มีงานทำ แล้วผู้ช่วยผู้พิพากษาไม่มีงานทำให้ฝึก ปัญหานี้เพราะผู้ช่วยต้องมีการเก็บคดีฝึกฝนงาน จำนวนผู้ช่วยที่ไปอยู่กับตัวเตอร์ เข้าใจว่าตัวเตอร์ของศาลใหญ่มีคุณสมบัติเป็นตัวเตอร์ที่ดี แต่ว่างานที่จะแจกจ่ายลูกศิษย์ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยชำนาญเปลี่ยนแปลงไปเสียแล้ว ในขณะที่เดียวกันก็อยากจะให้ลองประเมินผลของผู้พิพากษาประจำศาล ซึ่งผ่านการเป็นผู้ช่วยมาไม่นานที่ศาลจังหวัดดลิ่งชันและศาลจังหวัดพระโขนง ตรงนี้อาจจะเป็นจุดดีอีกอย่างหนึ่งของศาลจังหวัดพระโขนง 13 คนของเรา เรามั่นใจ เราพอใจ แล้วน้องๆ ไม่หวั่นไหวมาก เก่งไม่เก่งแต่มีความมั่นใจในกระบวนการพิจารณาคดีได้ทุกอย่าง เพราะฉะนั้นก็เป็นข้อดีอยู่บ้างเหมือนกัน สรุปเอาเป็นว่าศาลที่เกิดขึ้นแล้วอย่าไปยุบทิ้ง ให้พัฒนามันต่อ แต่คิดว่าในทางดำเนินงานจะตั้งเป็นศาลแขวงทุกเขต ผมไม่แน่ใจในทางปฏิบัติทำได้หรือไม่ ค่อนข้างยาก เพราะว่า การทำงานของศาล จะไปยึดโยงกับสถานที่ตำรวจกับส่วนของอัยการ กระทรวงเขตการปกครองของเขต การแบ่งเขตเค้าไม่เหมือนกัน อาจจะเกิดการซับซ้อนกันจนกลายเป็นการไม่สะดวก

ต้องการเห็นศาลพิเศษ 2 ศาลนี้ ศาลยุติธรรม ศาลแขวง ศาลจังหวัดดลิ่งชัน ศาลจังหวัดพระโขนง ถ้าเป็นศาลใหญ่พัฒนาเป็นศาลยุติธรรมพิเศษ ซึ่งจะมีรูปแบบเหมือนกับ มีแผนกแขวงแผนกจังหวัดอยู่ในตัวเอง แล้วทั้ง 2 ศาลต้องมีพื้นที่และคนปริมาณมากพอที่ดำเนินการเป็นแบบคู่ขนานไป ทุกวันนี้เรายังทำไม่ได้ปนกันหมด ทุกวันนี้ใกล้เกลี่ยคดียุติธรรมมากๆ คู่ความที่มาที่นี่ ทุนทรัพย์สูงมาก ชื่อเสียงโด่งดัง มรดกบางที่เป็นหมื่นล้านก็มี เอ่ยชื่อขึ้นมาทุกคนก็ต้องรู้จักหมด หัวหน้าศาลต้องลงไปใกล้เกลี่ย ก็ต้องยอมลงไปในทุกๆ บทบาท เพื่อสร้างความเชื่อถือขึ้นมาเท่านั้นเอง ก็ขอให้เพียงปีแรกให้มันเป็นเช่นนี้ แต่ผมเชื่อว่าในปีต่อไปมัน ถ้ามัวมันดีขึ้นไหม มันดีขึ้นบ้างในแง่ของภายใน แต่ส่วนเรื่องการบริหารคดีคงเหมือนศาลใหญ่ทั่วไป แต่คงดี เพราะผู้พิพากษาเป็นตัวจริงหมดแล้วและมีจำนวนมากขึ้นเล็กน้อย

5.3.2 สรุปผลจากการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการให้สัมภาษณ์ในเชิงลึกของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 25 คน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงใน กรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดถึง 13 คนและมีผู้ไม่เห็นด้วยจำนวน 6 คน ส่วนอีก 6 คน มีความเห็นทั้งในส่วนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

ในส่วนของผู้ที่เห็นด้วย ได้ให้เหตุผลสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น

- เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการที่จะไปดำเนินคดียังศาลต่าง ๆ ที่กระจายตัวออกไป
- ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เกิดความสะดวกแก่ประชาชน
- ทำให้ประชาชนไม่สับสน เมื่อมีคดีเพราะสามารถที่จะมาฟ้องที่ศาลจังหวัด โดยอาศัยอยู่ในเขตใดก็มาฟ้องในเขตนั้น ไม่ต้องแยกว่าจะขึ้นกับศาลอาญา ศาลแพ่ง หรือศาลแขวง
- เป็นการแบ่งเบาทำให้ปริมาณคดีของศาลหลักทั้ง 6 ศาลลดลง
- ทำให้บุคลากรไม่ว่าผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งทำงานอยู่ในศาลแขวง เมื่อยกฐานะศาลแขวงขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด ศาลเหล่านั้นจะพิจารณาคดีได้เต็มรูปแบบ ทำให้สามารถใช้ทรัพยากรทั้งผู้พิพากษา ข้าราชการ อาคารสถานที่ได้เต็มกำลัง

ในส่วนของผู้ที่ไม่เห็นด้วย ได้ให้เหตุผลสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. ด้านปริมาณคดี

การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด ส่งผลให้ศาลดังกล่าวมีปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีมากขึ้น และในทางตรงข้ามมีผลให้ศาลหลักทั้ง 6 ศาล ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี มีปริมาณคดีลดลงในภาพรวม จนถึงขั้นอาจไม่มีคดีที่จะพิจารณา เพราะคดีทุกคดีจะไปอยู่ในอำนาจของศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นมาทั้งหมด

2. ด้านบุคลากร

เนื่องจากเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดแล้ว จะต้องมียังจำนวนปริมาณคดีมากขึ้น จำนวนบุคลากรควรจะเพิ่มมากขึ้น ทั้งผู้พิพากษาและข้าราชการ ซึ่งจะต้องมีการเตรียมการ

รองรับการปรับโครงสร้างซึ่ง ได้แก่ ปริมาณของผู้พิพากษา ปริมาณเจ้าหน้าที่ธุรการ เพื่อรองรับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องเพิ่มพูนประสิทธิภาพความรู้ความเข้าใจในงานของศาลจังหวัดทั้งในด้านขององค์ความรู้และด้านการบริหารจัดการให้แก่เจ้าหน้าที่ศาลแขวงได้รับรู้ ซึ่งจากการดำเนินการยกฐานะศาลแขวงที่ผ่านมาทั้ง 2 ศาลเห็นว่ายังไม่มีเตรียมการรองรับในเรื่องดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องประสบการณ์และความชำนาญในการพิจารณาพิพากษาคดีศาลจังหวัดของผู้พิพากษาศาลแขวงเดิมที่ถูกยกฐานะด้วย

ในด้านของอัตรากำลังของผู้พิพากษาเมื่อเทียบกับปริมาณคดีและความยุ่งยากซับซ้อนของคดีที่เพิ่มขึ้นเห็นว่าไม่ได้สัดส่วนกัน ทำให้ศักยภาพในการทำงานน้อยลงเพราะบุคลากรมีจำนวนเท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย แต่ปริมาณงานกลับเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความคิดไตร่ตรองหรือความรอบคอบในการทำงานจะน้อยลง นอกจากนี้ในศาลหลักบางศาลที่ปริมาณคดีไม่ได้ลดลงตามความเป็นจริง เช่นศาลแพ่งหรือศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ปริมาณคดีไม่ผกผันไปตามการแยกศาลออกไป แต่ต้องถูกตัดทอนบุคลากรลงไป เมื่อปริมาณคดีไม่ลดลงแต่บุคลากรยังต้องทำงานเหมือนเดิมและบางท่านต้องทำงานในส่วนของผู้พิพากษาที่ถูกโอนย้ายออกไป ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรขึ้นมาซึ่งเป็นปัญหาแทรกซ้อนที่ผู้วางนโยบายการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดไม่ได้เตรียมการรองรับเอาไว้

3. ด้านการบริหารจัดการคดี

เนื่องจากลักษณะงานของศาลแขวงและศาลจังหวัดมีความแตกต่างกัน ศาลแขวงทำคดีแพ่งและคดีอาญาเล็กๆ น้อยๆ ลักษณะคดีของศาลแขวงเป็นคดีที่ไม่ต้องสืบพยานเป็นส่วนใหญ่ จะมีคดีต้องสืบพยานน้อยมาก ส่วนศาลจังหวัดพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะต้องมีการสืบพยาน ปัญหาคือในคดีที่มีต้องมีการสืบพยาน กฎหมายบอกว่าจะต้องต่อเนื่องและครบองค์คณะเพราะฉะนั้นระบบการนัดคดีในศาลจังหวัดจะสร้างวิธีการหรือระบบการนัดคดีในศาลจังหวัดกับศูนย์หน้าบัลลังก์และมีการตารางลือควันให้ติดต่อกัน เพราะฉะนั้นในศาลแขวงกับศาลจังหวัด ถึงแม้จะเป็นคดีประเภทเดียวกัน คือ คดีแพ่ง คดีอาญา แต่ถ้าลักษณะคดีไม่เหมือนกัน จะมีผลให้วิธีการในการบริหารจัดการไม่เหมือนกัน ดังนั้น เมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ศาลที่ยกฐานะขึ้นมานั้นต้องพิจารณาคดีทั้งคดีแพ่ง อาญา และคดีศาลแขวงรวมกันในศาลเดียว โดยเอาวิธีพิจารณาคดีในศาลแขวงมาใช้ในศาลจังหวัด ศาลจังหวัดศาลนั้นก็จะต้องทำทั้งคดีสืบพยาน และคดีที่จะต้องพิจารณาเสร็จไปโดยเร็ว ซึ่งคดีที่เสร็จไปโดยเร็วในกรุงเทพฯ มีจำนวนมาก เพราะฉะนั้น ในขณะที่งานในศาลแขวงที่ถูกยกฐานะขึ้นมาเป็นศาลจังหวัดในกรุงเทพฯ จึงมีความสับสนในด้านการบริหารจัดการคดีมาก การบริหารจัดการคดีจะยิ่งเข้าไปใหญ่ เพราะคดีปริมาณมากขึ้น ต้องมีกำหนดการชี้สองสถาน กำหนดการสืบพยานมากยิ่งขึ้น คดีจะต้องมาเข้าคิวมากขึ้น ปริมาณเข้าคิวสืบพยานก็มากยิ่งขึ้น ทำให้ระยะเวลาสืบพยานยาวยิ่งขึ้น และยังส่งผลให้ระยะเวลาการพิจารณาคดีศาลแขวงต้องล่าช้าออกไป เพราะศาลใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับคดีที่อยู่อำนาจในศาลจังหวัด ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อน เป็นเหตุทำให้

คดีเล็กน้อยต้องล่าช้าเกินความจำเป็นและคงค้างพิจารณาเป็นจำนวนมาก ซึ่งขัดต่อเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลแขวงที่ต้องการทำให้คดีเล็กน้อยได้รับการพิจารณาที่รวดเร็ว เพราะประชาชนแทนที่จะได้รับฟังคำพิพากษาในระยะเวลาอันสั้นเหมือนเดิม กลับทำให้การพิจารณายาวขึ้น ประชาชนไม่ได้รับฟังคำพิพากษาโดยรวดเร็วเหมือนกับศาลแขวงเดิม

4. ด้านสถานที่

เนื่องจากการจัดตั้งศาลแขวงนั้น ในเริ่มแรกของการจัดตั้ง มิได้คำนึงถึงการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จึงไม่ได้มีการเตรียมการเรื่องสถานที่ว่าต่อไปจะต้องเป็นศาลใหญ่ ที่จะมีปริมาณคดีเข้ามาจำนวนมาก จึงทำให้เกิดปัญหาสถานที่คับแคบ ไม่เพียงพอต่อการให้บริการประชาชน ดังนั้น เมื่อต่อมาได้มีการดำเนินการยกฐานะศาลแขวงขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด แต่ยังคงใช้พื้นที่เดิมของศาลแขวงนั้นอยู่ ทำให้การจัดสรรพื้นที่ทั้งในด้านห้องพิจารณาคดี สำนักงานเจ้าหน้าที่ พื้นที่ติดต่อของประชาชน รวมทั้งพื้นที่สำหรับจอดรถ และร้านค้าต่างๆ ไม่สามารถรองรับจำนวนปริมาณคดีและประชาชนที่จะต้องมาติดต่อที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากเขตอำนาจของศาลที่เพิ่มขึ้นได้

5. ด้านผู้บริหารศาล

เนื่องจากการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จะทำให้ศาลจังหวัดในกรุงเทพมหานครซึ่งถือว่าเป็นศาลใหญ่ ความยุ่งยากซับซ้อนมีมากกว่าศาลจังหวัดอื่น ทุนทรัพยากรก็สูงกว่าศาลจังหวัดอื่น อีกทั้งยังถือว่ามีการเจ้าหน้าที่และภาระงานมากกว่าศาลหลักทั้ง 6 ศาล แต่ถ้าพิจารณาในด้านผู้บริหารศาลแล้ว มีเพียงผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเป็นผู้บริหารเพียงท่านเดียว ไม่มีตำแหน่งรองและเลขานุการศาลหรือผู้ช่วยเช่นเดียวกับศาลหลัก การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจึงเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ของผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ในด้านความอาวุโสของผู้บริหารศาล เมื่อยกฐานะขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด จะทำให้ผู้บริหารศาลซึ่งเป็นหัวหน้าศาลมีอาวุโสเกือบเท่ากับอธิบดีศาล ซึ่งไม่น่าจะเหมาะสม นอกจากนี้ในเรื่องของบทบาทและอำนาจหน้าที่ ปัจจุบันฐานะของผู้บริหารศาลแขวงที่ได้รับการยกฐานะขึ้นมา มีอำนาจตามความเป็นจริงสูงกว่ารองอธิบดี หรือแม้กระทั่งอธิบดีศาลใหญ่ในกรุงเทพฯ บางศาลซึ่งนับว่าไม่น่าจะถูกต้องและเหมาะสม

6. ด้านผลกระทบต่อการอำนวยความสะดวกและสิทธิเสรีภาพของประชาชน

การเร่งรัดดำเนินการยกฐานะศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัดที่ผ่านมา โดยผู้บริหารไม่ได้ทำการศึกษาถึงผลดีผลเสียและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบด้านก่อนดำเนินการ

รวมทั้งไม่ได้เตรียมการในด้านต่าง ๆ รองรับอย่างเพียงพอ ทำให้เกิดผลกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น ในด้านประสบการณ์และความชำนาญของบุคลากรของศาลแขวงที่ยกฐานะย่อมมีน้อยกว่าบุคลากรของศาลหลักทั้ง 6 ศาล รวมทั้งเรื่องอัตรากำลังซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเมื่อดำเนินการยกฐานะศาลไปแล้ว 2 ศาล ผลปรากฏว่ามีคดีไหลเข้าสู่ศาลทุกวัน ประชาชนย่อมต้องการความยุติธรรมที่เท่าเทียมกัน แต่ปรากฏว่าคดีที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของศาลจังหวัดที่ยกฐานะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของผู้บริหารเพียงคนเดียวคือหัวหน้าศาลจังหวัด แต่หากคดีเกิดขึ้นในความรับผิดชอบของศาลหลักทั้ง 6 ศาล จะได้รับการดูแลจากผู้บริหารถึง 6 คน กลับกลายเป็นว่าประชาชนได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกับศาลใหญ่ๆ ศาลอื่น ซึ่งมีบุคลากรที่มีประสบการณ์มากกว่า ผู้บริหารศาลยุติธรรมต้องมองว่า ประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกันควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เพราะตอนนี้กลายเป็นว่าประชาชนได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากประสบการณ์ที่ต่างกันของผู้พิพากษามีผลต่อการให้ความยุติธรรม ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่ต้องรีบแก้ไข

5.3.3 ผลของการยกฐานะศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด ในช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมา

1. ศาลจังหวัดดลิ่งชัน

- รับคดีเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 7,000 คดี ทั้งคดีแพ่ง และ คดีอาญา รวมกับคดีศาลแขวงเดิมที่ต้องรับผิดชอบอีกประมาณ 16,000 คดี รวมเป็นคดีในความรับผิดชอบประมาณ 23,000 คดี และ เขตของศาลที่อยู่ในศาลจังหวัดดลิ่งชัน คือ เขตเศรษฐกิจของฝั่งธนบุรี ทำให้มีคดีจำนวนมากไหลเข้ามาที่ศาลจังหวัดดลิ่งชัน และประสบปัญหาในการบริหารจัดการเพราะเป็นศาลขนาดใหญ่

- ปัญหาและอุปสรรค

1. ไม่สามารถหาอัตราข้าราชการธุรการมารองรับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นได้ โดยปัจจุบันมีจำนวนข้าราชการ 34 คน และลูกจ้างชั่วคราว 3 คน มีเจ้าหน้าที่ประมาณ 20 คนที่จะทำหน้าที่หน้าบัลลังก์โดยตรง หากได้รับการจัดสรรเจ้าหน้าที่ธุรการหน้าบัลลังก์ต่างๆ เพิ่มขึ้น คดีของศาลจังหวัดดลิ่งชันจะเสร็จภายในกรอบเวลาที่เรากำหนดไว้ เจ้าหน้าที่เหนื่อยและเครียดในการปฏิบัติงานทั้งเจ้าหน้าที่และผู้พิพากษาหลายๆ ส่วนแทบไม่ได้พักผ่อน สุขภาพของเจ้าหน้าที่จะเสียไปหากไม่มีการแก้ไขด้านอัตรากำลัง

2. ด้านสถานที่ในภาพรวมไม่มีปัญหา

3. เนื่องจากเป็นช่วงแรกของการยกฐานะศาลแขวงขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด ทำให้ผู้บริหารศาลจำเป็นต้องมีผู้มาช่วยงาน ซึ่งทำงานเหมือนกับตำแหน่งรองอธิบดีในศาลหลัก

4. ปริมาณคดี ที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ต้องนำวิธีการบริหารการจัดการเข้ามาช่วยหลายด้านด้วยกัน เช่น การบริหารการจัดการโดยการนำระบบการแบ่งคดีเป็นกลุ่มๆ เข้าในบัลลังก์เดียวกัน ทำให้คดี 50-60 คดี เมื่อเข้าบัลลังก์เดียวกันใช้เวลาพิจารณาเพียง 30-60 นาที การนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาใช้ นำนโยบายในการบริหาร คือ การสร้างความสมานฉันท์ระหว่างจำเลยกับผู้เสียหาย นำโครงการไกล่เกลี่ยประนีประนอมมาช่วยลดปริมาณคดีต่อเนื่องที่ค้างอยู่

2. ศาลจังหวัดพระโขนง

- รับคดีเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 6,000 คดี ทั้งคดีแพ่ง และ คดีอาญา รวมกับคดีศาลแขวงเดิมที่ต้องรับผิดชอบอีกประมาณ 16,000 คดี รวมเป็นคดีในความรับผิดชอบประมาณ 22,500 คดี

- ปัญหาและอุปสรรค

1. ปริมาณคดีค้างมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างมหาศาล ซึ่งในจำนวนปริมาณที่เพิ่มขึ้นมานี้ ไม่ได้เพิ่มเพียงปริมาณ ยังเพิ่มความยากความซับซ้อนของคดีขึ้นมา

2. ด้านบุคลากร ในระยะแรกมีปัญหาเรื่องบุคลากรมาก เดิมมีข้าราชการตุลาการที่เป็นผู้พิพากษาศาลแขวง 16 -17 ท่าน รวมท่านหัวหน้า แต่เมื่อยกฐานะขึ้นมาแล้วได้เพิ่มเข้ามาอีกเพียง 1 คน และได้ผู้พิพากษาใหม่เรียกว่าผู้พิพากษาประจำศาล ซึ่งยังไม่เคยออกปฏิบัติงานในต่างจังหวัดเลย อีก 13 คน รวมหัวหน้าศาลเป็น 30 คน ซึ่งยังเป็นจำนวนที่ไม่เพียงพอและคุณสมบัติ ประสบการณ์ ที่มีข้อจำกัดของผู้พิพากษาจำนวนครึ่งหนึ่ง ทำให้เกิดปัญหา

3. ด้านการบริหารจัดการคดี ใช้วิธีการนัดคดีโดยให้ยึดถือหลักกว่าคดีที่ง่ายให้ใช้วันนัดให้น้อยที่สุด ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ใช้หลักในการประชุมหารือระหว่างผู้พิพากษาทั้งหมดเป็นหัวใจสำคัญในการทำคดีทำเป็นทีมงานใหญ่ โดยหัวหน้าศาลเป็นคนนำ สร้างบรรยากาศในการทำงาน ให้เกียรติ ให้จิตใจ ให้น้ำใจกัน

ในส่วนของการบริหารงานธุรการก็มีปัญหามาก เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เคยอยู่ศาลแขวง ซึ่งงานธุรการคดีไม่ซับซ้อนนัก ใช้วิธีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียน ส่งไปดูงานขอความรู้ ไปดูงานที่ศาลใหญ่บ้าง เชิญท่านผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถบรรยายบ้าง และใช้การประชุมหารือร่วมกันเป็นหลัก

ในเรื่องของการฝากขังผู้ต้องหา มีห้องขังชนิดเดียวเพราะเป็นศาลแขวง ไม่ได้เตรียมเป็นศาลจังหวัด ระยะเวลาต้องใช้วิธีขอความเห็นชอบของผู้พิพากษา ทำเอกสารแจกแจ้งสิทธิผู้ต้องหา ถ้าไม่คัดค้านจะถือว่าไม่คัดค้านในทุกๆ ครั้ง จำเป็นต้องไม่เบิกตัวมาทุกครั้ง ค่อยเบิกมาครั้งสุดท้าย มีการใช้ video conference จึงหมดปัญหาเรื่องผู้ต้องหาจำนวนมากจะต้องมาศาลแต่ไม่มีห้องขังเพียงพอ

สำหรับผู้ต้องหาต่างชาติ มีปัญหาเนื่องจากไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษภาษาเดียว สิ่งตามมา คือ เรื่องของล่าม โดยเฉพาะการหาล่ามได้ไม่ทันหรือไม่พอเพราะคดีเยอะ ต้องใช้ความสามารถพิเศษเพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจกันได้ พอผ่านมาได้ระยะหนึ่ง

4. ด้านสถานที่ยังมีปัญหา สิ่งต้องรีบเร่งด่วนที่สุด คือ การขยายพื้นที่ข้างหลังศาล ซึ่งเพื่อรองรับคดีที่เพิ่มมาเรื่อยๆ ห้องเก็บสำนวนไม่พอ การจราจรของศาลมีปัญหาเพราะอยู่ในพื้นที่ที่รถบรรทุกแล่นผ่านตลอดเวลา

5. ความอาวุโสของผู้พิพากษา ตามกรอบที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดให้ คือ ตุลาการ 92 คน เป็นหัวหน้าคณะ 12 คน หรือ 22 คน แต่ในความเป็นจริงในปีใหม่ที่ผ่านมาไม่มีผู้พิพากษาหัวหน้าคณะเพราะผู้พิพากษาหลายท่านขอย้าย การบริหารลักษณะองค์กรใหญ่เช่นนี้ การบริหารให้ทั่วถึง ผู้บริหารคนเดียวไม่อาจจะทำได้ ในระดับของข้าราชการธุรการเช่นเดียวกันวันนี้ยังดีมีผู้อำนวยการระดับ 9 แต่ไม่มีหัวหน้าระดับรองลงไป มีระดับรองลงไปมีระดับ 7 ระดับ 6 ระดับ 5 เหมือนกับศาลเล็กๆ ทั่วไปอยู่

5.3.4 แนวทางเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

แนวทางเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งได้เป็นหลายแนวทาง ดังนี้

ข้อเสนอแนะ 1.

ไม่ควรดำเนินการยกฐานะศาลแขวงที่เหลืออีก 2 ศาลเป็นศาลจังหวัด เพราะการดำเนินการที่ผ่านมาจะเห็นว่ามีความผลกระทบในแง่ลบมากกว่าแง่บวกเนื่องจากการดำเนินการที่ผ่านมา

ผู้บริหารไม่ได้ทำการศึกษาถึงผลดีผลเสียและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบด้านก่อนดำเนินการ รวมทั้งไม่ได้เตรียมการในด้านต่าง ๆ รองรับอย่างเพียงพอ ทางแก้ปัญหการจัดระบบศาลในกรุงเทพมหานคร ที่ควรดำเนินการต่อไป ควรจัดตั้งศาลแขวงในทุกเขตของกรุงเทพมหานคร ให้แต่ละเขตมีศาลแขวงเขตละ 1 ศาล โดยอาจกำหนดตามเขตพื้นที่การปกครอง หรือกำหนดเป็นเขตพื้นที่ เช่นหนึ่งเขตกินพื้นที่เขตทางการเมืองการปกครองเป็น 3-5 เขต เป็นต้น เพื่อให้คดีเล็กน้อยจะได้กระจายแยกตามพื้นที่เขต เพราะเป็นคดีไม่ยุ่งยากแต่มีปริมาณคดีมาก หากนำคดีเหล่านี้มารวมไว้ในศาลจังหวัดอาจเกิดความสับสน แต่ถ้าได้กระจายคดีออกไปตามศาลแขวงต่าง ๆ จะทำให้ไม่เกิดความสับสน อีกทั้งประชาชนยังสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายเพราะสะดวกในการเดินทางไปยังศาลด้วย เพราะการเพิ่มศาลแขวงให้มีมากขึ้นเพิ่มการบริการประชาชนให้ดีขึ้น คดีก็จะเสร็จรวดเร็วขึ้น และเมื่อมีศาลแขวงมากขึ้นจะทำให้งานส่วนใหญ่เร็วขึ้น การเพิ่มปริมาณศาลแขวงจะทำให้เจ้าหน้าที่มีมากขึ้น และไปเพิ่มตามจุดต่างๆ การเดินทางของประชาชนที่มาให้บริการของศาลแขวงก็จะสะดวกขึ้นและง่ายขึ้นและใช้เวลาน้อยลง จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนผู้มาติดต่อมากกว่าการทำศาลแขวงให้เป็นศาลจังหวัด

ข้อเสนอแนะ 2.

ไม่ควรยุบเลิกศาลที่ยกฐานะแล้วกลับไปเป็นศาลแขวงเช่นเดิม เพราะจะมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือขององค์กรศาล และทางแก้ไขสำหรับศาลที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดไปแล้ว ได้แก่ ศาลจังหวัดพระโขนงและศาลจังหวัดตลิ่งชัน คือ ควรยกฐานะให้เป็นศาลที่มีระดับเทียบเท่ากับศาลใหญ่ในกรุงเทพมหานคร เช่น ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริหารมีอาวุโสมากพอสมควรที่จะบริหารงาน เพราะว่าคดีของศาลในกรุงเทพมหานครกับศาลในจังหวัดจะต่างกันตรงที่ความยุ่งยากซับซ้อนและปริมาณคดี อีกประการหนึ่ง เพื่อที่จะให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลต่างจังหวัดที่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร สามารถที่จะอยู่ศาลศาลที่มีระดับเทียบเท่ากับศาลใหญ่ในกรุงเทพมหานครดังกล่าวได้ เพราะปัจจุบันเข้าไปอยู่ไม่ได้ เนื่องจากว่าหัวหน้าศาลดังกล่าวมีอาวุโสมากกว่าหัวหน้าศาลนั้น หากยกฐานะเป็นศาลที่มีระดับเทียบเท่ากับศาลใหญ่ในกรุงเทพมหานคร โดยให้หัวหน้าศาลมีอาวุโสเทียบเท่ากับศาลชั้นต้นทั้งหลายในกรุงเทพฯ จะสามารถแก้ปัญหาเรื่องผู้พิพากษาที่อาวุโสและประสบการณ์น้อยได้

5.4 สรุปผลจากการรวบรวมข้อมูลในภาพรวม

จากการศึกษาวิจัยตามโครงการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด ซึ่งคณะผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามจำนวน 200 ชุด และแบบสัมภาษณ์จำนวน 50 ชุด โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ ศาล ได้แก่ ศาลแขวงดุสิต ศาลแขวงตลิ่งชัน ศาลแขวงปทุมวัน ศาลแขวงพระโขนง อัยการ ได้แก่ สำนักงานอัยการฝ่ายคดีศาลแขวง สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 3 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 5 สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 6 และสำนักงาน

อัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 7, พนักงานสอบสวน, และประชาชน และนอกจากนั้นยังได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้งสิ้น 25 คน อาจสรุปผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

1. จากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดถึงร้อยละ 62 โดยให้เหตุผลสนับสนุนหลายประการ อาทิเช่น จะเกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากประชาชนและผู้เกี่ยวข้องในการเดินทางทำให้การฟ้องคดีสะดวกมากขึ้น และคดีได้รับการพิจารณาโดยเร็ว เป็นต้น และมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ร้อยละ 17.4 โดยให้เหตุผลว่า มีปัญหาความไม่พร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทำให้ศาลที่ยกฐานะมีการกิจซ้ำซ้อนกับศาลหลักทั้ง 6 ศาล ที่มีอยู่แล้ว การพิจารณาคดีของศาลแขวงรวดเร็วกว่าการเป็นศาลจังหวัด เจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้ศาลแขวงทำคดีเล็กๆ เท่านั้น และเกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

แต่ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 43.8 เห็นว่าการพิจารณายกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดควรพิจารณาตามความเหมาะสมและความจำเป็น และได้ให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม อาทิเช่น ควรเตรียมบุคลากรให้พร้อมและเพียงพอ ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจข้อดีข้อเสียของการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ควรหาสถานที่จัดตั้งที่เหมาะสมให้ศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้น ไม่จำเป็นต้องยกฐานะทุกศาลแขวงแต่ควรพิจารณายกฐานะเท่าที่จำเป็น ควรมีการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นมาทดแทนประชาชนสะดวกในการไปศาล และควรจัดตั้งศาลแขวงขึ้นเป็นสัดส่วนแยกจากศาลจังหวัด เป็นต้น

2. จากการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นด้านบวกคือ เห็นด้วยในประเด็นต่างๆ เช่น ความสะดวกในการเดินทางมาศาลของประชาชน, ทำให้การพิจารณาคดีเร็วขึ้น และเป็นการแบ่งเบาภาระของศาลหลัก เป็นต้น ส่วนประเด็นที่ยังต้องพิจารณาเพิ่มเติมก่อนดำเนินการยกฐานะศาลแขวง คือ ควรพิจารณาปริมาณงานแต่ละเขตก่อนและยกฐานะเฉพาะเขตที่มีปริมาณงานเหมาะสม และควรให้มีระยะเวลาเตรียมการด้านอาคารสถานที่และบุคลากรอย่างน้อย 1 ปี

สำหรับความเห็นที่เป็นด้านลบ คือ ไม่เห็นด้วย มีประเด็นต่างๆ เช่น ควรปรับปรุงศาลแขวงที่มีอยู่ให้บริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพจะดีกว่าการยกฐานะ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมไว้ดังนี้ เช่น ควรมีการวางแผนและเตรียมการด้านต่างๆ ให้พร้อมก่อนที่จะทำการยกฐานะ, ควรหาสถานที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางและมีพื้นที่ที่เพียงพอ, ควรกระจายบุคลากรจากศาลอาญาและศาลแพ่งไปยังศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นใหม่, ไม่ควรยกฐานะศาลแขวงทุกแห่งเป็นศาลจังหวัดแต่ควรพิจารณาความจำเป็นและความเหมาะสม และควรเพิ่มศาลอาญาหรือศาลแพ่งเป็น 3 หรือ 4 เขตในการบริหารงานคดีดีกว่ายกฐานะศาลแขวง เป็นต้น

3. จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 25 คน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการยกฐานะศาลแขวงใน กรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดถึง 13 คนและมีผู้ที่เห็นด้วยจำนวน 6 คน ส่วนอีก 6 คน มีความเห็นทั้งในส่วนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

ในส่วนของผู้ที่ไม่เห็นด้วย ได้ให้เหตุผลสนับสนุน เช่น ทำให้เขตอำนาจศาลทับซ้อนกัน มีปัญหาด้านบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุ และครุภัณฑ์ ทำให้ศาลหลักที่มีอยู่ก็ไม่มีคดีที่จะพิจารณา เกิดความสับสนในการบริหารจัดการคดี เพราะลักษณะคดีในศาลแขวงกับศาลจังหวัดไม่เหมือนกัน วิธีการในการบริหารจัดการจะไม่เหมือนกัน ทำให้การพิจารณาคดีของศาลจังหวัดล่าช้า เพราะศาลใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลจังหวัด ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อน เป็นเหตุทำให้คดีเล็กน้อยต้องล่าช้าเกินความจำเป็นและคงค้างพิจารณาเป็นจำนวนมาก ผู้พิพากษาศาลแขวงมีประสบการณ์อาวุโสน้อยกว่าผู้พิพากษาศาลจังหวัดน้อยกว่าศาลแพ่ง ศาลอาญา การพิจารณาพิพากษาคดีที่ยุ่งยากซับซ้อน อาจจะทำให้ไม่ละเอียดเท่าที่ควร ทำให้ระบบศาลใหญ่ในกรุงเทพฯเสียไป เพราะศาลใหญ่ คือ ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญาธนบุรี จะมีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะคดีแพ่งและอาญาแยกจากกัน แต่ในขณะเดียวกันไป ยกฐานะศาลแขวงขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด ซึ่งสามารถทำได้ทั้งคดีแพ่งคดีอาญา ทำให้ศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นมามีบทบาทและความสำคัญมากกว่าศาลใหญ่ เป็นต้น

ในส่วนของผู้ที่เห็นด้วย ได้ให้เหตุผลสนับสนุน เช่น เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการที่จะไปดำเนินคดียังศาลต่างๆ ที่กระจายตัวออกไป ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เกิดความสะดวกแก่ประชาชน ทำให้ประชาชนไม่สับสน มีคดีและสามารถที่จะมาฟ้องที่ศาลจังหวัด โดยที่อยู่ในเขตไหนก็มาฟ้องในเขตนั้น ไม่ต้องไปแยกว่าจะขึ้นกับศาลอาญาหรือศาลแขวง และทำให้ปริมาณคดีของศาลเดิมทั้ง 6 ศาลหลักลดลง เป็นต้น

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 แนวทางการดำเนินการกับศาลจังหวัดดลิงชันและศาลจังหวัดพระโขนงที่ได้ทำการยกฐานะไปแล้ว

สำหรับแนวทางการดำเนินการกับศาลจังหวัดดลิงชันและศาลจังหวัดพระโขนงที่ได้ทำการยกฐานะไปแล้วนั้น จากการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการยกฐานะศาลแขวงดลิงชันและพระโขนงเป็นศาลจังหวัด เนื่องจากการไม่ได้มีการเตรียมการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม คณะผู้วิจัยเห็นว่า ไม่ควรยุบศาลที่ยกฐานะแล้วกลับไปเป็นศาลแขวงเช่นเดิม เพราะจะมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือขององค์กรศาล จึงเห็นควรให้เปิดดำเนินการต่อไปและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการยกฐานะขึ้นเป็นศาลจังหวัด นั่นคือ การอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. ควรยกฐานะศาลจังหวัดดลิงชันและพระโขนงให้เป็นศาลที่มีระดับเทียบเท่ากับศาลใหญ่ในกรุงเทพมหานคร เช่น ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริหารของศาลจังหวัดมีศักดิ์เทียบเท่ากับอธิบดีของศาลชั้นต้นในกรุงเทพฯ เพื่อให้ผู้บริหารมีอาวุโสมากพอสมควรที่จะบริหารงาน เพราะคดีของศาลในกรุงเทพฯ กับศาลในต่างจังหวัดจะต่างกันตรงที่ความยุ่งยากซับซ้อนและปริมาณคดี อีกประการหนึ่ง เพื่อที่จะให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลต่างจังหวัดที่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ สามารถที่จะอยู่ศาลที่มีระดับเทียบเท่ากับศาลใหญ่ในกรุงเทพมหานครดังกล่าวได้ เพราะปัจจุบันเข้าไปอยู่ไม่ได้ เนื่องจากว่าหัวหน้าศาลดังกล่าวมีอาวุโสมากกว่าหัวหน้าศาลของศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานคร หากยกฐานะเป็นศาลที่มีระดับเทียบเท่ากับศาลใหญ่ในกรุงเทพมหานคร โดยให้หัวหน้าศาลมีอาวุโสเทียบเท่ากับศาลชั้นต้นทั้งหลายในกรุงเทพมหานคร จะสามารถแก้ปัญหาเรื่องผู้พิพากษาที่อาวุโสและประสบการณ์น้อยได้

2. ควรพิจารณาลดเขตทางกายภาพของศาลจังหวัดพระโขนงหรือศาลจังหวัดดลิงชัน เพื่อให้เหมาะสมกับศักยภาพในด้านต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ศาลจังหวัดพระโขนง เขตที่มีคดีมากที่สุดคือเขตคลองเตย ถ้านำเขตคลองเตยกลับมาอยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญากรุงเทพใต้ จะแบ่งเบาภาระของศาลจังหวัดพระโขนงได้ ในขณะเดียวกันควรเร่งเพิ่มอัตรากำลังบุคลากรในด้านต่าง ๆ รวมทั้งแก้ปัญหาด้านอาคารสถานที่ และเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับการขยายเขตอำนาจที่อาจมีขึ้นในอนาคต ในลักษณะเดียวกับการ

ดำเนินการของศาลจังหวัดมินบุรี ซึ่งดำเนินการอย่างค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป ในระยะแรกจนสามารถพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินงานดังเช่นปัจจุบัน

โดยคณะผู้วิจัยมีเหตุผลประกอบข้อสรุปที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

6.1.1 ด้านปริมาณคดี

การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด ส่งผลให้ศาลดังกล่าวมีปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีมากขึ้น และในทางตรงข้ามมีผลให้ศาลหลักทั้ง 6 ศาล ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี มีปริมาณคดีลดลง จนถึงขั้นอาจไม่มีคดีที่จะพิจารณาเพราะคดีส่วนใหญ่จะไปอยู่ในอำนาจของศาลจังหวัดที่ยกฐานะขึ้นมามาก

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นายพงษ์ศักดิ์ ตระกูลศิลป์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพระโขนง ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการยกฐานะศาลจังหวัดพระโขนงในด้านปริมาณคดี ในฐานะที่เป็นศาลที่ได้รับการยกฐานะและเปิดดำเนินการตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน 2550 เป็นต้นมา พบว่า มีปริมาณคดีเข้าสู่ศาลเป็นจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณคดีก่อนยกฐานะเป็นศาลจังหวัด กล่าวคือ หลังจากเปลี่ยนแปลงเป็นศาลจังหวัดแล้ว (เปิด 2 เมษายน 2550) 9 เดือนเท่านั้น ปริมาณคดีเพิ่มจากปี พ.ศ. 2549 จำนวน 5,789 คดีคดีเพิ่มมากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 34.54 จึงเห็นด้วยว่ากำลังอัตราบุคลากรผู้พิพากษาและธุรการที่มีอยู่ไม่สมดุลกัน และปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นไปจะเป็นปีที่เป็นยกฐานะเป็นศาลจังหวัดครบ 12 เดือน ปริมาณคดีจะเพิ่มขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2550 อีก ประกอบกับปี พ.ศ. 2550 ยังไม่มีการนัดพิจารณาแบบต่อเนื่องของคดีเกิดใหม่ ปี พ.ศ. 2551 จะเริ่มพิจารณาต่อเนื่องและครบองค์คณะ ปริมาณงานจะเพิ่มขึ้นอีกมากมายทั้งงานตุลาการและงานธุรการต่างๆ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นายเอื้อน ขุนแก้ว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดดลิ่งชัน ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการยกฐานะศาลจังหวัดดลิ่งชันในด้านปริมาณคดี ในฐานะที่เป็นศาลที่ได้รับการยกฐานะและเปิดดำเนินการตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน 2550 เป็นต้นมา พบว่า ตามที่ได้มีพระราชกฤษฎีกาเปิดทำการศาลจังหวัดดลิ่งชัน เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2550 เป็นที่คาดหมายว่าศาลจังหวัดดลิ่งชัน ซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 8 เขต ได้แก่ เขตดลิ่งชัน เขตทวีวัฒนา เขตภาษีเจริญ เขตหนองแขม เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตบางพลัด เขตบางแค ซึ่งเป็นเขตของฝั่งธนบุรีอันเป็นพื้นที่ธุรกิจของกรุงเทพมหานคร ปริมาณคดีจะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากด้วย จากเดิมในปี 2549 ในขณะที่เป็นศาลแขวงอยู่มีคดีฟ้องใหม่จำนวน 17,219 คดี แต่ปรากฏว่าในปี 2550 ขณะที่ได้เปิดทำการเป็นศาลจังหวัดเพียง 9 เดือน คดีเกิดทั้ง

ปีเป็นจำนวน 23,590 คดี เพิ่มขึ้นจำนวน 6,371 คดี ซึ่งศาลจังหวัดดลิ่งชันได้บริหารจัดการคดีแล้วเสร็จจำนวนทั้งสิ้น 22,585 คดี และ ปัจจุบัน (ณ วันที่ 20 มีนาคม 2551) ศาลจังหวัดดลิ่งชันมีคดีค้างพิจารณาคดีจำนวน 3,594 คดี แยกเป็นคดีปี 2549 จำนวน 15 คดี ปี 2550 จำนวน 1,259 คดี และเป็นคดีเพิ่งฟ้องใหม่ในปี 2551 จำนวน 2,320 คดี ในการพิจารณาคดีของศาลจังหวัดดลิ่งชันมีเป้าหมายจะพิจารณาคดีให้เสร็จสิ้นประมาณเดือนละ 2,000 คดี และให้คู่ความสามารถนัดพิจารณาคดีต่อเนื่องได้ภายในเวลา 3 เดือน

6.1.2 ด้านบุคลากร

เนื่องจากเมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดแล้ว จะต้องมีความพร้อมปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้น จำนวนบุคลากรควรจะเพิ่มมากขึ้น ทั้งผู้พิพากษาและข้าราชการศาล ซึ่งจะต้องมีการเตรียมการรองรับการปรับโครงสร้างศาลแขวงให้เทียบเท่ากับศาลจังหวัด โครงสร้างดังกล่าว ได้แก่ ปริมาณของผู้พิพากษา ปริมาณเจ้าหน้าที่ธุรการ เพื่อรองรับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องเพิ่มพูนประสิทธิภาพความรู้ความเข้าใจในงานของศาลจังหวัดทั้งในด้านขององค์ความรู้และด้านการบริหารจัดการให้แก่เจ้าหน้าที่ศาลแขวงได้รับรู้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นายพงษ์ศักดิ์ ตระกูลศิลป์ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพระโขนงและ นายเอื้อน ขุนแก้ว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดดลิ่งชัน ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดของศาลจังหวัดพระโขนงและศาลจังหวัดดลิ่งชันในด้านบุคลากร พบว่า ที่ผ่านมายังไม่มีการเตรียมการรองรับในเรื่องดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้เกิดการขาดแคลนบุคลากร กล่าวคือ

ผู้พิพากษา จากสถิติคดีที่ยกระดับเป็นศาลจังหวัดได้แค่ 9 เดือนมีปริมาณคดีเกิดใหม่รวมทั้งปีของปีที่แล้วมาเป็นจำนวน 22,249 คดี และค้างไปทั้งสิ้น 5,541 คดี จะเห็นว่าปริมาณคดีเพิ่มขึ้น 34.54 % ดังนั้นปี 2551 เดิม 12 เดือน คดีต้องเพิ่มมากกว่าปี 2550 รวมเข้ากับคดีที่ค้างมาปริมาณ คดีก็ยังเพิ่มขึ้นมาก แต่ข้าราชการตุลาการมีเพียง 29 คน (ไม่รวมผู้พิพากษาหัวหน้าศาล) ไม่เพียงพอกับปริมาณงาน และเป็นจำนวนไม่น้อยที่เป็นผู้พิพากษาประจำศาล

อนึ่งมีข้อสังเกตว่า คดีที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลเปลี่ยนไปจากเดิม กล่าวคือ ก่อนที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดนั้น คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษามีทั้งคดีอาญาและคดีแพ่งแต่คดีทั้งสองประเภทมีข้อจำกัดบางประการ คือ คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาจะถูกจำกัดด้วยอัตราจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 60,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนคดีแพ่งถูกจำกัดด้วยทุนทรัพย์ที่ฟ้องไม่เกิน 300,00 บาท ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นคดีเล็กน้อยและไม่ยุ่งยาก ส่วนคดีที่ไม่มีทุนทรัพย์และคดีไม่มีข้อพิพาทไม่อยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษา เมื่อยกฐานะเป็น

ศาลจังหวัดแล้วอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาและคดีแพ่งไม่มีข้อจำกัดทั้งอัตราโทษและจำนวนทุนทรัพย์

ในปัจจุบันนี้คดีแพ่งที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลจังหวัดพระโขนงนั้นมีทั้งข้อพิพาท คดีไม่มีข้อพิพาทและเป็นกรณีที่บุคคลต้องการใช้สิทธิทางศาล ซึ่งคดีมีข้อพิพาท เช่น คดีละเมิด คดีซื้อขายและเช่าซื้อ ล้วนแล้วแต่มีทุนทรัพย์สูงและมีข้อพิพาทยุ่งยากและสลับซับซ้อนมาก ส่วนคดีไม่มีทุนทรัพย์ เช่นฟ้องขับไล่ก็มีความยุ่งยากมากทีเดียวเนื่องจากคู่ความขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวอยู่เสมอ คดีขอให้ศาลออกคำบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวารออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 309 ตร. หรือแม้แต่กรณีที่บุคคลต้องใช้สิทธิทางศาลเช่นการร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกนั้น ประชาชนยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ตนเป็นผู้จัดการมรดกโดยไม่มีทุนทรัพย์เป็นจำนวนมาก เหล่านั้นล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงหลังจากการที่ศาลแขวงพระโขนงยกฐานะและเปิดทำการเป็นศาลจังหวัดพระโขนงและเป็นสิ่งใหม่สำหรับเจ้าหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติงาน

เจ้าหน้าที่ธุรการ มีอัตรากำลังคน 81 คน บ่วย 2 คน มาช่วยราชการ 2 คน ขาดอัตรากำลังอีกมากมายหากเทียบกับศาลขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานครด้วยกันจะต่างกันมาก และผู้อำนวยการระดับ 9 แต่หัวหน้างานแค่ระดับ 7 ขาดอัตรากำลังหัวหน้างานระดับสูงและขาดอัตรากำลังคนที่ปฏิบัติทุกๆ งาน เช่น งานการเงิน งานสารบรรณ งานเก็บสำนวนความและเอกสาร งานช่วยพิจารณาพิจารณาคดี งานคดี งานบังคับคดีนายประกัน และยังขาดบุคลากรในส่วน of เจ้าหน้าที่งานพัสดุที่เป็นตำแหน่งเฉพาะ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นายเอื้อน ขุนแก้ว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดดลิ่งชัน ทำให้ทราบว่า ปัจจุบันศาลจังหวัดดลิ่งชันมีอัตราผู้พิพากษาจำนวน 42 คนเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์จำนวน 20 คน การบริหารจัดการคดีมีนโยบายให้เปิดบัลลังก์ที่มีอยู่ทั้งหมดจำนวน 32 บัลลังก์ แต่ในขณะนี้ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์มีไม่เพียงพอ ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งจะต้องรอการพิจารณาคดีในแต่ละวันเป็นเวลานาน ทั้งที่ศาลมีผู้พิพากษา ห้องพิจารณาคดี อุปกรณ์ต่างๆ รองรับแล้ว และผู้พิพากษาหัวหน้าศาลไม่สามารถที่จะย้ายเจ้าหน้าที่จากส่วนอื่นเข้ามาช่วยศูนย์นัดความหน้าบัลลังก์ได้อีก เนื่องจากส่วนอื่นๆ ทุกส่วนเกิดปัญหาความขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่เหมือนกันขาดแคลนหมดทั้งระบบ และหากได้รับการจัดสรรอัตรากำลังมาเพิ่ม เพื่อให้สามารถมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ได้พร้อมกันทั้ง 32 บัลลังก์ คดีของศาลจังหวัดดลิ่งชันจะเสร็จภายในกรอบเวลาที่กำหนดไว้ อย่างเช่น คดีมโนสาเร่ (20-25 วัน) คดีสามัญ (3 เดือน) และการพิจารณาคดีต่อเนื่องอาจจะสามารถนับได้เลย เมื่อคู่ความว่างสามารถนัดได้เลย 2-3 เดือน และคดีทั้งระบบน่าจะเก็บได้ภายใน 1-6 เดือน

จากข้อมูลข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่า ในด้านของอัตรากำลังของผู้พิพากษาและข้าราชการเมื่อเทียบกับปริมาณคดีและความยุ่งยากซับซ้อนของคดีที่เพิ่มขึ้นจากการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ไม่ได้สัดส่วนกัน และมีจำนวนน้อยกว่าศาลหลักทั้ง 6 ศาลค่อนข้างมาก ทำให้ศักยภาพในการทำงานกลับน้อยลง เพราะบุคลากรมีจำนวนเท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย แต่ปริมาณงานกลับเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความคิดใคร่ตรองหรือความรอบคอบในการทำงานจะน้อยลง และเกิดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรขึ้นมา ซึ่งเป็นปัญหาแทรกซ้อนที่ผู้วางนโยบายการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดไม่ได้เตรียมการรองรับเอาไว้

6.1.3 ด้านการบริหารจัดการคดี

เนื่องจากลักษณะงานของศาลแขวงและศาลจังหวัดมีความแตกต่างกัน โดยศาลแขวงทำคดีแพ่งและคดีอาญาเล็กๆ น้อยๆ ลักษณะคดีของศาลแขวงเป็นคดีที่ไม่ต้องสืบพยานเป็นส่วนใหญ่ จะมีที่ต้องสืบพยานน้อยมาก การจัดการคดีในศาลแขวงสามารถกระทำได้วันต่อวัน ส่วนศาลจังหวัดพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะต้องมีการสืบพยาน ปัญหาคือในคดีที่มีต้องมีการสืบพยาน ซึ่งจะต้องพิจารณาคดีต่อเนื่องและครบองค์คณะ เพราะฉะนั้นระบบการนัดคดีในศาลจังหวัดจะสร้างวิธีการหรือระบบการนัดคดีในศาลจังหวัดขึ้นมาว่าจะต้องมีการนัดกับศูนย์หน้าบัลลังก์และมีการจัดตารางลือควันให้ติดต่อกัน เพราะฉะนั้นในศาลแขวงกับศาลจังหวัด ถึงแม้จะเป็นคดีประเภทเดียวกัน คือ คดีแพ่ง คดีอาญา แต่ถ้ามลักษณะคดีไม่เหมือนกัน จะมีผลให้วิธีการในการบริหารจัดการไม่เหมือนกัน ดังนั้น เมื่อยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด ศาลที่ยกฐานะขึ้นมาจะต้องพิจารณาคดีทั้งคดีแพ่ง อาญา และคดีศาลแขวงรวมกันในศาลเดียว โดยนำวิธีพิจารณาคดีในศาลแขวงมาใช้ในศาลจังหวัด ศาลจังหวัดศาลนั้นก็จะต้องทำทั้งคดีสืบพยาน และคดีที่จะต้องพิจารณาเสร็จไปโดยเร็ว ซึ่งคดีที่เสร็จไปโดยเร็วในกรุงเทพฯ มีจำนวนมาก เพราะฉะนั้นที่มีการวางระบบไว้ในศาลต่างจังหวัดว่าวันเว้นวันหนึ่ง คือ วันจันทร์ ไว้ทำคดีศาลแขวงและวันอังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์ ไว้สำหรับนัดสืบพยานทำคดีศาลจังหวัด ไม่สามารถใช้ได้กับศาลในกรุงเทพฯ เนื่องจากในกรุงเทพฯ มีคดีเล็กน้อยจำนวนมาก จึงต้องมีการนัดคดีกันทุกวัน

ดังนั้น ในขณะที่งานในศาลแขวงที่ถูกยกฐานะขึ้นมาเป็นศาลจังหวัดในกรุงเทพฯ จึงมีความสับสนในด้านการบริหารจัดการคดีมาก การบริหารจัดการคดีจะยิ่งเข้าไปใหญ่ เพราะคดีมีปริมาณมากขึ้น ต้องมีกำหนดการชี้สองสถาน กำหนดการสืบพยานมากยิ่งขึ้น คดีจะต้องมาเข้าคิวมากขึ้น ทำให้ระยะเวลาสืบพยานยาวยิ่งขึ้น แทนที่จะใช้ระยะเวลาหกเดือนก็อาจกลายเป็นหนึ่งปีได้ และยังมีผลให้ระยะเวลาการพิจารณาคดีศาลแขวงต้องล่าช้าออกไป เพราะศาลใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลจังหวัด ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อน เป็นเหตุทำให้คดีเล็กน้อยต้องล่าช้าเกินความจำเป็นและคงค้างพิจารณาเป็นจำนวนมาก ซึ่งขัดต่อเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลแขวงที่ต้องการทำให้คดีเล็กน้อยได้รับการพิจารณาที่รวดเร็ว เพราะประชาชนแทนที่จะได้รับฟังคำ

พิพากษาในระยะเวลาอันสั้นเหมือนเดิม กลับทำให้การพิจารณายาวนานขึ้น ประชาชนไม่ได้รับฟังคำพิพากษาโดยรวดเร็วเหมือนกับศาลแขวงเดิม

6.1.4 ด้านสถานที่

เนื่องจากการจัดตั้งศาลแขวงนั้น ในเริ่มแรกของการจัดตั้ง มิได้คำนึงถึงการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด จึงไม่ได้มีการเตรียมการเรื่องสถานที่ว่าต่อไปจะต้องเป็นศาลใหญ่ ซึ่งจะมีปริมาณคดีเข้ามาจำนวนมาก เพราะศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา ทำให้เกิดปัญหาสถานที่คับแคบ ไม่เพียงพอต่อการให้บริการประชาชน เช่น กรณีศาลจังหวัดพระโขนงในปัจจุบันมีปัญหาด้านสถานที่ สถานที่ไม่เพียงพอรองรับประชาชนที่ไปติดต่อไม่เพียงพอ ทำให้เกิดความลำบาก ประชาชนไม่สะดวก ดังนั้น เมื่อต่อมามีการดำเนินการยกฐานะศาลแขวงขึ้นมาเป็นศาลจังหวัด แต่ยังคงใช้พื้นที่เดิมของศาลแขวงนั้นอยู่ ทำให้การจัดสรรพื้นที่ทั้งในด้านห้องพิจารณาคดี สำนักงานเจ้าหน้าที่ พื้นที่ติดต่อของประชาชน รวมทั้งพื้นที่สำหรับจอดรถ และร้านค้าต่างๆ ไม่สามารถรองรับจำนวนปริมาณคดีและประชาชนที่จะต้องมาติดต่อที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากเขตอำนาจของศาลที่เพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้การตั้งศาลแขวงเป็นศาลจังหวัดในกรุงเทพฯ ปัญหาคือ จะหาพื้นที่ได้ยากเพราะจะต้องเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับศาลใหญ่ จะต้องเตรียมการให้สัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องขัง ศาลจังหวัดจะต้องใหญ่เพราะคดีมากกว่า แต่ถ้าเป็นศาลแขวง ถ้าไปตั้งศาลแขวงในแต่ละเขตจะใช้พื้นที่ไม่มาก ห้องมีจำนวนไม่เพียงพอ แล้วแยกประเภทคดีชัดเจนกว่า ทำให้การบริหารงานเร็วกว่า เพราะโดยจำกัดการจะตั้งศาลในกรุงเทพมหานครหาพื้นที่ยาก การตั้งศาลใหญ่เป็นศาลจังหวัด จะหาพื้นที่ยาก

นอกจากนั้น ยังพบปัญหาเรื่องการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ เช่น โปรแกรมในการปฏิบัติงาน เช่น ประชาสัมพันธ์ การเงิน งานอื่นๆ อุปกรณ์เครื่องใช้ที่ทันสมัยและระบบงานคอมพิวเตอร์ที่ดีและมีคุณภาพปริมาณพอเพียง เป็นต้น

6.1.5 ด้านผู้บริหารศาล

ในส่วนปัญหาในเรื่องประสบการณ์ของผู้บริหารศาลของศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดเมื่อเทียบกับศาลใหญ่ศาลอื่นๆ เมื่อพิจารณาในด้านความรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเขตอำนาจมากขึ้น ปริมาณคดีเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งความยุ่งยากซับซ้อนของคดีเพิ่มมากขึ้นแล้ว ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้บริหารศาล เนื่องจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลมีภาระหน้าที่และภาระงานมากกว่าศาลหลักทั้ง 6 ศาล คือศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี อีกด้วย จึงจำเป็นต้องใช้ความ

เชี่ยวชาญ ความรอบคอบมากกว่าปกติหลายเท่าตัว ประกอบกับต้องบริหารงานและบริหารคดี แต่เพียงผู้เดียวในฐานะหัวหน้าศาล ไม่มีตำแหน่งรองและผู้ช่วยเช่นเดียวกับศาลหลัก

6.1.6 ด้านผลกระทบต่อการอำนวยความสะดวกความยุติธรรมและสิทธิเสรีภาพของประชาชน

การเร่งรัดดำเนินการยกฐานะศาลแขวงขึ้นเป็นศาลจังหวัดที่ผ่านมา โดยที่ผู้บริหารไม่ได้ทำการศึกษาถึงผลดีผลเสียและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบด้านก่อนดำเนินการ รวมทั้งไม่ได้เตรียมการในด้านต่าง ๆ รองรับอย่างเพียงพอ ทำให้เกิดผลกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น ในด้านประสิทธิภาพและความชำนาญของบุคลากรของศาลแขวงที่ยกฐานะย่นย่อกว่าบุคลากรของศาลหลักทั้ง 6 ศาล เนื่องจากผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ในการบริหารงานอยู่ในระดับหัวหน้าศาลของศาลหลักทั้ง 6 ศาล อยู่ในระดับอธิบดีผู้พิพากษา การเป็นอธิบดีมีประสบการณ์การทำงานมาแล้ว แล้วยังมีรองอธิบดี ซึ่งเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผ่านหัวหน้าศาลมาเป็นหัวหน้าศาลในกรุงเทพฯ แล้วหลายปีประสบการณ์สูงเข้ามาช่วยงาน รวมทั้งเรื่องอัตรากำลังซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน เมื่อดำเนินการยกฐานะศาลไปแล้วสองศาล ผลปรากฏว่ามีคดีไหลเข้าสู่ศาลทุกวัน ประชาชนย่อมต้องการความยุติธรรมที่เท่าเทียมกัน แต่ปรากฏว่าในระยะหนึ่งศาลนำผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์น้อย นำศาลเล็กขึ้นมาทำให้เป็นศาลใหญ่ เพราะฉะนั้น ในระยะแรกทุกอย่างมีแต่ความไม่พร้อม และช่วงระยะเวลาที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีมาตรฐานเท่ากับศาลใหญ่ๆ ต้องใช้เวลาพอสมควร และทำให้เกิดคดีที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของศาลจังหวัดที่ยกฐานะอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของผู้บริหารเพียงคนเดียวคือหัวหน้าศาลจังหวัดแต่ถ้าหากคดีเกิดขึ้นในความรับผิดชอบของศาลหลักทั้ง 6 ศาล จะได้รับการดูแลจากผู้บริหารถึง 6 คน กลับกลายเป็นว่าประชาชนที่ใช้บริการของศาลที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดทั้งสองศาลในช่วงเวลานี้เท่ากับว่าได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกับศาลใหญ่ๆ ศาลอื่น ซึ่งมีบุคลากรที่มีประสบการณ์มากกว่า ผู้บริหารศาลยุติธรรมต้องมองว่า ประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกันควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เพราะฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า ประชาชนได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากประสบการณ์ที่ต่างกันของผู้พิพากษามีผลต่อการให้ความยุติธรรม

6.2 แนวทางการดำเนินการกับศาลแขวงปทุมวันและศาลแขวงดุสิต

จากการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการยกฐานะศาลแขวงดุสิตขึ้นและพระโขนงเป็นศาลจังหวัด เนื่องจากการไม่ได้มีการเตรียมการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในขณะนี้ยังไม่ควรดำเนินการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดอีก 2 ศาล ที่เหลือ คือ ศาลแขวงปทุมวันและศาลแขวงดุสิต เพราะอาจทำให้เกิดปัญหาเช่นเดียวกับที่เกิดกับศาลจังหวัดดุสิตและ

ศาลจังหวัดพระโขนงและอาจส่งผลเสียหายต่อระบบการบริหารงานยุติธรรมในเขตกรุงเทพมหานครเพิ่มมากขึ้น

6.3 แนวทางในการพัฒนาระบบศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานคร

คณะผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นจากการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ จากแบบสอบถาม จากแบบสัมภาษณ์และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบของระบบศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานคร และขอเสนอแนะแนวทางดังต่อไปนี้

ไม่ควรดำเนินการยกฐานะศาลแขวงที่เหลืออีกสองศาลเป็นศาลจังหวัด เพราะเห็นว่าการดำเนินการที่ผ่านมาจะเห็นว่ามีผลกระทบในแง่ลบมากกว่าแง่บวก เนื่องจากการดำเนินการที่ผ่านมาผู้บริหารไม่ได้ทำการศึกษาถึงผลดีผลเสียและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบด้านก่อนดำเนินการ รวมทั้งไม่ได้เตรียมการในด้านต่างๆ รองรับอย่างเพียงพอ

สำหรับศาลจังหวัดพระโขนงและศาลจังหวัดตลิ่งชันที่ได้ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดแล้ว คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรยกฐานะให้เป็นศาลที่มีระดับเทียบเท่ากับศาลใหญ่ในกรุงเทพมหานคร เช่น ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริหารของศาลจังหวัดที่ยกฐานะไปแล้วมีศักดิ์เทียบเท่ากับอธิบดีของศาลชั้นต้นในกรุงเทพฯ เหตุผลเพื่อให้ผู้บริหารมีอาวุโสมากพอสมควรที่จะบริหารงานศาล เพราะคดีของศาลในกรุงเทพมหานครกับศาลในจังหวัดจะต่างกันตรงที่ความยุ่งยากซับซ้อนและปริมาณคดี ซึ่งศาลในกรุงเทพมหานครจะมีมากกว่า และเพื่อที่จะให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครสามารถที่จะอยู่ในจังหวัดตลิ่งชันและศาลจังหวัดพระโขนงได้ เพราะปัจจุบันเข้าไปอยู่ไม่ได้ เนื่องจากอาวุโสมากกว่า แนวทางนี้จะสามารถแก้ปัญหาเรื่องความอาวุโสของผู้พิพากษาได้ และในส่วนปัญหาต่างๆ ของศาลจังหวัดพระโขนงและศาลจังหวัดตลิ่งชันที่เกิดขึ้นจากการยกฐานะนั้น สำนักงานศาลยุติธรรมควรดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเพิ่มอัตรากำลังบุคลากรและการจัดงบประมาณเพื่อขยายอาคารและสถานที่

จากการศึกษาระบบศาลแขวงในต่างประเทศ พบว่า โดยหลักการแล้ว วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศาลแขวงขึ้นมา ก็เพื่อให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเล็กน้อยทั้งคดีอาญาและคดีแพ่งโดยรวดเร็ว โดยส่วนใหญ่จะจัดตั้งศาลแขวงขึ้นตามเขตต่างๆ ที่อยู่ในเขตอำเภอ ตำบล หรือหมู่บ้าน ทั้งนี้เป็นไปตามสภาพภูมิประเทศและการปกครองของประเทศนั้นๆ แต่ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเดินทางมาศาลของประชาชน ซึ่งนับว่ามีหลักการใกล้เคียงกับการจัดตั้งศาลแขวงในประเทศไทย กล่าวคือ แนวคิดในการจัดตั้งศาลแขวงในประเทศไทย มาจากรัฐบาลมี

นโยบายที่จัดตั้งศาลแขวงขึ้นเป็นศาลได้ส่วนและช่วยแบ่งเบาภาระศาลจังหวัดซึ่งมีจำนวนคดีเพิ่มมากขึ้น และเพื่ออำนวยความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินคดีและเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยให้ศาลแขวงเป็นศาลชั้นต้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเล็กๆ น้อยๆ ทั้งคดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี ปรับไม่เกินหกหมื่นบาท และในคดีแพ่งที่ทุนทรัพย์ไม่เกินสามแสนบาท และกำหนดให้มีวิธีพิจารณาแตกต่างกับศาลชั้นต้นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้การพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็ว ให้เสร็จไปโดยรวดเร็ว โจทก์อาจฟ้องด้วยวาจาและจำเลยก็อาจให้การแก้คดีด้วยวาจาได้ ประชาชนได้รับความสะดวกไม่ต้องดำเนินคดีที่ศาลแพ่ง ศาลอาญา ซึ่งมีวิธีพิจารณายุ่งยากกว่า

ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศาลแขวง คณะผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรจัดตั้งศาลแขวงในทุกเขตของกรุงเทพมหานคร ให้แต่ละเขตมีศาลแขวงเขตละ 1 ศาล โดยกำหนดตามเขตพื้นที่การปกครอง ในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการจัดตั้งศาลแขวงได้ในทุกเขตพื้นที่ เนื่องจากอาจติดขัดเรื่องงบประมาณ ก็ควรจะดำเนินการจัดตั้งโดยการกำหนดพื้นที่เขต 2-3 เขตต่อ 1 ศาลแขวง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเขตพื้นที่ที่สำคัญของศาลจังหวัดพระโขนง เช่น เขตคลองเตย และศาลจังหวัดตลิ่งชัน เช่น เขตบางพลัด ควรจะมีการจัดตั้งศาลแขวงเพื่อแบ่งเบาปริมาณคดีในส่วนของคดีแขวงออกไปจากศาลจังหวัดทั้งสอง

การจัดตั้งศาลแขวงในทุกเขตมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คดีเล็กน้อยจะได้กระจายแยกตามพื้นที่เขต เพราะคดีประเภทนี้จะไม่มีความยุ่งยากแต่จะมีปริมาณคดีค่อนข้างมาก การนำคดีประเภทนี้มารวมไว้ในศาลจังหวัดอาจเกิดความสับสน แต่ถ้าได้กระจายคดีออกไปตามศาลแขวงต่าง ๆ จะทำให้ไม่เกิดความสับสน อีกทั้งประชาชนยังสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่าย เพราะสะดวกในการเดินทางไปยังศาลด้วย เพราะการเพิ่มศาลแขวงให้มีมากขึ้น เพิ่มการบริการประชาชนให้ดีขึ้น ยังทำให้สามารถพิจารณาคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลแขวง ได้แก่ คดีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสามแสนบาทและคดีอาญา ซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อันถือได้ว่าเป็นคดีความผิดเล็กน้อย แต่กลับเป็นคดีที่มีปริมาณคดีมากที่สุด ให้สามารถพิจารณาเสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็ว ส่งผลเป็นการอำนวยความสะดวกต่อประชาชนสอดคล้องกับหลักการบริหารราชการภายใต้ยุทธศาสตร์และพันธกิจตามแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรมปี 2549 - 2552 และบรรลุนิยามที่ว่าศาลยุติธรรมเป็นสถาบันหลักในการอำนวยความสะดวกและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยความเที่ยงธรรม รวดเร็วและเสมอภาคภายใต้หลักนิติธรรม

อย่างไรก็ดี การศึกษาวิจัยตามโครงการวิจัยเรื่อง“การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด” เป็นการศึกษาเพื่อที่จะทราบปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น

และแนวทางในการที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็น ศาลจังหวัด ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษา รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ เพื่อเสนอแนะแนวทางใน ส่วนของการดำเนินการกับศาลจังหวัดตลิ่งชันและศาลจังหวัดพระโขนงที่ได้ทำการยกฐานะไปแล้ว และการดำเนินการกับศาลแขวงปทุมวันและศาลแขวงดุสิต แต่สำหรับในส่วนของแนวทางในการ พัฒนาระบบศาลชั้นต้นในกรุงเทพมหานครนั้น คณะผู้วิจัยไม่อาจกล่าวได้อย่างละเอียดในรายงาน วิจัยฉบับนี้ เนื่องจากการพัฒนาระบบศาลในกรุงเทพมหานครเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบศาล ในภาพรวมทั้งหมด จำเป็นจะต้องมีการทำการศึกษาในเชิงลึกในทุกส่วนของบริบทที่เกี่ยวข้อง อันเป็นเรื่องที่มีรายละเอียดอย่างมากและมีความสำคัญอย่างยิ่ง จึงมีความเห็นว่า สำนักงาน ศาลยุติธรรมควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดจ้างที่ปรึกษา หรือแต่งตั้งคณะทำงานที่ประกอบด้วยผู้บริหารที่มีประสบการณ์และนักวิชาการ เพื่อทำการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะเพื่อ เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบงานศาลยุติธรรมต่อไป

6.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

สำหรับข้อเสนอแนะในส่วนของการบริหารจัดการคดี ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารศาลควรมีการนำระบบนโยบายในการบริหารจัดการคดี หลายๆ ด้านมาใช้บังคับและปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดผลในการลดปริมาณคดีที่ค้างพิจารณาตัดสินอยู่ใน ศาลเป็นจำนวนมากและลดระยะเวลาในการพิจารณาคดีต่อเนื่อง จนสามารถนัดพิจารณาคดีต่อเนื่อง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิเช่น¹⁹

1. นำความคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาใช้ในการ กระทำความผิดอาญาที่ไม่รุนแรง และการกระทำความผิดของจำเลยไม่เป็นการ กระทบต่อความสงบสุขของสังคมมากนัก เปิดโอกาสให้จำเลยและผู้เสียหายได้ เจรจากพูดคุยปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน เสริมสร้างมิตรภาพสายใยความสัมพันธ์ ระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยให้กลับคืนดังเดิม โดยศาลช่วยเข้าไปเสนอแนะหา แนวทางในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างสองคน ในการตัดสินคดีกลุ่มนี้มี เป้าหมายที่จะให้เกิดมิตรภาพอันยั่งยืนระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยแล้วศาลคืนคนดี สู่สังคมมากกว่าที่จะนำจำเลยซึ่งพลาดพลั้งในการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งในชีวิต ไปกักขังหรือจำคุก
2. นำระบบการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทมาใช้ โดยเปิดการไกล่เกลี่ยทั้งก่อน ฟ้องและหลังฟ้อง อันทำให้ข้อพิพาทระงับสำเร็จไปได้เป็นจำนวนมาก ส่วนการ

¹⁹ เอื้อน ขุนแก้ว , การบริหารงานศาลจังหวัดตลิ่งชันจากวิกฤตสู่การพัฒนางานศาลเพื่อประชาชน", จุลสารศาลจังหวัดตลิ่งชัน , 2551.

ใกล้เกลี่ยคดีหลังฟ้องในคดีที่อยู่ระหว่างพิจารณา ศาลควรมีนโยบายที่จะให้คู่ความ
ได้มีโอกาสเจรจาพูดคุยกันโดยมีผู้ประนีประนอมของศาล ซึ่งได้รับการพิจารณา
คัดเลือกแล้วคอยช่วยเหลือสนับสนุนก่อให้เกิดความตกลงระหว่างคู่กรณี

3. นำความคิด Case management มาใช้ในการจัดการพิจารณาคดีโดยแบ่งคดี
ออกเป็นกลุ่มต่างๆ โดยแต่ละคณะจะได้มอบหมายให้ดำเนินการพิจารณาพิพากษา
คดีเป็นกลุ่มๆ ไป ทำให้การพิจารณาคดีในแต่ละบัลลังก์เป็นไปอย่างรวดเร็ว
4. กำหนดกรอบเวลาในการนัดพิจารณาคดีที่ฟ้องใหม่ทุกคดี โดยกำหนดแยกเป็น
ประเภทของคดี โดยมีเป้าหมายให้คดีมีโน้ตสาเร่ ซึ่งจำเลยมีภูมิสำเนาอยู่ในเขต
อำนาจสามารถพิจารณาคดีได้ภายใน 20 - 25 วัน นับแต่วันยื่นคำฟ้อง และทุกคดี
สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีครั้งแรกได้ภายในเวลาไม่เกิน 75 วัน นับแต่วันยื่น
คำฟ้อง

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coj.go.th)

บรรณานุกรม

ชุมพล จันทราทิพย์. พระธรรมนูญศาลยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546 .

สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด . สารานุกรมกระบวนการยุติธรรมนานาชาติ . สถาบันกฎหมายอาญา. : กรุงเทพมหานคร , 2540.

สุนัย มโนมัยอุดม . ระบบกฎหมายอังกฤษ . โครงการตำราและวารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : กรุงเทพมหานคร , 2545.

เอื้อน ขุนแก้ว . การบริหารงานศาลจังหวัดตลิ่งชันจากวิกฤตสู่การพัฒนางานศาลเพื่อประชาชน” . จุลสารศาลจังหวัดตลิ่งชัน , 2551.

Douglas P. Woodlock . Federal Court System . http://www.masslawhelp.com/lawhelp/legal_system/index.php?sw=401 .

Jurisdiction of the Federal Courts, <http://www.catea.org/grade/legal/juris.html>.

Leonidas Ralph Mecham, Director, Administrative Office of The U.S. Courts, Understanding the Federal Courts, <http://www.uscourts.gov/understand03>.

J.S. Court System, <http://www.maxwell.syr.edu/plegal/scales/court..html>.

ภาคผนวก

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(www.library.coi.go.th)

แบบสอบถาม

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด
ตามโครงการวิจัย “การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด”
ของสำนักงานศาลยุติธรรม

1. เพศ

☐

ชาย

☐

หญิง

2. อายุ ปี

3. วุฒิการศึกษา

☐

ปริญญาตรี

☐

ปริญญาโท

☐

ปริญญาเอก

☐

อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4. อาชีพ

☐

ผู้พิพากษา

☐

พนักงานอัยการ

☐

พนักงานสอบสวน (ตำรวจ)

☐

ทนายความ

☐

ประชาชน

☐

ข้าราชการ

☐

อื่น ๆ (โปรดระบุ)

5. หน่วยงานต้นสังกัด

.....

.....

.....

6. ท่านทราบความเป็นมาและการดำเนินการเกี่ยวกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานคร เป็นศาลจังหวัด เพียงใด

- () ทราบอย่างดี เนื่องจาก
- () ทราบบ้าง เนื่องจาก
- () ไม่ทราบเลย เนื่องจาก

7. ท่านมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด

- () เห็นด้วย เพราะ
- () ไม่เห็นด้วย เพราะ
- () เห็นด้วยแต่
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

8. ตามแนวคิดของท่าน (แม้ไม่เห็นด้วย) ท่านเห็นว่าแนวทางการดำเนินการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดควรเป็นเช่นไร

- () ควรยกฐานะทุกศาลแขวง
- () ควรยกฐานะเพียงบางศาลแขวง
- () ควรพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

9. ท่านเห็นว่า การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะเกิดประโยชน์ต่อใครมากที่สุด

- () ผู้พิพากษา
- () พนักงานอัยการ
- () พนักงานสอบสวน
- () ทนายความ
- () ประชาชน
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

10. ท่านเห็นว่า การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะช่วยแบ่งเบาภาระของศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญารธนบุรี ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งธนบุรี ได้หรือไม่ อย่างไร

- () แบ่งเบาได้มาก เนื่องจาก
- () แบ่งเบาได้บางส่วน เนื่องจาก
- () ไม่สามารถแบ่งเบาได้ เนื่องจาก

11. ท่านมีความเห็นว่าปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นจะมีผลกระทบต่อศาลแขวงในกรุงเทพมหานครที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัดในด้านใดมากที่สุด (โปรดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย)

- () บุคลากร (ผู้พิพากษา / เจ้าหน้าที่ศาล)
- () การบริหารจัดการคดี (เช่น การจ่ายสำนวน การตรวจสำนวน)
- () ระยะเวลาในการพิจารณาคดี
- () สถานที่

12. ท่านมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับผลกระทบด้านจำนวนบุคลากร (ผู้พิพากษา / เจ้าหน้าที่ศาล) ในศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด เมื่อได้เปิดทำการเป็นศาลจังหวัดแล้ว

- () ไม่มีผลกระทบ
- () บุคลากรไม่เพียงพอ
 - () ผู้พิพากษา
 - () เจ้าหน้าที่ศาล
 - () อื่น ๆ โปรดระบุ

13. ท่านมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับประสิทธิภาพของบุคลากรในศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด เมื่อได้เปิดทำการเป็นศาลจังหวัดแล้ว

- () บุคลากรมีประสิทธิภาพอยู่แล้ว
- () บุคลากรขาดประสิทธิภาพ
 - () ผู้พิพากษา เพราะ
 - () เจ้าหน้าที่ศาล เพราะ
 - () อื่น ๆ โปรดระบุ

14. ท่านเห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการคดีหรือไม่ อย่างไร

- () ไม่มีผลกระทบ เนื่องจาก
- () มีผลกระทบ เนื่องจาก.....

15. ท่านเห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดีหรือไม่ อย่างไร

() ไม่มีผลกระทบ เนื่องจาก

() มีผลกระทบ เนื่องจาก

16. ท่านเห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะมีผลกระทบด้านสถานที่หรือไม่ อย่างไร

() ไม่มีผลกระทบ เนื่องจาก

() มีผลกระทบ เนื่องจาก

17. ท่านเห็นว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในด้านใดมากที่สุด (โปรดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย)

() เขตศาลทางภูมิศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป

() เขตอำนาจศาลในการพิจารณาคดีที่เปลี่ยนแปลง

() สถานที่ตั้งศาลใหม่

18. ท่านเห็นว่าประเภทคดีแพ่งที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเดิม (คดีซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสามแสนบาท) ควรมีการบริหารจัดการอย่างไร

() จัดตั้งศาลแขวงขึ้นมาใหม่ทดแทนศาลแขวงเดิม

() ขยายเขตอำนาจศาลแขวงที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน

() อื่น (โปรดระบุ)

.....

19. ท่านเห็นว่าประเภทคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเดิม (คดีซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ) ควรมีการบริหารจัดการอย่างไร

() จัดตั้งศาลแขวงขึ้นมาใหม่ทดแทนศาลแขวงเดิม

() ขยายเขตอำนาจศาลแขวงที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน

() ให้นำกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้ในศาลจังหวัดที่ตั้งใหม่

() อื่น (โปรดระบุ)

แบบสัมภาษณ์

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด
ตามโครงการวิจัย “การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด”
ของสำนักงานศาลยุติธรรม

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด
2. ประโยชน์ของการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด
3. การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะช่วยแบ่งเบาภาระของศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญารธนบุรี ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลแพ่งธนบุรี ได้หรือไม่ อย่างไร
4. ปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นจะมีผลกระทบต่อศาลแขวงในกรุงเทพมหานครที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด
5. ผลกระทบด้านจำนวนบุคลากร (ผู้พิพากษา / เจ้าหน้าที่ศาล) ในศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด เมื่อได้เปิดทำการเป็นศาลจังหวัดแล้ว
6. ประสิทธิภาพของบุคลากรในศาลแขวงที่ยกฐานะเป็นศาลจังหวัด เมื่อได้เปิดทำการเป็นศาลจังหวัดแล้ว
7. การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการคดีหรือไม่ อย่างไร
8. การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดีหรือไม่ อย่างไร
9. การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะมีผลกระทบด้านสถานที่หรือไม่ อย่างไร
10. การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในด้านใดมาก
11. ประเภทคดีแพ่งที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเดิม (คดีซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสามแสนบาท) ควรมีการบริหารจัดการอย่างไร
12. ประเภทคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงเดิม (คดีซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ) ควรมีการบริหารจัดการอย่างไร
13. การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดในภาพรวมจะเกิดประโยชน์ต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมอย่างไร
14. ขอทราบมีความคิดเห็นเพิ่มเติม รวมทั้งข้อเสนอแนะในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด
ตามโครงการวิจัย “การยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด”
ของสำนักงานศาลยุติธรรม

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
ตำแหน่งปัจจุบัน.....
สัมภาษณ์วันที่ ณ

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัด
2. ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร
3. ท่านคิดว่าการยกฐานะศาลแขวงในกรุงเทพมหานครเป็นศาลจังหวัดจะก่อให้เกิดผลกระทบในด้านใดบ้าง อย่างไร อาทิเช่น
 - ปริมาณคดี / สถิติคดี
 - บุคลากร
 - การบริหารจัดการคดี
 - ระยะเวลาในการพิจารณาคดี
 - สถานที่
 - ความอาวุโสของผู้บริหารศาล
4. ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรในการยกฐานะศาลแขวงเป็นศาลจังหวัด

รายชื่อและประวัติคณะผู้วิจัย

1. ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญญภาส

หัวหน้าโครงการ

ตำแหน่งปัจจุบัน

- ศาสตราจารย์ ระดับ 10 ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รองคณบดีฝ่ายบริการวิชาการและวิจัย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฟอกเงิน

ประสบการณ์การทำงาน

- นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติปี 2550
- กรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- ประธานคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรง
- ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ของรัฐสภาในเรื่องการปราบปรามคอร์รัปชัน
- ที่ปรึกษาของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ฯลฯ

2. นางสาวสุพัตรา แผนวิฑิต

นักวิจัยหลัก

ตำแหน่งปัจจุบัน

- นักวิจัยประจำศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจและการฟอกเงิน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ที่ปรึกษากฎหมายและทนายความอิสระ

ประสบการณ์ทำงาน

- กรรมการฝ่ายกฎหมาย สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์
- กรรมการบริหาร สโมสรซอนต้าสากล กรุงเทพฯ 6
- อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาและวิทยาลัยทองสุข
- ผู้บรรยายพิเศษมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญและมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

3. นางสาวสรลนุช สกิตเรณูทรัพย์

นักวิจัยหลัก

ตำแหน่งปัจจุบัน

- นิติกร 6 ว. สำนักงานเลขานุการกรม กรมการขนส่งทางอากาศ

ประสบการณ์ทำงาน

- ผู้บรรยายวิชากฎหมายการเดินอากาศ ให้กรมการขนส่งทางอากาศ บริษัททำอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) สถาบันการบินพลเรือน และหลักสูตรนายทหารพระธรรมนูญ

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ศาลยุติธรรม
(www.library.coj.go.th)